

LOCH-
NERI
DE PA-
PAVERO

A
25
646

Nissen 1 B1, 1221.

Pitzel 3 51 (cita solo la 1ª ediz. del 1713).

i20626245

Nissen BB1, 1221.

Pitzel, 5551 (cita solo la 1ª ediz. del 1713).

i20626241

BIBLIOTHECA HOSPITALIS
CASA DE
Calle... **A**
Estancia... **25**
Número... **646**

MICHAELIS FRIEDERICI LOCHNERI
ARCHIATRI CAESAR.

ΜΗΚΩΝΟΠΑΙΓΝΙΟΝ

SIVE

P A P A V E R

EX OMNI ANTIQVITATE
ERVIVM,

NVMMIS, GEMMIS, STATVIS
ET MARMORIBVS AERI INCISIS
ILLVSTRATVM.

AD

ILLVSTREM ET EXCELLENTISSIMVM VIRVM
GOTHOFREDVM THOMASIVM

DIV. S. R. I. STAT. ARCHIATR. ET REIPVBL.
NORIB. MED. ORDINAR. SENIOR.

EDITIO SECVNDA AVCTIOR

NORIBERGAE

SVMTIBVS AVCTORIS ANNO M DCC XIX.

VIRO ILLVSTRI
GODEFRIDO
THOMASIO

ΘΑΥΜΑΣΙΩ ΚΑΙ ΠΟΛΥΜΑΘΕΣΤΑΤΩ

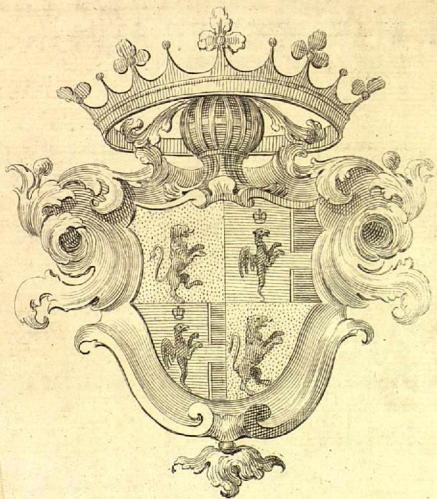
ΤΥΧΙΩΤΗ.

Um præteriti Anni Februo mense
me premebat

*minaci morbus horrifer periculo,
& sacra inclemens urebat viscera febris,
vix Hercules inarsit æstuosius;*

& actum certe de me fuisset, nisi TV, ἢ
ΛΟΝ ΚΑΡΑ, amicissimis & in arte nostra expertis-
simis, BSCHERERO & VOLKAMERO, in con-
sortium adscitis, in orci faucibus pæne constitu-
tum inde reduxissetis. Tanta enim morbi erat in-
clementia, tantus exæstantis sanguinis fervor,
ut omnem generosissimorum alias remediorum
vim cluderet; sicuti vana plerumque solent esse
conamina Medicorum, cum Parca non decrevit
parcere. Maximam tamen inter feralia sympto-

mata molestiam creabant vigiliæ, cumque undecim jam noctes deliriis semper immerfus traduxissem, viresque exinde cum habitu corporis diffuere nimium atque dissipari animadvertissem, ^{ὁ θανάσιος} intentus, placidam augurabar Analyfin. Tandem, omnibus æstum temperantibus hypnoticisque irritis, *Emulsionem papaveraceam* somnio, extra *Æsculapii* tamen fanum, monitus, expeto. Accidit certe mihi, quod Cl. Petro Petito ab assumpto laudano; exhausto quippe primo poculo, non multo post primam noctis vigiliam, somnum paulatim irrepere sentiebam, insolitamque irrequietorum hæctenus spirituum animalium pacem, cui languor succedebat non injucundus, somni appropinquantis prænuntius. Mox enim eo capiebar, detinebarque ad lucem usque. Sponte tunc evigilans, sic me recreatum sentiebam, ut vix temperarem, quin statim, si vires permisissent, e lecto surgerem, non tristis, ut antea, non impatiens, non in iram pronus, quos mihi morbi intemperies & tædium mores præter morem fecerat; sed placidus, lenis, confidens, societatis appetens. Tibi statim, **VIR XAPIECTATE**, hypocauftum insequenti die introeunti, summa animi alacritate referebam felices pharmaci effectus, & laudes mellei *femini papaveracei*, non amari tamen opii & opiato-

rum,

rum, canebam; cumque vires amissas penitusque nullas relegere necesse esset, lectulo affixus, exhilarandi animi causa, librum e penu mea librorum modica promere jussi, ut is lectus mihi fieret ^{ἐὐμαρτοῦ καὶ ψυχῆς ἰατρῆσιν}. Factum inde est, ut grato in *papaveris germen* animo firmiter decreverim, hanc plantam, tanquam levamentum evanescentis morbi seriarumque curarum, ex omni antiquitate eruderare. Et ex voto certe institutum hoc successisset, si tantum mihi ingenii rei antiquariæ intelligendæ, & otii ad hoc studium necessari, fuisset datum, quantum ardoris est hoc excolendi. Odi enim illos, quos vel insecitia vel invidia totos occupat, qui putant valetudinis curam suscipientibus valedicendum esse, antiquitati & elegantioribus literis, cum potius has indagandi svavitas, vera languentis animæ inter tot Praxeos sollicitudines existat medicatrix; quippe *nescire, quid, antequam natus sis, acciderit, id est semper esse puerum*, ut inquit Cicero. Placuit enim omnino illud Danorum *Æsculapii*, Excell. Bartholini: *Cum purus putus Medicus dicatur vulgo purus Asinus, subcesivas horas, quas alii ludicris impendunt amoribus, intempestivis ccmpotationibus, aleis, ornatui, dedicare fas est amœnis Philologorum & antiquariorum studiis, quibus se Medicus gratiosum & politum reddit*. His igitur delitiis literariis valetudinis asperitatem, & accrescentis rursus Praxeos tædia, de-

lini-

linire conatus sum, iudicii viribus nimium adhuc debilitatis, & vix post aliquot menses restitutus. Crevit igitur hæc papaveris e veterum scriptis racematio inter querulæ ægritudinis lamenta, ægrorumque querelas, indivulsos Clinices comites,

γινώσκειν ὅτι καλῶς ἰατρῶν ἴδνται,

puto autem ego bene Te nosse, Medicus cum sis.

Hinc nemini mirum videbitur, debitum huic opusculo deesse nitorem, & aptam in scribendo concinnitatem, deesse proponendarum rerum ordinem & selectum, deesse denique acumen, quod malefvada iudicandi cacoëthes rigidorum seculi hujus dictatorum efflagitat. Lusimus enim his, ceu pueri olim nucibus & crepundiis, ad fallenda morbi & laboris iterum ingravescentis fastidia, ut Meconopægnion hoc in ægritudinis & occupationis practicæ vicissitudine positum otium sit. Equidem incomtus hic & minime expolitus fœtus ingenioli, (quod debile esse non immerito conquerimur) nobis concinnatus est primum, nostrisque tantum Musis, nec censuræ publicæ subiectus fuisset, nisi Amicorum quorundam sollicitæ efflagitationes accessissent, quibus deesse indecorum credebam. Coaccedit & hoc, quod TIBI, Amicorum exoptatissimo, cui vitam toties debeo, Schediasma hoc, ceu Æsculapio victimam, desti-

destinarim: cum præfixo nomine Tuo, omnibus, qui Musas amant, venerando, ceu Palladis Ægide munitum credam contra illos, qui sese æstimant

περὶ πάντων ἔμμενοι ἄλλων γινόντες ὅσα πρῆπει γυνάνα.

Quod si TIBI, ἀνδρὶ ἐν ἰσορίᾳ βιβλιοπωλάτῳ (quo Varronem elogio maectat Plutarchus) immaturus partus hic, cujus Tibi optime nota conceptio, non displicuerit, ἀχάρινα censorum ἑμάτων non moror, oblatrantes catulos instare qui generosi ἀπολακτίσειν non dignaturus, hoc solo contentus, si Martialis illud mereri possem,

Sunt mala, sunt quædam mediocria, sunt bona plura.

Cumque in animum induxerim, jucunda hæc feriis interponere curis, ab iis, quæ Artis nostræ sunt, abstinui. Hinc papaveris species, structura plantæ, examen partium, efficacia viresque, plane intactæ, ne post Homerum Iliada scribere, vel Magni Wedelii Opiologia, ceu purpuræ lacinias affluere videar. De stylo quoq; hoc monendum duxi, omnia tantæ celeritate in chartam conjecta fuisse, ut temporis penuria præpeditus posteriores huc conferre cogitationes haud potuerim, indeque contigisse, ut cito scribendo non bene scripserim, ceu Fabius loqui amat; neque verborum pondera examinavi; sed protinus se offerentibus usus, minus conformem ad antiquitatis & Tullianæ dictionis

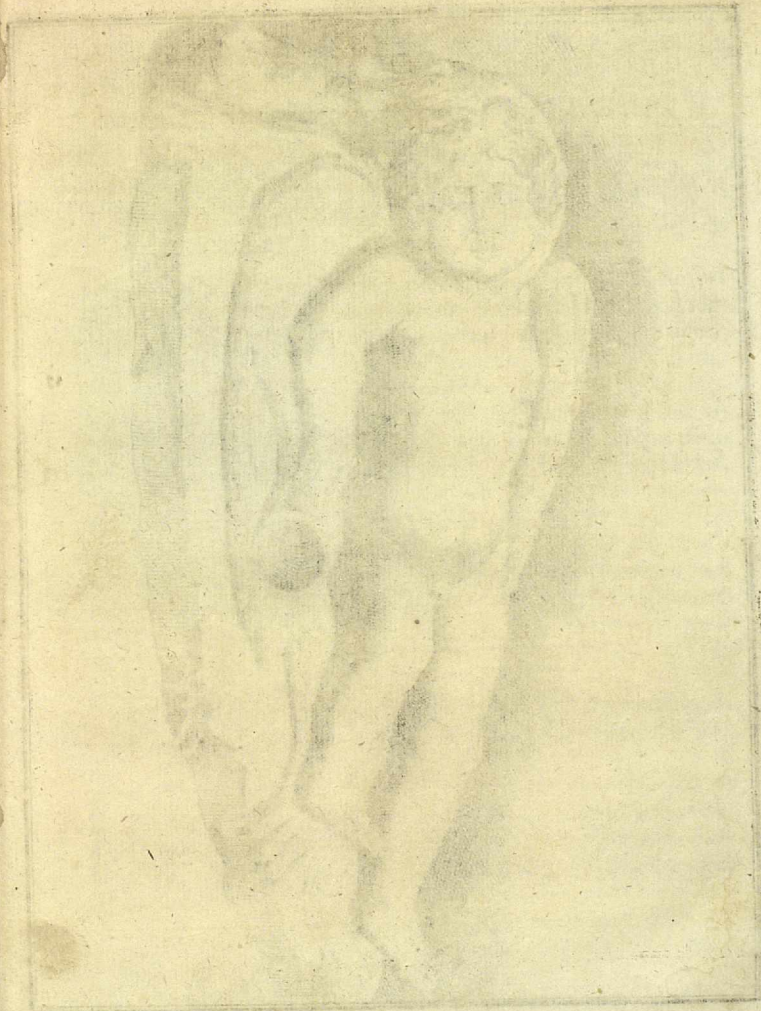

ditionis fontes dictionem exhibeo; mihi enim jam pridem (ut claudam cum festivissimo Baudio) ab Orbilii ferula nihil periculi est, nec supercilium pædagogorum magnopere formido. Ignoscet mihi genius Prisciani, qui jam dudum placida pace compositus quiescit, si interdum in scripto hoc occurrent voces locutionesque, quæ farum quendam horrorem incutere potuissent Populo Romano Quiritium, & quas lustralibus felruis expiari oportuisset, si exauditæ olim essent non dicam cinctutis Cethegis, sed feraçissimo virtutum ævo Cæsaris Augusti, qua tempestate floruerunt præclarissima scriptorum ingenia. Vt in cæteris rebus, sic in hoc genere vitiosa & odiosa est omnis affectatio. Accipe ergo, O! **ET DELITIVMET DVLCE DECVS MEVM**, levidense hoc opusculum, non doni, sed animi æstimatione metiendum jocis innoxiiis, ad seria tamen ducentibus veniam impertire, Tui amantem redamare perge, utque ægris possis vivere, vive vale.

T. T.

Periander.

Notam

Otam omnibus plantam producimus,
 incognitam nemini, quam omnis fer-
 me fert tellus, nullus respuit ager,
 doctis celebratam, indoctis laudatam,
 hodie quidem ex hortis non exulan-
 tem, ast ab antiquitate olim Diis af-
 fertam, & optimis quibuscunque plan-
 tis prælatam. Mortalitatibus hujus sedes,
 quam mundum vocamus, ejusque par-
 tes singulæ veteribus cognita; cultrices
 exitere papaveris, æternamque plantæ conciliarunt famam, ut plæ-
 ne supervacanea de ejusdem apud veteres PATRIA sit quaestio; cum
 autem regiones urbesque olim certaverint, ubi feliciter germina-
 rent provenirentque papavera, ubi lacrymam funderent gene-
 rosorem, factum est, ut de regionis urbisque nomine, nomen
 Papaveri sit tributum.

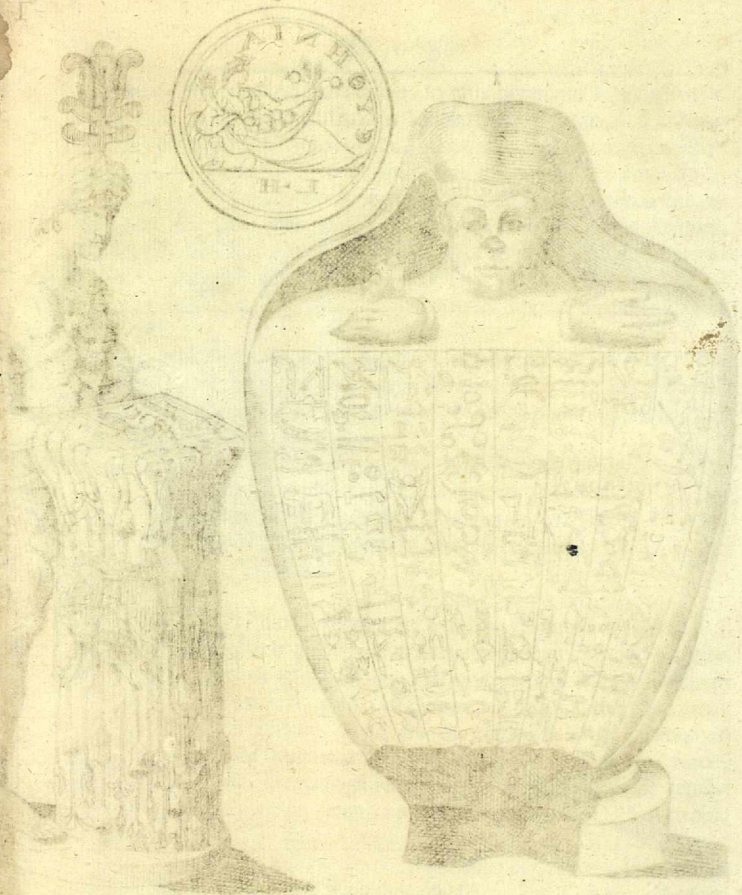
Africa novarum rerum ferax credita vetustati, Papaveris quo-
 que feracissima, in primis littora, quæ lambunt divitis ostia Nili.
 Et si ex Plinii effato, *gloria herbarum Ægypto tribuenda*; haud
 exigua certe e Papaveris cultura merebatur: hæc enim planta
 cum elicit inde succo, proventus huic regioni, quaestusque pe-
 perit haud contemnendus. Quin & hodie adhuc magna pul-
 lulare papaver ubertate in Ægypto, testis est Cl. Wanslebius, qui
 ceu Homericus Vlysses πολλῶν ἀνθεράπων ἴδεν ἄσσα, καὶ ἴσον ἕγνε. Re-
 lat. dell. Egypt. p. 3. c. 6. p. 61. ut hinc Bontius opium selectissi-
 mum

mum Mifri, (vox vero *Mifri* Ægyptum denotat,) ab Indis orientalibus vocari tradat, Hist. Natur. & Medic. L. 2. c. 4. p. 20. Hecatompolis opus Osiridis & Isis, sub Thebarum nomine notior urbs, Thebaidos provinciæ caput, lacrymæ papaveris opii Thebaici cognomen contulit, quod a Pergameno nostro, l. 1. de Antidot. scribente: ἐν τῶν θεῶν τῶν Αἰγυπτίων ὀπὸς ἰσχυρότατος ἐστίν, ut omnium potentissimum laudibus extollitur, & hodie per orbem univcrsum de principatu certat. Diospolis hæc urbs postea dicta, Diospolitana aluit mulieres, quæ ex mente Excell. Borrichii de Hermet. Ægypt. & Chem. Sap. cap. 4. p. m. 129 *fortasse longa experientia edoctæ, rectius etiam temperare didicerant hodiernis Pharmacopœis.* Hinc concinne cecinit *Charafius*:

*Mittitur Thebis opium subalbum,
 Sole quod summo generat Papaver
 optimum, stillans capiti virenti
 vulnere facto.*

Cl. Prosp. Alpinus de Med. Ægypt. l. 4. c. 11. p. 121. b. Edit. Vener. refert, hodie adhuc e locis *Sajeth*, olim Thebis (nunc ex Cl. Herbelotii Bibl. Oriental. *Abutigue*) dicta urbe deferri papaveris succum: ibi etenim copiosissime luxuriat, caterisque omnibus facultate præstat. Plura & forte specialiora de papavere Ægyptio & Thebano haberemus, si Medici cujusdam, olim Sultani in Ægypto imperantis mandato confectum opus Botanicum, (cujus Prosper Alpinus Libr. 4. c. 8. p. 133. meminit,) quo omnes Ægypti, Æthiopiæ Arabiæque locorum stirpes est complexus, Latio donatum, luci que expositum esset publicæ. Vberrima papaveris seges ansam Ægyptiis dedit, ut sacris quoque usibus destinarent plantam. Disertius hic prædicanda foret sacerdotis Isiaci per papaver inauguratio, item sceptrum Isis papaveraceum in Rameisensi Obelisco obvium, mensa Isiacæ aliæque: sed cum hæc, ubi de Iside nobis sermo, adducenda, metu radiosa repetitionis, hic omittuntur. De Canopo saltem, inter divos Ægyptios

3

T.

3

3

Ægyptios relato, hoc referemus, in ejus tanquam Ignis victoris simulacro apud laboriosissimum Boissardum depicto, & Lectoris oculis exhibito, & eo quidem Canopi capite, pedibus manibusque perexiguus, attracto collo & quasi fuggillato, ventre tumido in modum hydriae, cum dorso æqualiter tereti, ante & retro characteribus Ægyptiis hieroglyphicis repleto, (sic a Ruffino Aquilei. Histor. Eccles. l. 2. c. 26. delineatur,) sceptrum quoque papaveraceum, solaque papaveris capita reperu dari. Claudit Canopi latus sacerdos Ægyptius, cum mensa Isiaca, papavere forte foccunda. Tab. I. Fig. 1.

Ægyptio Papaveri aliud Africanum jungimus, Libycum nempe, quippe & Ægyptus & Libya ob fertilitatem & arva beata, cujus symbola spicae cum papavere, Romæ orbis Dominæ fuerint horrea, teste Claudiano. Tab. I. Fig. 2.

*Tot mihi pro meritis Libyam Nilumque dedere,
Ut dominam plebem, bellatoremque senatum
Classibus æstivis alerent, geminoque vicissim
litore diversi complerent horrea venti:*

& in Laudibus Serenæ :

*Varios aptantur in usus
Imperii Phariæ segetes & Punica Messis.*

Imprimis de Punico papavere testatur nummus Diocletiani cum Genio Carthagini apud Illustr. Tristanum, (qui ex Spanheimiano elogio, operosiori, quam hætenus factum fuerat, apparatu, & singulari diligentia, industria & solertia laude plures & præclaros utique Romanorum Cæsarum & Augustorum nummos protulit, & Græcos quidem plurimos, ampliusque & eruditius commentationibus lingua vernacula explanavit,) Comment. historiq. Tom. III. dextra papavera tria, sinistra dactylos ostendente ob copiam palmarum Africanarum & ortum a Phoeniciis, adjuncta inscriptione: SALVIS AVGG. ET CÆSS. FELIX KARTHAGO. Eadem plane Genii figura & inscriptio inter nummos Constantini apud eundem Cl. Tristanum p. 535. obvia. Tab. II. Fig. 1. & 2.

Tab. II.
Fig. 3.

Comparet quoque Didoniae urbis genius in nummo Alexandri Phrygis apud Excell. Patin. in Numism. Imperatorum Roman. ex aere med. & minim. form. pag. m. 454. habitu pacifico, spicas tenens & papavera, addita inscriptione, INVICTA ROMA FELIX KARTHAGO. P. K. Junguntur hæ urbium Reginae in plurimis nummis; *Carthago quippe Romæ quondam adversaria, in Africano orbe quasi Romæ erat, ut Salvianus de Gubernat. Dei Libr. VII. loquitur. Felicis epitheton illustrat locus Martiani Capella Libr. 6. Carthago inclita pridem armis, nunc felicitate reverenda: & in fine ultimi libri beatam nominat: Beata alumnum urbs Elisa quem videt.* Literæ P. C. designant nummum Carthaginense percussum. Superiorum temporum Principibus addit *κύλος*; *καὶ ἰδρύματα* nummarii studii, illustr. Seguinus, in Select. Numism. p. m. 52. Regem inferioris ævi, Hildericum Vandalum, in cujus nummo argenteo, denario paulo minore, caput imberbe diadematum, cum inscriptione: D. N. HILDERIX REX; in aversa visitur figura muliebris stans, utraque manu segetes protendens, cum inscriptione: FELIX KART. Innuimus jam fecunda Punice telluris gratiam, spicis papaveribusque indigitari; quibus hoc addimus, Cererem & Proserpinam, (etenim & his deabus papaver sacrum) a Carthaginensibus fuisse cultas, quippe quarum statuas in templo Elisæ, in medio urbis erecto, collocat Silius Italicus:

Ordine centum

stant aere, calique Deis Ereboque potenti.

Hic crine effuso, atque Enneæ numina divæ.

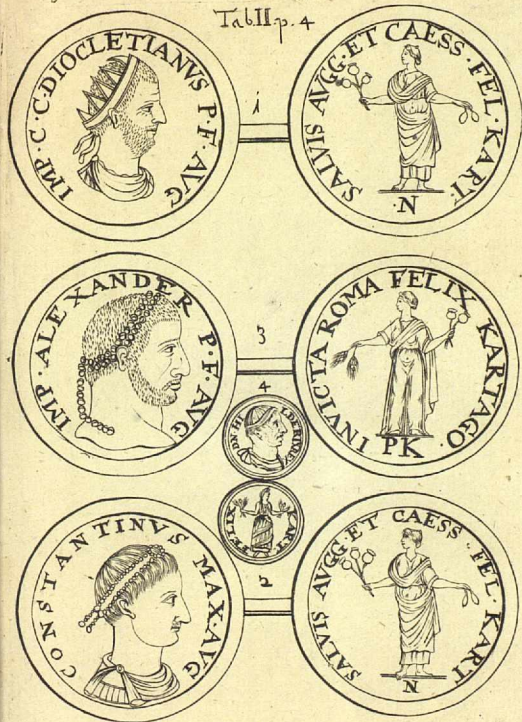
Cum præterea Carthaginenses & Pœni a Plauto pultriphagones dicti fuerint in Pœn. prologo:

Latine Plautus Patruus Pultriphagones;

puls vero secundum Catonem, qui ejus faciendæ rationem docet, forbitio e Cerealibus in liquamentum solutis cocturæ genus, & papaver locum inter Cerealia haud infimum obtineat; cui mirum videatur, cognata hæc jungi?

Ex

Tab. II. p. 4

Ex Africa in Asiam trajicientes, videmus hujus incolas præ cæteris excolendo papaveri incubuisse, provinciæ imprimis, quas Asia continet minor. Bellonius testimonium dat, hodie non adhuc die, in Cilicia, Phrygia, Bithynia, Paphlagonia, Cappadocia reliquisque, papaver abundare: hæc enim regiones omnes, intergrus jugeribus inter incolas divisus, largissimo proventu illud promunt & exhibent, ex quibus quilibet majorem vel minorem colligit copiam, ut mirum nemini videatur, tot regionum harum urbiumque nummos, e cana superstites antiquitate, papavere noratos esse, hocque nobili, quo natura agros ditavit, dono superbire. Ut dictis his eo facilius apud Lectores fidem concilem, eorum nonnullos oculis subjiciam, cum omnes dissertationis fines vix capiant, & quidem Alphabetico ordine:

Primam nomino *Amonensium* in Phrygia urbem, quam inter Phrygiæ majores locat Ptolemæus Geograph. Lib. V. c. 2. Cicero ni quoque orat. pro L. Flacco memoratam. Hujus civitatis nummus exstat sub Serotimo Capitone & Julia Severa in honorem Augustæ Agrippinæ minoris cufus, in quo caput Agrippinæ, ante quod duæ spicæ intermedio papavere; quo de nummo, inter nummos Cereris novæ imagine cufos, & de Pace sub Cereris imagine depicta.

Tab. XX.

Antiochenorum Syriæ conterminæ urbis plures apud Auctores obvii, in quibus, uti passim in aliis Asiæ minoris urbibus, mulier turrita sedens in rupibus, dextra extensa spicæ gerens, pro pedibus fluvius, in vertice aries. Exhibuit amicus quidam integerrimus urbis hujus, nummum ab Antiochenis Elagabalo ceu gratæ mentis tesseram cufum, quod teste Dione illos pro Macrino stantes, ipso devicto, a militum direptione pecunia sua vindicaverit. In hoc, uti in Tab. III. reliquis, urbis genius figura muliebri, turribus ornata, (est enim provinciæ Metropolis, citato jam Dione in Hadriano

Fig. 1.

scribente, ἐν τῇ μητροπόλει συρίας Αντιοχείᾳ, Antiochia, quæ urbs est Metropolis Syriæ; rupibus insidet, ad situm denotandum, in clivo Silpii montis, ut tradit Eustath. comm. ad Dionys. de sit. Orb. Pro pedibus fluvius est Orontes, de quo Dionysius v. 919. 920.

Τῆς δὲ πρὸς ἀνατολὴν καταστρέφεται ὑπὲρ Ὁρόντης Ἀσπυτος, Αντιόχειο μέσσην διὰ γαίαν ὀρίζων.

Ab hac autem ad orientem delabitur liquidus Orontes vastus, Antiochi mediam regionem persecans.

Spicas gerit & papaver, ad arguendam soli fertilitatem & abundantiam, ut vere scripserit de ea urbe Ammianus: Antiochia mundo cognita civitas, cui non certaverit alia adventitiis ita affluere copiis & internis. Literæ S. C. facultatem Monetæ Antiochenis a Senatu concessam innuunt. Δ. Ε. vero Δημαρχικὴν ἐξουσίαν, Tribunitiam potestatem Cl. Valentius in Numm. Colon. interpretatur, Erudiciss. Patinum arguens, qui literas has Δ. Ε. ad annorum numerum significandum positas, perperam existimarat. Aries in capite Genii Antiochenorum exhibebatur, ad indicandum illos anni principium inchoare a *Nisan*, i. e. verno tempore, ad æquinoctium, cum sol signum Arietis ingreditur.

ΑΡΤΕΙΩΝ sive Argivorum Asiae vicinorum vetustissimæ & nobilissimæ Achajæ urbis, Patriæ Junonis, (exinde Ἡγεῖα Ἀργεία in nummis & Inscriptionibus dictæ,) nummus exstat e gazophylacio Ill. Sabbatii apud Erudiciss. Valentem de Nummis Græcis, in quo caput Imperatoris Lucii Veri, in aversa parte, mulier tunicata stans, ambabus erectis spicas & papavera monstrans. Lucem hic nummus præbet Aetio Amideno, Asianum modo, modo Achaicum papaveris succum, commendanti.

Cæsariensium urbs Cappadociæ Metropolis, prius Mazaca dicta, sed post Regem Archelaum defunctum, ita a Tiberio appellata, Provinciæ caput, tandem ab Hadriano Metropoleos dignitate, in nova provinciarum ab illo facta constitutione, donata

vide-

Tab. III.
Fig. 2.

videtur. Hinc a Solino mater urbium Cappadociae nominatur. Nummus urbis hujus conspicitur, in quo monti Ar- *Tab. III.*
 gaō infidet mulier velata, capite turrato, dextra tenens spicas *Fig. 33.*
 & papavera, pedem imponens hominis capiti ex aquis assurgenti.
 Vid. Cl. Valent. Append. ad Num. Græc. *Tab. 5.* Cum enim, Stra-
 bone teste, Argæi montis vertex nunquam privetur nive, vel,
 ut Solinus loco jam cit. effert: *Argæus ni valibus jugis arduus*
ne æstivo quidem torrente pruinis careat; haud absoum erit sta-
 tuere, radices montis rivis & fluentis haud destitui. Fortasse
 per caput hominis ex aqua assurgenti, fluvius Cappadociae Halys
 denotatur, cujus meminit Claudianus in Ruffin. L. 2.

*Cappadocum volucrumque parens Argæus equorum
 Jam rubet altus Halys.*

Forte etiam calatho cum spicis in nummis Plautilla, a Casa-
 riensibus Cappadociae cusis, papaver inest. Occurrit apud Pur-
 puratorum Patrum doctissimum Eminent. Card. Norisum in
 Epoch. Syr. Maced. diss. secund. p. m, 144. nummus Commodi, a
 Casariensibus Germanicenisibus cusus, in cujus averfa parte mul-
 lier turrata, monticulos insidens, medio subtrus homine ex
 aquis emergente, dextra extensa florem proferens: nec absur-
 di quid dixerit, qui papaver pronuntiaverit spicis immixtum.

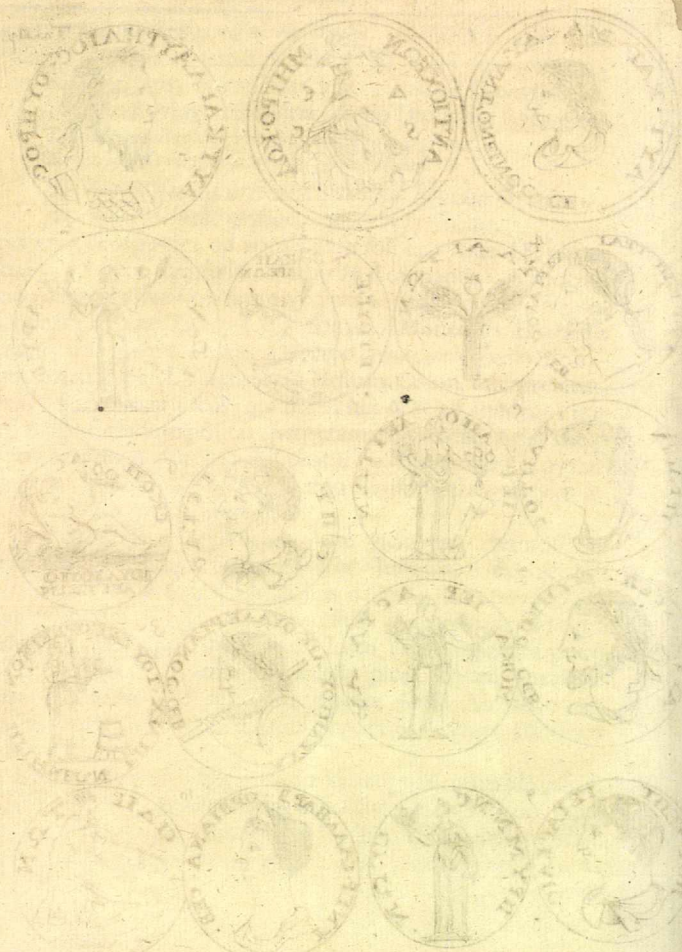
Cyzicenorū civitas Bithyniæ in Propontide, a Cyzico Re-
 ge nomen gerit, qui ab Argonautis & Jasone per imprudentiam
 interfectus, exorto tumultu; ob fertilissimum solum celebra-
 tissima: hinc Valerius Flaccus in Argonaut. libr. 2. canit:

*Nec procul ad tenuis surgit consinia Ponti
 Urbs placidis demissa jugis, Rex divitis agris
 Cyzicus.*

& Propert. l. 3:

Cyzicon Hæmonia nobile gentis opus.

Hæc urbs, teste Appiano in Michridatic. a Jove in dotem Pro-
 serpinæ

serpina data credebatur, quamque ideo Cyziceni pra omnibus venerabantur numinibus: nec satis constat, an templum illud augustissimum, cujus columnae IV. ulnarum crassitudine, L. altitudine, singulae singulis constabant lapidibus, huic solum Deae fuerit dedicatum. Proserpinae certe cultus e nummis elucet maxime. Sic nummus Severi, cum tada Cereris & Proserpinae, cui serpens involutus, in vertice cum spicis & papavere apud Cl. Valentium de Numm. Graec. 2. Proserpinae quoque caput spicis & papaveribus coronatum exhibebant Cyziceni; de quibus nummis plura, ubi de Proserpina. Caterum urbs haec Cyzicus, quae in tantam olim excrevit potentiam, ut magnitudine & ornatu, cum primis Asiae fuerit comparata, arce, moenibus, portu turribusque marmoreis superbiens, Asiaticae plagae littora illustrans, tribus armamentariis incluta, ut armis, instrumentis, frumento instructa semper esset, sub Antonio una cum templo terramotu concidit, ut urbis celeberrimae vix ulla manserint vestigia, & nisi Propontidem nossemus, locum ignorarem, ut Cl. Grammaye in Asia, sive Historia Asiaticarum Gentium p. m. 567. scribit.

Elaitarum in Aelide urbs, Pergamenorum navale, quae Cidae-nis vocabatur a Menestheo condita, quae Stephanus e Strabonis libr. 13. desumpsisse videtur. Pro Magistratibus Praetores habuisse hanc urbem, nummi declarant; e quibus Hadriani nummus huc spectat, in cuius parte una caput Augusti, in altera papaver inter quatuor spicas, apud Cl. Valent. de Num. Graec. nec aberraverit, si quis crederet, in alio Hadriani nummo ab Elaitis cuso, in quo canistrum spicis & frugibus plenum, illud papavere non destituit; forte & in nummo Sabinae conjugis Hadriani, in quo mulier medio corpore, utraque manu spicas tenens, papaver reperiundum, si accurate inspiciatur.

Ephesiorum urbs, secundum Herodotum Lydiae, secundum Strabonem vero Joniae, in basi marmorea Colossi, Tiberio Caesari ob

civitates

Tab. XV.

Tab. III.

Fig. 4.

civitates Asiae restitutas post horrendos terrae tremores erecti & ab Excell. Laur. Theod. Gronovio notis illustrati, hominem tutularum, dextra spicas & papavera tenentem, exhibet cum Diana Ephesia pone illum: de quo plura, ubi de Diana Ephesia.

Eumenensium Flavienisium in Lydia urbs, cui a Flavio Vespasiano nomen inditum, qui Ciliciam, Lydiam finitimasque regiones in provinciae formam redegit, teste Tranquillo in ejus vit. cap. 8. nummum signavit in honorem Otaciliae Severae, in qua Fortuna stans, dextra spicas & papavera cum temone, sinistra cornucopiae tenens, quem nummum invenies, ubi de novis Tab. VIII. Cereribus nobis sermo. De Maconibus populis, antequam Fig. 10. hanc Lydiae urbem mittamus, annotandum duxi, in Chronico Eusebii a magno Salmastio edito, & ab Excell. Schurzfleischio nuper correct. p. 12. inter populos a Chamo ortos, semel iterumque *Macones*, nominari, pro quo vocabulo Salmastius scribendum censet *Maiiōnes* & recte quidem, cum apud Malalam p. 15. Chronoge. inter Chami terras Lydia, quae eadem est ac Maeconia, recensetur; licet ob divitem papaveris proventum Maeconia vel Meconia quoque dici mereatur.

Gabalensium urbs Syriae, vel secundum Stephanum Phoeniciae nummus, cum Cybeles imagine sedente dextrae spicas cum papavere intermedio tenente, producemus ubi, de Magna Deum Matre: nec enim nummum hunc ad Lydiae Gabalam attinere Tab. XIII. crederem. Fig. 1.

Heracleensium in Ponto, (ad differentiam ejusdem nominis urbium in Thracia, Macedonia, Thessalia & Caria,) nummus, Bonum Eventum exhibet, papavera spicasque tenentem, de quo Tab. XX. suo loco mentio injicietur.

Jerapolitanorum Ciliciae nummus exstat, quem pristinum nummarii studii oraculum, Cl. Tristavius, Augusto, diligentissimus autem Patinus Sacro Senatui vindicat, ex inscriptione: *ισα θυγαλιτος*, & vultum genii Senatus esse credit; sed cum de hoc

B

nummo

Tab. III.
Fig. 5. nummo, ubi de papaveraceis vestibus nobis plura dicenda, tantum iconisnum exhibemus ejus.

Julio-politanorum urbis Bithyniæ in Phrygiæ confinio nummi nunc succedant. Fluvius Scopas ex Ormii montis radicibus ortum trahens, & per campos labens Julio-poleos, urbis moenia alluit, dein in Sagarim se exonerat, ideo sub muliebri schemate depingitur in nummo Septimii Getæ, dextra spicas & papavera, sinistra urnæ ad radices montis positæ innixa, arundinem tenet apud Helvetiorum in studio nummario eruditissimum Morellum, Specim. rei Nummar. p. 185. qui duas fuisse Julio-poleos nomine urbes, alteram in Phrygiâ, in Bithyniâ alteram, clare demonstrat. Doctissimus L. Holsten. Not. & Castig. in Steph. Byzant. de Urbib. p. m. 86. Julio-polin quoque in Lydia profert, e pago Gordio a Cleone, latronum duce isthinc oriundo, in oppidum sub Julio-poleos nomine exstructam.

Μαγνητίων in Asia urbis nummus, Cererem stantem exhibet, dextra spicas, sinistra tædam tenentem, ad pedes papaver apparet, cum inscriptione: ΜΑΓΝΗΤΩΝ. Ex altera parte sese monstrant capita Hadriani & Sabinæ adversa, cum inscriptione: ΑΔΡΙΑΝΟΝ ΣΕΒΑΚΤΟΝ ΚΑΒΕΙΝΑΝ ΣΕΒΑΚΤΗΝ. Cum autem duæ fuerint Magnesiæ, una ad Sypilum montem, altera ad Mæandrum fluvium, quæ ΝΕΩΚΟΡΟC ΑΡΤΕΜΙΔΙΟC dicitur, hæremus dubii, cui adscribi debeat nummus. Plurima de Magnesiis collegit V. C. Laur. Theod. Gronov. Notis in Basin marmoream Colossi Tiberii.

Moca in Arabia Petræa; quam regionem Dionysius Syriæ accenset, Stephanus autem tertiam Palaestinam nominat: *πάρτη πόλις ἢν τῆς τρίτης παλαιστίνης*. Palaestinam vero Syriæ partem habitam, ostendit Nobiliss. Hill. in Dionys. Perieges. p. 315. Vocatur in nummo huc spectante MOKA IEPA ACTAOC ATTONOMOC.

Moca Sacra in violabilis, suis legibus utens, & exhibet oculis mulierem succinctam, stantem, dextra spicas & papaver, sinistra

cornu-

cornu copiam tenentem; in averſa parte est caput Septimii Severi. Putat Bellonius hanc urbem eandem esse, qua hodie appellatur *Mecha*, Mahometis impostoris omnium sceleratissimi superbiens sepulchro; sed toto aberrat caelo; Mecha enim est in Arabia felici, Petra sive Moka in Arabia Petraea, ubi eam quoque reposuit Ptolemaeus. Vid. literis politicissimus Pinedo, gente Lusitanus, religione Apella, Not. in Steph. Byzantin.

Nicaensium in Bithynia nummus Neronis apud Excell. Valentem de Numm. Græc. in quo ara, capricornus (abundantiæ & fertilitatis symbolum, ut fusius probat μέγα θύμα Βερωτῶν Illustris Spanheim. de Usu & præstant. Nummism. Edit. noviss. p. 170.) cornu copiam, globus, papaver & fascia, cum inscriptione: ΕΠΙ ΑΤΤΙΟΤ ΛΑΚΩΝΟΣ ΑΝΘΗΑΤΟΤ ΝΙΚΑΙΕΩΝ. *Sub Attio Lacone proconsule Nicaensium*. Alius quoque Plautilla nummus obvius, in cujus parte averſa Ceres velato capite stans, dextra spicas & papaver, sinistra tædam tenet, cum inscriptione: ΝΙΚΑΙΕΩΝ, ubi notandum Nicaenses in quibusdam nummis usque ad Vespasianum, Proconsulum provinciæ nomina possuisse, uti supra e Neronis nummo elucet; postea nullos amplius magistratus in nummis expressisse. Hæc urbs imprimis coluit Cererem, uti ex plurimis nummis probat ὁ πῶνυ Illustr. Spanheim. l. c. p. 636. in cujus mortem Reipubl. literariæ admodum luctuosam, hos applicamus versus, quos in eruditum Italum fudit Carolus Datus:

*Constans et publica causa dolendi,
In quo multa simul fata sepulta jacent:
Præsidio viduata suo jacet orba vetustas,
Ipsa recensetas, ipsa futura simul.*

*Eternis causam lacrymis dedit ille peremptus,
omne ævum in cuius funere flere datur.*

Nicomediensium in Bithynia urbs Metropolis, ad quam dignitatem Scto evecta videtur sub Claudio Imperatore,

ut illius nummi indicant, in quibus hæc dignitas inscribitur, quæ in Tiberio non occurrit. Hadrianus ipsi Neocoriam concessit, quem ideo ΘΕΟΝ ΟΑΤΜΠΙΟΝ in nummis vocavit. Commodus ei secundam Neocoriam tribuit; unde illi templum dedicavit, & certamina in illius honorem decrevit, ut Xiphilinus testatur. Tertiam sub Valeriano Neocoriam obtinuit. Ceresis in hac urbe cultus maxime viguit; hinc a Libanio Ceresis urbs vocatur, id quod fuscus probat toties citat. Illustriss. Spanheim. de Vs. & præstant. numism. & *πολυμυθέστατος* Beger. Thef. Brandeb. volum. 3. p. 140. Nummus huc collineans Faustinae Junioris est, in quo imago Augustæ, in averfa parte tæda ardens, cui serpens involutus, ex ea spica & papaver, apud Nobil. Valentem de Numm. Græc. p. 61.

Philippopolitanorum Thraciæ provinciæ urbs, inter Hæmurn five Æmum & Rhodopen, si divisioni ejus ab Hadriano in sex dioeceses factæ, credendum, illi Hæmimontii contulit nomen. Eumolpias prius dicta, a Philippo Alexandri M. Patre instaurata, denominationem Philippi obtinuit. Sic Lucanus libr. 6:

*Qua juga devexus Pharsalica porrigit Æmus,
Romanas acies iterum videre Philippi.*

Lucem dat nummus apud Golzium stupendi operis Nummarii auctorem solertissimum, (non Belgam, ut a multis habitus, quod in ea gente Patronos ac Mæcenates nactus, collectiones ibidem suas antiquarias divulgavit, sed Germanus, sed Francus orientalis, popularis noster, ac, ut ab Antonio August. etiam dicitur, Herbiopolitanus, e Spanh. testimonio,) & quidem e Græc. Tab. 25. & in Cl. Nonn. Comm. p. 140. in quo Philipp. Amyntæ filius diademate ornatus, ab altera parte spicæ cum papaveris capite.

In

In nummo Septimii Severi Philippopolitanis cuso, præfide Tiberio Barbaro, mulier velata patrio more comparet, insistens rupibus dextra, sinistra spicas porrigit & papaver. Idem nummus, nisi quod mulier turrata & velata, ab eodem præfide Philippopolitanorum cusus in honorem Juliae Domnae; claro iudicio, hoc factum esse in memoriam, quod Imperator Severus ad Metropoleos dignitatem evexerit urbem, quem titulum primitus in Augusti hujus nummis expressit. Mons igitur, cui urbis genius insidet, Æmus vel Hamus; spica & papaver divites Æmimontij campos indicat, a Virgilio latos dictos, Georg. libr. 3:

*Nec fuit indignum superis, bis sanguine nostro,
Æmathiæ, & lætas Æmi pinguescere campos.*

ubi plures codices latos legunt. Hanc postea urbem, cum Caracalla contra Parthos bellum per provincias pararet, Alexandri Magni amulator, Macedoniam lustrans ex ejus populis phalangem comparavit, in qua erant hominum sedecim millia;

ceu Dio testatur: deinde urbem Philippopolin ingressus, illam declaravit Neocoram, ipsaque hinc edidit certamina Alexandria in illius gratiam nomine totius provinciae. Occasione Philippopoleos, Macedonumque Regis, Philippi, jungo nummum Pyrrhi, Macedoniae & Epiri Regis, apud Cl. Golz. l.c. obvium, in cujus una parte Minerva armata, ab altera vero Ceres capite spicis ornato, infra papaver.

Tab. III.
Fig. 8.

Prienensium nummus in Jonia, sub Archonte Julio Saturnino cufus in honorem Valeriani Senioris, in cujus averfa parte mulier succincta stans, dextra spicas cum papavere, lava caedam porrigit, ad pedes autem modius, quae omnia ubertatis signa; hinc Dionys. orb. descript. *ἐνυχεῖοιο περιένης* meminit ob spatiosos campos circa hanc urbem, fertilitatemque ac commoditatem ad Panonia celebranda ab omnibus Jonibus electam.

Prymnessorum urbem in Phrygiam majorem collocat Ptolemaeus libr. v. c. 2. & Pausan. l. v. Stephanus vero Byzant. Cariae annumerat & Prymnessiam vocat. Urbis hujus nummus mulierem tutulatam stantem exhibet, quae sinistra elata spicas & papaver ministrat. Hunc nummum in honorem Septimii Getae a Prymnessis cufum & inscriptum: *πρυμνεσσέων*, (quod Cl. Luc. Holsten. Not. in Steph. Byzant. formatum videtur ex *πρυμνεσσοῦς*) operi de Nummis Graec. inseruit Cl. Valentius p. 119. ex Focausti, supplicum libellorum magistri, ac regii Rei Judiciarum in inferiori Neustria Praefecti, gazophylacio omni cimeliorum genere instructissimo, ac e multis id genus gazis locupletato, uni in Gallia Regio inferiori, praecipuis autem in Europa Cimeliarchiis merito comparando; illustr. Spanheim teste.

Sardianorum in Lydia urbs, Regia Lydorum Regum, imprimis Hyliaetis & Croesi. Antiquitate & majestate olim post Babylonem nullis in Asia urbibus cedens, sic sentiente Xenophon-

te in Cyropaed. Libr. VII. qui *Πόλιν πλεσιωτάτην ἐν τῇ Ἀσίᾳ μεταβαβυλωνία*, urbem totius Asiae post Babylonem opulentissimam nominat. Et licet terrae motu cum aliis Asiae urbibus pessundata fere fuerit sub Tiberio, nihilominus sub Gordiano Pio Metropoleos Graeciae dignitatem adepta, a Floro jam altera Roma dicta, quae nunc pro dolor! nil nisi rudera cadavera & vilem viculum ostendit. *Triste erat spectaculum*, (scribit Excell. Th. Smith, qui in Asiae sua *Ἀποδημία* coram oculis conspexit) *nec tantae urbis ruinis illacrymari potuit. Sardes in Sardibus quarebamus: viculus enim hodie ignobilis est, aedes angusta & humiles sine splendore, sine ornatu, ad congeriem casularum redacta est Lydia urbs primaria, & sedes Metropolitana destituitur Ecclesiola.* Plures nummi Sardianorum existant, Gordiani nempe tertii cum Tranquillinae conjugis effigie, sub Proserpinae schemate, Juliae Domnae, alique papaver ostendentes: sed cum de his nummis, ubi de Proserpina mentio facienda, agendum, chorda oberare eadem nolumus.

Sidetorum in Pamphilia urbs, Cumaeorum colonia, si Straboni credimus; secundum Steph. Byzant. dicta a Side, filia Menauri, ubi Pinedo, laus non ultima sabbatariorum prudens ingeniosus & peritus, in Not. in hunc autorem pro *Μενταύρου* legendum putat *μὲν τὰυρη*. Haec enim urbs apud Svidam suo loco, nomen accepit a Side filia Tauri. Splendidissima & illustris appellatur in nummis; unde Neocora facta videtur ab Elagabalo, cum victor, occiso Macrino, e Syria Romam rediret, ejus beneficii memores Sidetae Certamina Olympia anno illo celebranda Oecumenica in ejus pronuntiare honorem. Ab his ipsis Sidetis cufus nummus in honorem Sall. Barb. Orbi: *Tab. III.* *anae, Alexandri Severi conjugis, in quo caput Augustae* *Fig. 10.* cum inscript. *ΓΝ. ΕΡ. CAAA. ΒΑΡΒ. ΟΡΒΙΑΝΑ. CEB.* in altera nummi parte mulier turrata insidens scopulis, quibus sinistra innitur, dextra spicas & papaver promens, ad pedes fluvius emer-

gens cum inscrip. CIAHTΩN; fuit quippe Side vrbs maritima cum portu, id quod Scylax testatur, & ante illum Livius l. 35. c. 38. ubi oppidanos hos Sideras, inter illas celebrat gentes, quas nullæ unquam nec arte nec virtute navali æquassent. Hinc Constant. Porphyrog. de Them. libr. 1. Th. 14. p. 43. Edit. Meursian. eam vocat τὸ τῶν πειρατῶν ἐργαστήριον, *Piratarum officinam*. Hanc urbem suo condecoravit ortu, ex ordine nostro Medico Marcellus, vulgo Empiricus, qui de Arte nostra, imperante M. Antonino, *XLII*. Libros Carmine Hexametro composuit, teste Suida, qui hodie desiderantur, quippe plane ab illis hæctenus edictis diversi.

Tarsensium in Cilicia binos nummos fusus explicaturi erimus de Magna Deum Matre, papaveribus & spicis exornata, quo B. L. ablegamus, his nummis potissimum ex Asiæ minoris provinciis collectis imposturi colophonem.

Nec dubium superest ullum, in reliquis quoque Asia majoris partibus, cultum fuisse papaver, licet tot veterum monumenta nummorum, sicut in minori haud amplius prostent. Sic in hunc usque diem apud Persas in deliciis papaver, e cujus semine infusionem parant, quam *Kokenaer* vocant, inebriaminibus aptissimam, adeo ut tot in urbibus Persicis prostent tabernæ, quot potui Caffæ sunt dicata, ceu pluribus hæc memorat Gallicus ille Vlysses, Generos. Dn. Chardin in Itiner. Persic. T. II. p. 68. seq. Edit. noviss. qui & hoc adjungit, ab Usbequis, Tartarorum gente Sinenibus vicina, morem in Persiam introductum, ut tabaco immixtum papaveris semen, per fistulos hauriant. A Persis item pro cordiali lacrymam haberi papaveris asserit; hinc Teriac appellitant, illosque, qui ex nimio infusionis hujus potu quasi furii acti, *Teriaki* scoptice nominant, quasi ebrios & bachantes. Denique ex Indiæ Orientalis regionibus & olim, & nunc allatum opium norunt omnes, quibus res Medicas nosse datum.

Sed ne Asiaticus esse videar, in Europam nostram redux, quam *Asteticem* Plinius vocavit victoris omnium gentiū populi, longeque terra-

terrarum pulcherrimam, omnium fertilitate beatissimam, nec hanc apud canam antiquitatem papavere destitutam reperio. Imprimis Sicilia se offert, quam Illustriss. Comes Cæsar Ripa in Iconologia depingit, manibus papaveraceis floribus capitibusque exornatam; nec sine prægnanti ratione, cum insula hæc Sicilia, teste Cicerone 6. in Verrem, uti ex antiquissimis Græcorum literis atque monumentis constat, tota Cereri & Liberæ consecrata fuerit, cui consentit Ovidius Fastor. L. 3:

*Terra tribus scopulis vastum procurrit in equor,
Trinacris a positu nomen adepta loci:*

Grata domus Cereris, multas ea possidet urbes &c.

ut nummos Cereris alibi allatos, eosque in Sicilia cusos, præteream; Jam vero cum Cereris sit symbolum papaver, exinde factum, ut Sicilia Meconia fuerit cognominata, teste solertissimo Bodæo a Stapel comment. in Theophrast. p. 1097. b. Hinc forte apud doctissimum Cluverium, maximum certe gentis nostræ miraculum, in Sicil. Antiqu. l. 2. c. 12. p. 387. pro monte Myconio, Meconius legendus, qui vertex fuit in jugis Pelori sive Neptunii montis, inter Messanam, Pelorum & Nauleidum, a sinistra parte faucium Mylenisium. Papavera quoque in Siculorum nummis obvia, ulterius hæc, quæ protuli, illustrant. E plurimis duos tantum oculis Lectorum subjicio, quos recenset Siculæ gloria gentis, Don Vincenzo Mirabella & Alagona, nelle dichiarazione delle Piantate del antica Siracusa & alcune scelte medaglie d' esse, & de Principi, che quelle possedessero. Primus in Tabula XII. num. 30. comparer, cusus ex auro, quintæ secundum Mirabellam magnitudinis. Ex una parte caput muliebre corona spicea redimitum, pone illud papaveris caput: ex altera sive averfa parte, currui bigato insitens, cujus capiti stella, vel stellæ quid simile, imminet. Nec dubitat vir Clarissimus, esse nummum Hieronis secundi, Syracusanorum Tyranni, quamvis effigies ejus cum Cereris sit commutata. Currum, cui biga equorum ad

Tab. IV.
Fig. 1.

ad cursum concitatorum juncta, denotare credit Palmam & Victoriā, quam Hiero in Ludis Pythiis, & quidem secundum nonnullos, XXIX. obtinuit, in cujus honorem sequentem fudit Pindarus odam. 2. Pyth.

Μεγαλοπόλις ὃ Συρακῶ-
νοσι, βαδυπολέμου
πέμνος Ἀρεος &c. &c.

Tab. IV.
Fig. 2.

Alter itidem nummus e Tabula XII. n. 32. desumptus, exhibet caput Palladis galeatum: pone illam est τὰ τρεῖς κελύκη Siculum, infra mentum litera Σ, Syracusam forte denotans urbem, in qua erat, teste Athenæo Libr. III. p. 109. & Lib. X. p. 415, simulacrum Cereis σιταῖς sive frumentariæ, & ἱμαλιός, Farinæ sive Farinae; in averſa parte victoria alata, coronam dextra, sinistra palmam tenens, ex Claudiani descriptione:

*Ipsa duci sacras victoriā panderet alas,
& palma viridi gaudens, & amica tropæis
custos Imperii Virgo &c.*

Victoriam hanc ambit inscriptio: ΔΙΟΝΤΟΤ ΒΑΚΛΑΕΩΣ, adjuncto papavere & signo $\parallel$ κ $\parallel$ Monetarii forte. Hunc Dionysii nummum credit Illustriss. Mirabella cusum in memoriam victoriæ, quam in Syracusanos obtinuit, cujus Diodor. Libr. XIV. meminit. His nummis annectimus plumbeum, partim τὰ τρεῖς κελύκη illustrantem, partim papaver nostrum concernentem. Cum enim Lycophroni Sicilia audiat τρεῖς κελύκη, Orpheo ac Pindaro τριγύλων, *tricuspis*, Martiano Heracleensi τρεῖς κελύκη, *trilatera*, Nonno τρικέφαλος *triceps*, & τρεῖς κελύκη, *tricollis*; Syracusani, qui caput fuere provinciæ ac insulæ, figura ex tribus cruribus, τῶ τρεῖς κελύκη, tribus promontoriis constantem Trinacriam sive Siciliam expreſſerunt. His cruribus tres aristas, in unum desinentes culmum, addiderunt, quibus in nummo nostro plumbeo tria capita papaveracea adjuncta, indubia Siculæ fertilitatis symbola. Nec te moveat plumbea moneta, plumbeos quippe nummos, (quos mercium numero, quæ emi vendi-

Tab. IV.
Fig. 3.

vendique possunt, eximit Vlpianus l. 9 § 2. D. ad Leg. Corn. de Fals.) adhuc superesse, in Græcia olim vel in Sicilia cusos, ac inter nummos etiam familiarum Romanarum, testem omni exceptione majorem produco Illustriss. Baronem Spanheimium Diss. I. de Vlt. & Præst. Numism. p. 46. Edit. Lond. in Fol.

In vicinam Siciliæ Apuliam transfretantes, regna olim imperio conjuncta, nunc invidis pro dolor! fati disjuncta, (haud abstimili modo, ac

*Trinacria quondam
Italiæ pars una fuit, sed pontus & æstus
Muta vere situm; rupit confinia Nereus
Victor, & abscessos interluit aguore montes,
Parvaque cognatas prohibent discrimina terras;)*

cernimus papavere turgida arva, quæ medicis antiquis jam opium ministrarunt haud infimæ notæ, illudque hodie adhuc non exigua copia Venetiæ deferri, Sylvaticus de Theriac. compos. Libr. 1. Cap. V. p. m. 101. auctor est, testatus insuper, tertiam papaveris speciem Dioscoridis in Ferrariensi agro copiose crescere; magis etiam quam in montibus efficacem, Brasavolus observavit.

Superat tamen Apuli papaveris lacrymam longe *Hispanicum* opium, a Galeno de compos. Medicam. sec. loc. Sect. V. commendatum, & a Plinio Valeriano L. 2. c. 30. memoratum, qui Spannum opium, loco Hispani nominat. Forte Hispanico hoc opio Licinii pater interemptus, de quo rigidus papaveris censor Plinius: *Scimus interemptum Licinii Cæcine Prætorii viri Patrem, in Hispania Barvili* (Harduinus *Bajuli* legit) *cum valetudo impatibilis* (i. e. non ferenda,) *odium vitæ fecisset.* Sed optime jungit Plinius, tunc *mortiferum per somnos extare, si copiosior succus hauriatur:* tunc enim e narcotico fit necroticum. Illustrant præterea papaveris in Hispania copiam, plures nummi.

Fig. 1.

Sic Hispania: genius sub figura mulieris tunicata exhibetur, dextra spicas & papaver, sinistra parvum clypeum, seu ceteram e Livio dicere malis, quibus armis Hispani olim utebantur, ostendens, in nummo Galbae, & quidem in memoriam istius provinciae, quae illi imperium prima detulit. Vid. Cl. Valentius Tom. II. Numisma. Imp. Aur. & Argent. p. m. 75. & apud Cl. Patinum Thef. Numism. pag. 55. Exstat etiam aureus hic nummus in gazis Schwarzenburgicis cum Regiis certe comparandis. Alius Hadriani nummus occurrit apud eundem Patinum Thef. Numism. ubi Hispania supplex Imperatori stanti, seu Hispaniae Restitutori, dextram porrigit, sinistra spicas & papavera tenens. Assidet ad dextram cuniculus, ex quo animalculo *cuniculosa* Celtiberia dicta Catullo; quamvis eruditissimus Nonnus in Hispan. haud absurde suspicatur, ob metallorum uberes secturas, quae cuniculis sub

Fig. 2.

lis sub terram aguntur, ita dictam; siquidem nec hodie adhuc desierunt, multijuga metallorum divitiae, sed Regum inreducto, Hispaniae parci nunc iubetur, donec India thesauros suos non amplius suppeditet. Eandem fovet opinionem Anton: Augustinus, in quem illud quadrat, quod de Fabio Pictore alicubi Cicero: & Juris, & literarum & antiquitatis bene peritus Dial. II. p. 41. Sunt autem spicae & papaver, uti in aliis, sic in his quoque nummis, Hispanicae fertilitatis & abundantiae signum, quod merito mirum nobis videtur, cum non ex auritis testibus, sed qui oculis conspexerunt, abunde de hodierna Hispaniae fertilitate constet, quibus ex J. Cror. edicto, ut testibus de visu deponentibus magis credendum, quam deponentibus de auditu. Arg. cor. quae not. in l. Testim. C. de testibus; & in C. cum causam, extrav. de testibus. Exstant tamen de Veteris Hispaniae ubertate insignia auctorum testimonia, ita ut Pacatus: *Terrans omnibus terris feliciorum praedicaverit, cui excolenda ditandaque impensius quam ceteris gentibus supremus ille fabricator indulserit, & Solinus, nihil in ea otiosum, nihil sterile, pronuntiaverit.* Si in causas hodiernae sterilitatis inquiras, modo citatus Nonnus de patria sua respondet: *Sed unde tantum a prisca fertilitate degeneravit? an occulti aliqui & noxii siderum positus genitalem telluris vim infecere? an effeta & lassata terra inani spe agricolae lactat? neutrum ego in causa putem.* Aequae enim ac priscae feculis, in omnia frugum genera secunda est. *Sed deest industria. Nam cum natura sua in arma magis, quam aratra propensi sint Hispani, per longinquas in utramque Indiam expeditiones & continuata bella, exhauritur juventus. Hinc agricolarum infrequentia, hinc agri neglecti potius, quam steriles cernuntur.*

Galliam papaveris altricem extitisse jam Catonis aetate, Gallianus papaveris, cujus de R. R. meminit, affatum testatur: & forte spicis quoque junctum fuit papaver, sculptoris incuria ob parvitatem omisum, in nummo illo Galbae ab Illustr. Trifano Fig. 3.

T. III. Comment. Historiq. p. 73. ubi TRES GALLIÆ, sive tria spicis affixis capita, occurrunt. Sic in Narbonensi Gallia bodienum luxuriare papaver, ex illoque inciso lacrymam se collegisse gloriatur solertissimus Charasius in Theriac, licet labor voluptatem & quæstum superaric.

Ex his omnibus, quæ leguntur de Patria papaveris apud veteres potissimum, audacter affirmo, nullum tunc temporis orbis veteris cogniti partem caruisse papavere, & æternæ veritatis esse illud, quod Angliæ literatorum decus summum, Excell. Rajus Oper. Botanici T. I. Libr. XVII. p. 855. scripsit: *Credimus, quod si in Europa, ut Gallia, Germania & Italia, ea diligentia adhibeatur, quam orientales adhibent, posset etiam fieri papaveris lacryma, sicut in Asia. Natoliæ enim clima est æque frigidum atque Gallia.* Vt silentio involvam, Excellentissimum Helvetiæ Medicum, e papaverum in ipsius horto florentium, succo parasse opium, palmam omnibus aliis laudanis, ab anodynâ & minime narcoticâ vim, reddens dubiam. Sed ut promissis satisfaciam, medica relinquo, reversurus ad papaveris antiquitates.

Demonstravimus hætenus, papavera junctis spicis fertilitatem denotare *νῦν ἐστὺν γίαια*, nunc ulterius probandum est, veteribus innumerum numerum designaturis, papaveris grana, & frumenti montes cecidisse in adagium. Probo hoc ex Ovidii Trist. Lib. V.

Littora quot conchas, quot amœna rosaria flores,

Quotque soporiferum grana papaver habet.

Hinc irata in Psyche Venus, diloricatis prius plurifariam ejus vestibus, capilloque discisso, & capite conquassato graviter afflictam, increpat, & pœnæ loco, accepto frumento & hordeo & milio, & papavere & cicere & lente & faba, commixtisque acervatim, confusisque in unum grumulum, (in Edit. Pricæana Apuleji, quam possedit olim Norici gloria Pindi B. Wagenfeilius noster, ubi in margine variantes Lectiones ab Illustr. Octav. Ferrario ex optimis Manuscriptis ipsi communicatæ, loco *grumuli*

muli grumulus legitur,) ad ejus frugem perichitandam injungit, ut seminum istorum passivam congeriem discerneret, singulisque granis rite dispositis, atque sejugatis, ante vesperam opus expeditum approbaret Veneri. Sic assignato tantorum seminum cumulo, ipsa cœnæ nuptiali concessit; uti fuscæ hæc apud Milleforum lepidum scripso Madaurensem Metamorph. Lib. 6. pag. 116. Edit. Pricæan. reperiunda. Incondito illi & inextricabili succubisset labori, (stulta quippe cura est, quæ spem non habet; labori incumbere oportet, ubi effectus promittitur, teste Quintil. Declam. VI.) nî formicula illa ruricola, difficultatis laborisque miserta, corrogata cuncta formicarum acolarum classe, & sepedum populorum undis, acervum separatim distinctis distributisque generibus digesserit. Forte hæc Apuleio, de formicis recensenti, illud decimæ Musæ, Plauti, in Trinum. Act. 2. Scen. 4. suboluit, ubi Strafinus servus narrans, quadraginta minas intra quindecim dies fuisse consumptas & dilapidatas, his verbis expressit: *Confit cito, quam si tu objicias formicis papaverem;* ubi obiter notandum, quod a Charisio Lib. I. annotatum, in genere masculino *papaverem* exprimi, quod & a Plauto factum Pœn. Act. I. Scen. 2. itemque a Catone ac Varrone, quorum hic (ceu jam meminimus) *papaver Gallicanus*, ille in Admirandis dixit: *infra seni papaverem.* Vid. *ὁ νεωτέρωτος τὴν ἀνοήτην* Meursius Not. ad Caton. c. 79. Nec mirum, cum & apud Græcos masculino genere *ὁ μύλων* dicatur.

In triplici, & ditissimo naturæ regno infinitus numerus, *papaveris* designatur nomine ac numero. Sic in regno vegetabili passim semina oculum pene fugientia & innumerabilia, e. gr. in ficu, *papavera* audiunt, Græce *σπερμάτια μυλωνιά*. In regno minerali arenæ quædam granulata; secundum Pollucem Onomast. L. VII. c. 27. p. 760. Edit. Hemsterhuif. *Μύλων δὲ ἢ τι ψέματος ἔδος, Μεcon arena quædam species.* Ex hoc arenæ coagulo forte *lapis Meconites*; (cujus apud Plinium mentio Histor. Natural. L. 37. c. 10.)

concrefcit, quia *papaveris* femem exprimit; nam fecundum folertiffimum naturæ Myftam Gefnerum, videtur totus quafi ex arenulis rotundis conflatus, ideoque ovif piscium fimilis, quæ recentiores quidam *arenula* cognominarunt, h. e. *καρυά* & friabilia. Confriatur autem & refolvitur facile hic lapis in arenulas, five granula, e quibus conftat, quæ quidem fingula per dura funt, infipida & inodora. Vocatur lapis Meconites, alio nomine Hammites, quia ovif piscium fimilis: hinc Germanice *Rogenstein* / weil er nicht minder / wie den Fifch, *Rogen* / alfo auch dem Mahen-Saamen gleich. Non femper tamen friabilem effe hunc Meconitem five Hammitem, & ita diftinctum, ut arenulæ five ovula fingula ab invicem difcerni & folvi queant, fed haud raro ita confufum, & in folidâ duramque maffam coagmentatum, quæ filicem non figuratum primo afpectu refert, testis eft *αυτοπτης*, *Φιλιατον κέρα* Excell. Scheuchzerus (cujus ftupendum in Hiftoria naturali ftudium, Magnum Ruforum *Αυτοκατορα* movit, ut benigniffime ipfi Protomedici munus obtulerit,) in Specim. Lithograph. Helvet. curiof. pag. 40. ubi plura de Meconite five Hammite curiofe annotata profant. In agro noftro, & quidem inter *Heimbürg* & *Sultzberg* frequenter obvium effe Meconitem, ex ovulorum subluteorum congerie in maffam friabilem compactum, testis eft in *δενυτογραφία* Norica, elegantiffimo certe opufculo, Excell. Bajer. Med. Prof. Altorfinus meritiffimus, Collega æftumatiffimus cap. 7. p. 67.

Sed ad papaveris pusilla & pene innumerabilia femina calamum revocans, hos Poëtæ verfus annecto:

*Magna Dei virtus, quæ tot miracula rerum
Seminis exigui tantillo cortice claudit!
Quod licet haud superet cineris vel levis arene
Fallentis digitum, & numerantia lumina molem,
Mox dabit ingentem frondoso tegmine fylvam,
Et certa in dubiis promet medicamina rebus.*

Si

Si ex regno minerali ingrediamur animale, in aquatilibus & marinis papaveris nomen sæpius obvium. Sic *μήκωνες* pisces gregales effe, in notis ad Athenæi Deipnosoph. Cl. Dalechampius ex Aristot. Hiftor. Animal. libr. IX. p. 1012. Edit. Scaliger. Tolof. memorat; at fi textus infpiciatur, *μήκωνες* legitur, non *μήκωνες*. Nullum tamen dubium, hos pisces gregales a multitudine dici Mecones, five papaveres. Non infrequens nomen in aquatilibus & marinis porro *μήκων* effe inuimus, idque probamus testimoniiis e *σοφίας περίω* Aristotele, & quidem ejus Hiftor. Animal. potiffimum defumptis. Sic libr. IV. §. 112. buccini anfractus *μήκωνα* dici annotavit, qua de caufa, ignotum fibi effe fatetur in commentario non minor Aristotele Jul. Caf. Scaliger. Aristoreli confentit quoad buccinorum anfractus Athenæus libr. 3. qui libr. eodem quoque p. 88. C. annotavit, illud, quod intra pinnam eft, ab Epameto in Artyico vocari papaver. Rursum Aristoteles Hiftor. Animal. libr. IV. §. 105. mytidem & *μήκωνα* eadem effe tradit. Jam vero in explicanda mytidis & papaveris vera fubftantia, operofus eft vir fummus Scaliger: *Mytis*, inquit, *fifcus quidam eft sub ovo, in quo atramentum continetur*, (de sæpiis loquitur) *per hanc transit gula ad ventrem*, *& in eam recipitur inteflinum rediens a ventre*, *perque ipsum excipit excrementa & atramentum*. Et paulo post: *Mytin etiam papaver dici, vidimus*, nos potius *fifcum diceremus: eft enim perfimilis κύσει*. Veteres ea ratione fubfifcum dicebant; *κύσει* comparat Athenæus, qui etiam *Μήκωνα* vocat in feptimo. Præterea ad libr. IV. §. 105. pag. 428. annotat, *Μήκωνα* non mytidem & fifcum, fed humorem certum croceum, aut luteum, in cancrorum genere notare; id quod repetit §. 107. p. 429. Ejusd. libr. §. 151. Papaveri item alium fensum affingit Stagirites, fcribens: *από δὲ τῆς κοιλίας σάμαχος διπλῆς μακρὸς μέχρη τῆς μήκωνος, ἢ ἐστὶν ἐν τῷ*

D

ἐν τῷ πυθμένι. *A ventre gula duplex longa ad papaver usque, quod papaver in fundo est.* §. 152. autem innuit: ἐστὶ γὰρ ἡ μήκων οἶονε [μοιλίας] περιττωμα πᾶσι τοῖς ὀσφρακτοῖς τὰ πολλὰ ἀνταῖον. *Est autem papaveris magna pars quasi excrementum in omnibus ostraceis.* §. 158. τὴν δὲ μήκωνα πάντα ἔχει, ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ ἀντιῷ, εἰδὲ ἴσθρ ὁμοίως φανερεῖν, papaver quoque omniibus inest, sed neque eodem loco, neque eadem quantitate, neque eodem modo apparet. & §. 162. ἡ γὰρ μήκων ὡσπερ εἰρηται, περιττωμα εἰν ἀπασιν ἐν ὑμένι. *Siquidem papaver excrementum quoddam est omnibus in membrana.* Nullum plane dubium est, exinde fluxisse Meconii nomen, excrementi nempe, quod recens nati primum emittunt, forsitan a coloris vel spissitudinis similitudine. Sic enim tories jam laudatus naturæ interpret Histor. Animal. libr. VII. cap. 13. §. 107. pag. 844. καὶ τὸ τοῦ περιττωμα πλῆν ἢ τὰ παιδὸς κατὰ μέγεθος, ὁ καλεῖσθαι αἱ γυναῖκες μνηκωνιον. Χρῶμα δὲ τὸ τε ἀματωδὸς, καὶ σφῆρα μέλαν καὶ πιττωδὸς, *cujus excrementi quantitas major quam pro pueri magnitudine; quod appellant mulieres papaverculum. Color ejus cruentus ac valde ater ac piceus.* Certe quæ hic de infantum primis facibus, hoc de Polypodis atramento in vesicula peculiari, cui idem nomen Μήκων, contento, ex Æliani Historia Suidas refert. Oppianus vero libr. III. Halieutic. inquit: ἐστὶ τις ἐν μήκωνσι θύλος. add. Athen. libr. 7. Restat Μνηκωνιον sive ὀπιον, opium papaveris succus, & alterum Μνηκωνιον. Hippocrati πέπλον καλούμενον, Dioscorides libr. 4. c. 168. μήκωνα ἀρρωδι, & Aëtius Amidenus μνηκωροδίτην nominat; sed cum de his seculi hujus ἀστὴρ καὶ φῶς τατρικῆς ex professo egerit in Opiologia, eo B. L. ablegamus, Consul. quoque εἰσθαγον τῶν χαλκογεράφων Henr. Stephanum in Indic. Theaur. Græc. voce μήκων. Superest, ut de papaveris parte media, quæ μήκων quoque Aristoteli dicitur, mentionem injiciamus; sed hæc manu quasi ad vestes papaveraceas nos ducit.

DE PAPAVERATIS VESTIBUS,

sive lanis post undulatas, sororiculatas (in Not. Tironis apud Gruterum Sororeclatas) Phryxianas aliasque, Plinius meminit Histor. Natur. libr. VIII. sect. 74. p. 230. Edit. Harduin. *Crebræ papaveratæ antiquiorem habent originem, jam sub Lucilio Poeta in Torquato notatæ.* ὁ πᾶν Salmasius in erudita congerie notarum in Solinum, nullo quidem ordine, sed copia felici, legit papaveracas, pro quo vir doctissimus papaveratas corrigendum putavit, idque multis jam viris eruditissimis, ceu Salmasius testatur, persuasit. *Vetus & optimus liber vocat papaveratas, pro papaveracas. Vestis papaveraca eadem forma ac ratione dicta, ut lingulaca piscis, ut portulaca, perfonaca, herba.* Quia Græci μνηκωνιον vel μνηκωνιον vestem vocarunt tenuissimam ex Mecone sive papavere pinnarum textam, Lucilius, qui ubique ac semper gracillabat, papaveracam delicatam ac byssinam vestem dixit. Hæc Salmasiana crisis nobis suggerit. Cum vero Plinius non explicaverit, quales istæ vestes fuerint, & unde dicta, ansam dedit studii Philologici principibus viris, varia ex inexhausta eruditionis abyssu hac de re depromendi. Magnus & modo laudatus Salmasius ex pinnarum papavere textas vestes credit: μνηκωνες, inquit, *in medio ostreae fibre sunt vel simbriae.* Neophytus: εἰσὶ δὲ αἱ κρηνίδες αὐτῶν. *Martialis Cirros appellat. Plinius crines. Fibre, quas ambit crinis Plinii purpureus, sunt τὰ μνηκωνια.* Hæc omnino vera in Dioscoride lectio, non κίονια, aut ἰόνια. *Male etiam apud Neophytum εἰκόνια pro μνηκωνια.* Ita etiam dicta sunt pinne velleræ, quæ τριχῶματα (vulgo legitur περιττωματα) Hesychius vocat. *Ab illo pinnarum capillitio, & molli lanositate, tenuis vestis μνηκων appellata. Nam & nebatur ejusmodi pinnarum vellus, & vestes ex eo texebantur. Inde vestes papaveracæ Latinis pro tenuibus ac delicatis, ut Græcis μνηκωνια.*

nes. Hæc Salmasius, Seculi nostri Varro, solertissimus Vossius in *Etymol.* tenuem ex bysso linoque subtili, (*μήκων* Hesychio dicitur, quæ vox & papaveri communis est,) vestem interpretatur. Sed cum ex R. P. Harduini mente, neuter vigorum *κριτικωτάτων* apposite quidquam habeat, in Democriti puteo res adhuc later, & nil nisi conjecturis locus. Vir quidam eruditissimus, qui mihi in rebus dubiis oraculi loco, circa Aristotelis verba *Histor. Animal. libr. V. c. XIV. §. 145.* dubium movit. Purpuræ illic tres partes constituentur, superior *πράχλος*, cervix, media *μήκων* seu papaver, ima vero *πόθμη* (*ἀνά μέσον τῶν μήκωνος καὶ τῶν πρᾶχλος*, inter circum & spondylum, ut Philosophus loquitur, sive ex Plinii interpretatione, *in mediis faucibus*;) ubi hæreat purpuræ textura densa, & unde purpuræ florem tingendis vestibus expectant, secundum Plinium *libr. IX. c. 36. p. 338.* Oritur hinc quæstio, annon *ἰμάτιον μηχανιστος* e vicinia floris purpuræ ortum traxerit? Imo cum ex eodem Stagirita patcat, *μήκων* sive papaver lentorem esse tenacem, viscidulum, in ventre purpurarum obvium, quem alii pro corde, alii pro hepate venditant, ad cuius latus purpureus apparet mucus, (de quo vid. *Excell. Major Annot. XII. p. 18. Tr. de Purpur. Fabii Column. & Diction. Ostracol. in voce μήκων, Mecon;*) quis non crederet, lanas vel vestes hoc tenaci lentore mucosque *fusci coloris* infectas, *papuratas* fuisse appellatas? præcipue cum apud veteres haud una fuerit purpuræ species, & forte hæc *papurata* vilior, cuius Cicero pro *Sext. c. 19.* meminit: *Purpura plebeja ac pæne fusca.* Sic Plutarchus in *Catone minore*, optimæ notæ purpuras *κατακόσμος ἐρυθρὰς καὶ δέξιαις* appellat, atque iis opponit *μελαινὰς*, nigras. Athenæus quoque *Deipnosoph. libr. III. p. m. 89.* Purpuræ florem nigrum esse asserit, scribens: *καὶ τὸ ἀνθος αἱ μὲν πλεῖσαι μέλαν ἔχουσιν.* *Obscuram* Latine dixeris; *Macrob. libr. 2.*

Saturn.

Saturn. c. 4: Cum de Tyria purpura, quam emi juffer at, obscuritate quereretur. Vid. *Desid. Heraldus Digress. VII. p. m. 205.* Imo cum purpureus color, sive puniceus & extreme rubens, (hæc enim apud veteres vulgo *Synonyma*;) non e concha solum Tyria, vel Coa, vel Laconica, aliorumque maritimorum locorum, sed præterea e florum & herbarum succo ad ejus imitationem a lanarum insectoribus frequenter paratus fuerit, (hinc *Petronius ait: Quæstus tellure nitor certaverat ostro;*) cui adhuc supererit dubium, e papavere purpureo fucum ad imbuendos colore puniceo lanas & vestes productum fuisse? Hunc quippe colorem suppeditat

*Munus Eleusiniæ Matris Cereale papaver,
Cui sublimè caput, folium sandice rubenti
Puniceum.*

Et *Propertius libr. 2.* canit:

Candida purpureis mixta papaveribus.

Sic *balauistio* usi tinctorum *Rhodi* ad lanas colore puniceo imbuendas, teste *Dioscoride*, vel *Alga Cretensi*, secundum *Theophrastum*, vel *Amorgo*, secundum *Suidam*. Ita florem purpureum *Ctesias* apud *Indos*, radicem coccineam & purpuream tincturam suppeditantem *Strabo*, coccum e granis *Galatia* *Plinius*, *vaccinia Vitruvius*, *sandicem Indicam* *Vopiscus*, arborem *Perficam* *Argiawan* ex *Tiphasio* de discrimine signorum exhibet eruditissimus *Bochartus* in *Hierozoico T. II. p. 736. seqq.* & *ὀπᾶνν* *Spanheimius* de *Vs. & Præst. Numism. Diss. Sext. p. 321.* Edit. nov. *Londin. in fol. His.* quæ hæctenus attulimus, illustrandis apprimè inferviunt *Aqua Ierapolitana*, quæ succo vegetabilium imprægnata lanam colore coccineo vel purpureo inficiebant, teste *Strabone libr. 17. circa finem*, *ἔστι δὲ καὶ πρὸς βαφὴν ἐρίων θαυμασιῶς συμμετρον τὸ κατὰ τὴν ἱερᾶπολιν ὕδωρ, ὡσεὶ τὰ ἐκ τῶν ἱκίων*

D 3

βαπτόμενα

καπτόςμα ἐνάμιλλα εἶναι τοῖς ἐν τῆς κώκου καὶ ταῖς ἀλουγέσιω.
 Est & ad lanas tingendas mirum in modum accommodata a-
 qua Hierapolitana, ita ut e radicibus facta tinctura cocine-
 am & purpuream æquet. Forte & papaveris, imprimis erratici,
 succus Jerapolitanis immiscebatur aquis, quippe papave-
 ra in nummo Jerapolitanorum sub Augusto cuso, obvia,
 quem Ill. Tristanus Comment. Histor. T. I. p. 97. exhibet.
 Hunc autem nummum Cl. Patinus de Numm. ar. Imp. p. 5. Sacro
 Senatui vendicat, non Augusto, ex inscriptione: *ἕρῃ σὺ γυλιπτος*, & vultum genii Senatus esse credit. Vid. quo-
 que R. P. Harduinum de Numm. Colon. p. 214.

Papaver quoque refertur & locum habet inter illa,

Que faciem commendat cura puellæ,

& quo sit -- forma tuenda modo.

Inter Cosmetica nempe. Probant hæc, quæ Carmen de
 Medicamento Faciei Ovidio adscriptum habet:

Vidi, quæ gelida madefacta papavera lympha

Contereret teneris illineretque genis.

Huc etiam quadrat, quomodo aquam papaveris, imprimis
 erratici, destillatam elegantissimum rubini colorem e flo-
 ribus contrahere doceat D. Hulse, apud doctissimum Rai,
 Hist. Plantar. T. I. p. 855.

His conjecturis innixus credebam, me plus reperisse,
 quam pueri in faba; sed disjecit hæc, ceu Sibyllæ folia, lo-
 cus apud Plinium libr. XIX. p. 565: *Est & inter papavera*
genus quoddam, quo candorem linteæ præcipua trahunt; ad-
 dit libr. XX: *Ex hoc lino splendorem trahunt æstate.* No-
 lo hic repetere, quam dicam data hæc occasione Plinio
 post Hermolaum Barbarum, Leoniceum, Matthiolum &
 Dalechampium, scripserit solertissimus Solini Commenta-
 tor, geminum illum errorem errasse accusans. Suscepit
 quippe Plinii partes R. P. Harduinus ex Collenatio contra
 Leoni-

Leoniceum plurima decerpens. Hoc tantum addimus,
 ex his Plinianis locis elucere, papaveracas vestes & candidas
 fuisse & splendidas, non abludentes a papavere,

Quæ species est alba crepanti

Concolor argento gaza resplendet agresti.

Hinc quoque pictores ex artis secreto, ut colorem lucidum al-
 bumque faciei concilient nitorem, quem tempus edax re-
 rum non consumeret, nec in flavum luridumque tandem
 converteret, albis coloribus, quibus penicillo prima po-
 nunt rudimenta, papaveris immiscent oleum, quod experi-
 mentum loco Plutarchi, de purpura Hermionica mox ad-
 ducendo lucem affert.

Nec paradoxon esset, si quis statueret, papaveratas ves-
 tes, licet candidæ fuerint & splendide, purpureas tamen
 esse dici, eadem plane ratione, qua *purpureos cygnos* Ho-
 ratius libr. IV. Carm. Od. I. v. 10. pronuntiavit, ubi Cl.
 Cruquius contra omnium Codicum MStorum lectionem
porphyreis legere vult, ab insula Cytherea Veneri consecra-
 ta, quæ Porphyris olim dicta. Et Pædo Albinovanus *pur-
 puream nivem* dixit:

Brachia purpurea candidiore nivæ.

Et alibi:

Purpurea sub nivæ terra latef.

Ovidius autem *purpureum amorem* nominavit:

In me purpureus tela resumpsit Amor.

Imo purpuram albam quoque fuisse, locus Plutarchi de pur-
 pura Hermionica videtur innuere, Edit. Paris. p. DCXXCVI.
 Ὅπερ φησὶ καὶ πορφύρας Ἑρμιονικῆς εὐρεθῆναι τάλαντα πεντακισχίλια,
 συγχειμένης μὲν ἐξ ἑπίων δέντων διακοσίων, προσφατον δὲ τὸ
 ἄνθος ἔτι καὶ νεαρὸν φυλακτέως, αἴτων δὲ πέντε φασὶν εἶναι τὸ τὴν
 βαρὴν διὰ μέλιτος γίνεσθαι τῶν ἀλεγγῶν δι' ἐλαίου δὲ λευκοῦ, τῶν
 λευκῶν. Hinc *purpurare* in veru Furii apud Agellium:

Spiritus

Spiritus Eurorum virideis cum purpurat undas.

Legimus & apud Homerum πορφύρεσσαν ἄλα Tanaquillo Fabro Epist. libr. I. Epist. I. verbum hoc *purpurare*, nihil aliud est quam λευκαίνειν, faire blanchir la mer, albescere, niefacere. Theocrit. Idyll β. v. 2:

Στέφαν τῶν κλέβαν φοινίερα διὸς ἁώτης

Cinge calicem purpureo ovis flore:

Vbi Poëta per τὸ φοινίερον διὸς ἁώτον, *purpureum ovis florem*, candidissimam & præstantissimam ovis lanam, nullis unquam coloribus tinctam intelligit. Eadem sunt, quæ Scholiastes Apollonii ad libr. IV. de Vellere Arietis, quo Phryxus in Colchos delatus est, testatur, Simonidem, modo album, modo purpureum in suis Poëmatibus hoc vellus appellitavisse, ut ex ejus verbis liquet: πολλοὶ δὲ χρυσοῦν τὸ δέρας ἐιρήκασιν, οἷς Απολλωνίως ἠκολούθησεν. ὁ δὲ Σιμωνίδης ποτὲ μὲν λευκόν, ποτὲ δὲ πορφυρεόν. Vid. Magnus Salmasius Not. ad Aram Prim. Dissad.

Hæc omnia declarant, purpuram aliquando non tam pro certo colore sumi, quam pro nitore & splendore, (Plutarchus λαμπρότητα vocavit,) qui in optimis coloribus efflorescit; sic quod candore rutilat, apud Latinos quoque *splendidum* vocatur, ut apud Senecam in Hippolyt. *Splendida Comæ*:

Per has senectæ splendidas supplex comas.

Atque ex hoc fundamento quatuor Evangelistas, discrepantes circa chlamydem, Salvatori nostro æternum benedicto, tempore luctuosissimæ passionis injectam, conciliare studet Cl. Borremansius in Vesper. Gorrinchem. ostendens, ἰσθία λαμπράν Herodis apud Lucam c. 27. v. 11. *χλαμίδα κοκκίνην* Matth. XXVII. 27. 28. & ἱμάτιον πορφυρεόν Marc. 15. v. 17. & Joh. c. 19. v. 2. unum idemque fuisse. Ut de purpura coloris

coloris hyacinthini & violacei nihil hic addam, cum materiam hanc more solito excusserit Cl. Bochartus Hierozoici T. II. p. 727. & 728.

Hæc occasione locorum Plinianorum, de papaveris genere, linteis candorem & splendorem conciliante, ac de papaveraceis vestibus, an purpureæ quoque vocari possint, dicta e veteribus scriptoribus sufficiat. In ævi mediî scriptoribus, obscurior adhuc de papaveratis vestibus occurrunt, quæ collegit vir eruditissimus Dn. du Cange in Glossar. med. & Infim. Lat. T. III. p. 131. & quidem e veteri charta apud Joh. Schefferum ad Chron. Vpsal. p. 152. *Obtulit casulam Dalmaticam & subtile, cum duobus cappis, omnia de papavere.* Infra: *Item aliud par dorsalis & antependii de papavere: item deputabantur duo panni de papavere ad ponendum super sepulchrum in solennitatibus.* Occurrit rursum ibi. Item in Exceptione Corporis S. Florentini e Latiniaco MSt. *Inscriptio hæc erat: Hic requiescit &c. Erat autem scriptum in papavere.* Ænigmata hic videtur scribere vir solertissimus; sed nisi me omnia fallunt, lucem aliqualem his in tenebris afferunt, quæ Hesychius loco jam citato protulit: μήκων, ὕψισμα βύσσινον, *papaver, textura byssina*, tantæ scilicet tenuitatis, tantæ subtilitatis, quantæ *folium papaveraceum, wie ein Maben Blätlein.* Jam vero byssum pro purpura sumi nonnunquam in veteri Fœdere, docuerunt plures viri magni, teste Illustri Spanheim, de Vt. & præst. Numism. Edit. noviss. Anglic. diss. VI. p. 322.

Papaveraceæ Vestes in memoriam revocant *Papyraceas*, quarum itidem Plinius meminit libr. 13. Hist. Nat. c. 11. ejusque in Papyrus Commentator doctissimus Guilandinus, ut nil absurdi crediderit quis, *papaveraceas & papyraceas* interdum a scriptoribus confusas fuisse, statuens. Hebræis quoque Papy-

Papyraceas vestes haud incognitas fuisse, testatur Cl. Buxtorfius, per quem

*Mitescit obrutum situ denso
Iduma quicquid sepfit & Palestina;*

qui verba in Beres. Rabb. sect. 37. לובשים כלי פפיר *vestiuntur veste Papyracea*, ita interpretatur: *E cortice in tenuissimas plagas soluto fiebant tegumenta, quæ imponebantur mortuis.* Et ex Sora cap. ult. in fine profert. עושה הוא מפפירות. *Faciebat ipse papyraceas*, scil. vestes. Glosa מננו מלבוש לנוי מין עשב *Species herbæ est, quæ cortices habet, & faciunt ex ea vestimentum ad ornatum.* Nunc disquirendum foret, an papyraceæ & papaveraceæ vestes uno eodemque modo fuerint paratæ? sed cum artis destituamur intimiori notitia, seponimus calamum.

Latiffi-

Latiffimum nunc Mythologiæ campum ingressuris, plurimi occurrunt Dii Deæque, quibus & sacrum & amicum papaver. Prodeat e Dearum numero

Hesiodo Rheæ, Hygino Saturni & Opis filia, Dearum, si qua alia, apud Ethnicos celeberrima. A Callimacho in Hymn. Cereris passim *μεγάλη Θεός* audit, & in inscriptione apud Gruterum cccix. producitur ἡ σύνοδος τῶν μυσῶν ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΘΕΑΣ ΘΕΣΜΟΦΟΡΟΥ ΔΗΜΗΤΡΟΣ. Conventus sacerdotum *MAGNÆ DEÆ LEGIFERÆ CERERIS.* Hinc quoque *Δαμάτης μέγα* & *μέγα κρείσσει Θεῶν*, *magna Regina Deorum*, eidem Callimacho vocatur; cui consentit Euripides, apud quem Θεὸς ἀπάντων ἄνασσα, *Dea omnium Regina*, salutatur Phœn. v. 691. Sic Θεὸς ἐγερῶνασσα, *Dea late potens*, a Callimacho l. c. In Orphicis vero sub Naturæ nomine: *παμβασίλεια*, *omnium Regina*, dicta, uti Bacchus Cereris comes in iisdem Orphicis *βασιλεύτατι πάντων*. Aristophani Thesmoph. *Δέσποινα Δημήτης*, *Domina Ceres*, Orpheo autem *Δηὼ παμμήτειρα*, *Ceres omnium mater*, nominatur. A voce *Δηὼ* nonnulli per contractionem coaluisse credunt *Δημήτης*, quasi *Δηὼ μήτης*. Quod si Phœnicie *𐤃𐤓* scribarur, derivanda vox erit a radice *𐤃𐤓 Dai*, quæ *sufficienciam* denotat & *copiam*, nomen huic Deæ convenientissimum, quæ inventrix & præses frugum credita, quorum proventum augere aut mi-

E 2

nuere

nucere credebatur, prout propitia erat, aut irata. Sic sentit πολυγλωσσος καὶ πολυγράμματος Clericus Notis in Hesiodi Theog. p. 77. & Bibliotheq. Vnivers. T. VI. ubi historicam Cereris fabulæ explicationem exhibuit p. 55. seqq. Vel Δημήτης idem est, ac si dicas γῆ μήτης, hoc est, interprete Lucretio, Ποῆτα Physico:

*Vt merito maternum nomen adeptæ
Terra sit, e terra quoniam sunt cuncta creata.*

Velfecundum Ovid. Metamorph. l. 5. v. 342.

Cereris sumus omnia munus.

Et illa omnia matris ad instar beneficæ ad victum necessaria ministrat.

Δηὸ δώσει πάντ' ἐπίμεσα,

Ceres dabit omnia abunde plens;

☉ Cyrenæus Vates canit in sapius citato Cereris Hymn. v. 134.

Ex Græco nomine Δηὸ quoque elucet, Cererem esse DEAM DIAM, quibus arborum sacerdotes sacra publica faciunt, ut fruges ferrent arva, teste Varrone l. 4. spicea corona, solito Cereris insigni, redimiti. Nam

Spicis ornata Ceres corollis.

Et Philippus in Anthol. Libr. VI. c. 7. n. 9. Διοί τῇ σαχουσεφάνω, *Cereri spicis coronata*, instrumenta rustica dedicat Lylixenus: Et Phornutus de Natur. Deor. c. 28. de Cerere p. m. 209. ἡ μέντοι Δημήτης κατὰ τὸ ἀναδοτικὸν τῶν σπερμάτων εἰδοποιουμένη, πᾶν οὐκείως εἰσάγεται εἰς αὐτὴν ἐσφραγισμένη. *Ceres autem, quandoquidem traditur segetem proferre, admodum proprie coronam aristis gravem gerit.* Sic Venusinus Vates in Carmin. seculari:

*Fertilis frugum pecorisque tellus
Spicea donet Cererem corona.*

& Tibullus: *Flava Ceres tibi sit nostro de rure corona
spicea.*

ac alibi: *Spicis tempora cinge Ceres.*

Sic Propertius: *Et comâ lactenti spicea fruge tumet.*

Vt taceam Ovidium, aliosque pane innumeros, quos congestit prudentissimus Consil. Carol. Paschalius Tr. de Coronis Libr. VII. c. 15. p. m. 507. seqq. quibus res omnis coronatum e priscorum eruta & collecta monumentis continetur.

Nec *spicea* tantum erat, sed *spicis papaverum capita* immixta hisque distincta. E *gemma* in Thef. Brandenburg. reperiunda T. I. p. 6. lucem hæc, quæ hæctenus proposui, accipiunt. Ceres illic exhibetur *κουροτρόφος*, sive *puerorum nutritrix*, in quam maximum a corona *spicea papaveracea* decus redundat; ut vere ex Hesiodi mente Oper. & dier. v. 300. sit *εὐσφραγος Δημήτης*, *pulcre coronata Ceres*: inter spicas quippe fecunda *papavera* vernant; qua de *Gemma* uberior dicendi campus se mox offeret. Sic in nummo Sardiæ apud III. Seguinum in nummis Cyzicæ, apud eruditiss. Valentem & Cl. Bonarotam Proserpina, Cereris filia, eadem redimita corona, uti fufius in Proserpina demonstrabimus.

Nec tantum *capiti Cereris* exornando infervit *papaver*, sed & *circa imaginem Cereris* positum memoratur Eusebio in Prepar. Evangel. Libr. III. c. 11. Quid quod *manibus Cereris & spicas & papavera*, eademque jam sola, jam conjuncta, indita fuisse, nemo nescit, cui gemmas & nummos nosse datum est, quique Poëtas legerit antiquos. Sic Theocritus, cujus *Gratias & Veneres*, Heinſio teste, nemo satis capit, Idyll. 7. v. 153.

Ἀράγματα καὶ μάνωνας ἐν ἀμφοτέροις ἐχοῖσα,

Spicarum manipulos & papaver in utraque manu gestans,

Et Callimachus in Hymn. Cerer. v. 44. 45:

γέντο δὲ χειρὶ

σέμματα καὶ μάνωνα

i. c. *accepitque manu*

coronas & papaver.

Gemmam hæc, quæ diximus, illustrantem, mutuo sumsi-
mus e Leonh. Augustini Gemmis, ex sculpturis antiquis ab
Excell. Gronovio in Latinam linguam versis; n. CXXII. Num-
mos vero hinc inde inspersimus.

Vnde Aristophani in Ran. p. 202. Edit. Scalig. a *fecundo*
papavere aliisque fructibus *καρποφόρος βασιλεία* audit, & Or-
pheo, *καρποφόρος, spicarum alitrix*; a messoribus apud
Theocritum in Idylliis invocatur:

Δαμόντρη πολύκαρπε, πολύσκαχυ, τῆτο τὸ λαῖον
εὐεργον τ' εἶη, καὶ κάρπιμον ἔπτι μάλισα.

Ceres

Ceres frugifera, spicifera, effice, ut seges
pulchre elaborata sit, & fecunda quam maxime.

E Latinis Poëtis Manilius Libr. II. p. 43. de Virgine, Zodiaci si-
gno, Cereris tutelæ dicato, canit;

Spicifera est Virgo Cereris,

vel ut Gemblacensis codex legit:

Spicifera est Virgo Cereris: .

& Cicero:

Spic'um illustre gerens præstanti corpore Virgo.

Præter *spiccam papaveraceamque coronam, myrteam quo-*
que Cereri & Veneri communem, vindicat Artemidorus
I. I. c. 79. Ister Demetrius apud Scholiast. Sophocl. ad Oedip.
v. 715. myrtum & smilacem Cereris coronæ adjudicat, cum
Sophocles ipse solus ex Poëtis Cereri & Proserpinæ *coronam e*
floribus narcissi tribuerit: ubi tamen Scholiast. Sophoclis paulo
ante scripserat: *ἀλλὰ τὰς θεσμοφοριαζέσταις τὴν τῶν ἀνδρῶν σσ-*
φάνων ἀπειρηθῆναι χεῖραν in Thesmophoriis prohibitum mulieri-
bis, sacrum illud obeuntibus, omnem coronarum e floribus
usum. Nec enim *coronata* semper conspicitur Ceres, sed
& *vittata* & *velata*; cujus plures nummi, gemmæ, & statuæ:
testes sunt. Hinc Juvenalis expressis verbis CERERIS VITTAS
vocat Satyr. 6. v. 5:

Paucæ adeo Cereris vittas contingere dignæ:

Vetus Scholiastes hoc interpretatur: *quæ possunt esse Cereris*
Sacerdotes. Ex quo loco liquet, Sacerdotes Cereris, Melissæ:
dictæ, *μητροπέλοι, ac ἱεροφάντιδες vittis* olim fuisse redimitas;
licet Callimachus in Hymn. Cereris v. 43. Nicippem sacer-
dotem Cereris, *coronis & papavere ornata* introduxerit.

Κυτία Νικήπη, (τῶν οἱ πόλις ἀρκτηραῶν
Δαμοσίαν ἔρασαν) εἰσαταὶ γέντο δὲ χεῖρῃ.
Σπέμματα ἢ μάκωνα, κατωμαδῶν δ' ἔχει κλαῖδα.

Statim

Statim Niçippæ (hanc ei civitas sacerdotem Publicam constituerat;) assimilata est, accepitque manu

Coronas & papaver, deque humero pendentem habebat clavem.

Sapius tamen hæc Melissæ, sive Cereris sacerdotes, non spectis coronis, sed vitæ & galero Cereris conspiciuntur, quod ornamentum capitis Poëtæ κεφαλῶν ἢ μίτραν forte vocarunt, de quibus Aristophanes, (apud quem Euripidis sacerdos Cereris habitum induit, quo se pro uua τῶν θεσμοφοριαζουσῶν impune vendicaret,) scribit:

κεφαλῶν δὲ, καὶ μίτρας ἈΓ. ἠδὲ μὲν εἴν κεφαλῆ περιθετός, ἢ ἐγὼ νυκτὶ φορέω.

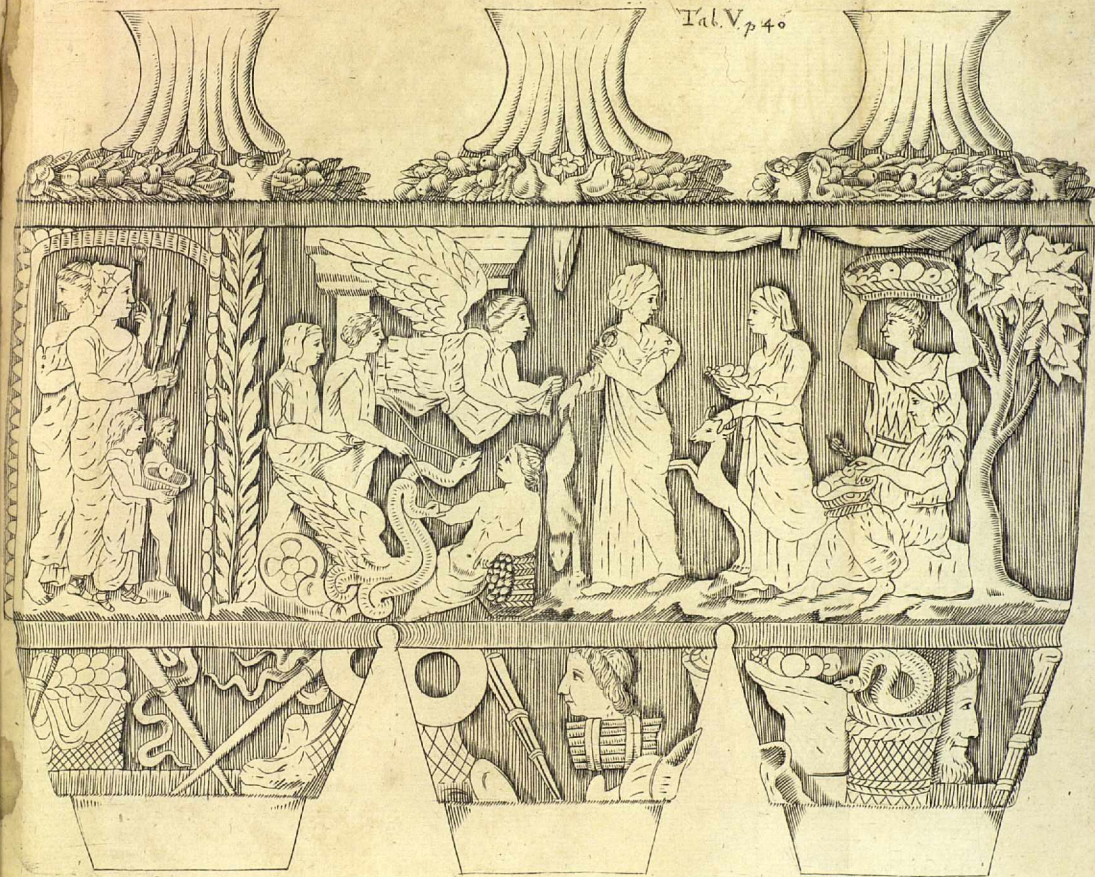
Reticulo opus est & mitra. Ag. hæc quidem est Capiti quæ circumponitur, quam ego noctu gesto.

Cerre vel mitram, vel mitræ similem Apulejanam mitellam gestat Ceres in elegantissimo vase onychino Serenissimi Ducis Lüneburgensis & Brunsvicensis, Mystera Cereris & Bacchi adumbrante, quod vas eruditissimo Commentario illustratum edidit vir in deliciis nummariis omnique politiciori literatura versatissimus (ex Cl. Begeri iudicio) Nobiliss. Egelingius. Star in Vase hoc Ceres in facello, facies tenens accensas, nivea veste ob reperam filiam, quæ ejus latus claudit, læta. Insuper

crura distincto religavit auro,
luteo plantas cobibente focco,

ut ideo non inconcinne Φοινικώπεζαν Pindarus μεγαλοφώνητος nominet. Quid autem sub hac Cereris imagine denotatum fuerit, pluribus agendum, ubi de Proserpina Mythologia. In hoc ipso vase quoque Ceres conspicitur in curru cum Triptolemo a serpentibus tracto.

In

In manu illud gestat Ceres , quod pudor nominare prohibet , naturam nempe sive aryum genitale , sive , ut ab Apuleio nominatur in Apologia , *Cereris mundum* . Vti enim in Bacchi sacris ostensi phalli ; sic muliebria in Eleusiniis . Audiamus Theodoretum Therap. Libr. VIII: *ἢ γὰρ αἱ τελεταί, ἢ τὰ ἔργα τὰ τέτον εἶχον ἀνήγματα τὸν κτήνα μὲν ἢ ἐλευσίς, ἢ Φαλλωγωγία ἐδὲ τὸν Φαλλόν.* *Nam* **Ἔ** *initiationes* **Ἔ** *orgia habebant sua enigmata: Peccinem quidem Eleusis, Phallagogi vero mentulam.* Ante currum Cereris, Sacerdotum sive Melissarum una, *vitta* vel κεκυφάλω ornata, dextra sacrum offert porculum sive mysticam Catulli porcā, sinistra *papa-ver*. *Causam hujus oblationis mutuemur e Phornuto de Nat. Deorum c. 28. de Cerer. p. m. 210. ὅς δὲ πλήζαι προσανελεῖν λέγεται, διὰ τὸ τὰς ὕς δοκεῖν ληϊβότερας εἶναι. ἢ τὸν τῆς ὕψους ὀδόντα ἀνιπτομένων αὐτῶν, ὃ ὅ κατὰ γῆς κρύπτεται τὸ σπέρμα.* *i. e. dicitur* **Ἔ** *porcos interfecisse, quia istud animal segetem depascere* **Ἔ** *vastare consueverit. Aut istud animal designat dentem vomeris, cujus ope sulcis semina condere solent agricolæ.* Et paulo post p. 211: *Θύουσι δ' ὅς ἐγκύμονας Δημήτρι, πάνυ οἰκείως, τὸ πολύγονον καὶ ἐυσύλληπτον ἢ τελεσφόρον παρῖ πάντες. Ἀνατίθεισι δ' αὐτῇ ἢ τὰς μήκωνας, κατὰ τὸν λόγον τὸ, τε γὰρ τρογγύλον ἢ περιφέρεις αὐτῶν παρίησι τὸ ὄχημα τῆς γῆς, σφαιροειδὲς οὖσης, ἢ τε ἀνωμαλίᾳ τὰς κοιλότητας ἢ τὰς ἐξοχὰς τῶν ὄρων. τὰ δ' ἐν πόντοις, τοῖς δένδροις καὶ ὑπονύμοις εἰσιε. σπέρματά τε ἀνατίθημι γεννώσιν ἢ γῶ.* *i. e. immolant autem Cereri admodum convenienter sues prægnañtes, propter terræ fertilitatem* **Ἔ** *facilem conceptum,* **Ἔ** *absolutam maturitatem.* *Offertur Cereri etiam papa-ver.* *Ratio autem oblationis est talis: Papa-veris rotunditas* **Ἔ** *globus, terræ formam, quæ spherica est, representat, Papa-veris autem inæqualitas indicat terræ valles,* **Ἔ** *montium cacumina. Interiora autem papa-veris, similia sunt arboribus* **Ἔ** *caavernis terræ. Per semina innumerabilia terræ foecundam generationem intellige. Sunt &*

alia hac in gemma, quæ ad *papa vere* nostrum spectant, imprimis globuli in calathò cum mappa, quos *panes e papa vere* factos credit eruditissimus Eggelingius.

Vidimus *spicis papa vere*que coronatam ac velatam *Cerem*; nunc *calathò* ornatam producimus, & *papa vere* in super superbientem. In Mythologia Ægyptiaca hæc *Ceres* se conspiciendam præbet, nec mirum, cum *Isis* Ægyptiaca una eademque cum Atheniensi *Cerere*. Sic duos exhibet nummos, in quibus *Ceres* in capite *calathum* gestat, Illustriss. Baro Spanheim. Observ. in Callimach. Hymn. in *Cerer*, p.

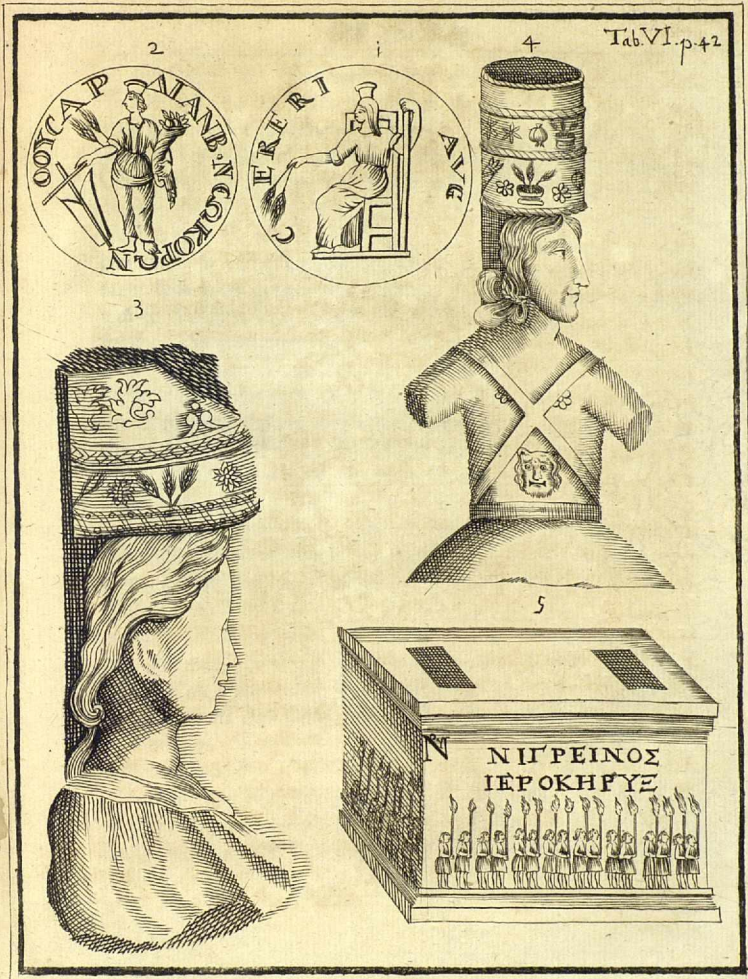
Tab. VI. 651. Primus *Cerere* sistit, aut potius *Saloninam*, Galieni Imperatoris conjugem, sub *Cerere* sedentis, quam *calathus* in capite ornat, imagine; dextra autem duas *spicas*, forte & simul *papa ver*, sinistra *hastam* tenet cum inscriptione: CERERE AVG. In altero autem nummo eadem *Dea* stans visitur, cum *calathò* itidem *Cerere*isque solitis symbolis, ac *cornucopiæ* & *remone*, quæ mari haud minus ac terra potentem *Deam* arguunt, cum inscriptione aliquot quidem literis exesa, sed quæ aliunde suppleri potest: ΠΟΥΦΟΤ ΣΑΡΑΙΑΝΩΝ Β. ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Sub *Præto*re *Rufo Sardoniorum bis neocor*. Plane singulare capitis ornamentum est, *calathò* haud absimile vel *corbi*, quod in statua *Cerere* *Eleusinia* inter templi olim splendidissimi rudera, superbaque *cadavera Eleusis* detexerunt Ill. *Whelerus* & *Sponius*, uterque

Multum terris jactatus es undis,

Principibus gratius qui fuit usque viris;

Eo lubentius hanc *Lectori* exhibemus ari incisam statuam, cum ambo *papa veris* fasciculo exornatam scribant, qui tamen in schemate *Sponiano* exulat. Cum iisdem fere verbis statuam descripserint, nimisque longum foret, amborum inferere, *Wheleriana* sufficiat, quam mutuemur ex ejus itinere, Gallico sermone impresso, *Libr. III. p. 516*: Nous

Tab. VI.
Fig. 3 & 4

y remarquâmes plusieurs autres grands quarræux , gravez d' epis de bled , & de gerbes de pavots liez ensemblez, qui estoient les caracteres de Ceres. Nous trouvames tout proche les restes d' une statuë de la Deesse Ceres, depuis la teste jusq' au dessous de la ceinture, d'un tres beau marbre, blanc, parfaitement bien travaillé, n'estant pas d'un moindre Maitre que Praxitele, aussi bien que celle qui estoit a Athenes dans le temple, qui luy estoit dedié. C'est un Colosse trois fois plus grand que nature : il porte deux baudriers qui se croisent l'un l'autre depuis les epaules jusqu'a la ceinture. Sa poitrine paroît naturelle, mais son visage est un peu defiguré, ses cheveux tombent derriere ses epaules, & sont attachez avec un ruban, au droit du cou. Il porte sur sa tête un espeece de panier, autour du quel sont graves des epis de bled avec de fleurs de roses & des vases &c. *Illic vidimus plures sat magnos lateres quadratos, quibus frumenti spicæ & papaveris fasciculi invicem juncti incisi, Cere- ris consveta symbola. In vicinia tristes reliquias Statuæ Deæ Cereris invenimus, a capite ad zonam usque e marmore Pario elegantissime effictæ, opus non inferioris certe artificis Praxitele, cujus in templo, Deæ huic dedicatis, Athenis quoque statua prostat. Ad Colossorum molem efformata, naturalem magnitudinem triplum excedit; balteis duobus decussatim ab humeris ad zonam descendentibus exornata. Pectus naturalis haud absimile, facies autem deturpata, capilli in humeros dispersi fluctuantesque, lemnisco ad colli dextram necluntur. Fert in capite corbis vel calathi speciem, ad cujus ambitum frumenti spicæ, cum rosarum floribus & vasculis insculpta. Cl. Sponius expressis verbis addit, des javeiles des pavots, qui luy estoient dediez. *Papaverum fasciculos ipsi (Dea Cereri nempe) dicatos & sacratos.**

Stylobatam quoque, seu basin, cui statua hæc Cereris imposita, ab ambobus exhibitam, in quibus & *Δαδία* & daduchi in sacris Cereris adumbrantur, a Numilio Nigrino sacerdote Cereris erectam, adjunximus.

Ex hæcenus allatis patet, *Cereri* haud invisum fuisse *papa-ver*; sed probabimus ulterius *amicissimum* fuisse, ut de nomine quoque *nomen* traxerit. Hinc Virgilio

Cereale papaver,

& Columellæ libr. X.

Cereale papaver anetho jungite.

Cereale autem illud dicitur, quod ad Cererem pertinet. Glossa Isidori: *Cerealis*, qui ad sacra stat, nempe Cereris. Turnebus libr. 9. c. 26. Advers. inde dictum putat, quod non solum, uti jam diximus, *Cereris* simulacra *manu papaver gestare* solebant, sed & ejus antistitæ, cum Cereri sacra fierent. Sic *Eleusis* quoque, Cereri sacrata, a Virgilio vocatur *Cerealis*. Sic festa *δημητρια* sive *Cerealia*, cumque in feriis istis omnis abesset luctus, omnisque moeror; hinc *Cereales cœnæ* de lautis & compluribus ferculis appellantur a Plauto Moenæchm. A. 1. Sc. 1.

Ita est, adolescens, ipsius escæ maximæ

Cereales coenas dat, ita mensas exstruit,

Tantas struices concinnat patinarias.

in quem sensum *Cerealis pompa*, de coena, in quam longo ordine inferrentur fercula, a Varrone de R. R. libr. 1. cap. II. dicitur.

Servius explicat *Cereale papaver*, quod sit esui, sicut frumentum: hinc *Vescum* quoque cognominatur, quod cibus vescus edulisque sit: nam *vescum*, quo *vescimur*, ita *vescæ* salicum frondes, quod escis jumentorum sint accommodatæ, & Festus apud Lucretium *salem vescum* interpretatur edacem, qui saxa perdat. Dantur tamen nonnulli, quibus

quibus vescum idem ac aridum, tenue, exsuccum, macilentum, & ad alendum minime idoneum. Festus quoque: *vesculi, male curati & graciles* homines, *ausgehungerte*. Hinc in Vet. Glossario vescus *ὀλιγοσίτος, ὀλιγοσείης* exponitur. Vid. Excell. Gronov. Not. in Agell. p. 7. Prævalet tamen Servii autoritas, cui *vescum, illud quod esui est*. Sed ad Cererem redeo, quæ longam famem, Ovidio teste Pastor. libr. 4, hoc cibo solverit:

Illæ saporiferum parvos initura penates

Colligit agresti lenæ papaver humo.

Dum legit oblito fertur gustasse palato,

Longamque imprudens exsoluisse famem.

Sic alius Poëta papaver quasi loquens introduxit, his verbis:

Carpe mortalis mea dona letus,

Carpe, nec plantas alias require;

Sed satur panis, satur & saporis,

Cætera sperne:

Spiceis ornata Ceres corollis

Me manu gestat, tetigitque primum

Ore materni diuturna post jejunia luctus.

Prætulit cunctis mea jure grana,

Grana, quæ certe potuere sola

Et famem longam simul & dolores

Solvere longos.

Non enim cuiquam mirum videbitur, e *papa-ver*e confici posse panes, si locum Dioscoridis nisi inspererit libr. 4. c. 65. p. 266. edit. Sarac. ubi *papa-ver* θυλακίτης producitur: *μήλων ἢ μὲν τις ἐστὶν ἡμερος κηπευτή, ἧς τὸ σπέρμα ἀρτοποιεῖται εἰς τὴν ἐν ὑγείᾳ χρεῖσιν καὶ σὺν μέλιτι δὲ ἀντὶ σπασμῶν αὐτῆ χρεῖσται, καλεῖται δὲ θυλακίτης.* *E sati vi papa-veris genere, quod hortense semen in panem*

panem densatur, qui sanis in usu sit, eo etiam ex melle pro sesamo utuntur, thylacitum, quasi folliculosum vocant. Hosque panes papaveraceos interpretatur, in Mysteriis Cereris & Bacchi jam citatus Eggelingius, occasione onychini. v. Sereniss. Brunsvic. Ducis, in canistris globulorum instar. Panes equidem Cerevi exhibitos fuisse, nemo erit, qui neget; sic panis Ἀχαιῆς, a Dea Cerere Aristophani Achari. Ἀχαιῆς dicta, denominationem trahens, offerebatur, tantæ magnitudinis, ut feriæ Cereris inde Μεγαλάρτια appellata fuerint, ut e Semo Delio notat Athenæus Libr. 3. Non ab simili modo ac in festo Pentecostes, seu θερισμῶν πύρε, messis triticeæ, oblatis panes, de quibus Levit. 33. v. 17. Vægrandes & quidem longi VII. palmos, lati autem IV, ut ex Pandectis Judæorum vir stupendæ eruditionis Eduard. Bernard. ad Joseph. monuit, ac inde festum illud Μεγαλάρτια vocavit. Quibus Illustris Spanheimius Not. in Callimach. Hymn. Cereris addit, Panes propositionis secundum Talmudicorum sensu, majores adhuc fuisse.

Cæterum si hæc de *esu papaveris* nondum convincant quendam, adeat insuper Galen. libr. 7. de Facult. Simpl. Medic. qui plurima de *papavere vescio* congescit. Hinc *papaver* a verbo *papare*, quod edere significat, vel cibum poscere, dictum putant Etymologi: Et Varro apud Nonium *papas* dicit a pueris appellari *cibos*. Sic *pulmentum* infantibus porrectum lingua quoque nostra vernacula *Papp* vocamus; cumque pulmentum illud e farina constet, coque potissimum nutriantur, non mirum, cur in elegantissima gemma apud eruditiss. Begerum in Thef. Brandenb. T. I. p. 6. (quam Cererem κερστροφον κ παιδαφίλην, ex infantibus in pectore Deæ, cum cornucopiis harentibus judicat Vir πολυμαθέστατος,) appareant, hæc quippe pusiones in memoriam revocant *Cerere Farinaceam*, cujus signum

Athen.

Athen. Deipn. sub nomine *Cereris* ἰαλλίδος apud Siculos cultum meminit. Cl. tamen Taubmannus Comment. in Plautum credit *papaver* inde dici, quod *papa* sive pulcicula infantum inderetur adversus insomnia. Doctissimus Martinius in Lexico putat, cum *papa* eadem sit ac *mamma*, *papaver* vero *mammoso capite*; inde denominationis fluxisse ortum, μεβληγόνος μήλων. Sic apud Gothos quoque *pappa* lactare, lac sugere, & *pappam* mammas denotat, recte acerrimo Gothicarum originum & antiquitatum vindice, maximi viro ingenii, Cl. Rudbekio in Atlant. sive Manheim. Part. II. qui Succicam Deam Disam, (hæc cum Cerere terraque una eademque) *Papa* exinde dictam credit, & Herodotum citat, qui terram *Apiam* (corrupte nempe ex *Papa*) appellatam annotavit; additque vir stupendæ eruditionis, Lappones Moscoviticos, quibus cum Laponibus Suecicis lingua moresque communes, Disam sive Cererem vel terram *Slata Baba*, auream nutricem, nominare & colere. Si Papaveris a Papa origo fortasse inde detortum Anglorum *Poppy* & Gallorum *pavot*, quasi *papot*; sed diversam hac de re hypothesin aluit Gallicorum Etymologorum phoenix, Menagius, dans les Origines de la Langv. Franc. qui *Pavot* deducit de *pappus*, hinc *paputtus*, qui significat *ces petites papillotes*, qui tombent des fleurs. An Hispanicum *papoulla* & *bamapoula*, quo papaver denotare scribit Toxiz. in Onomastic. Philosop. Medic. inde quoque fluat, illis dijudicandum relinquo, quibus linguam hanc intimius nosse datum. *Amapoula* autem anemonem proprie denotare, testis est Balthaf. de Victoria Theatr. de los Dioses de la Gentilidad. P. II. lib. 6. p. 415. Vocatur quoque *Panis Maconides*, cujus Athenæus meminit: Μακωνίδων δ' ἄρτων μνησθέντες Ἀκιμῶν ἐν τῷ πεντεκαιδεκάτῳ ὄρωσι. κλίνας μὲν ἐπὶ τὰ καὶ τῶσαι τράπεζας μακωνίδων ἄρτων ἐπιπέφεις ἐσλίψω τε σισάμω τε κὴν πάλιχναις πέδασι.

i. e.

i. e. *Maconidis panis* Alcman libro decimo quinto sic meminit: *Leſti quidem ſeptem, menſe totidem, onuſtæ pane Maconide, lino, ſefamo, lividis compedibus.* Ad hæc verba ὁ πᾶν Casaubonus, Animadverſ. in Athen. Cum aliquid ſtudioſe politum ſignificare vellent, σηκμίδες ἔς papaverē ac ſefamo ſparſum dicebant. Petronius: *Audiunt melitios verborum globulos, ἔς omnia dicta factaque quaſi papaverē ἔς ſefamo ſparſa.* Huc quoque collineant illa ex Plauti Pœnulo Aët. I. Sc. 1. ubi puella amaſtio videtur nil niſi laterculos, ſefamum papaveremque ἔς triticum ἔς friſtas nuceſ loqui.

Maconidibus Alemanni panibus non erant diſſimiles, qui aliis Græcis ἐνθαλάμια vocabantur, ſefamo quoque papaverēque condita. Heſychius ἐνθαλάμια πλάσματα ἐν μήκωνος ἢ σησάμους. *Enthalamia placenta e papavere ἔς ſefamo.* Spectat etiam huc panis boletinus apud Athen. Deipn. libr. III. p. 113. ὁ δὲ βωλητίνος καλεῖμενος ἄρτος πλάττεται μὲν ὡς βωλίτης, ἢ ἀλεῖσθεται ἢ μάλιστα ὑποπασσομένης μήκωνος ἐφ' ἧς ἐπιτίθεται ὁ ματερία. i. e. quem Boletinum panem appellant, forma boleti ſingitur. *Panem hunc antequam pinſant, oleo maſtra inungitur, deinceps ſubtus aſpergitur papaveris ſemen, poſt ſuperinjicitur materia ἔς.* Quæ omnia hætenus allata demonſtrant ad oculum, veſcum fuiſſe papaver, & præſentis panibus ac inſpergendis aptiſſimum. Firmat præterea Philoſtrati locus Imag. Libr. 2. p. m. 851. Edit. noviff. ubi piſtura agri domino xenia ſua offerens, inter obſonia papaver recenſet: ἢ εἰ μὲν ὄψα τι χρεῖζεις, αὐτοὺς ἔχεις, τὰ τε γὰρ μαρῶδες μετέχουσι, ἢ τὰ σελίνου, ἢ ἐτι τῆς μήκωνος, ἢ ἐν ἡδυσμα τὰ ὑπνου. *Et ſi quid obſonio indiges, eoſdem habes, nam ἔς marathri ἔς apii, papaverisque illis copia eſt, quod ſomni eſt condimentum.* Vt ſilentio involvam, papaver

ver toſtum cum melle in ſecundis menſis olim poſitum eſſe, teſte Plinio & Poëta Anglo:

*Iſe ſe noſtro exhibilarat ſapore,
Meque commiſtus liquidoque melle
ſe vel ad menſe relevat ſecundæ
panis honorem.*

Sed quid opus eſt, ut canam hæc in re conſulamus antiquitatem, cum exempla apud nos hodie affatim proſtent. Sic Tabernæmontanus Rei Herbar. Libr. VII. Sect. 6. cap. 1. annotat, multis in locis ſemine papaveris veſci plurimos, ad ſaturitatem uſque immixto pani, illudque jucundum ac ſuavem ſaporem afferre, & minus ſtupefacere. Sic Matthiol. in Epift. & Bauhin. Hiſt. Plant. T. III. p. 393. teſtibus, omni exceptione majoribus, *placentas e papavere comedunt Tridentini, Auſtriaci,* aliique innoxie. Tilingius de Laud. Opiat. memorat: *Neapoli fieri pulmenta e papavere;* quibus plures ad ſatietatem veſcuntur. In Sileſia vulgus placentas & panes papaveraceos dictos conficere, Cl. Schwenckfeldius in Catal. Stirp. Sileſ. teſtatur. Sic Judæi in hunc uſque diem papaveris ſemen panibus uberrime inſpergunt. Accidit nuper, cum in horto noſtro Furthēnſi obambulans, maximamque papaveris hortenſis copiam oculis luſtrans, ex hortulano cauſam expiſcarer, cur tot in cultum plantæ hujus ſumptus, agellique partem collocaret, unde illi vel parum vel nihil lucri & ſolatii ſuppeteret? Vtique ex hac planta luculentum redundare quaſtum regeſſit, cum ſemen papaveris hortenſis avidiſſime expetant ad panes inſpergendos incurſandosque Judæi, qui in cultiſſimo hoc vico, ſi Pragam, Hamburgum & Francofurtum excipias, in Germania alibi vix frequentiores degunt. Anſam hoc dedit, ut ex Affine dilectiſſimo, Da. A. A. Knollæo, (qui

*propinat seculo,
Quod impeditum Talmud-arcanum tegit:
non unquam tulit.*

*Documenta quis majora, quam fragili loco
Gens caeca staret,)*

ulterius quarerem, quid ex Hebræorum scriptis de papaveris usu ipsi innotuerit. Respondit ad hæc Vir *Ἐβραϊώτατος*, a nemine Judæorum Furthi agentium resciscere potuisse verum papaveris nomen, illudque sub nomine *שומשמן* exprimi, ad unum omnes adseverasse, idque acerrime medicum, gentis hujus Sabbaticæ salario conductum, praxique vacantem defendisse; nec fidem profecto his verpis recutitis habuisset, nisi apud eruditiss. Buxtorf. Lexic. Talmud. p. 2462. quoque existeret *שומשמן* sesaminum oleum quosdam pro papaveracco habere.

Hoc tamen non obstante, aliam alicui viri mihi amicissimum sententiam, *פריגין* potius quam *שומשמן* papaver nostrum esse. Rationes, quibus innitur, hæc sunt: (1) quod *שומשמן* vel ipsis licetis cum *Sesamo* conveniat, a papavere plane distincta planta. (2) Arabice idem fere habeat nomen; si enim Versionem Plem-pianam Canonis Avicennæ (optimam certe, & de qua vere cecinit Heymbachius:

*Alter Arabs orbi velut est Avicenna vetustus,
Alter sit Latius, sic Avicenna novus,)*

consultamus, Sesamum Trisimsum dicitur. (3) Bartenorius *פריגין* expressè papaveris nomine exprimat. In Tractatu enim Talmudico *שביעית* Cap. II. §. 7. legitur: Si oryza, milium, *פריגין* (papaver) & *שומשמן* (sesamum) ante primordium anni septimi radices egerint, decimæ inde exsolvantur, prout præcedaneo anno ea decimandi ratio exigit, & dum licite ista præcipiantur ipso intermissionis seu septimo anno; sin secus, in Heptaëcteridis feria usu interdiciuntur, & pro ratione anni insequentis decimantur.

mantur. Ad hæc verba Obadiah Bartenorius commentatur (a) *פריגין* Malogranati instar oppletur semine, quod intra caput suum agitatam, tinnicum sive strepitum aliquem edit, Arabice *ששכש* mea vero vernacula *פפאיוויה* papavero appellatur. *שומשמן* vero oblongum est semen, in terra Israëlitica uberrime crescens, Arabice dictum *סומסום*, cui sententiæ (β) Rambang quoque ad stipulatur, (γ) *פריגין* vero in hæc scribit verba: *פריגין* in Aruch exponitur lingua Cananæa *מקן* instar malogranati referunt est semine, quod in capite suo concussum, tinnit quem-admodum Sesama.

In Gemara Rosch Haschona p. 13. b. allegatur eadem thesis, & quaritur? Cum ceteroquin de anni septimi observatione regula prudentum habeatur: Arbores secundum profructum fructuum, olivæ secundum tertiam maturitatis partem, olera secundum collectionis tempus æstimantur: hisce enim momentis in septimum annum incidentibus, fructus reputantur septimi anni? Quaritur, inquam, ad quam speciem ista *legum* ina referantur? Rabban vero respondit, jure meritoque inde excipiuntur, eum non una vice, sed hodie paucula grana, cras iterum aliquot colligantur, quo pacto in proclivi foret, nova cum antiquis i. e. granula novo anno collecta, cum granis præterito anno desumptis commiseri, quod autem nefas ducitur. Hinc rectius secundum tempus, quo radices egerunt, quod fere unum est, æstimantur. Vid. etiam Tosephos. Ad vocem *פריגין* hoc loco expressam, Raschi commentatur: Barbare dicitur *מקן* quis hoc a Græco *Μύρον* detortum esse neget, aut amplius dubitet, cum iidem quoad crepitacula exprimat. Hæc nobis hactenus de papaveris & sesami distinctione suggerit opus Talmudicum,

*inconstans breviarium relictum,
distortum ambiguumque deviumque
mera Juppiter oscitationes!*

Sed depromsit vir amicitia mihi conjunctissimus ex veterioribus adhuc Judæorum monumentis, sesama & papaveris distincta fuisse. Sic liber Siphro Talmude antiquior: p. 53. col. 4. c. 7. hæc habet: Vnde constat de oryza, milio ברגין (papavere) & ששמי (sesamo) quæ ante primordium anni septimi radices egerunt suas, quod anno sabbatico seu septimo licite possint colligi? e verbis liquet Lev. 25. 3. & proventum ejus colligito anno puta septimo. Et Rabbos, scriptum Talmude pariter antiquius: p. 124. col. 4. R. Bajo de oleo ad sacras lucernas juxta Levit. 24. v. 2. comparando tradidit: oleum requiri olivarum, non sesamorum (de pargin idem plane judicatur) non nucum, non raphanorum, non amygdalarum. Præmissis his, revertimur ad panes Judæorum, papavere conspersos, illosque non quidem mazas Paschatos festo confectas non fermentatas esse, quod hortulanus rei hujus ignarus retulit, sed alia panis genera. Quanquam ex commentatione R. Maimon. in Tract. Talmud. Challa cap. 1. §. 2. p. 72. b. licitum fuerit mazas inspergere papavere, cum oryza, milium, ברגין & sesamum inter illa recensentur, quæ non ad fermentationem, sed putrefactionem tendunt. Papaveris semine apprimè panes sabbaticos, *Berches* dictos, *Die Sabbath Weckel* inspergunt: cujus rationem reddidit Judæus, si nullus eorum re & nomine bonus: quod nempe semen papaveris ad maritalem multum tribueret consuetudinem; piorum vero Israëlitarum mos sit, sabbaticis tantum noctibus uxoribus suis convalescere, sanctissimique hujus officii partes explere. Testimonium vero typis excusum, qualia existare non dubitat, ullum suppeditare vel non potuit, vel noluit.

In *Thuringia* & *Saxonia inferiori* quoque placentulas papavere insperfas, quoties libitum est, sine ullo detrimento comedunt, imo in acetariis quoque *papaverinum oleum*, vices olei olivarum supplet. Quod de incolis *Argoviae* pariter confirmat Cl.

Wagnerus

Wagnerus Histor. Natur. Helv. p. 262. ulteriusque annotat, nonnullos etiam *butyri* loco in cibis *oleum papaveris* adhibere, cum farina etiam subigere, & sine noxa comedere. Confer. Excell. Sim. Pauli Quadrip. Botan. Cl. III. p. 424.

Dictum quoque *Cereale papaver* autumant, quod *Ceres* post amissam filiam, e Plutonis regia non amplius reducendam, consilio Jovis, eo primum cibo ad doloris oblivionem usa sit, ut revera *papaver* Cereri exiit, quod de *Nepenthe* Homerus ἑσιότατος τῶν ποιητῶν scribens,

Νηπενθῆς τ' ἄχολόν τε καὶ ὄν ἐπιληθῶν ἀπάντων,
Luctus atque ira expertis malorum omnium
inducens oblivionem.

Hinc Marius Shipanus, vir non tantum Medicorum, sed omnium consensu doctrina & eruditione præcellens, e Petri de la Seina judicio, affirmare & facile assentiri conatur, *herbam Polydamna* & *Thebarum papaver*, idem fuisse. Sed nolo huic diffusæ immorari materiæ, cum illam summa cum laude exhaustserint Petrus de la Seina in Homeri *Nepenthe*, sive de abolendo luctu libro, & Petrus Peticus in Homeri *Nepenthe*, sive *Helena* Medicamento: Sed plurimi dubitant, an *Nepenthes*, sit simplicibus medicamentis accensendum, & annon forte e Chemicorum prodierit schola, qua nimium quantum in *Ægypto* floruit. Hinc aureum vellus liber fuisse dicitur e membranis sive arietis pelle, in quo contineretur, ut scribit Suidas, auri conficiendi ratio, & apud Apollonii Rhodii Scholiastem μέθοδος χρυσοποιήσεως καὶ χρυσογενέσεως, aureum vellus exponitur. Anonymus de Incredibilibus, Heraclito longe recentior, a Leon. Allatio edit. & cum opusculis Mytholog. a Thom. Gale recusus p. 86. de vellere aureo n. 3. statuit, vellus aureum librum in pellibus scriptum esse, continentem, quam ratione per Chemiæ artem aurum conficiendum esset. Imo Orpheus videtur id apertissime demont-

demonstrasse, auream Ovis pellem, pendentem inter varia plantarum genera, describens; qua in descriptione cum *papaver* quoque locum inveniat, ea hic ut inferatur, necesse judicavi.

Ἀσφῶδελⲟⲩ, κλυμένος τε καὶ εὐειδής ἀδιάντⲟⲩ,
 Καὶ θρύον ἢ δὲ κύπερον, ἀριστερέων τ' ἀμυνηά,
 Ὀσμίων τε καὶ εἰρησίμων, κυκλαμῖν τε θεουδής,
 Στοιχίας, πριονή τε, κατερέες τε πολύννημον.
 Μανδραγόρης, πολίων τ', ἐπὶ δὲ ψαφάρον δίκταμον,
 Ἐσομός τε κρόκⲟⲩ, ἰδὲ κάρδαμον ἐν δ' ἄρα κήμος,
 Σμίλαξ, ἢ δὲ χαμαίμηλον, μήκων τε μέλανα
 Ἄλκυα, καὶ πάγκος, καὶ κάπασον, ἢ δὲ ἀνόνητον,
 Ἄλλὰ τε πολλὰ - - - - -
 Ἐν δ' ἄρα οἱ χεῦσειον ἐπιχεῖματ' ἔνθα καὶ ἔνθα
 Ὀσπηκός ταναοῖο δέρας, τό κεν αἴψα δοκέει
 Δεινός ὄφις, θνητοῖς ὄλοον τέρας, εἴ φατὸν εἰπεῖν.

Asphodelus, clymenusque & pulchra adiantus
 Et thryon & cyperus, & aristereon evanida,
 Horminumque & erysimum, cyclaminusque divina,
 Stoechas pæoniaque, depressosque ramos habens polycne-

mon,
 Mandragora, polionque, prætereaque subtilis dictamnus,
 Odoraque crocus, & cardamon: præterea cemus,
 Smilax & chamæmelon, *Meconque nigra*:
 Alcea & panaces, & capasum & aconitum
 Aliaque multa. - - - - -

Inde aurea dependet ab utraque parte
 e longo quodam ramo pellis, quam prope observat,
 Horrendus serpens, mortalibus perniciosum portentum in-

Extra omnem dubitationis aleam posuisset, quid revera *Nepenthes* fuisset, & an in ejus confectioe *papaver* locum invenierit,
 si Tract.

si Tract. de *Nepenthe Turcarum*, quem Cl. Vogelius, Hamburgensium quondam Archiater, sub manibus habuit, invida fata prælii carceribus, quibus jam paratus erat, non eripuissent. In Pharmacopœa Persica Fr. Angeli a St. Josepho occurrit Magloun bah Moufarrâh, *Electuarium exhibarans*, eandem cum *Nepenthe* vim possidens: atque hoc *papaver* ingreditur. Meminit quoque *Electuarii Hofchen beghi*, ab ejus inventore nominati, quod ob stupendas, quas exhibet animo relaxando vires, Theombrotion Plinii libr. 24. c. 17. esse credit. Conferrantur & ea, quæ de *radice Bisch* refert: hæc enim, dum miram lætitiæ & sensuum quietem per totum quasi corpus diffundere videtur, *Nepenthis* supplere vices, & *papaveri* comparari poterit.

Cerealis cognomen papaveri quoque tributum videtur Servio, quod Ceres *Meconem* Atheniensem juvenem dilexerit, & in *papaverem transfiguratum*, tutelæ suæ jussu reservari. Fuisse autem formosissimum juvenem, idem Servius ad Eclog. II. Virg. & quidem v. 47.

Summa papavera carpens
Narcissum & florem jungens bene olentis anethi,

annotat, *Papaverem, Narcissum & Anethum*, qui in flores suorum nominum versi sunt, pulcherrimos fuisse pueros. Certe quis nostrum, quisquiliæ has inaniam & male cohærentium fabularum de Diis Deabusque gentilibus recensens, temperet a risu? Hoc cum cereret Imperator religionis nostræ, cui semel se addixerat, desertor, & Paganismi acerrimus promachus, tandem fateri coactus fuit: οὐκ ἔν ἐλληνες μὲν τὰς μύθους ἐπλασαν ὑπὲρ τῶν Θεῶν ἀπίστους καὶ τερατώδεις. Atqui *Græci fabulas de Diis confinxerunt incredibiles & portentosas*. Vid. Cyrill. libr. 11. advers. Julian. p. 44. Edit. ult. Oper. Julian. ab illustriss. Spanheim. procurata. Denique *Mecon*, quod hic obiter noto, Philo-

Iosophus existit, ad quem epistolæ exstant a Theophylacto Si-
mocatta scriptæ.

Amplius *Ceres locum*, in quo *fructum papaveris* primo inve-
nit, *Mecon vel Meconem* sive *Cerealem* nominavit, quæ postea Si-
cyonis nomen obtinuit, teste Stephano Byzantino, qui eam in
Peloponnesum, non procul a Corintho, collocat, qua in ur-
be templum Cereis Plemnæus, gratiam Deæ pro filii nutrica-
tione referens, erexit, teste Pausania in Corinthiacis c. XI. p.
135. Porro eodem dicente, a *Sicyone recta Phliuntem contendenti-
bus occurrit lucus Præstiti Cereri & Proserpine sacer cum tem-
plo*. Hesiodus urbis *Mecones* meminit, *Ἡσιόδου* 535.

καὶ γὰρ ὅτ, ἐκείνοντο θεοὶ θνητοὶ τ' ἀνθρώποι
Μηκωνῆ.

*Etenim quando disceptabant inter se Dii mortalesque
Meconæ.*

Ad quem locum Scholiastes Tzezes: ἐν τῇ μηκωνῆ (forte Μηκωνῆ)
ἐκείνοντο τίνες θεοὶ, πρὸς ἀνθρώπους λάχοισιν μετὰ τὸν πόλεμον
Μηκωνῆ δὲ ἢ ποτὲ σικυῶν (leg. σικυῶν) λεγομένη, ἐστὶ δὲ πόλις Ἀργεῶς,
λέγει δὲ περὶ μήκους ζωῆς τε θεῶν καὶ ἀνθρώπων. *Mecynæ (Meconæ)
disceptarunt quidam Dii, quos homines sortirentur post bellum.*
- *Mecyne (Mecone) quondam Sicyon dicta est, ciuitas
Argus; & dicitur a longitudine vitæ Deorum hominumque.*
Callimachus vocat *Meconem* Deorum sedem in Fragmentis, &
quidem e Collect. eruditiss. Rich. Bentley. n. CXCv.

Μηκωνῆν μακάρων ἕδραν αὐτὶς ἰδεῖν.

Meconam Deorum sedem rursus videre.

Ad quem locum illustrandum Pindari Scholiastem VII. Nem.
adducit, e quo palam fit, *Meconem in Sicyone fuisse*. Sic enim
ille: Οἰκείως δὲ ἰσθῶν τὴν σικυῶνα προσήγορευσεν, ἢ γὰρ μηκωνῆ ἐπ' αὐτῆς
ἔστιν, ἐφ' ἧς εἰ θεοὶ διεδάσαντο τὰς τιμὰς l. c. *proprie autem sacram
Sicyonem cognominavit. in ea autem Mecone est, in qua Dii
decreverunt de hominibus.*

Denique

Denique cum apud antiquissimos scriptores *trium præci-
pue papaverum* mentio fiat, *albi, nigri & lutei*, sive *cornicula-
ti*; sic & Ceres triplex memoratur, *alba, nigra sive μελαίνη*, ac
κερατῆτις. Ad *Albam* quod attinet, de illa locus Poætæ:

*Alba decent Cererem, vestem Cerealibus albam
sumite.*

Quippe sicut in omnibus fere sacris albus usurpabatur color,
(unde alba & candida turba, linigeri, &c. pro sacerdotibus;) ita quoque in sacris Cereis: *Albus enim Color*, Cicerone sic
sentiente, *Diis decorus est*. Aliquando tamen nigris uti solebant,
cum & Ceres nigra sive μελαίνη culta fuerit. Hujus meminit
Pausanias in Arcad. p. 608. Edit. Kühn. ἐπίσιμον τὴν φηγάλην βασι-
λεύοντος ἠφανίσθη φηγαλεῦσιν ὑπὸ πυρὸς τῆς μελαίνης Δήμητρος τὸ ἀγ-
χαῖον ἕσανον. *Regnante Simo Phigali filio consumptum est igne
apud Phigalenos vetustissimum nigre Cereris simulacrum*. Simu-
lacrum autem ipsum sequenti delineat modo libr. 8. p. 686.

καθέζεσθαι ἐπὶ πέτρῃ, γυναικὶ δὲ δομεῖναι τὰ ἄλλα πλὴν κεφαλῆν, κεφα-
λὴν δὲ καὶ κόμην εἶχεν ἵππου, καὶ δρακόντων τε καὶ ἄλλων θηρίων ἐκόνες
προσπεφύμισαν τῆ κεφαλῇ, χιτῶν δὲ ἐνεδεδυτο καὶ αἰχρὸς τοὺς πόδας.
ἄελφισ δὲ ἐπὶ τῆς χειρὸς ἦν αὐτῇ, περισσῶς δὲ ἡ ὄρνις ἐπὶ τῇ ἑτέρῃ. l. c.
*Saxa insideret muliebri figura, præter caput, quod equinum,
atque adeo cum juba esset, draconibus & aliis feris ad caput al-
ludentibus, reliquo corpore ad imos pedes tunica velato, altera
manu delphinem, columbam altera præferente*. Causam quoque
subnectit, cur nigra dicta fuerit, nempe quod *Ceres nigram ve-
stem*, tum ira in Neptunum ob commissum concubitum, tum
luctu de Proserpinæ raptu commota, sumserit. Hæc origo no-
minis, quæ cum nigra diceretur, illi qui ejus ἕσανον bajulabant,
vel vestem, aut peplum, aut velum portabant, jure dice-
bantur μελανοφόροι, & a Deæ, quam colebant, nomine deno-
minationem accerbant, ceu eruditissimam his de Melanopho-
ris epistolam scripsit ad Generos. Dn. Cuperum, coetus Gallo-
Belgici quondam Antistes doctissimus, Stephanus le Moine, vir
multi.

multijuga certe lectionis. De *Flava Cerere* non est, quod dicam, cum passim apud Poëtas a mellis *flaveditine* hoc epitheton habeat, & jam apud Homerum *Iliad.* Ελευθερη Δημητρε. *Cornutam* vero Siculorum varii nummi exhibent, in quibus caput muliebri occurrit *cum spicis*, & *cornu* taurino e temporibus erumpente, quandoque etiam sine spicis; cujus rei indicia suppedi-
tabunt imprimis aliquot Panormitanorum numismata apud Paru-
tam N. 130. & 149. *Binos* dissert. VII. de Præst. & Usu Num-
ism. p. 304. Edit. Londin. in fol. inseruit Illustriss. Spanheim,
ex quo mutuo sumimus B. L. oculis exhibendos.

Cur *Sicilia* quoque *Meconia* dicta fuerit, fusius dicam, ubi de *Sicilia*, tota pæne *Cereri* consecrata, scribendi materiam nactus fuero.

Sed hæc de *veteri Cerere* dicta sufficiant; nunc juniores & novas *Cereres* papaveris spicarumque largitricem producam. Vocatur proprie *Proserpina* *Cereris* filia, sive *Libera*, νεωτέρα Δημητρε. Discimus hoc ex *Euripidis* *Scholiaste* ad *Phoeniss.*

ACHATIS TIBERIANVS.

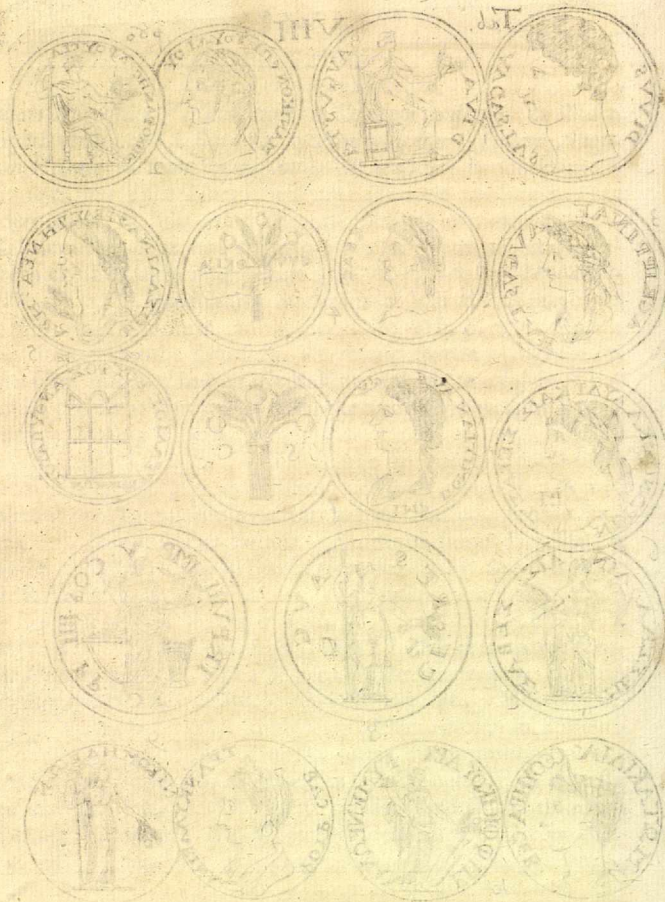
nisi v. 689. p. 326. seq. Edit. Henr. Steph. in quarto: *ἀνώμοτοι δὲ παρόσον ἢ μὲν κόρη καὶ πρῶσφρον, ἢ δὲ Δημήτηρ καὶ ἡ κελεῖται, ἢ μὲν πρῶσφρον, ἢ δὲ νεώτερη. Binomines sunt, altera Cere & Proserpina, altera Ceres & Terra vocatur, hæc quidem senior, illa autem junior. Haud aliter nempe ac ab Aeschilo distinctum legas Eum. v. 724. ἐν νεώτεροις τοῖς παλαιωτέροις ἔσοις, inter novas seu juniores Deas & antiquas. Successu temporis gliscente & latius serpente adulationis crimine, novæ Deæ Cereris nomen & effigiem, tam nummis quam gemmis ac marmoribus, in Augustarum & Reginarum honorem cusis & sculptis, impressit malefada assentatio subditorum. Innumerum horum recensere numerum, qui Cererem novam sub Augustarum schemate exhibent, nimis longum foret; sufficiat illorum nonnullos tantum oculis examinique subijcere, spicis papavereque simul insignitos.*

Agmen ducat *Livia Drusilla*, foemina omnium illius tempestatis præstantissima nobilissimaque, Augusti ultima conjux. Hujus statua tanquam renascentis novæ Cereris, spicas & papavera manu dextra tenentis, a Claudio Imperatore templo divi Augusti illata, atque in semiunciali numismate aris Corinthiaci mixti sculpta est, cum ipsius Augusti ex una parte effigie & inscriptione: *DIVVS AVGVSTVS*, ex altera *LIVIA*, sub Cereris sedentis ex adjunctis symbolis cognoscendæ, effigie, addita epigraphæ: *DIVA AVGVSTA*. Jungimus huic statuæ & nummo ab *Len. Vico* in Augustar. Imag. p. 46. obviis, elegantissimam gemmam vereque Augustam *Tiberii Cæsaris*, quam illustratam *Nobiliss. Rubenius* edidit, eandemque, aliis insuper additis, recudi curavit gente non minus quam eruditione illustris *Baro le Roy* in *Achate Tiberiano*. Apparet illic *Julia Augusta* in eodem, quo *Tiberius*, folio sedens, manu sinistra spicas & papavera exhibens, *Cererem*que representans. Vel ad hanc *Juliam*, vel illam *Titi filiam*, de qua mox, spectare videtur *Inscriptio Sponiana*:

pleri & illustrari potest. Legitur quippe circa caput Caligulae
 TAION KAICAPA ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΕΠΙ ΑΟΥΔΑΑ. Cajum Cae-
 rem Germanicum sub Aviola, nempe Proconsule: ex aversa
 parte ΔΡΟΥΣΙΑΑ. CΜΠΝ. ΜΕΝΟΦΑΝΗ *Drusillam Snyr-
 neorum Menophanes* colit. Occurrit quoque Menophanis
 mentio in nummis Pergamenorum apud eundem Valentium
 eod. loc. & pag.

Augustarum tamen nulla saepius sub Cereris schemate vi-
 situr in nummis, quam *Agrippina*, ultimi Claudii Imperatoris *Tab. VIII.*
 conjux, Neronis mater. Spicis quippe papaverisque coronata *Fig. 3.*
 conspicitur in nummo apud *Æn. Vicum* in Augustar. Imag.
 p. 88. Apud *Doctiss. Patin de Numm. arcis Imper. p. m. 109.*
 se offert nummus cum capite Agrippinae, e collo spicae pro-
 deunt intermedio papavere, quem dabimus, ubi de Pace sub
 Cereris symbolis depicta acturi erimus. Aliud insuper Agrip-
 pinæ numisma in *Thef. Brandenb. T. III. p. 95.* in quo manus spicae
 & papavera tenens, cum inscriptione: ET TORIA, quæ omnia *Tab. VIII.*
 in Agrippinam novam Cererem quadrant, illamque innunt. *Fig. 4.*

Valeria Messalina sequitur, uxor Claudii, quæ libidine &
 avaritia omnes, quæ sunt, quæ fuerunt, foeminas antecessit,
 quippe quæ, *Plinio teste libr. X. c. 63. & libr. 29. c. 1.* intra unius
 noctis dieique spatium in publico lupanari se prostituendo vi-
 gesies & quinques plus re absoluta, meretricem, quacum ve-
 stes mutarat, superavit, adhuc dum

ardens rigida tentigine vulvae,

Et lassata viris nondum satiata recedens.

ut *Juvenalis* de illa Satyra VI. canit. Illud omnis ævi prostibu-
 lum, nova Juno appellatur in nummo stupenda raritatis apud
Cl. Valentium de Numm. Græc. p. 14. c. cinnel. Nobil. Veneti,
Hier. Corrarii; ubi Junoni symbola Cereris, spicae & mammae *Tab. VIII.*
 progerminantes, attribuantur: nec dubito, papaver quoque *Fig. 5.*
 adeste, sculptoris incuria omissum.

Tab. VIII.
Fig. 6.

Statilia Messalina, quæ post quatuor matrimonia diverso exitu soluta, postremo Neroni nupsit, post quem interemptum cum opibus & forma, & ingenio plurimum vigeret, consecrata est usum eloquentiæ ad studium declamandi. Hæc Nerone adhuc vivo in nummo exhibetur, in quo caput Neronis cum inscriptione: ΝΕΡΩΝΟC ΚΑΑΟΥΑ. ΚΑΙC. CΕΒΑCΤΟΥ. ex aversa parte Cereris simulacrum, duo papavera dextra manu, sinistra spicas tenens, cum inscriptione: ΜΕCΑΑΙΝΑC CΕΒΑC. apud Tristanum, virum in re nummaria reconditoris doctrinæ titulo dignum, Comment. Hist. T. I. p. 245. Hæc illa Augusta, cujus ætas nonaginta novem annos attingit; uti hoc Seneca memorat Epistol. 77: *Nulla vita est non brevis: nam si ad naturam rerum respexeris, etiam Nestoris & Statiliæ brevis est; quæ inscribi monumento suo iussit: Annis nonaginta novem vixisse. Vides aniculam gloriari senectute longa?*

Domitianus nummus in Thesaurio Brandenb. reperitur, in quo post Angelonum, eruditissimus Thesauri hujus interpres, non Cererem, sed sub Cerere veteri repræsentatam *Domitiam Augustam* credit, in cujus nummi aversa parte fasciculus spicarum (Æn. Vico panarium) cum papaveribus, cerealibus muneribus obviis. Conjungimus Domitiæ *Juliam*, Titi filiam, repudiata a Domitiano Domitiæ succedentem, quam cum abortivum abjicere persuasit, illam duxit, teste Juvenali:

*Cum tot abortivis fecundam Julia vulvum
solveret, & patruo similes effunderet ossas.*

Cum incestum commisisset cum patruo, ubi esset adhuc vidua, credita est eo tempore ex Domitiano in utero gestare. Huic *Julia* e Scto nummus cufus, in cujus parte altera *Julia* facies visebatur, in altera impressa Cereris Deæ imago, dextra spicas & papavera, sinistra hastam sive sceptrum, divinitatis symbolum, tenens, cum inscriptione: CERES AVG. apud Æn. Vicum in Augustar. Imagin. p. 182. Hæc cum in nummis Vestæ imagine super-

Tab. VIII.
Fig. 8.

superbiat, haud multum quis aberraverit, si Sponianam inscriptionem, *Julia* Tiberii conjugii adjudicatam, huic vindicare voluerit.

63

Sabinam Hadriani Augusti conjugem eeu novam Cererem cultam fuisse, inscriptio Sponiana sequens edocet, Megaris in Attica reperta, ejusque Itinerario Attico illata:

CABEINAN BACIAICCAN CEBACTHN
NEAN ΔΗΜΗΤΡΑ
ΑΤΤΟΚΡΑΤΟΡΟC ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΓΥΝΑΙΚΑ
ΙΑΜΦΤΑΟΙ ΤΗΟ ΤΗΝ ΕΙΜΕΑΕΙΑΝ ΙΟΥΑΙΟΥ
Κ' ΝΑΙΔΟΥ
ΤΟΥ ΚΡΑΤΙCΤΟΥ ΑΝΘΗΑΤΟΥ CΤΡΑΤΗΓΟΥΝΤΟC
ΑΙCΧΙΩΝΟC ΤΟΥ ΔΑΜΟΚΡΑΤΟΥC.

Sabinam Principem Augustam, NOVAM CEREREM, Imperatoris Hadriani conjugem, (venerantur) tribus univærse, Julii Candidi opera, egregii Proconsulis. Prætoris Æschione Democratis F. Firmat hoc magis nummus Magnesium Asiæ, in quo aversa Hadriani & Sabinæ capita, cum Cerere stante, dextra spicas, sinistra rædam gerente, & papavere ad pedes, de quo in nummis Μαγνητων.

Quod ad *Crispinam* attinet, infelicem Commodi conjugem, elegantissimum nummum promittit Nobiliss. Tristan. Commentair. Hist. T. I. p. 723. in quo *Crispina* Deæ habitu, sinistra Cornucopiæ, dextra Victoriæ tenens, quæ *Crispina* Lauream porrigit: adstat panarium spicis & papavere repletum ad pedes, a tergo in puppi tres infantes ad partem mediam, quorum ultimus adhuc involutus fasciis. Licet Fortunam denotet Deæ effigies, quam *Crispina* hoc in nummo exhibet; panarium tamen cum infantibus & fertilitatem & fecunditatem signant, Cereri consuetam. Cui accedit, in aliis quoque nummis *Crispinam* Cereris adumbrari imagine, ut in nummo Byzantinorum & Cianorum, ubi tanquam Ceres gradiens, utraque rædam ferens, apud Cl. Valentium. Lucem huic quoque nummo *Crispinæ* affert, quem alibi explicavimus, nummus cum inscriptione: *Felicitas temporum.*

Tab. VIII.
Fig. 9.

Datur

Datur & *Julie Domne* nummus, a Philippopolitanis cusus, sub Tiberio Barbaro Praside, forte tessera grati animi, eo quod Imperator Septimus Severus ad metropoleos dignitatem hanc evexit urbem. In eo conspicitur Augusta effigies, juncta inscriptione: *ΙΟΥΛΙΑ ΚΕΒΑΚΤΗ*: ex averſa parte Ceres tanquam velata, turrito capite, medio corpore monti Hamo ſive *Æmo*, (hinc urbi Hamimontii nomen) infidens, cui & ſiniſtra innititur, dextera ſpicas tenens & papavera. Vid. Cl. Valentinus de Numm. Græc. p. 66. Edit. ult. Idem typus in nummo *Saluſtiæ Barbæ Orbianæ*, Alexandri Severi conjugis, de quo plura in nummis Sidetorum Pamphylia.

Tab. VIII. *Otalia Severæ*, Philippi ſenioris Auguſtæ, nummus in averſa parte habet Cereſem ſub Fortuna ſtantis ſchemate, dextera ſpicas & papaver cum temone, ſiniſtra Cornucopiæ tenens, cum epigraphe: *ΕΠΙ. Φ. ΦΙΚΙΟΤ ΑΡΧ. ΕΤΜΕΝΕΩΝ. ΑΧ.* Sub *Flavio Pbiſico Pontifice Eumeneſium Achæorum.*

Tab. VIII. Claudat Auguſtarum agmen nummus *Furiæ Sabinæ Tranquillinae* a Nicomediensibus percuſſus, in cujus averſa parte Ceres velata, dextera ſpicas & papaver, ſiniſtra tædam ardentem præferens.

Et quis omnes Auguſtarum nummos, quibus novæ Cereses cerealiaque ſymbola declarantur, recenſeat? Plures enim prætermitto, quam deſcribo. Nec in admirationem quem rapiat, adulandi aſſentandique crimen eo proceſſiſſe, ut Auguſtas in novarum Dearum numerum receperint, cum & inferioris ſubſellii ſceminæ Dearum ſe ſimulacro repræſentari, divinoque habitu effingi curaverint. Audiamus hæc explicancem Statium Sylv. Libr. V. carm. l. v. 231:

*Mox in varias mutata novaris
Effigies: hoc ære Ceres, hoc lucida Gnoſſis.
Illa Maja tholo, Venus hoc non improba ſaxo,
Accipiunt vultus, haud indignata, decoros
Numina.*

Ad

VILIA HAGNELIBERTA
VXOR. C. PATRONI.

Ad hæc Statiana illustranda statuam muliebrem produco ex insignioribus Romanis Joh. Dom. de Rubeis, cujus conditio. *Tab. IX.* nem subscriptio ob oculos ponit:

VILIA HAGNE LIBERTA
VXOR C. PATRONI.

quæ sub Cereris imagine & spicas & papaver manu promit; ut alias ejusdem nota silentio involvam.

Nunc ordinis ratio postulat, ut rationes subjiciam, cur Augustæ præ reliquis Deabus sub Cereris schemate adumbrata? & videtur hæc subesse causa, quod cum Imperatoribus sapius curarum partem, ad procurandam frugum ubertatem, & invehendos com meatus susceperint, populique sic favorem alimentis salubri pretio distribuendis captaverint. Hinc e Scto sapius honor eudendæ monetæ illis decretus, modique panaria, fasciculi spicarum papaverisque, ceu testes abundantæ frugum Cerealiûm, assiduis etiam sterilitatibus ingruentibus procuratæ, impressi, gloriaque ac laudis Cereris, frugum Procuratricis, novæ hæ Deæ participes reddita. Nummi hæctenus recensiti, testes certe rei hujus uberrimi: firmat tamen insuper elegantissima statua, Romæ in Julii Tertii Pontificis hortis conspicienda, sub figura *Cereris Stolatae*, spicis caput redimitæ, triticumque manipulum, cui papaver immixtum, manu prementis, eoque alveare adjunctum tangentis. Statuam hanc e Boissardo, novo Inscriptionum Gruterianarum Thesauro, ab Illustr. Gravio procurato, illatam invenies, cum inscriptione, hæctenus dicta apprime illustrante:

ANNOA AVGVST. CERES.

Est & nummus maximi moduli Antonini Pii, in cujus aversa parte Ceres sedens, dextra spicas & papavera, sinistra ardentem tædam tenens, prope illam Abundantiæ effigies cum cornucopia, eademque, quam jam allegavimus, inscriptione: *Annona August. Ceres*; sed cum nummus vulgo dictus Paduanus, a Joh. Cauvino & Alexandro Bassiano confectus, inque Musco

Bibliothec. St. Genovevæ a Pl. Rev. P. Molineto publicatus, eo Lectorem ablegandum duxi. Ceterum quot modis Annona in nummis expressa cernatur, multis demonstrat piissimus & eruditionis altissimæ varietate notissimus, Episcopus Tarracoenisium, A. Augustinus, Antiq. Rom. in Numm. Vett. Dialog. ab Andr. Schotto Latin. reddit. Dial. 2. p. 30. Edit. Bruxell.

Sed, inquires, quid Cereri, quid papaveri cum alveari ac apibus in statua Romana commune? Ad Cererem quod attinet, lucem foeneratur Pausanias in Arcadicis, referens, Cereri Phigalensi favos fuisse oblatos; & in Eliacis auctor est, Elaos cum in Prytanæo monte Cereri sacra facerent, thure & melle subactum triticum adolevisse. Ex quibus patet, Cererem mella & favos, inter alia libamina sibi adscivisse, quod postea a Græcis cum Cereris cultu ad Romanos transit: nam quotiescunque ambarvale sacrum pro maturis celebrabatur frugibus, favi cum libaminibus offerebantur. Hinc a Porphyrio in Antro Nymphar. apes Cereris statuuntur ministræ. Ingeniosissimus Menetrejus in Symbolic. Dian. Ephes. Explic. ob puritatem credit, & Pindari Scholiastes in Pythic. Od. 4. v. 106. ad verba:

τί δ' ἐν τούτῳ λόγῳ χρησμός ὤρθησεν Μελίσσας,

Te vero in hoc sermone oraculum erexit Melissa;

adducens, hoc probare conatur. Sic autem Scholiastes: Μελίσσας κυρίως μὲν τῆς Δήμητρος ἱερείας Φασί. Καταχρηστικῶς δὲ, ἢ τὰς πάσας, διὰ τὸ τοῦ ζώου καθαρόν. Loquitur ἐλικῶν, κύνων, Πίνδαρος, ἱμερόφων, &c. I. e. de Melissa Sacerdote Delphica, Melissæ Regis filia, quæ certe καταχρηστικῶς Scholiastes vel potius Cl. Menetrejus ob puritatem ad apiculas trahit. Evidentius de puritate apum testimonium tradit Didymus, Geoponicorum scriptor: ἐστὶ δὲ ἡ καθαρόν ὑπερβολῇ τὸ ζῶον ἀδενὶ πῶν δυσάδων, ἢ ἀκάθαρτων προσκίλλον. ἔτε λήχνον, ἔτε δὲ σαρκῶν, ἔτε αἵματι, ἔτε λιπασμάτι, ἀδενὶ προσπίπται, ἀλλὰ μόνοις τοῖς

τοῖς γλυκὺν ἔχει τὸν χυλόν. *Est præterea purissimum animal, nulli graveolenti ac immunda rei insidens; neque gulosum est, neque ad carnes, neque sanguinem, neque ullam pinguedinem advolans, sed solum iis, quæ dulcem succum habent.* Vid. Excell. Needham, Geoponic. Script. L. XV. cap. 3. p. 409. Magis certe quadrat hoc argumentum, sub famulatu Cereris quoque apes esse, quod cymbala & tympana, ut Magnæ Deûm Matri, sic & Cereri sint communia: at quem latet, apes dissipatas & displicatas, ut loquitur Varro de Re Rustica L. 3. cymbalis & plausibus in unum locum reduci? Sic Claudianus:

- - - *Qualis Cybelejia quassans
Hybleus procul æra senex revocare fugaces
Tinnitu conatur apes.*

Si cui vero dubium, cymbala & tympana Cereri non competere, Pindarum legat Isthm. Od. 7. v. 3. 4. seq. qui Bacchum πᾶρεδρον χαλκοκρότη Δαμάτρησ, *assessorem aristrepæ Cereris*, vocat, quæ Scholiastes adhuc latius deducit. Sic Cereris statua, quam ex Asiatico itinere redux Nobiliss. Whelerus in Angliam secum attulit, sinistra tympanum Cybeles gestat, ceu in Præfamine Gallicus interpret monuit, cum in editione Anglica illud esse crediderit, cujus Hipponensium St. Antistes de Civit. Dei L. VII. c. 24. meminit. Sic in Eleusiniis sexto die cymbalorum strepitus auditus, de quo vid. Cl. Lampe L. 3. c. 5. p. 310. 311. de Cymbal. Vett. qui in Cereris quoque sacris & mysteriis e cymbalis bibi solitum, e Clem. Alexandr. ad Gent. probat. Præterea perplacet alia ratio, quam Menetrejus quoque affert; quemadmodum Ceres non minus digno quam proprio elogio *Munifica* dicatur; ita apem munificam quoque esse nuncupandam: gratis enim nobis mellificat, & sine impendio mortalibus labores suos elargitur. Possent huc infinita alia trahere, sed longioris id operæ; Plura tamen qui desiderat, citatum Barbarinæ Ceimeliothecæ Præfectum adeat. Nobis adhuc proban-

bandum restat, quomodo papavera apibus jungi & aptari possint, quod in statua hac factum. Superioribus jam innuimus, a cibo infantum mutuasce, secundum Etymologos, papaver nomen suum; jam cum primitivus mos obtinuerit, ut melle quoque juncto pascerentur infantes, quod a Jove & Beroë mellis alimento enutritis fluxisse nonnulli credunt, quis papaveris mellisculæ, rerum dulcissimarum, connubium felix neget? Triptolemi edulia, ab Ovidio in Fastis l. 4. Edit. Crispinian. in VI. Delphin. P. 3. p. 591. exhibita, fufe rem declarant:

Mox epulas pomunt liquefacta coagula lacte,

Pomaque, & in teneris aurea mella favis.

Et paulo post de Cerere: . . . *Somnique papavera causas*
dat tibi cum tepido lacte bibenda puer.

Sic Moschion jubet, ut nutrix os infantis melle illinat. Nec infantum tantum delicia mel & papaver; sed in lautioribus conviviis, inque mensis secundis, secundum Plinium, semini tritico candidi papaveris cum melle locus. Vid. Platin. libr. 3. de Voluptat. & Cl. Bogdan. Not. in Sim. Seth. de Aliment. p. 166. qui a Polonorum mensis minime adhuc exulare illud meminit. Exoptatæ hæ vires papaveris, pretiosæque nectaris mellei virtutes, moverunt Plinium, ut Libr. XX. cap. 19. p. 74. Edit. Harduin. Tom. IV. exclamaverit: *Simplex & antiqua illa salubritas papavere & melle constat.* Virgilius Æn. II. de Dracone ad oblivionem redactò: *Spargens humida mella, soporiferumque papaver.* Sed vela contraho, hoc tantummodo pro confirmanda sententia, alveare scilicet papaveri jungi, annectens; apibus maximopere prodesse papaver; Plinii iterum hac in re, ni grave erit, auctoritate utor Libr. XXI. c. 12. p. 133. Tom. IV. Edit. Harduin. *Hortis coronamentisque maxime alvearia & apes conveniunt* harum ergo causa oportet ferere thymum, apiastrum, rosam, violas, lilium, cytisum, fabam, erviliam, cunilam, papaver &c. Inservit ad hunc Plinianum locum illustrandum ta-

bula

bula gum Spei imagine Romæ ad Hortos Bellajanos posita, ad cujus pedes alveare rosis, papavere & spicis exornatum; de qua alibi. Sed quæ sine impendio e papavere hauriunt pro conficiendo melle apes, id non sine capitum papaveris maximo dispendio peragunt culices, ut e Nicandri Georgicis apud Athenæum observare licet, cujus verba adscribere non pigebit, cum errorem, quem Vir cateroquin doctissimus erraverit, detegant.

Καὶ δ' αὐτῆς μήκωνος ἀπο πλαταγώνια βάλαις,
ἀθρεῖστον κώδειαν ὄφρα κνώπεσσι φυλάξῃ.
Φυλασσὴν γὰρ, πάντα διογομένοισιν ἐφίξει
Ἰρρατὰ, τὴν δὲ δρόσοισιν εἰσκομένῃν βοσκονται
κώδειαν, κάρπειοι μελιχρστέροις πλήθουσιν.
Θείων διοχομένων βέβη μὲν Φλόγες ἀλλοτε ἴσπη
πλήξαν σαρκότηπῃσι, τὰ δ' οὐ βάλαι ἐξηρίξαν.

Ὅτι δ' οὐ λέγει τὰ τῆς σπιγῆς, ἀλλὰ τὰ τῆς μήκωνος
Ὅτι τὴν παιδρῶν ποτιδραμένα ποδάκι δ' ἴχνη
εἰρηοῖς ὠλίθησαν ἐνιχρίμψαντες καρείοις.

Ἀθρόνοι δὲ βάλαι βάλαι ἐν τάχει καρπῶν. e versione Dalechampii:

Papaveris florem tu adime,

Vt intectum caput, & a culicibus erosum custodias

Foliis omnibus. Flos noxius est: insident enim cum re-
cluditur

Bestiola, quæ rore madidum depascuntur

Codium fructu mellito plenum.

Detrahto vero flore facile a cortice capituli alio tu re-
facies.

Manu percussas si excutias: non enim gradum ea obsir-
mare possunt animalia,

aut aliunde cibum capere, & sepe accidit,

ut solidis papaveris capitibus dum se impingunt,

per lubricum ejus levorem cadant.

Sic etiam celeriter germina in profundo capituli vasculo
semen amplificant.

Ex hoc loco vir quidam doctissimus, (cujus Parenti quod Grae-
ja . . . gentis arcana nihil retrusum nec reconditum seruet,
debetur istud omne) elicere vult, florem papaveris maximo pe-
re caput a culicum punctationibus defendere & liberare. Haud
equidem me latet, quod proprie ex Grammaticorum mente
Κόδειαν tantum de papaveris capite pronuntient: Lycophronem
tamen in Cassandr. & Homer. Iliad. ξ Nicandr. in Alexipharmac.
aliosque pro capite quovis animato ponere κώδειαν, certum est, id
quod Cl. Meursius Notis in Lycophron. Cassandr. p. 108. quo-
que notavit; sed certe hoc in loco perspicue plane de papave-
ris tantum capitibus agitur, ni in meridiana quis caecutire ve-
lit. Sed parco nomini, cui omnes φιλέλλης assurgunt, illud
que submisit venerantur. Eadem enim mihi, quæ Cl. Gyr-
aldo, mens est: *Cum vero mihi occurrit*, inquenti, *ut tales er-
rores castigem, ne tunc a me quæras illorum nomina, quos accu-
so: libenter enim, homo cum sim, magnis viris parco; ingenui
quippe hominis esse duco, parcere personis, dicere de vitiiis.* Syn-
tagm. de Diis. p. m. 301. Edit. opp. Gyraldin. ult. Belgic.

Sed opus est, ut e diverticulo in viam redeamus, argu-
mento nostro ulterius inhaerentes, rationesque suppeditantes,
cur Augusta præ ceteris Deabus Cereri, spicis papavereque
instructæ, assimilata fuerint? Nimirum papaveris fecunditatis
symbolum est: unde Porphyrius apud Euseb. Præpar. Evan-
gel. Libr. III. c. 11. p. m. 109. Edit. ult. *Διὸ καὶ κατέσπεται τὸ βρέτας
αὐτῆς τοῖς σάκχοι, μὴ μόνες τε περὶ αὐτὴν τῆς πολυγονίας σύμβολον. Quæ
causa etiam est, quamobrem ipsius effigies spicis coronetur ac pa-
paveribus, quæ magna fecunditatis symbola sunt.* Ceres vero
fons & origo est omnis fecunditatis: cui jam mirum videbitur
amplius, Augustas imagine Cereris hoc fecundo sub simbolo
adumbratas, cum ab iis opimius vix emolumentum quam e
geniali retundarit thoro, Imperii hæredes Imperatoribus lar-
giente. Nec enim frugum tantum fertilitas Cereri attributa,
fed

fed & animantium. Probat hoc de Vita Contemplativa, Philo. p.
890. Vocant τὴν δὲ γῆν Διμαντρα, παρ' ἧσον μήτηρ εἶναι δοκεῖ πάντων φυτῶν
καὶ ζώων, quod mater videatur omnium stirpium & animantium.
Sic Valerius Flaccus de epulantibus Argonautis lib. II. v. 69.

Cereris tua munera fessas

restituunt vires.

& lib. III. v. 5. *dat Cererem lectumque pecus*, ovinas nempe
carnes ad comedendum & stragula. Dilucidius hæc expressit Cal-
limachus Hymn. in Cerer.

Φέβει βόας, Φέβει μάλα, Φέβει σάκχον, οἷσε θερισμόν.

Pasce boves, pasce oves, ser spicam, ser messem.

hinc *παμβότης γῆς*, omnia pascens terra sive Ceres apud Sopho-
elem dicta Philoct. v. 396. Quod si cui dubium oriatur, an par-
tuum quoque humanorum sospitatrix & præfes fuerit credita,
solvat hoc exclamans in Priapæis:

Ennea Cererem nurus frequentant;

ut foetus scilicet hæredesque obtineant. Et Orphæo Ceres au-
dit Hymn. 39.

Ἐυτενέ, παιδοφίλη, σεμνή, κοιροτρόφος, κόρυς, e vers. Scaliger.

Proletaria, amans nata, Dea Rumia, nutrix.

Non possum amplius continere calamum, quin nitidissimam
gemmam, cujus jam mentio facta, e Theaur. Brandenb. Cl. Be-
geri Comment. illustrato promat, quæ Cererem *κοιροτρόφον*, seu
Augustam forte sub illa latentem exhibet. Caput corona spi-
cea, papaverum capitibus distincta nitec, coma Cererem *ἠυτε-
μόν* καὶ κατὰ ἱπλοκάμον ἀνάσσειν, *pulchricomam & elegantem coma-
rum nexus habentem Reginam*, ex Homericæ elogio, exhibet.
Præcipuum, quod gemmam commendat, sunt infantes pectori
adhærentes cum cornibus copiar, indicantes esse & *παιδοφίλην*,
puerorum amantem, & *κοιροτρόφον*, *pueros nutrientem*, ac *ευτε-
νον* καὶ *πολύτεκνον*, & *pulchros multosque liberos*, vel si Nonni vo-
cabulo exprinere malis, *ἀγλαίσπαιδα*, *illustres infantes haben-
tem.*

tem. Si conjecturæ Begerianæ locus, cum Plemnæa Orthopolin recens natum, & Triptoleum, Meganiræ Celei uxoris filium, educaverit Ceres, hos in ejus pectore credit denotatos. Sic in nummo Commodi in Theſauris Regiis Gallicis obvio, Crispinæ sub Cereris imagine ante arborem ſedenti, & ex ea dextra pomum decerpenti, ad pedes tres pueruli aſtant, quibus nati ex ſe liberi designantur, id quod alius nummus ejusdem Crispinæ apud Triftanum, cujus ubi de Auguſtis novæ Cereris

reris imagine inſignitis egimus, injecta mentio, in quo in puppi tres infantes ad partem mediam, quorum ultimus adhuc faſcius involutus, viſuntur. Nec obſtat hac de re Hiſtoricorum ſilentium, cum nummi proſtent id luculenter probantes, in primis nummus apud Illuſtriſſ. Spanheim. Diſſ. de Numm. p. 659, in quo hinc Commodus, iſtinc inſcriptio: LIBERTI AVGVSTI, itemque alius apud Vicum in Numm. Auguſtar. in quo FORCVND. AVGVST. aliique. Summæ enim & temeritatis & impudentiæ fuiſſet ſignum, attribuere in nummis Liberos Auguſtis, cum nullos unquam habuiſſent. Sed redeo ad gemmam, ubi Ceres *κουφοτόκος* in collo quid appenſum geſtat cordis ſpecie, eodem plane modo, ut in gemma Auguſtea, quam Illuſtr. Baro le Roy exhibuit, Agrippina Germanici geſtat, quam Cl. Rubenius, qui primus gemmam hanc vulgarat, bullam arbitratur, eandemque etiam in imagine Cleopatraræ apud ſe ſpectari, & eodem modo adornatas etiam eſſe Livillam Druſi, & Meſſalinam in iis, quas Dux Bukinghamus olim a parente ejus comparaverit. Nec impedit, bullas infantum tantum eſſe, cum Tiraquellus ad L. III. Connubial. probet, iis quoque mulieres uſas fuiſſe. Figuram cordis quod concernit, lucem aſſert Clem. Alexandrin. Patrum Græcorum doctiſſimus, in Protept. p. 96. ubi inter Myſtica Cereris ſymbola: *φείας πρὸς τοῖς δὲ καὶ καγδαίαι, νάρθηκός τε, καὶ κίττοι, πρὸς δὲ καὶ φθοῖς, καὶ μήκωνες*, mala punicæ atque etiam corda, ſerulas & hederas & prætereæ placetas & papavera, recenset. Qualia vero corda iſta, vel e quibus conflata, nil certi, niſi ex meris conſtat conjecturis. Credo cordiformi hac bulla *πανδοφιδίαν* Cereris designari, hinc *παιμμήτερα Δηώ*, Cererem omnium matrem vocat Nonnus libr. 19. Dionyſ. Eadem ratione Ceres ſecundum Arnobium libr. 6. cum mammis grandibus effigiatur, hincque *mammoſa* a Lucretio vocatur, quæ vox haud apte exprimitur per *multimammiam*, cum *multimammia* Dea ſit, quæ multas, *mammoſa*, quæ non quidem

dem multas, sed grandes mammas habet. Græce *πρόμας* mulier est mammosa, quæ grandes habet mammas instar mulierum vel gravidarum, vel infantibus ubera præbentium; idem plane vocabulum ac *μεγαλόμασος*; *πολύμας* autem Dianæ Ephesiae mammis multis & uberibus instructæ, ut Minucius Felix loquitur, epitheton est. Vid. hac de re egregie differentem Illustr. Cuper. in Apotheos. Homer. p. 253. seqq. Sic papaver quoque est mammoso capite: hincque Nicandro in Alexipharm. v. 433. *κεφαλῆ γόνι μῆκων, ὃ ἐν τῇ κεφαλῇ τὸν γόνον ἔχων*, in capite foetum habens, non abssimili modo ac lacte mamma turgida. Ita & gravidum vocavit papaver Aufonius:

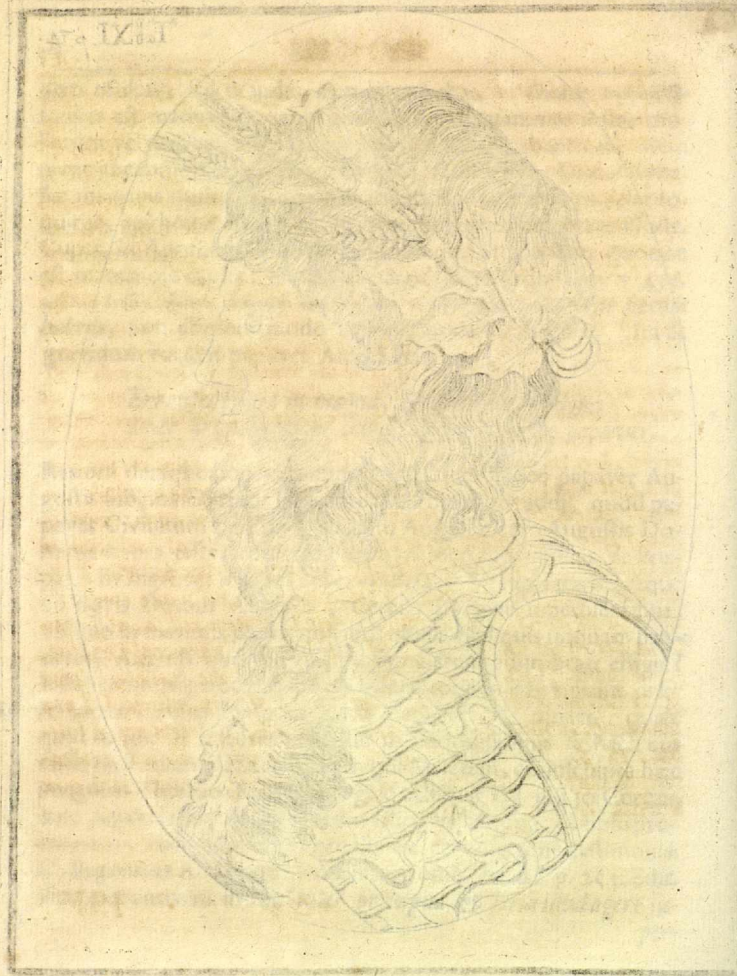
*Errantes sylva in magna, Et sub luce maligna
Inter arundineasque comas, gravidumque papaver.*

Rationi denique non absolum erit addere, ideo papaver Augusti sub novæ Cereris schemate superbientibus addi, quod papaver Civitatum signum, quarum Augusta cum Augustis Dominae erant, teste jam citato Porphyrii loco apud Euseb. de Præpar. Evangelica: *πόλεως ὁ μῆκων σύμβολον*. Verum satis superque de novis Deabus Augustis, Cereris imagine superbientibus, ubique in nummis & marmoribus obviis. Sed quis unquam præderet, Augusti quoque vultum sub Cereris adumbrari effigie? Exhibet tamen gemmam talem, Imperatoris Juliani vultum præferentem, cujus tempora spicis papavereque innexa, quale quid neque in historiis, neque in antiquitatibus se hæctenus observasse meminit Excell. Beger, qui Achatem, cui insculpta hæc imago, in Thesauro Brandenburgico exhibuit T. I. p. 130. Corona hæc papavereo spicea videtur vilitatem annonæ, populo procuraturam, clare innuere: nec desunt rei uberrima testimonia. Cl. Begerus ex Ammiano Marcellino promit libr. 22. p. 255. Edit. ultim. Gronovian. in fol. *Inter præcipua Et seria illud agere super-*

Tab. XI.

perfluum videbatur, quod nulla probabili ratione, suscepto popularitatis amore VILITATI STUDEBAT VENALIVM RERVVM, quæ nonnunquam secius quam convenit ordinata, inopiam gignere solet & famem. Jungo evidentissimo huic loco alium, ex ipsissimo Imperatoris. Misopogon. p. 369. Edit. Spanh. hæc, quæ Ammianus protulit, illustrantem & illud in subditos collatum beneficium, quod Ceres frugum genetrix, in genus quoque humanū detulit, confirmantem: ἐπεὶ δ' ἦν τὰ μὲν ἄλλα πολλὰ παρ' αὐτοῖς πάντα. Καὶ γὰρ ἦν ἕνος καὶ ἐλαίου, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα. σίτου δ' ἐνδεῶς ἔχον, ἀφορίας θεινῆς ὑπὸ τῶν ἐμπεροσθεν αὐχμῶν γενομένης, ἔδοξέ μοι πέμπειν εἰς χαλιίδα, καὶ ἱεράπολιν, καὶ πόλεις τὰς πέριξ. Ἐνθεν εἰσῆγαγον ὑμῖν μέτρων τετραράκοντα μυριάδας. ὡς δ' ἀνάλωτο καὶ τούτο, πρότερον μὲν πεντάνκισ χιλίους, ἑπτάνκισ χιλίους δὲ ὑστερον, εἶτα νῦν μυριάδας, οὓς ἐπιχωρίων ἐστὶ λοιπὸν δ' ἠρμάξεν μοδίους πάντα ὅμοθεν ἔχων ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου κομιζόμεντα μοί σίταν ἑδωκα τῆ πόλει, πραττόμενος ἀργύριον οὐ κατὰ δέκα μέτρα, ἀλλὰ πεντεκαίδεκα τοσούτων, ὅσων ἐπὶ τῶν δέκα πρότερον. Cumque cæterarum rerum magna esset copia, (erat enim vinum, oleum, cæteraque omnia.) frumenti autem inopia, propterea quod superior anni tempestas paulo aridior magnam agrorum sterilitatem effecerat, mittendum in Chalciæ Hierapolin, cæterasque finitimas urbes putavi. Inde vobis mensurarum quadringenta millia intuli: quo consumpto numero primum quinque millia, deinde septem millia, postremo nunc decem millia modium, ut vos jam nominare consuevistis, quod omne triticum ex Aegypto allatum ad me fuerat, domo mea educum civitati donavi, neque pro decem mensuris, sed pro quindecim tantum argenti, quantum antea pro decem accipi solebat, exegi. Sunt plura alia, quæ hujus Imperatoris liberalitatem & curam in procuranda Annonæ vilitate commendant, quæ brevitatibus studio prætermitto.

ISIS.

Nter Germanicas pristini Latii reliquias sequens inscriptio ex Apiano in Theaurum Gruterianum illata, apud Isaram fluvium in Bojaria reperita:

ISIDI
MYRIONYMÆ
SACRVM
FESTINVS T. IULI
SATVRNINI. G. P. P. SE
RARI. POSVIT
FORTVNATVS. FIVSDEM
SERVVS
FACIVNDVM. C.

Repertu hæc datur in Nova Græviana Edit. Corpor. Inscript. Gruter. p. 83. n. 11. & in inscript. 10. ejusd. pag. dicitur eadem ISIS FRUCTIFERA. Prioris denominationis explicationem suppeditat in Lusu Asini, Madaurensis ille Milesiarum scriptor libr. XI. p. 241. Edit. Pricæan. *Me primigenii Phryges Pessinuntiam nominant Deam Matrem; hinc Autochthones Attici Cecropiam Mineram; illinc stultuanes Cyprii Paphiam Venerem; Cretes sagittiferi Dictynniam; Siculi trilingues Stygiam Proserpinam, Eleusini vetustam* (in Codice Wagensteilii, ad cujus marginem variaz Lectiones ab Illustri Octav. Ferrario ex optimis codd.

MStis

MStis collectæ, adscriptit vir *χαρίστου*, legitur *vesculam*) Deam CEREREM, Junonem alii, alii Bellonam, alii Hecatem; Rhamnusiã alii, & qui nascentis Dei Solis inchoantibus radiis illustrantur Æthiopes, Arique, priscaque doctrina pollentes Ægyptii, ceremoniis me prorsum propriis percolentes, appellant vero nomine Reginam Isidem. Scilicet cum omnia Numina Gentilium Deorum masculorum ad unum referantur Solem, ut Macrobi. Saturn. libr. 1. vult; ita & optimo jure foeminei sexus numina ad unam Lunam sive Isidem redigantur, conveniens est, ut optime sentit gentis nostræ decus eximium, in ipso ætatis flore ereptum, El. Schedius de Diis Germanis c. II. p. 172. qui ibidem adjungit elegantissimum ex Aristotelis libr. de Mund. locum: *εἰς δὲ ὅν πολυώνυμος ἐστὶ, κατονομαζομένη τοῖς πάσιν, ἀπὲρ αὐτὸς νεοχρεῖ.* c. i. *unus vero Deus existens multis nominibus dictus est; denominatus ab omnibus effectibus, quorum specimen edere ipse solet.* Vid. hac de re plura & exquisitissima apud eruditissimum Nummi Panthei explicatorem, Cl. Nicaistum, occasione nummi Isiaci, cum inscriptione *θεοῦ πατρίδος* cap. V. p. 57. Posterioris, FRUGIFERÆ nempe, rationem ex Herodoto discimus, qui Ægyptiorum Isidem, Græcorum *Δήμητραν* esse innuit. Nec mirum, cum ambarum communia fuerint symbola. Sic Cereri attributam vidimus coronam spicæam, de Iside Tertullianus de Coron. c. 7. testatur: *Prima Isis repertas spicas capite circumtulit; & Apulejus libr. XI. de Iside: Dextra lævaque sulcis insurgentium viperarum cobibita, spicis etiam Cerealibus desuper porrectis &c.* quod tabulam Isiacam Pignorii insipientibus quoque liquet, ubi Isis cum sacro capitis ornatu, vulturinis nempe pennis spicisque sapius occurrit. Sic calathus utriusque Deæ in capite gestam, cista in earundem sacris, eadem denique in utriusque Deæ sacris arcani seu *τῆ ἀποστήρα* religio, ut omni jure Cereri a nobis jungatur: quippe Isidi æque ac Cereri amica papavera, quod e

K 3

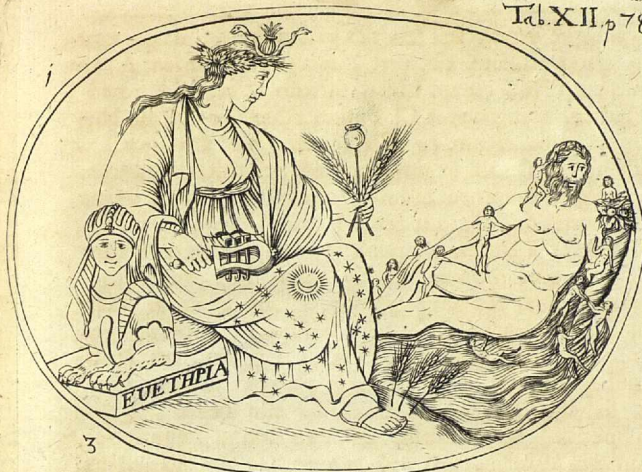
num-

nummis aliisque veteris aevi reliquiis palam fiet. Ad nummos equidem quod attinet, occurrit Imperatoris Hadriani Anno XVI. cufus cum Nilo coram Ifide, fistrum & papaver gerente, in Theſaur. Maurocen. a Cl. Patino edito cap. XII. de Nummiſm. Græc. Imper. Rom. ex Ære. Sic nummus Commodi apud Guilſelm. de Choul in noto ejus ad antiquitates illuſtrandas, nec vulgaris laudis vel induſtriæ opere, (e Spanheimiana commendatione) de Religione & Caſtramet. Vett. in cujus averſa parte Caſar, cui lauream imponit victoria: adſtat cum ſiſtro Iſis, ad cuius pedes modius cum frumenti ſpicis immixtisque papaveris capitibus, ſed niſi omnia me fallunt, idem nummus e Stephanonio, elegantiffimo artiſcioſiffimi Dn. Goeræ operi inſcripto: *Mofaiſe Hiſtorie der Hebræwiſe Kerke Part. II.* inſertus, niſi quod modius cum ſpicis & papavere in aram flammantem ſit mutatus. Et quis Iſidis eſſe neget, quem nobis in Specim. Rei Nummar. exhibuit Antonini nummum, laborioſiſſimus Morellus cum muliere humi decumbente, Sphingi innixa, fruges in præcinctorio gerente, dextra ſpicas cum papavere, lava, cornucopiæ geſtante, cum inſcriptione: *Εὐδύμων* L. H. *Abundantia A. VIII.* Quod ſi dubium adhuc alicui ſuperceſſet, Iſidem hoc in nummo conſpici, magis inſuper probat & evincit, elegantiffima Achætiſcuſptura, omnia hucusque de Iſide allata illuſtrans, cujus ectypon e reliquiis muſei Dn. a Taliensker obtinuiſimus. Sphingi innixa Iſis Deam eo ſiſtit habitu, quo illam deſcripſit Apulejus libr. XI. p. 240. Edit. Prææan. *Primum uberrimi crines prolixique Et ſenſim intorti per divina colla paſſive diſperſi, molliter ſtuunt Et.* Lava manus ab Apulejana deſcriptione recedit, cum loco cymbii auri, ſpicis immixtum papaver appareat. *Pedes*, ut verbis Platonicæ philoſophi me expediam, *ambroſios tegunt ſoleæ, palmæ vidricis foliis intexiæ*, ad cuius extremitates ſpicæ progerminant. Nihilam ex oppoſito Deæ cubantem optime & ad vivum quaſi ex omni

Tab. XII.

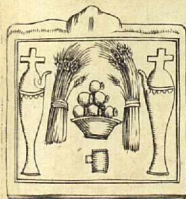
Fig. 2.

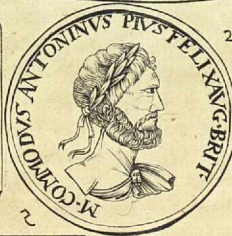
3

Tab. I.

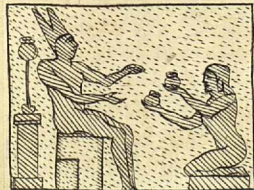
Fig. 3.

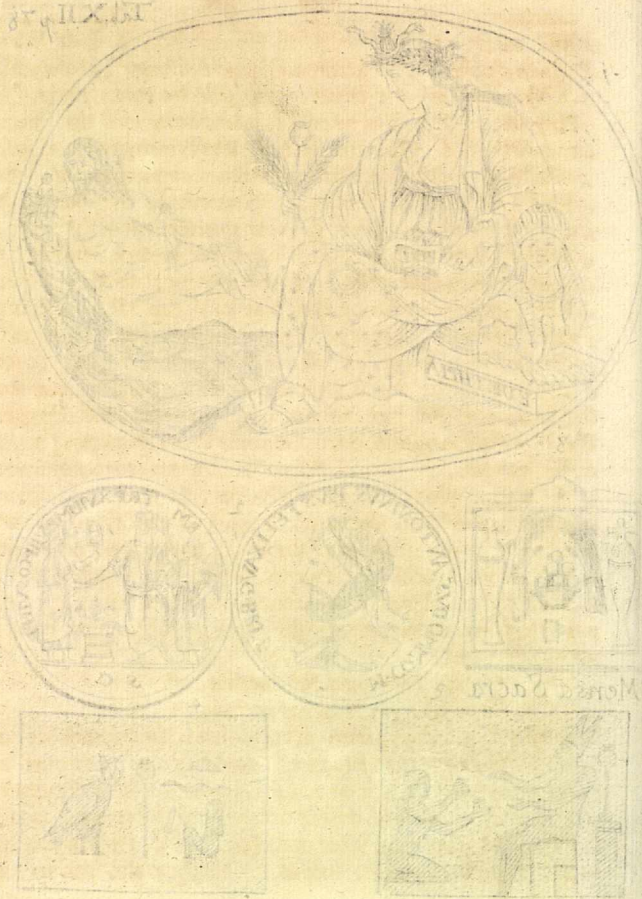
Mensa Sacra 2

4

omni antiquitate depinxit, in Hercul. Prodic. doctiff. Vinand. Pighius, cujus verba gemmam hanc illustrantia, inferenda duxi: *Nilus ingens, per cujus corpus sedecim cubiti pueri,* (ut eos „Philostratus Lemnius appellat,) lusitantes ejus fluminis incrementa notant. Quorum decimus sextus humero ipsius insidens, „calathum fructibus & floribus plenum capiti imponit; atque in „dicat XVI. cubiti justum Nili incrementum Ægypto fructuum „omnium summas adferre delicias: non secus ac XV. securitatem, „& XIV. hilaritatem. Reliquos inferiores, nempe si supra XIII. cubitum non excresecat Nilus, famem ac penuriam Ægypto portendere. Plinius idem scribit Hist. Nat. L. V. cap. IX. Hæc etiam elegantissime in ipsa statua per puerorum gestus indicantur, in cujus „item basi fructes, herbar, plantæ *Nilo peculiares, ad virtuum ex- „sculptæ visuntur*: quas inter procul dubio papaveri quoque nostro locus erit. Nili hæc statua ad effigiem Sacerdotis Ægyptii sive *Tab. I.* Ifiaci apud Cl. Augustinum in Gemmis P. II. Fig. 38. 39. 40. nos *Fig. 2. &* ducit, qui Mensam Sacram Ægyptiam manu tenet, cui impositæ *Tab. XII.* binæ aqua nilotica repletae hydriæ, & hinc inde spicarum *Fig. 3.* fasciculi positi cum canistro, in quo an panes, an poma, an *papaveris capita* imposita, dubium; a margine ipsius mensæ & a manibus brachiisque sacerdotis pendent frondes, flores & fructus, fabæ Ægyptiæ calicesque feminales, quas agre quis a *papaveris transversim discissis capitibus* distinguet, cum teste Cl. Cluffo, qui

*Depinxit quicquid sub cardine nasci
sci-verat Eoo, viderat occiduo,*

Fabam quoque Ægyptiam accuratissime descriptam nobis reliquit; cui *prægrande papaveris caput*, cujus summum fastigium transversim fuerit præcisum, ciborium fabæ Ægyptiæ exacte refert; ita ut hæc descriptio paulum distet a Pliniana Loti descriptione Libr. 13. Histor. natural. c. 17. & 18. cui fructus in capite *papaveri similis incisuris* omnique alio modo, intus *grana*

grana seu milium. Et paulo post hæc adjungit Plinius: *Mirum est, quod præter hæc traditur: Sole occidente papavera ea comprimunt, & integri foliis, ad ortum autem aperiri, donec maturefiant, flosque, qui est candidus, decidat.* Aperte hæc conveniunt cum Ægyptia planta *Nilufar*, de qua Kircherus πινυλωσσοσ in Oedip. Ægyptiac. Theatr. Hieroglyph. p. m. 76. quod proprie vocetur *Papaver palustre*. Hæc vero cum per se satis obvia, tum firmat magis inaugurationio Sacerdotis Ifiaci in Obelisco Ramassæ in summitate secundi lateris meridionalis oculis objecta, ubi sacerdos inaugurandus flexis genibus supremi Numinis vices gerenti sacerdoti mitrato & throno insidentis supplicare videtur, ad influxu suo imbuenda duo vel punica mala vel potius papaveracea capita, quæ manibus gestat. Rationem hujus inaugurationis verbis Kircherianis ex Oedip. ejus Ægyptiaco l. cit. suppeditabo: *Per papaveris hæc capita vel mala punica, Ægyptios nihil aliud intellexisse, nisi regnum, in papavere enim & pomo granato natura perfectissimam coronam effinxit, & papaver semper civitatis symbolum exstitit, quia uti in civitate multi homines habitant, sic in papaveris capite, quasi intra eadem mœnia multa sunt semina; & ut civitas in vicis & domos est distributa, sic & papaveris caput in multas intus partes divisum est, multaque interstitia habet.* Hæc Kircherus.

Tab. XII.
Fig. 5.

Hanc Ifiaci Sacerdotis inaugurationem in Ramassæo Obelisco sequitur serpens aque statua Ifidis averruncæ, ut flagellum in manibus docet, cum SCEPTRO PAPAVERACEO, quibus symbolis Apotropææ cultus potissimum persuadetur. Isis enim, teste Diodoro, æque ac Ceres legum inventrix est, & ideo passim *legifera* audit. Sceptrum vero ex Kircheriana quoque interpretatione Papaveraceum, indicat politicam administrationem, in qua, quod in capite papaveris corona, id in Politico statu Rex aut Princeps; quod in capite contenta semina, id in politica

politica subditi; quod denique folliculi distincti in papavere, id diversæ jurisdictiones in Politico statu: atque adeo apposite *ISIS PAPAVERACEVM SCEPTRVM* appositum habet. Sceptrum hoc Papaveraceum & ipsa papaveris capita apparent in simulacro Canopi, de quo jam dictum, ubi de Ægypto p. 3.

Post Idem prodeat in medium

MAGNA DEVM MATER

Dea magna, Dea Cybele, Dindymi magna Domina,

e Catulli elogio, quæ papaveris quoque dona non recusat. Nec mirum, cum apud scriptores & in marmoribus sæpius cum Ifide & Cerere confundatur & jungatur. Euripidem produco ex tot auctoribus testem in Helen. v. 1317. ubi Cereri, matris Deum nomen expresse imponitur:

Ορειά ποτὲ δρομάδι κέλεται
μάτης Θεῶν ἐσύθη
Ἀν' ὑλαέντα γάπη,
Ποτάμιον τε χεῦμ' ὑδάτων,
βαμβρομένον τε κῦμ' ἄλιον,
πᾶσιν τὰς ἀποικοιμένας
Ἀρχῆτου Κούρας.
Κρόταλα δὲ βρομία, διαπύρσιον
ἰέντα κέλαδον, ἀνεβόα,
Θηρῶν ὅτε θυγίους,
ζευξασα θεὰ σατίων,
Τῶν ἀρπαδαίεισαν κυκλίων
χορῶν ἔξω παρθενίων. i. e.

*Montana quondam veloci pede
Mater Deum festinavit
Per sylvestres saltus,
& fluvialem fluxum aquarum,*

L

gravi-

Decus largietur, citius papaveris capiti quam pomo simile esse; & cum ubertatis signum denotare debeat, & a Dea hac provenientem fecunditatem, papaveri hoc melius quam pomo adaptari posse. Exstabat olim simulacrum ipsum ex are ductum apud Virginium Ursinum Angullaræ Comitem, & ex codicibus Pyrrhi Ligorii, in Bibliotheca Reginae Christianæ adservatis, Cl. Bellorius desumpsit, & curiosissimo omnique antiquitatis gustu scatente commentario illustratum, luci exposuit publicæ. Idem quod hactenus de Papavere monui, innumeri pæne nummi quoque confirmant, e quibus aliquos tantum exhibeo, qui ἰσὼν ἐμοὶ Φρονέσει, ut cum Homero loquar. Sic nummus Faustinae filiae in gazis Regiis Gallicis obviis, in quo Faustina Augusta, in averfa nummi parte Cybele occurrit, sedens inter duos leones, una manu tympanum, altera papavera gestans, apud eruditionis nummaria Coryphaeum, Generosiss. Spanheim. de Vt. & Praest. Num. Diss. 7. p. 624. seqq. Edit. Amsterod. in 4to. Idem vir Illustriss. alium promittit Diatrib. de Numm. Smyrnaeorum, seu Vesta & Prytanibus Graecor. Nummum nempe Gabalensium Phoeniciae secundum Strabonem, aut secundum Plinium Syriae urbis, in quo Berecynthia Mater, non quidem

Tab. XIII.
Fig. 2

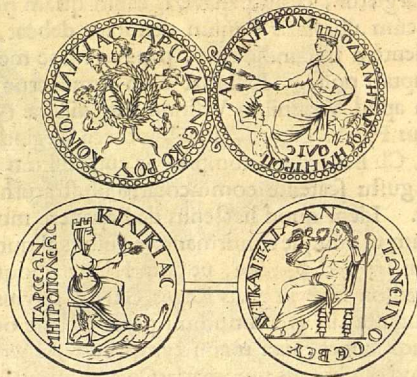
*Invehitur curru Phrygia turrata per urbes
leta Deum partu, centum complexa nepotes,*

sed sedens cum calatho in capite, dextra tenet inter spicas papaver: adstant folio in utroque latere leones, cum inscriptione: TABAEON, & addita urbis æra P. N. B. seu CLII. Consul. hoc de nummo Purpuratorum Patrum eximium Decus, eruditissimus Norisius Epoch. Syr. Maced. p. m. 256. Nummum Tarsensium e Cameliarchio Schwarzenburgico, Specim. Rei antiq. Fig. 1. nummar. intulit Helveci gloria gentis, And. Morellus, in quo statua Antonini cum victoriola & hasta ac inscriptione: ΑΤΤΟΚΡΑΤΩΡ ΚΑΙ ΚΑΡ ΤΙΤΟΥ ΑΙΑΙΟΥ ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΥ ΚΕΙΒΑΤΟΥ ΕΥΘΕΒΟΥ. Imperator Cæsar Titus Ælius Antoninus Augustus Pius. In averfa

L 2

partè

parte Mater Deum *πυργωδης* sedens, cum leone, uti apparet, alato ad latus, dextra tenens spicis immixtum papaver, ad cuius pedes fluvius Cydnus, de quo fluvio & Tarsensium urbe mox plura. Est & alter nummus, omnium elegantissimus & rarissimus, quem e Museo Eminentiss. Cardinal. Ottoboni protulit Eruditiss. Blanchinus, in Libro Italice inscripto: *Istoria universale pro vata & figurata con Symboli tratti da monumenti, che si conservano de gli antichi* cap. 32. p. m. 568. Nummus est Tarsensium, Commodio imperante cufus, hinc inscriptionis titulus: *ΑΔΡΙΑΝΗ ΚΟΜΜΟΔΙΑΝΗ ΤΑΡΚΟC ΜΗΤΡΟΠΟΛΙC*. *Tarsus Metropolis Hadriana Commodiana*. Apparet Dea Syria Mater Deorum turrata in capite corona, in rupe sedens, veste induta, qualem supra jam laudatus Bellorius in imagine hujus Deae exhibet; quamvis loci angustia in hoc nummo non exacte Zodiaci signa exprimat. Dextra tenet spicas & papaver, latusque claudit alatum animal, uti in priori nummo.

Ad

Ad pedes juvenis radiato capite, instar Solis-orientis, horontem illustrantis, surgit. Pars altera nummi ob insolita, quae in illa exhibentur, majorem admirationem meretur. Coronae nempe e foliis contexta bini palmae rami inclusi, e corona florum loco prodeunt octo capita, quinque virorum, tria foeminarum. Quantum e lineis vultus masculorum colligere licet, crederes Hadrianum, Antoninum, M. Aurelium, L. Verum & Commodum indigitari; foeminae vultus autem Faustinae minorem, Lucillam, & Crispinam oculis exhibent, cum circumscriptione sequente: *ΚΟΙΝΟΝ ΚΙΑΙΚΙΑC ΤΑΡΚΟΥ ΔΙC ΝΕΚΡΟΠΟΥ*, *Commune Ciliciae bis Neocorae*. Videntur igitur per hunc nummum & fundamenta & incrementa ac restauratio urbis hujus designari. Dea Syria enim innuit Assyriae Monarchiae subjectam fuisse, a Sardanapalo quippe conditam, si Straboni fides habenda. Solis effigies cultum Soli a Syris exhibitum innuit; Palmae a Phoenicibus ortum gentis hujus deducunt: *βελιξ* enim palma. Capita papaveris & spicae fertilitatem regionis in producenda segete, & uberrimum opit e Tarsensis vicinia proventum indicant, quod in hunc usque diem Ciliciam, cujus Metropolis Tarsus, promere Bellonius Lib. 3. Observ. c. 15. restis est. Crederem insuper, papaver Ciliciae vel Tarsense generosius pro podagra debellanda suppeditare remedium, quam frigidissimas Cydni fluminis aquas, Alexandro Magno fere, secundum Curtium Lib. 3. c. 5. ; Friderico autem Imperatori, Barbarossae dicto, vere lethales. Podagricis vero mederi Cydnum fluvium, post Strabonem Plinius refert lib. 31. cap. 1. cui Vitruvium jungimus Lib. 8. c. 3. p. 159. Edit. Laët. Aversam nummi partem quod concernit, Tarsum instauratam, oculis omnium exhibere videtur. Palmae rami & corona, Certaminum Imperatoribus, cum Divorum numero adscripti essent, dicatorum, evidentia sunt indicia. Civitatibus concessa Neocoria in gloriam Imperatorum & procorum salute,

L 3

lute,

lute sacra publica faciendi, & cerramina instituendi facultas sæpius ab Augustis secunda, imo tertia vice, data est. Innuit hoc Inscriptio ΔΙC ΝΕΩΚΟΡΟΤ. Primam Neocoriam videtur ab Hadriano Tarsensium civitas obtinuisse; secundam a Commodo, quippe in nummi inscriptione audit: ΑΔΡΙΑΝΗ ΚΟΜΜΟΔΙΑΝΗ ΤΑΡ-
 CΟC ΜΗΤΡΟΠΟΛΙC. *Hadriana Commodiana Tarsus Metro-*
polis. Capita florum instar e corona prodeuntia, Augustos
 Augustasque produnt, quorum favor incrementa dedit urbi,
 Metropoleosque splendorem. Hadrianus equidem, qui Spar-
 tiano scribente Edit. ult. Haakian. p. 126. *per Asiam iter faciens,*
templa sui nominis consecravit, sine ullo dubio favoris uberrimi
 signa huic civitati quoque contulit. Tot enim nummi a
 Tarsensibus cusi, gratissimæ in hunc Augustum Tarsensium men-
 tis testes uberrimi. Sic apud Rev. P. Harduinum, Societatis a
 Jesu dictæ doctissimum Presbyterum, de Num. Pop. & Vrb.
 nummus cum fluvio Cydno decumbente, & inscriptione: ΑΔΡΙΑ-
 ΝΗC ΤΑΡCΟΤ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙC. Item nummus in Cimeliarchio
 Regio in Antinoi honorem, Cælaris Amasii, cusus, cum inscrip-
 tione: ΑΔΡΙΑΝΗC ΤΑΡCΟΤ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙC. Apud Cl. Va-
 lentium, impense in hoc studio nummario doctum, de Numm.
 Græcis p. 36. nummus se visui offert, cum Jove sedente &
 dextra pateram tenente, ad pedes aquila cum inscriptione:
 ΔΙΟC ΤΑΡCΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙC, *Jovis Tarsensium Metro-*
poleos, quo sub Jovis sigæ Hadrianum coluere. Imo multa
 sunt, quæ me movent, ut ædificia illa in Tarsensi urbe ab hoc
 Imperatore instaurata, illa ipsa existimem, quæ nummi M. Au-
 relii quinque exhibent, in quorum uno templum X. columnarum,
 cum inscriptione: ΤΑΡCΟΤ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙC, quem e museo
 Dn. Faucault Cl. Valentius Operi de N. Græc. inseruit, quod
 templum in nummis Augusti & Nervæ jam obvium, ab Hadria-
 no forte instauratori adaptatum, ab Antonino postea & M.
 Aurelio consummatum. Alius Tarsensium nummus e Cimeli-
 archio

liarchio Regio apud eundem Valentium l. c. Templum VI. col-
 umnarum exhibet, cum inscriptione: ΚΟΙΝΟΝ ΚΙΑΚΙΑC ΤΑΡ-
 CΟΤ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙC. Rursus alius nummus cum obelisco seu
 ædificio quodam fornice cincto, cui adstant duæ figuræ, inter
 quas icuncula, cum inscriptione: ΑΔΡΙΑΝΗC ΤΑΡCΟΤ ΜΗΤΡΟ-
 ΠΟΛΙC. quæ omnia dilucidissime probant, quare Tarsus vocetur
 Hadriana, & cur effigies ejus in Augustifera hac nummi coronæ
 appareat. Et Commodum quoque huic urbi plurimi contu-
 lisse, tot nummi, ab illis in ejus cusi honorem, loquuntur. Se-
 cundam enim ab hoc Imperatore Neocoriam accepisse, jam
 supra innuimus, huicque templum erectum fuisse, testis est
 nummus apud Cl. Valentem, in quo duo templa octo colu-
 mnarum; in prioris zophoro (pars hæc est supra epistylum)
 ΚΟΙΝΟΝ & in altero ΚΙΑΚΙΑC. Imo certamina in gloriam
 Imperatoris hujus a Tarsensibus instituta fuisse, testatur num-
 mus Tarsensium cum templo X. columnarum, in cujus zo-
 phoro ΚΟΜΟΔΕΙΑ. i. e. *Certamina in Comodi honorem.* Cla-
 rius hoc evincit alius Tarsensium sub eodem Imperatore cusus
 nummus, apud Cl. Valentium reperiendus, cum corona e radi-
 diis composita, & inscriptione: ΤΑΡC. ΜΗΤΡΟΠ. ΚΟΜΟΔΕΙΟC
 ΟΙΚΟΤΜΕΝΙΚΟC ΔΙC ΝΕΩΚΟΡΟΤ. *Tarsi Metropoleos Com-*
modianus æγών bis Neocora. Certamina hæc Commodeia Py-
 thia fuisse, corona e radiis composita denotat. Commodus
 autem Apollo vocari gloriabatur, testibus nummis, ubi Apollo
 monetalis dictus. Vox ΟΙΚΟΤΜΕΝΙΚΟC Oecumenicum
 Certamen i. e. universale, ad quod e toto terrarum orbe athle-
 tæ reciperentur, designat. Reliquæ Augustorum Augustarum-
 que imagines sine dubio illorum sunt, quorum beneficia publi-
 ca in Tarsenses cumulata & collata extabant. Sic apud Cl.
 Valentium nummus Alexandri Severi, cum inscriptione: Αλεξαν-
 δροπολιτης τερσου Δι. ubi Vir eruditissimus legendum credit *Deme-*
tria, sive Cerealia certamina a Tarsensibus instituta; sed hoc de
 elegan-

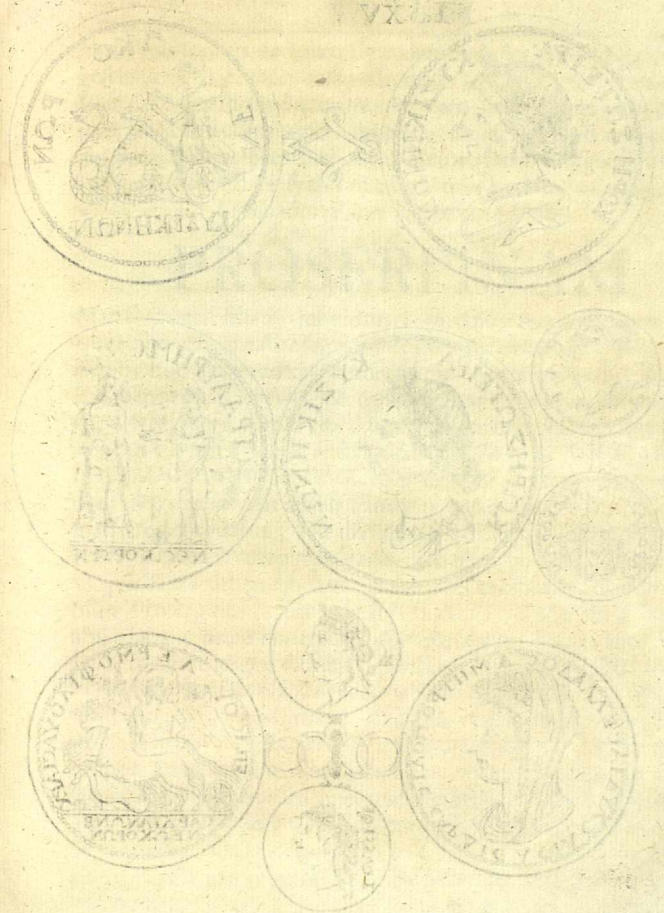

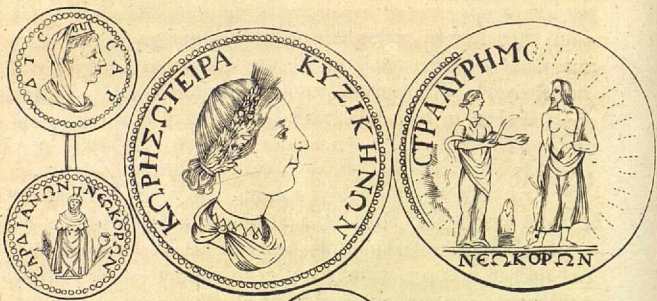
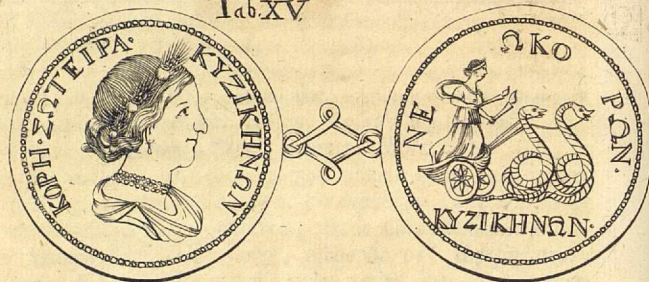
Ἡ' αὖτε κερνοφόρος Σάκκος Βασιλέω Ρέης.
Cernum ferens virgo sacris a Rhea.

Scholiasfes ejus tradit, intelligi κέρνοις μυτικὸς κερτήρας ἐφ' ὧν λύχνους τιθέουσι, & inde κερνοφόρον Σάκκον dici τὴν τοὺς κερτήρας φέρουσαν ἱερέαν. E quibus haectenus recensitis, ὁ πᾶνν Casaubonus, *cui Athenaeum ἔσ' totas debemus Athenas,*

Not. & Animadvers. in Athen. p. 796. elicit, proprium earum fuisse ministerium, quas vocabant *cernophoras*, e religionis a-vitae ritibus ad sacra κέρνον deferre, sicut alios ob simile ministerium *henophoros*, *cestophoros*, *oschophoros*, *thyrsophoros*, *pastophoros* dictos. Ex ultimis vero verbis loci ex Athenaeo adducti: (ὁ δὲ βασιλέως αὐτῶ, οἷον λινοφόρος, τούτων γένετι, qui vas illud κέρνον tanquam vannifer vel cistifer gestat, iis vescitur) colligere licet, vannum & κέρνον & cum illo Pancarpium & fructuum omne genus, (quos inter & papaver) continuisse. Nam secundum Harpocrationem in Lexico Edit. Blancard. p. 251. τὰ λινο-
 φῶρος κέρνοι' ἄν. *Vannus in omnibus initiationum ritibus ἔσ' sacrificiis usum habet. Qui vannum fert, vannifer dicitur.* Addit Cl. Blancardus in Dissertatione Critica de Harpocrat. ejusque scriptis, λινοφόρος aliquando viros, aliquando foeminas dici. Crederem porro, κέρνον vanno impositum fuisse, quam tamen sententiam nemini, forte acutius insipienti & sentienti, obtrudere volo. Pollux in Onomastico meminit κερνοφόρου ὀρχηματος. Adferibamus textum ipsum libr. IV. cap. 14. p. 409. Edit. Hemsterhuis. τὸ γὰρ κερνοφόρον ὀρχημα οἶδα ὅτι λινα, ἢ ἐσχαρίδας φέρον. κέρνα δὲ πάντα ἐκαλεῖτο, *Nam de Cernophora saltatione scio, quod λινα (vannos) vel craticulos ferebant, quae κέρνα appellabantur.* Athenaeus Deipnosophist. libr. 14. cap. 7. p. 629. Edit. Casaub. inter furiosas refert saltationes: *Μανιαδαίς δ' εἰσὶν ὀρχήσεις κερνο-
 φῶρος καὶ μάγας, καὶ θερμαιστρίδας. Furiosae sunt saltationes, Cernophoros, Mongas, Thermaustris.* Assensum praebet Muso-
 nius

nus Philosophus de Luxu Græcorum, a Stephano Nigro congestus, cap. 6 & inter insanas has tres saltationum species refert. Vid. Cl. Meurfii Orchestram. An vero saltatio hæc cum cernophoria aliquid commune habuerit, Oedipo aliquo conjectore, qui Sphyngi interpretis fuit, aut urinatore Delio indiget, uti & κέρνυς ἄφρων apud Hesychium; qui porro addit, κέρνοφορος, ὁ τὰς θυρίας ἄφρων. Cernophorus, qui libamenta adducit.

PROSERPINAM

Matri Cereri filiam jungimus, in cujus tutela papaver quoque fuisse, elegantissimi nummi & gemma evincunt. Binos Sardianos huc collineantes eruditissimus Eguinus nobis promit. Exhibet primus areus, & quidem maximus, in antica parte caput muliebre cum velo, sub quo corona spicæa cum papaveribus cernitur, hac inscriptione: ΚΑΡΔΙΑΣ ΑΣΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ. *Sardis Asia, Lydia, Græciæ prima Metropolis.* In aversa Pluto in quadrigis, caput velo volitante circumdatus, suæ divinitatis symbolo, sinistra sceptrum tener, dextra Proserpinam rapit. In aëre volitat Cupidinis larva quædam; sub pedibus equorum jacet vasculum: annon quasillus Proserpinæ, aut calathus floribus colligendis, quibus abundabant prata Ennensia, ubi spatiabatur ΚΟΡΗ cum, cum Ditis thalamo digna visa est: Inscribitur nummus. ΕΠΙ ΣΟΤΑ ΕΡΜΟΦΙΛΟΤΑΣΙΑΡΧ. ΚΑΡΔΙΑΝΩΝ Β ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Videtur nummus hic e maximis Cl. Segvini, qui in nummariis dubiis oraculi loco, cufus tempore Gordiani tertii; Hermophilus quippe, Sardianorum ille Asiarcha, etiam notatur in aversa parte nummi hujus Imperatoris apud Oeconem in Gordiano Tertio. Conjecit porro, hanc in nummo expressam Proserpinam, Tranquillinam Augustam Gordiani III. Imperatoris conjugem In altero Sardianorum numismate itidem areo, sed mediocris ma-

Tab. XV. Fig. 1.

Tab. XV. Fig. 2.

gnitudinis, caput est foemineum, partim velo (Sardiana jurisdictionis & *ἄντρον φανίας* indice, teste R. P. Harduin. in Chronol. Vet. Test. p. 179.) partim corona turrata insigni, ipsamque urbem denotat, addito nomine ΣΑΡΔΙΑC. In aversa parte videtur est figura Proserpinæ, ornatu singulari decoratæ, & stantis inter spicam frumentariam ac papaver, consueta Cereris insignia, cum inscriptione: ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Licet hunc nummum illustrissimus Spanheimius de Nummo Smyrnæorum Cereri vindicare videatur; Clarissimus Valentinus vero de Nummis Græc. in Nummo Septimii Getæ, ab Hypæpennis cuso, Dianam Persicam, cui templum Hypæpæ, teste Pausania libr. 5. erectum, vel Junonem pronubam esse credit: attamen in nummo Juliae Domnæ ad Proserpinam, spicam inter & papaver stantem, refert; de Numm. Græc. pag. 94. Sic Proserpina quoque in nummis Cyzicæ, urbis Hellepontici celeberrimæ conspicua, de quibus jam actum est, ubi de hac urbe. Hic ulterius annoto, quod in primo ab Excell. Valentinio in Select. Numism. in ære maxim. modul. e Mus. Abb. de Camps p. 36. exhibito, Faustina sub Proserpinæ Servatricis nomine, ΚΟΡΗ ΣΩΤΕΙΡΑ representetur. In aversa nummi parte signata est Ceres, Proserpinæ mater, in curru a duobus draconibus tracto, utraque manu faces gerens, cum raptam a Plutone filiam quaerret. In altero Cyzicæ nummo eadem Faustina sub Proserpinæ imagine exhibetur ab Illustriss. Buonarroti nel Osservat. Istoric. sopra alcuni Medaglioni. antich. p. 71. Caput, ut in priori, spicis papaveribusque redimitum, cum inscriptione: ΚΟΡΗ ΣΩΤΕΙΡΑ ΚΥΖΙΚΗΝΩΝ. In aversa parte oculus se offert Aesculapius & Hygeja, sanitatis præfides, comite cucullato Telesphoro, de quo plura, in Schediasmate præli mox carceres sentiente. Inscriptio vestustate corrosa, hæc tantum exhibet :: CΤΡΑ ΑΤΡΗΜΟ :: :: ΝΕΩΚΟΡΩΝ, SVB PRAET. AVRE MO :: :: NEOCORORVM,

Spectat

Spectat huc quoque nummus Familiae Cassiae apud Fulv. *Tab. XV.*
Ursinum, in cuius una parte Bacchus hedera coronatus, in altera *Fig. 5.*
Proserpina, cuius caput vitis foliis & papaveribus exornatum. Hujus nummi uberior mentio, ubi de Baccho, injicitur.

Hæc omnia si non sufficiant, indubium argumentum pro papavere Proserpinæ amico capimus ex Vasculo Onychino Serenissimi Luneburgensium Ducis, Eggelingiano commentario illustrato. Cereri matri geminas tenenti faces flammis æthereis accensas, & a Plutone raptam filiam, terrarum in regionibus cunctis quaerenti, adstat pone Proserpina, dextro humero cum pectore & pedibus nudatis, quibus ver depingi videtur, & dulcia gelidæ divortia brumæ; hinc floriparum *Cerealis papaveris* caulem sinistra extollit, respiciens autem retro gradientem post se contemplatur solem. Cererem ante & Proserpinam visui se offert masculus barbatus, caput vitta vel fascia redimitus, cætera nudus, Vertumnus nempe, nuditate torridam ætatem exhibens, cui adstat marito conjuncta uxor, soccis induta, in canistro poma præferens, Pomona,

*Quæ rus colit & ramos, felixia poma ferentes,
Nec fuit arborei studiosior altera foetus,
Vnde tenet nomen.*

Autumnus designans. Quæ omnia doctissimum Eggelingium, hæc probe ponderantem, moverunt, ut per IV. hæc signa quatuor anni tempora non inepte denotari crederet; ita ut Ceres frugifera, in qua æstatis semper vestigia quaerunt antiquitatis amasii, hic hyemem facibus instructam adumbret, & subterraneum calorem, qui hyemis tempore a circumstante frigore inclusus, radices frugum mirifice auget, seminibusque vim impertit percoquendi alimenta, aut augetendi. Huic Eggelingianæ opinioni favere videtur, quod Ceres pulchram comam mitella textili, qualem Græcis mulieribus Apulejus tribuit, contra frigus munierit. Sed ad Proserpinam redeo, a qua elegantissimum hoc vasculum extra oleas divagantem abduxit,

cujus calathus conspicitur, in quo flores in campis pratisque Ennenfibus lectos reposuerat; quos inter papaveris quoque fuere. Hinc Celeberrimus Trifanus locum Virgilii *Æn.* libr. VI

- - - - *Manibus data lilia plenis*
Purpureosque spargam flores,

de papaveribus interpretatur, cum papaveris succus illos, qui opio abutuntur, mortuis similes reddat, soporem conciliando. Hinc papavera Proserpinae sacrata credit, & Artemidorum libr. I. c. 79. ac *Ælianum* Hist. Animal. libr. 16. c. 12. citat, in quibus tamen nil solatii pro firmanda hac reperi sententia. In Gemmis Jacobi Stephanonii Proserpina est, ramum sinistra, dextra secundum Stephanonium, mala punica, mea tamen conjectura, capita papaveris tenens, cui sequens subjunctum Epigramma:

Plutonis dum rapta subit Proserpina regnum,
Mæsta Jovem genitrix conscia facta petit.
Juppiter hinc reducem superas decernit ad auras,
Dummodo tartareas nesciat illi dapes.
Punica gustasset cum mala, æqualiter anni
Di visere suas, Disque Ceresque, vices.

Firmat meam pro papavere sententiam præ Punicis malis, quod hæc tanto Ceres cum Proserpina profecuta fuerit odio, ut usus illorum in Thesmophoriis & Eleusiniis sacris prohibitus fuerit, cum papaver utrisque fuerit amicissimum. Ut silentio transeam, mala Punica & papaveris capita sæpius confundi. Contingit illis, quod Plinio. Quia enim malum punicum *φοῖα* dicitur, & *Μήκων φοῖα*, sive papaver erraticum; ex utroque monstrum confinxit Punici sylvestris, cujus radices cortices rubri, denarii pondere

dere potui, fomnos faciant. Vid. *Plin.* libr. XXIII. c. 5. Idem ille papaver *Rhœan* perperam appellavit, quasi *ῥοῖα* diceretur, unde & idem cum *φοῖα*, quæ Punicum malum significat, errore nominum statuit. Est *ἀργία φοῖα* malum Punicum sylvestre. Est & *ἀργία μήκων*, quæ & *φοῖα*, Plinio *Rhœa* vocata. Hinc illa *laryma*. Vid. *ἑπῶν* *Salmasius* in *Proleg. Hyl. Jarric.* p. 3.

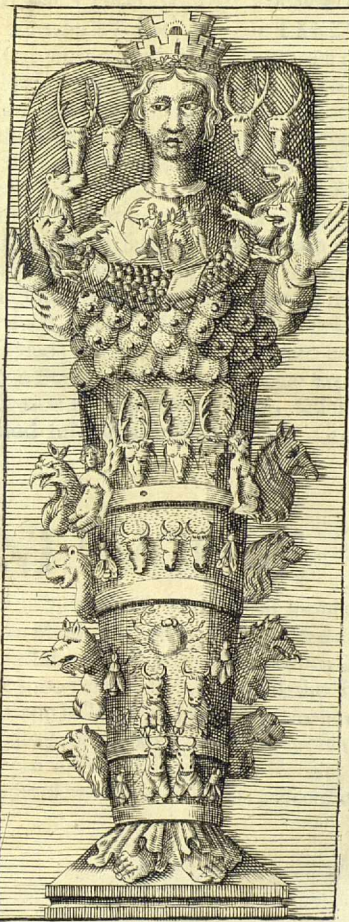
DIANA

Succedat Proserpinæ, cum & ipsa ab Æschylo non Latonæ, ut vulgus Mythologorum credidit, sed Cereris filia, esse tradatur. Latona autem tantum nutrix & σώτηρ fuit. Dianæ hujus encarpum, e collo dependentem, e variis fructibus concinnatum fuisse, quos inter poma emicant & *papavera*, auctores tradunt. Audiamus hujus Dianæ Ephesiorum statuae interpretem doctissimum, Claudium Meneretrum, Ceimeliothecæ Barberinæ Præfectum: *Papavera*, inquit, ob multiplicem causam Dianæ accepta oblataque fuerunt, ceu fertilitatis præcipue symbolum, tum quod ejus fructus; secundum Phurnutum, Telluris imaginem exprimere videtur, tum ob vim somniferam Lunæ, (quæ eadem ac Diana) nocturnoque tempori convenientem. Addimus rationem Cl. Tollii, quæ est, ut fecunditas innuatur, quam Luna, sive Diana, rebus mundanis præstat. Sic reperitur nummus cum Diana multimammia, papavere & spicis exornata, cum inscriptione: ΕΠΙ ΑΤΡΑΚΤΙΣ ΘΕΑΡΧΗΩ.

Tab. XVI. Fig. 1. - - - ΩΝ. quem videtis in Thesaur. Maurocen. ab eruditissimo Patino edito cap. XII. inter Numism. Græc. Imper. Roman. ex ære. p. 109. Huic consimilis apud Eminentiss. S. R. E. Card. Norisium de Epoch. Syro-Maced p. 544. occurrit Marci Aurelii Caesaris nummus, a Neapolitana Syriæ Civitate cusus, in regis Galliarum Regis gazis obvius, in cujus antica parte visitur caput M. Aurelii Caesaris sine Laurea, patre adhuc superstitite & genis (*non genibus*) levi tantum barba obductis, cum inscriptione: Αὐρήλιος Καίσαρ Εὐσεβοῦς Σεβαστοῦ υἱός (non ut Harduinus legit Εὐσεβῆς, cum nusquam M. Aurelius in nummis aut lapidibus PIVS inscriptus legatur) *Aurelius Caesar Pii Augusti Filius*. In posteriori parte nummi apparet Diana Ephesia πολυμάχοσ, dextra *papaver*, sinistra spicas tenens, cum in-

scriptione:

Tab. XVI.

scriptione: ΦΑ. ΝΕΑC ΠΟΛΕΟC CΤΡΙΑC ΠΑΑΑΙCΤ. Flavia Neapoleos Syriae Palaestinae. Epocha ET. ΠΗ, Annum LXXXVIII. significat. Nummis his statuam jungimus, desumptam e marmorea basi Tiberiani Colossi, erecti ob civitates Asiae restitutas post horrendos terrae tremores, notis & observationibus Laur. Theod. Gronovii illustrati. Exhibetur urbs Ephesos sub schemate hominis stantis tutulati, flammam ardentem in capite ferentis, incendii Herostrati praesagam, e cujus ruinis Ephesii propriis sumptibus aliud splendidius & magnificentius templum erexerunt; manu dextra tenet fasciculum spicarum intermedii *papaveribus*, testibus fertilitatis Ephesinae uberrimis; sic in aliis, basi marmorea Colossi hujus affixis, statuam Tmolus vite, Mostene fructibus & nuce, Apollonidea cucurbita celebratur. A dextris statuæ est Diana Ephesia turrito & velato capite, cum mammis & verubus, a Summo Viro L. Holstenio explicatis. Posita est Diana hæc non in marmore striato, sed in stipite arboris fagino, quod fuscè demonstrat Excell. Gronovius loc. cit.

Tab. XVII. Fig. 3.

JUNONI LVCINÆ

Papavera dicata fuisse ab antiquitate, Cl. Mindererus innuit, in Threnod. Medic. sive Planctu Medic. lugent. cap. 2. p. 62. sed e quo fonte hæc hausserit, latec. Exstat autem nummus Samiorum Gordiani, in cujus aversa parte Juno velata Samia, cum calatho supra caput, & verubus utraque manu instar Dianæ Ephesiae; prope eam modius cum spicis & in medio protuberantia (nisi me omnia fallunt) papaveris capita, cum inscriptione: CAMION. Nec est, quod quis regerere velit, Junoni, cui Samos dicata erat, secundum Virgil. Æn. l. 1.

N

Juno

*Juno fertur terris magis omnibus unam
Posthabita coluisse Samo)*

non competere papaver; *Juno* enim eadem est ac *Diana*, ceu erudite, uti solet, ex omni antiquitate eruit Illustr. Spanheim. Not. in Callimach. p. 285. quo simul comprobatur id, quod a Servio dictum ad Virgil. Georg. libr. I. v. 5. item LVNAM, eandem DIANAM, eandem CEREREM, eandem JVNONEM, eandem PROSERPINAM esse.

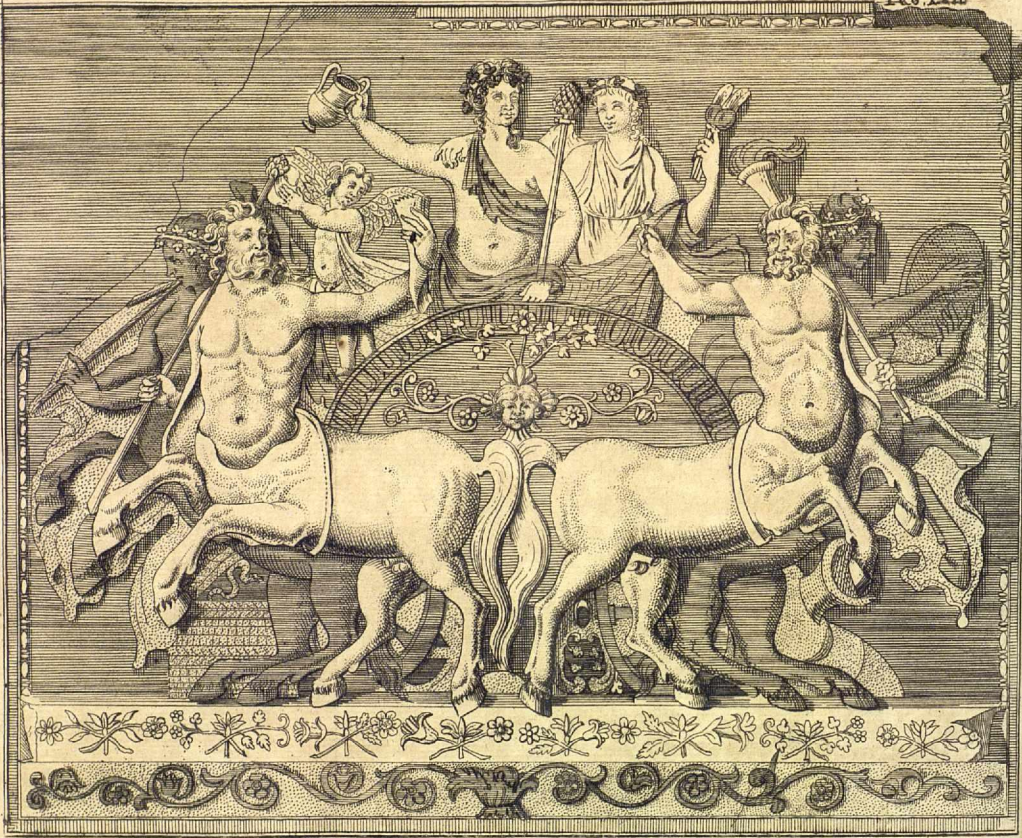
Cum Orpheo Hymn. in Cerer. Δημήτηρ audiat βρομοίσι συνέσιος, eodem cum Baccho habitans Larc, non inconsultum duximus,

BACCHVM

Cereris Natis annectere, cum & Cereris filius esse statuatur apud Diodor. Sicul. Libr. III. p. 196. & aratri ac sationis inventum Baccho aequae ac Cereri fuerit tributum, teste eodem Diodor. L. 2. p. 104. & libr. VIII. p. 494. Hinc Romanorum Vett. eruditissimus de Re Rustica libr. I. c. 1: *Horum fructus maxime necessarii: ab his enim cibus & potio venit e fundo.* Ideo quoque Baccho Διουμένητι sacra Achai faciebant ἀσαχύνων ἐξεφανομένοι τὰς κεφαλὰς, *corona spicea caput redimiti*, uti in Cereris sacris fieri solebat, scribente Pausan. L. VII. c. 20. p. 573. Hanc ob rationem quoque inter Deos rusticos frugiferos, & arborum custodes, merito eum collocarunt Aegyptii ac Graci, & a Phornuto nominatur τῶν ἡμέρων δένδρων ἐπίσκοπος ἢ δωτήρ θεός; & hoc eo magis, quod τῶν ἀκροδρύων ἢ ὅλος τῶν φυτευτικῶν ἡ δύναμις Διόνυσος ὀνομάζεται. h. e. quod Bacchus sumatur pro virtute, semine & substantia omnium arborum, plantarum & fructuum. Vid. Illustr. Tristan. T. II. Comment. Hist. dans l' Explicat. d' une Vase antique d' Agatte du Thresor de l' Abbaye S. Denys en France. Huic non absolum illud Theon. ad Arat. p. 137. edit. Oxon. ubi simul ratio conjunctionis Cereris

reris & Bacchi traditur : διό και οι παλαιοι τον Διόνυσον ή την Δημητρα
 συγκαθίστησαν, ανιπτόμενοι το γόνιμον της υγρότητος : *ideo etiam ve-*
teres Bacchum juxta Cererem consecrarunt, innuentes humidi
vim genitalem. Quadrat huc illud γνωμοτέπει Euripidis Bacch.
 v. 274. seqq.

Δύο γάρ, ὠ νεανία,
 τὰ πρῶτ' ἐν ἀνθρώποισι Δημήτηρ Θεά,
 Γῆ δ' ἐστίν, ὄνομα δ' ὀπόπερον βελει, καλεῖ.
 Ἀυτὴ μὲν ἐν ἑρῶσι π' ἐπιτρέφει βροτῶς
 ὃ δ' ἄλλ' ἐπὶ πάντιπαλον, ὃ Σεμέλης γόνος.

Duo enim, o adolescens,
Præcipua sunt inter homines, Ceres Dea,
(Terra autem est Ceres, nomine vero utro vis hanc
appella)
Hæc quidem siccis alimentis alit mortales.
Sed præstat contrarium Semeles filius.

Sic instituta in amborum honorem Θεάσις post fruges com-
 portatas, quasi in gratiarum actionem propter ejus anni fertilita-
 tatem, uti ex Scholiaste Homeri, Etymologico magno & Me-
 nandro Rhetore, probat Grajæ antiquitatis vindex, Meursius
 in Græc. feriat. Libr. 4. In vase Onychino, Cl. Eggelingii doctis-
 simis commentariis illustrato, communia Cereris & Bacchi my-
 steria exhibente, (num Eleusinia fuerint, an Thesmophoria, lis
 inter Cl. Viros, Eggelingium & Fellerum, occasione censuræ in
 Actis Eruditorum Lipsiensibus lata, acerbissima est exorta,
 quam nostram non facimus,) in quo Ceres, Proserpina & Bac-
 chus conspiciuntur, Hierophantis sive Melissa, eadem enim vox
 Cereris sacerdotem denotat, dextra affert porculum, sinistra
 papaver, victimas utrique communes & sacras, de quibus plu-
 ribus jam de Cerere & Proserpina actum est.

Jungimus huic Onychino Vasi, Triumphum Bacchi in *Tab. XVII*
 Cameo elaboratum, Musci Eminentissimi Cardinalis Carpinici
 N 2 five

five Carpegnae cimelium, & illustris Phil. Buonarotti eruditissima explicatione omnium oculis expositum. Expressit hac in gemma, polydædala artificis manus colorum varietate ea, quæ penicillo vix exprimi possunt, quam diligentiam chalcographus καθάρταυμ est æmulatus. Curru huic triumphali juncti sunt Centauri, Baccho ob vini amorem dicati, de quibus Virgilius, Latina Siren, Georg. Libr. 2. v. 453.

*Bacchus & ad culpam causas dedit; ille furenteis
Centaurus leto domuit; Rheumque Pholumque
Et magno Hyleum Lapithis cratere minantem.*

Centaurus sinistri lateris, dextram quidem porrigit, sed cum abscissa ista sit, vel verustate detrita, quid illa gesserit, vix conjectura assequi licet: sinistra accensam facem præ se fert, in Bacchi orgiis gestatam. Cornu in sinistra manu alterius Centauri, crateres poculaque e cornibus parata denorat, de quibus jam, ubi de Cerno. Sufficiat hic testem adduxisse Nemesianum Eclog. 3.

Cantharon hic retinet, cornu bibit alter adunco.

Alteram manu thyrsum tenet, de quo Poëta:

Subtilibus Liber committit prælia thyrsis.

Binis Centauris junctæ quoque foeminae, curru huic triumphali annexæ, quarum una tympanum tenet manibus, humeri hinnuleis tecti pellibus, *vesβγοι* Græcis dictæ, & Bacchantibus in sacrificiis usitatæ, de quibus Lactantius, vel secundum nonnullos rectius Lutatius, in Libr. 2. Theb. Statii: *Pelles damarum, quæ Græce vesβίδες appellantur.* Bacchus curru ceu vini victor insidet, eo plane modo, uti illum depingit Sidonius Apollinaris, in carmin. XXII. v. 31. Musis & Apolline digno:

*Cantharus & thyrsus dextra læ vaque feruntur,
Nec tegit exertas, sed tangit palla lacertos.*

Imberbis juvenis apparet, quippe secundum Tibullum Libr. I. Æleg. 4. v. 33:

Solis

Solis æterna est Phæbo. Bacchoque juvenis:

Nam decet insonsus crimis utrumque Deum.

Et Seneca; solus Latinorum Tragædus, Hippol. in Chor. Act. 2.

Insonsa juvenis perpetuum coma:

Caput hedera coronatum: hinc Orpheo in hymn. *μισσίβειος, bederigerminans*, & *μισσοχαρής, bederam amans*, vocatur. Placuit artifice capillos & Bacchi & Cereris exprimere flavos, qualia tempora attribuit Baccho Nemesianus Eclog. 3:

Flavaque maturo tumuerunt tempora cornu.

Ceres Bacchi in triumpho larus claudens illumque amplectens, sinistra spicas tenet & papavera. Revera sic apparet Bacchus *cu πάρεδρος Διαμάτερος*, ut Lyricorum principi appellare hunc Deum placuit; ad quæ verba Scholiastes Pindari: *πάρεδρον δὲ Δημήτριος εἶπεν τὸν Διόνυσον, κατὰ μὲν τὸν μουσικὸν λόγον, ὅτι πάρεδρος εἶναι αὐτῆ; ὁ ἐκ Περγεδόνος γεγονὼς ζωγευὴς Διόνυσος ὁ κατὰ τινὰς, Ἰακχος. κατὰ δὲ τὸν φυσικὸν λόγον, ἐπειδὴ τῆ ἑρῆα τροφῆ; ἢ ἀνάκειται τῆ Δημητρει, πάρεπται ἢ τὰ ὕνα χερσὶς. ἢ ὅτι ἡ σαφυλὴ ἐδωδὴν ἐστὶ, καὶ εἰς πόσιν ἐπιτηδεύει.* Dicit Dionysium *paredrum* sive *affessor* Cereris, secundum mysteriorum traditionem, quippe ei *assidet* Dionysus *Zagreus*, e *Proserpina* genitus, secundum nonnullos *Bacchus didus*; *ex physica autem ratione, quia alimento arido a Cerere exhibito, vini usus adhibetur, vel quia uva esui & potui commoda.* Firmus hic Bacchi Cererisque nexus ansam dedit Cyrenæo Poëta canendi in Hymn. Cerer. v. 71.

*Τόσσα Διόνυσον γὰρ ἂν καὶ Διαμάτρα χαλιέπται
καὶ γὰρ τὰ Διαμάτρι συνεργιστὴ Διόνυσος:* ex Vulcani interpre.

*Nam Ceres & Bacchus culpa leduntur eadem,
Et tantam atque Ceres Bacchus conceiverat iram.*

Post tot Græcos auctores citatos audiatur de Cereris Bacchique consortio & Vates, cui *Virga dedit memorabile nomen*; Libr. 1. Georg. v. 5.

N 3

Vos

Vos o! clarissima mundi

Numina,
Liber & alma Ceres, vestro si munere tellus
Chaoniam pingui glandem mutavit arista,
poculaque inventis Acheloia miscuit uvis.

Quod si quis Baccho assidentem Proserpinam Matrem interpretari velit? si libet, licebit. Sic in nummo apud Fulv. Vrsin. in Famil. Cassia n. 7. Edit. Patin. p. 67. ex una parte Bacchus hederæ coronatus, in altera Proserpina, cujus caput vitis foliis & papaveribus redimitum; qui denarius forte respicit ad dedicationem ejus Ædis, quam Cereri, Liberæ Liberoque, bello Latino ab A. Posthumio Dictatore votam, Sp. Cassius dedicavit An. 660. Consul iterum cum Posthumo Cominio Arunco II. Ad quod Cassiæ gentis monumentum illustrandum L. Cassius denarium cum Liberæ & Liberi imaginibus cudit. De ædis hujus dedicatione meminit Dion. Halicarnass. L. 6. Sic in Thelpusiorum finibus templum Cereris Eleusiniæ erat, ἀγάλματα δὲ ἐν αὐτῇ ποδῶν ἑπτὰ ἐκ ἀποθέων ἕκαστον. Δήμιπτος ἔστι τὰ ἢ παῖς ἢ ὁ Διόνυσος τὰ πάντα ὁμοίως λίθου. *Signa in eo sunt, septenum haud minus eorum quodlibet pedum, CERERIS, Proserpinæ & Liberi patris e marmore æque omnia.* Pausan. in Arcad. sive Libr. VIII. c. 25. p. m. 648. Spectat huc quoque Marmor antiquum, cujus meminit magnus Salmasius in dedic. Stat. Regill. cum inscriptione: DEO BACCHO, CERERI ET KORAE.

Fig. 1.

Sic *Ariadne* in curru quasi triumphali, hæcenus descripto non absimili, in Gemma antiqua ex Achate bicolori sive Achate Sardonyche, exhibetur ab Illustriss. Buanarotto, a Baccho ex insula Nasso

— — ὁ τ' εἰς ὀλυμπον ἀνήγαγε δῖον ἀκοίτην,
Μίνως κερὸν ἑρμυδῆα.

Cum ad cælum eveheret divam (sibi) uxorem,
nobilem Minois natam;

uti

Anaglyph. antiq. ex achate bicolori op.
E.C.G. de Carpinea P.S.B.

uti Cointus Smyrnæus Calaber exprimit Paraleipomen. Libr. 4. v. 87. ubi Hymenæus, sive Genius Amoris, cum tæda currum ducit, Cupido Ariadnes vestesprehendit, in terra ad maris litora Nympha loci, sive genius insulæ, cum fluvio & zephyro nuptiis novis quasi applaudit. Sic nummus Juliæ Domnæ a Nicænsibus cufus exstat, in quo Bacchus & Ariadne in curru, a Centauris mare & fœmina tracto, Cupido ante eos graditur, Antheros volitat; quem nummum invenies apud Excell. Sequin. Select. Numism. Sed ad triumphum redeo Bacchi, insuperque noto, ad pedes Centauri *cistam* sive *Vannum* vel *κίβων*, serpente sive Jovis imagine munitam, reperu dari, cujus meminerunt Catullus:

Pars obscura carvis celebrabant orgia cistis;

& Ti-

& Tibullus :

*Et Tyria vestes & dulcis tibia cantu,
& levis occultis conscia cista sacris.*

occulta hæc sacra, mystica erant Cereris & Bacchi symbola, quorum penes nos esset ignorantia, cum nullis nisi *μυκμένοις* ad silentii fidem obstrictis, revelata fuerint, nisi nobis adhuc conservassent Ecclesiæ Patres, qui gentilium sacris, quibus initiati fuerant, ejuratis, Christo nomen dederunt, quos inter chorum ducit Clemens Alexandrinus, *ἀνὴρ ἐλόγιμος ἢ φιλομαθῆς, ἢ ἀνεγνωσμάτων ἐλληνικῶν πολυπραγμοσύνας βιάσας, ὡς ἄλλοι τὰ ἅμα περὶ αὐτοῦ, Vir imprimis doctus & eruditus, qui Græcarum literarum altitudinem, quantum forsitan ante illum pauci, perscrutatus est*: quo & quidem merito elogio eum macat S. Cyrillus Archiepisc. Alex. contra Julian. Libr. VII. p. 231. Edit. Spanheim. Hæc autem laudatus Clem. Alexandrinus Admonitione ad Gent. p. 14. Edit. noviss. *Ὅτις δὲ ἢ αἱ κίσαι αἱ μυσικαί; δεῖ γὰρ ἀπογνωμῶσαι τὰ ἅγια αὐτῶν, ἢ τὰ ἀρήγτα ἐξεπέμψαι, ἢ σπασαίαι τὰυτα, ἢ πυραμίδες, ἢ τολύπαι, ἢ πόπανα πολυμυθάλια, χυθροί τε ἀλών, ἢ δρακῶν, ὄργιον ἀνοήτως βαστάσαι; ἐχὶ δὲ σοίαι πρὸς τοὺς δὲ, ἢ καρδίαι, ἢ νάρθηκὲς τε, ἢ κιστοί; πρὸς δὲ ἢ φθαῖς ἢ μήκωνες; ταῦτ' ἐν αὐτῶν τὰ ἅγια. Quales vero etiam cista mysticæ? oportet enim denudare sacra eorum, & illa non dicenda efferre. An non illa sesamæ & pyramides & volumina lanæ, & liba umbilicata, & mica salium & draco sacrum Bacchi Bassarei. Nonne autem insuper mala Punica, & corda, & serulæ & hederæ? adhuc quoque placenta & papavera? Hæc sunt illa sancta. Vbi obiter noto, *σπασαίαι*, a Gentiano Herveto verti *sesamides*, Cl. Buonarroti, hunc Clementis Alexandrini locum allegans, Italice interpretatur *de pani de sesamo*, memor quippe illius Pollucis Libr. VI. §. 72. *σπασαίται, Panis e sesamo*. Sic *volumina lanæ* Gentianus Hervetus *lanam bene laboratam*, Buonarroti *fioocchi della lana scardassata*, *πολύμυθα*, Hervetus, *liba multis distincta umbilicis*,*

bilicis, Buonarroti, *della stacciate bucate*, vertit: & sic de reliquis. Quod ad *corda* attinet, Julius Firmicus Maternus, ethnicis superstitionibus, ut verisimile est, imbutus, & senex denuum ex Ethnicismi tenebris ereptus, divinaque Evangelii luce collustratus (sic sentiente Viro in Historia literaria incomparabili, quam profecto omnes Musæ καὶ ὁ δέλιος ἠγάπησεν Ἀπόλλων, in Bibliothec. Latin. Libr. III. c. 8.) unus ex omnibus aliis annotat, *Cor discerpti & dilaniati a Titanibus Bacchi, a sorore ejus Minerva cista mysticæ fuisse inclusum*, in cujus forte memoriam cordi similia, vanno postea imposita. Vid. ejus diss. de errore profanar. Religion. p. 14. Edit. Oiselian. Cæterum Mysticæ istas Cereris Bacchicæ cistas consultissimus quondam patris nostræ Academiæ Philologus, Conr. Rittershusius, in Opian. Cyneg. Not. & Reverendissimus Demonstrat. Evangelicæ Auctor, diabolum ceu Dei operum & institutorum simiam & *ἐμπαικτην*, Arcæ Fœderis in populo Dei divinitus fabricatæ opponere voluisse, credunt. Imo eruditissimus Spencerus de Legib. Ebræor. Ritualib. dissert. V. c. 1. sect. 2. non ad dæmonium *κισοθήλιον*, sed Dei *συγκρατῆρα* referendum esse credit, & ab ipso in hypotheseos, paradoxæ certe, patrocinium *χρυσοθήλιον* Chrysothomus, & Rabbinorum doctissimus, qui primus nugare desit, Maimonides adducitur: quam sententiam nostram non facimus. In cista mysticæ *ferulam & papaver* eo attentius inspicimus, quod Bacchum propius tangunt. Rationem reddit Claud. Minos in comment. ad Alciat. Emblem. XVI. p. 96. Edit. L. Pignor. erudito sane figmento olim hæc Baccho fuisse tributa & assignata, ut vini vis poneretur ob oculos. Papaver somnum conciliat, ut mero plenus sui oblitus dare se somno debeat; ferula vero castigationis notam designat, ut intelligant ebriosi, se poena dignos citius quam misericordia, qui se sponte in id discrimen conjecerint. Claudimus cum Cl. Schonhovii distichis, Minoi suffragantibus:

*Cur ferulam Bacchus manibus gerit atque papaver,
Dic mihi, cur veteres hoc voluere patres?
Scilicet ut vino plenus det corpora somno,
Postridie poenas se meruisse sciat.*

Postquam Bacchum vidimus, in curru triumphali Cereris latus claudentem; proxime ad Cereris quoque latus stantem exhibebimus

TRIPTOLEMVM

in Vase Onychin. Eggeling, qui inter *Di-vos* relatus & ædem habuit & arcam & aram, teste Pausania in Atticis. Hinc Statius alcionans *athereum* vocat Sylv. libr. IV. carm. 2. v. 30.

- - - *Atherei felix sic orbita fluxit*
Triptolemi.

De parentibus ejus, qui dubii sunt, consulendus Pausanias loc. cit. Cereri adamatam fuisse, plurima evincunt; hac enim Dea langventem, & in orci faucibus jam constitutum puerum, papavere tepidoque lacte exhibitio restituit; ejus rei testis Ovid. Fast. l. 4.

- - - *Somnique papavera causas*
dat tibi cum tepido lacte bibenda puer.

Et paulo post:

Pallor abit, subitasque vident in corpore vices,
Tantus caelesti venit ab ore vigor.

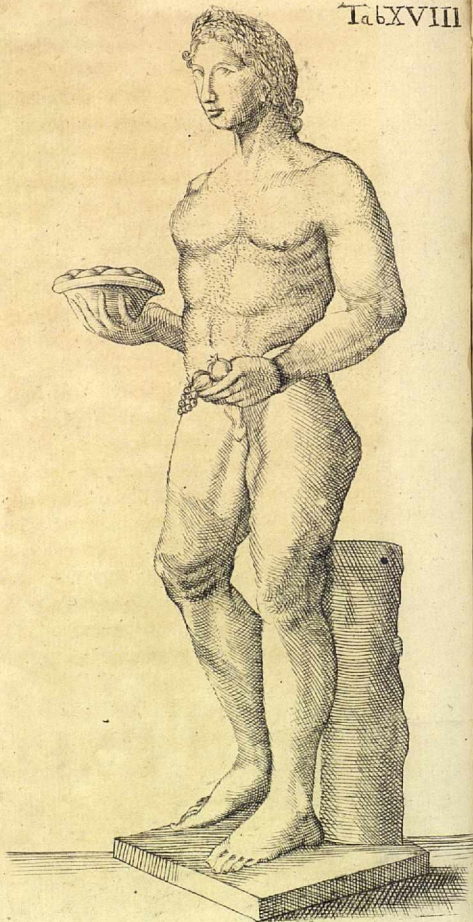
Nec Ceres contenta illum sanitati restituisse, cumulavit favorem, quo illum prosequeretur, quando a Diis suppeditatum frumentum, ipsius Deæ jussu, aratro insuper invento diffudit, agrique colendi rationem edocuit: hæc enim auguria de illo jam captabat Ceres apud Ovid. loc. cit.

Ille quidem mortalis erit, sed primus arabit,
Et seret, & culta præmia tollet humo.

Merito

Tab. XVIII

Merito igitur in curru Cereris alato locum obtinuit, de quo curru Claudianus libr. 1. de Rapt. Proserp.

*Angues Triptolemi strident & squamea curvis
Colla legunt attrita jugis.*

Hunc Cereris currum exornant spicae & papavera. Sic in nummo Juliae Domnae, a Sardinianis cuso, sub Archonte Antonio Hierace, ante hunc currum a serpentibus vectum, spicae cum papavera. Elegantissimam Triptolemi statuam, capite spicae corona insignito, frugibus ceu cerealibus muneribus, in patera manui dextrae, sinistra vero papaveribus & uvis impositis, exhibet in Regio Thesauri Brandenburgico laboriosissimus ejus interpretres Begerus, & ante illum Illustriss. Baro Spanheimius Not. in Hymn. Callimach. p. 681.

Philosophi per ignem, sub hac Cereris & Triptolemi fabula opus magnum latere credunt. Sic enim Mich. Majer in Secret. Natur. Chem. Discurs. 35. p. 105. *Triptolemus Tinctura est Philosophorum eo modo sub igne nutrita, quae a serpentibus ducta h. e. Mercurio, docuit homines, quomodo semina Philosophica, in suam terram jacienda sint. Quilibet autem animadvertere debet, uti dracones Triptolemi currui jungendos bene agnoscat, antequam quid incipiat, quia sunt alati & volatiles; quos si scire desideres, in fumo philosophico invenies. Sunt enim simus & generantur e fumo, suntque illud vas, quod Maria dicit, non esse negromanticum, sed regimen ignis tui, sine quo nihil efficies.*

Tab.
XVIII.

VENERIS

Migonitidis aedes ex adverso Cranaes insulae Lacones devotè venerabantur, ceu ex Epigrammate Graeco in Laurenbergii Otio Sorano n. 36. palam fit: Nos *Maconitem* vel *Meconitem Venerem*

nerem consideramus, *papaverē*, πολυγωνίας symbolo, superbientem. Exhibet illam elegantissima gemma, quam polydædala manus recentioris cujusdam artificis in achate tam nitide, tam decore ac affabre expressit, ut in ruborem dedisse videatur canam antiquitatem, omniumque perstringat oculos, qui eam intemius lustrate & intueri dignantur. Ectypon ex Italico Itinere secum attulerat amicus integerrimus, qui illud mecum communicavit, ut æri incidatur, cumque omni antiquitatis gustu polleat,

orbi

orbi erudito haud amplius denegetur. Anni eo promissus Amici jussis, cum plurima in gemma hac occurrant, *papaveris* mythologicam antiquitatem elucidantia. Apparet in ea

*Eneadam genitrix hominumque Divumque voluptas,
Alma Venus,*

Et quidem Sicyonia, cujus effigiem fecit Canachus Sicyonius, teste Pausania, Corinth, sive libr. 2. c. X. p. 134. qui illam porro describit: περιόηται δὲ ἐν χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος φέρουσα ἐπὶ τῆς κεφαλῆ πόλον, *facta ex auro & ebore, capite apicem, qui polus dicitur, gestat.* Nec hoc capitis ornamento sive polo gemma nostra destituitur, de quo alium apud alios auctores silentium, excepto Pausania nostro, qui Fortunæ Minervæque capiti polum impositum fuisse tradit Messen, sive libr. 4. c. 30. p. 355. & Achaic. sive libr. VII. cap. 5. p. 534. Laboriosissimus Tiraquellus, qui materiem mundi muliebris de LL. Connubialibus penitus ferme exhausti, poli tamen dememinit. Apud auctores Græcos communiter verticem capitis, apud Hesychium vero & Pollucem totum caput hæc vocula denotat. Sistit se Venus in hac gemma, sicut ab Homero describitur, *ceυ βροτοῖσι μέλιχρα δῶρα δίδωσιν, ἐφ' ἱμερτῶ δὲ προσώπω αἰεὶ μειδάει, blanda homini dat munera semper amæno vultu subridens.* Capillus diligenter circum caput rejectus, reliqua castities

- - - *Fluitans cui pendet ab armis,
& se - - - per candida colla repandit,*

καὶ ὀπίρρειος porro genis pulcherrimis, λευκόλενος,
inveis hinc atque hinc virva lacertis.

ῥοδοδάκτυλος, roseis digitis. Nuda est, ut Apulejus de Afin. Aur. scribit, *qualis fuit, cum fuit virgo, nudo scilicet & intecto corpore,* & ut Arnobii verbis me explicem, *tanquam si illum dicas publicare & divendere meritorii corporis formam.* Ἀφροδίτη, præterea *καλλιπύγος*, cui apud Barbaros erectum templum; ἀφροδίτη

πορπετα, argenteis pedibus prædita, quo epitheto illam Lyricorum princeps odax Pych. exornat: κάλλιστος, pulchros talos habens. Et ut brevibus rem omnem expediam, ex Epigramm. libr. VI. n. 136.

ὄμματ' ἔχεις Ἥρης Μελίτης, τὰς χεῖρας Ἀθήνης,
τοὺς μάκους Παφίης, τὰ σφυρὰ τῆς Θέτιδος.

Oculos habes Junonis Melitenis, manus Minervæ,
Mammæ Paphiæ Veneris, talos Tbetidos.

& ex Epigramm. 128. Anthol.

Ἄυτη πρόσθεν ἔην ἑρατὴ χροός, εἰαρόμαθ' ὄ,
εὐσφρεῖ, εὐμήκης, εὐσφρεὺς, εὐπλόκαμ' ὄ.

Hæc primum erat amabili corpore, vernantibus mamillis,
pulchris pedum malleolis, pulchris superciliis, pulchris comis.
Dextra pomum monstrat, pulchritudinis e Paridis judicio præmium, quorum cumulus quoque ad pedes adstantis Cupidinis jacet. Qualia autem hæc sint, interpretem voco Cl. Laurenbergium Otii Sorani pag. 58. Epigramm. sub titulo: μήλα τῶν Ἐρωτ' ὄ.

Δακρυόων φάνεσκον Ἐρώς χρυσᾶν Ἀφροδίταν.
Τίσον μοι τὸν Φοῖβον, ἐμῶν συλήτορα μήλων,
Ἄψ' ἀποδρέψαμενος φέρον Ἐσπερίδων ἀπὸ κήπων
Μητέρι σοὶ δῶρον. χεῖρας δ' ἀρπαξέ ἐπέβαλλον.
Οὐδ' αὐτῷ ἐφύλαξε κακότροπος ἀλλὰ τετάρτην
Ἑρμείῳ πρόβαλε, κλοπῆς συμφορὰ μοι Φορτί.
Ουτιδανῆς δὲ τρίτην μέσαις, δευτέρην χαρίεσσιν
Δῶκεν, εἰκοστὴν δὲ πυγύσολος ἔλλαβεν Ἡβη.
Ἐνδὲά μοι Φευγόντι κατέλληπε μέλλον ἀπωων
ὄσις Ἀπόλλωνος ῥάβδοις κἀτα νῶτα πατάξῃ.

Poma Cupidinis.

Sic Venerem lacrymis amor est affatus obortis:
Prædonem, Genetrix, pomorum ulciscere Phœbum,

Quæ

Quæ læta Hesperidum ex hortis tibi grata parabam
Munera; sed raptor furtivos intulit ungues.
Nec sibi servavit, sed Maja matre creato
Quadrantem objecit, cui dextra est conficta furti.
At decimam Charites partem acceperunt: trientem
Musæ, bis decimam Ganymedea abstulit Hebe.
Dum clamo fugiens, mihi vix undena reliquit,
Quæ dabo, si merito Phœbum quis verberare cadet.

Quot autem Cupidinis poma fuerint, ex Algebra intricis pentralibus eruit Vir Mathematicώτατος, cujus Otium Soranum consule, si tanti videatur; nobis enim ex deviis hisce ad Venerem Sicyoniam redeundum. Quippe & hæc e Pausania effato l. c. τῶν χειρῶν δὲ ἔχει τῇ μὲν μίμωνα, τῇ δὲ ἑτέρα. μήλον, manu altera papaver; altera malum tenet. Nec papaver nostra deest, hoc saltem discrimine, ut sinistro innitatur palo, cujus summitas & spicis & papavere ornata, fecunditatis uberrimæ, & abundantis annonæ symbolis. His lucem foeneratur Cynicus apud Athenæum libr. 6. Deipnos.

ἐν τῇ κενῇ γὰρ γαστρὶ τῶν καλῶν ἔρωσ.

ὅτι ἐστὶ πεινώσιν γὰρ ἢ κῆρσις πικρὰ. i. e.

Nam ventri inani non inest formarum amor:
Amara his Venus est, dira quos premit fames.

Idem Athen. Deipnos. Libr. I.

ἐν πλησμονῇ γὰρ Κύπρις, ἐν γὰρ τοῖς κακῶσι
πράττουσιν ἐκ ἐνέσι. Ἀφροδίτη, βροτῆς. i. e.

Saturis Venus est. Caterum infelicibus
miserisque nulla adest Venus mortalibus:

Adde & hoc, spicas Veneri immolatas fuisse, cujus rationem dicit Suidas, quia elixum frumentum excitat ad Venerem.

Ad palum crescit viciis uvivis grævica, quoniam secundum Ovidium Libr. II. de remed. Amoris:

Vina:

Vina parant animos Veneri.

Ec: Venus in Vinis, ignis in igne cluit.

Scilicet: Νεκρὸν Ἀφροδίτῃ Διονύσου δίχα καὶ Δήμητρος, *Mortua res Venus sine Baccho & Cerere.* Euripides in Bacch. v. 772. sic exprimit:

Ἄουον δὲ μικρὸν ὄντος, οὐκ ἔστιν Κύπρις,
οὐδ' ἄλλο τερπνὸν οὐδὲν ἀνθρώποις ἔστι.

*Vino enim sublato, non est Venus,
Neque ulla alia voluptas hominibus amplius.*

A quo non dissentit Nonnus Dionys. Libr. 31. v. 268. 269.

Καλὸν ἐμοὶ Διονύσον ἰδεῖν κατὰ μέσσον ὀλύμπου
ἤμενον ἐγγυὺς ἔρωτος ὁμέριον ἀφρογενεῖν.

*Pulchrum mihi videre Bacchum in medio cali
Sedentem prope amorem, contubernalem e spuma natæ.*

Hinc passim vinum ab Aristophane apud Athen. libr. X. Deipnos. Ἀφροδίτης γάλα, *Veneris Lac*, audit. Ab Achille Tatius libr. 2. *Amoris pabulum* vocatur. Apulejus autem de Asin. Aur. libr. 2. *Liberum esse hortatorem & armigerum Veneris*, innuit. Cupido quoque in decerpendis uvis operam suam hac in gemma collocat: unde Ovidii versus Libr. III. de arte amandi, lucem accipit:

Cum Veneris puero non male, Bacche, facis.

A dextris Veneris alter ejus forte e Marte filius, *Antheros* dictus, manuū digitis ludens conspicitur. Quis autem ludus ille sit, ex antiquitatis eruendum fontibus. Apud Sortilegos fiabatur amoris augurium *Papaveris* vel *Anemones* folio, quod Græci τηλέφιλον vocabant. Hoc ex Theocrito discimus Idyll. γ. v. 23.

Ἐγγυον πρῶν, ὅκα μὲν μεμνημένω εἰ Φιλίεις με,

οὐδὲ τὸ τηλέφιλον ποτεμάξωτο τὸ πλατάγγημα
(Aldin. Editio legit προτιμαξάμενον πλατάγγισαν.)

Ἄλλ' ἄντως ἀπαλώ ποτὶ πύχης ἐξεμμεράνη.

Intel-

*Intellexi nuper, cum quaererem, an me amares,
Telephillum allisum non edidit sonum,
Sed frustra in tenero cubito exaruit.*

Lucem huic loco dedit Theocriti Scholiastes, scribens: Τηλέφιλον δὲ ἐστὶ τὸ φύλλον τῆς μήκωνος. ἄλλοι δὲ βοτάνην ἑτέραν λέγουσιν εἶναι αὐτό. εἴτε δὲ τοῦτο, εἴτε ἐκεῖνο ἐστὶν ἀναλαμβάνεται παρὰ τῶν ἑρῶντων τὸ τηλέφιλον, καὶ πληθόμενον εἰ φόρον ἀπετέλει, ἔδιδου αὐτοῖς σηματοδοτῶν, ὅτι ἀντερῶνται ὑπὸ τῶν ἑρωμένων, εἰ δ' οὐκ ἀπετέλει, ὅτι μισοῦνται. εἴρηται δὲ τηλέφιλον, κατὰ κοινωσίαν τοῦ τ, πρὸς τὸ δ. οἷον ἐ διλέφιλον τι ὄν, τὸ δηλοῦν τὸν φίλον. *Telephillum* significat *papaveris*, alii aliam quandam plantam sic vocari tradunt. Sive sit folium *papaveris*, aut alterius herbae, perinde est. Utuntur eo amantes, si ab ictu sonum emisserit, si amari ab amans colligunt; sin vero non perciperit, odii signum putant. Dictum est *Telephillon* quasi *delephillon*, quod amorem prae monstrat. Eandem sententiam fovet Pollux in Onomastic. Segm. 127. Libr. IX. cap. 7. p. 1113, seq. Edit. Hemsterhuis. Ἄλλα καὶ τὰ τοῦ τηλεφίλου (alii τηλεφύλου) καλουμένου φύλλα παρὰ τὰς πρώτας δύο τῆς λαϊκῆς δακτύλας εἰς κύκλον συμβληθέντας (alii ἐμβληθέντας) ἐπιθέντες, τῷ κοίλῳ τῆς ἑτέρας χειρὸς ἑπιπρῆσαντες, εἰ κύβον ποιήσῃεν ἕντρονον ὑποκρινδὲν τῇ πληγῇ τὸ φύλλον, μεμνήσθαι τὰς ἑρωμένους αὐτῶν ὑπελάμβανον. *Sed & papaveris & telephylli dicti folia primis duobus sinistrae manus digitis in circum flexis imponentes, & vola alterius manus percutientes, si ruptum hoc ictu folium sonum clarum ederet, eos, quos amabant, sui meminisse existimabant.* Elucet ex his Pollucis, folia *papaveris* & *Telephilli* distincta esse, id quod Scholiastes quoque Theocriti innuit: τὸ τηλέφιλον, ῥίζιον τι θαμνώδες, κατῶθεν ἢ ἀναβαίνει τρίλωτον. τοὺς ἢ κλώνας ἔχει δεσχυμῆς μέζονας σπιθαμίας. τὰ ἢ φύλλα ἔοικε τῷ σπειρομένῳ λωτῷ, λοβὸν ἢ ἀφίσην ἐλικοειδῆ· ἐν ᾧ τὸ σπέρμα, ὃν ἐπιχειρωμένε, ὁ χειρὸς ἐξαμαρτήται, καὶ τῶνας τινὰς λαμβάνει, οὐ μόνον ἐπὶ τὰς χεῖρας τὸ τηλέφιλον, ἀλλὰ καὶ

ἐπὶ τὸν ὤμον τιθέντες, ἕδ' ὅτε καὶ τὸν πῆχυν, ἐπεκειράντο τῷ ἴσφει.
 Ἄλλως. Τινὲς δὲ τῶν ἔρωτικῶν τὸ τηλεφίλον ἐπὶ τὸν ὤμον τιθέντες, ἢ
 τὸν καρπὸν, ἐπιπέσει καὶ ἐὰν μὲν ἐρυθρὸν γένηται, καλῶντες αὐτὸ
 ῥόδιον, νομίζουσι ἀγαπᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἐρωμένων. τὸ χρώματι δ'
 ἐμπροσθέντων, ἢ ἐκωθέντων, μισεῖσθαι. *Telephium planta fru-*
tifosa tribus a radice ramulis affurgens longitudine palmari, fo-
lia ferens sativae toto similia. Siliquam emittens rotundam (cla-
viculata) in qua semen, quo illimito, corpus sanguineum acqui-
rit colorem ictusque quosdam accipit. Nec tantum manibus, sed
etiam humeris telephium imponunt, & ad cubitum usque explo-
rant, an sonum emittat. Aliiter: Nonnulli amantes Telephium,
aut ejus fructum humeris imponunt, mox leviter percutiebant;
quod si inde ruborem concepissent, rhodiū appellabant, & se ab
amasiis amari augurabantur. Si vero exulcerati aut iniusti,
odii signum putabant. Hac Scholiastes: nec enim nostri ope-
ris, hic ulterius inquirere, an hæc a Scholiaste descripta planta
fit Scorpioides altera Matthioli, vel aizoum parvum sive tertium
Dioscoridis, quod ultimum acre & exulcerans est, præsertim
cum Dioscorides etiam Aizoum telephium vocari auctor sit,
& Hesy chius: τηλεφίλον φυτὸν τι τινὲς δὲ ἀείρουσιν ἀγριον definiat, &
apud Dioscoridem forte pro Telephio Telephilon legendum au-
thoritatem Theocriti & Hesy chii; sed cum eruditissimus Theophrasti
Commentator hæc ad amussim examinavit & conciliarit,
B. L. illuc remittendum duco. Folium porro Papaveris dici
quoque πλαταγώνιον, apparet ex Nicandri Georgicorum Libr. 2.
ad Athen. Deipnos. Libr. XV. p. 683. Edit. Casaub. ult. citato:

Καὶ δ' αὐτῆς μήκωνος ἀπο πλαταγώνια βάλαντος,

Ἄβρωτον κώδειον ὄφρα κνώπεσσι φυλάξῃ. i. e.

Papaveris florem tu adime,

Ut intactum caput, & a culicibus non erosum custodias.

Huic consentit sapius citatus Theocriti Scholiastes ad verba
 Ποτα Idyll. XI. v. 57.

Ἡ μάλ-

Ἡ μάλων ἀπαλὸν, ἐρυθρὰ πλαταγώνι' ἔχουσαν, τὰ, inquit, ἴ
 μήκων φύλλα φησι, καὶ τὰ τῆς ἀνεμώνης, ἀπὸ τῆς πλατάσειν, ὃ ἐστὶ
 ψοφεῖν. τιθέντες γὰρ αὐτὰ κατὰ τὸν ἀντίχειρα καὶ τὸν λιχναῖον δακτυ-
 λον, τύπτεισι τῇ ἐπέθ' χειρὶ, καὶ ἄτω σημεῖνται, εἰ ἀγαπῶνται ὑπὸ
 τῶν ἐρωμένων, ὡς περ καὶ ἀπὸ τῆς πλαταγῶν' ἴσφου, εἰ ἀλόφως
 ἐμπροσθεῖν. *Platagonium papaveris vel anemones folium, a*
sono, quem collisa faciunt: ut siquidem periclitabantur, & quid
amasiis suis forent grati, essetque affectus mutuus, siquidem pol-
lici imponentes ea, & indici, mox altera manu collidebant, quod
si percipuissent, amari se argumentabantur, sin minus, ut fru-
strati ingemiscebant. Explicat hæc fusius Suidas: πλαταγώνιον,
τὸ κινδ' ἐν κυρίως ἢ τὸ τῆς μήκων φύλλον, καὶ τὸ τῆς ἀνεμώνης ἀπὸ
τῆς πλατάσειν, ἦγυν ἦχε μὲν καταχρηστικῶς δὲ αὐτινὴν πλάτ' ἔχου-
τι ὄδεν καὶ ἡ πλαταγῆ. ἐσημεῖοντο δὲ ἀπ' αὐτοῦ τὴν τῶν ἐρωμένων
σορῆν, τιθέντες ἐπὶ τε τῆ ἀντίχειρ' καὶ τῆ λιχναῖ, καὶ ἀντι-
κόπτοντες, καὶ εἰ μὲν ἦχησεν, ἐσέργοντο. α' δὲ μὴ, τὸ ἀπάλιν.
Quæ verba ex versione Amilii Porti hoc volunt: Platago-
nium. Nihil. Quod nihil habet præter inanem strepitum. Pro-
prie tamen ita vocatur papaveris folium, & anemones, quæ
& ipsa est papaveris species. a verbo πλατάσειν, id est, strepe-
re, sonum ac strepitum edere. Abusively vero dicitur etiam de
qualibet re latitudinem habente. Unde & ipsa platage dicta.
Ex eo autem papaveris folio, suorum amasiarum amorem con-
jectantes, observabant, id pollicis, & indici imponentes, & ad-
versam percutientes. Nam si quidem resonuisset, ab amasiis ama-
bantur: nisi vero clarum sonum edidisset, contrarium conjicie-
bant, & se exosos esse credebant. Nec id in sinistra tantum ma-
nu ab amantibus factum, sed & in cubito, uti ex supra citato
v. 30. Idyll 3. Theocriti clarum. In humero quoque id obtigisse,
Scholiastes testatur. Οὐ μόνον δὲ ἐπὶ τὰς χεῖρας τὸ τηλεφίλον,
ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὸν ὤμον τιθέντες, ἕδ' ὅτε καὶ ἐπὶ τὸν πῆχυν, ἐπεκειράντο
τῶν ψήφου (ἴσφου.) i. e. Non solum vero in manus folia papaveris,
sed & in humerum ponentes experiebantur sortem suam. Coloris
quoque

quoque rationem habitam fuisse, ex supra allatis Theocriti Scholiaſta verbis perſpicuum, uti & temporis; alia nempe æſtate, alia folia hyeme in uſu erant. Sic enim toties jam allegatus Scholiaſtas ad Idyllii XI. v. 56. verba: ἔφερον δὲ τοὶ ἢ κείνα λευκά, commentatur: ἔφερον δὲ σοὶ καὶ ἔρωτικά ſύμβολα κείνα δηλονότι λευκά καὶ μίμικτος Φύλλα. ἀλλ' ἐν ἄν' δυνηθεῖν φέρον σοὶ ἀμφοτέρω ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ τὰ γὰρ κείνα τὰ φέρους ἰσὶ τὰ δὲ τῆς μίμικτος Φύλλα, τὰ χειμῶνος. *Symbola tibi amatoria obtuli, alba nimirum lilia & folia papaveris. Sed eodem tempore utraque tibi ferre nequeo; lilia enim æſtate ſunt, papaveris autem folia hyeme.* Dum liliorum mentio injecta, monendum hic duxi, ſimilia e liliis extrinſecus inſtatis, ac nucleis pomorum amantes auguria captasse. Fuſius hæc explicat Pollux Onomaſt. loc. ſup. cit. καὶ μὲν καὶ τὸ κείνον διαπλεῖν ὃν καὶ διαίκεον ἐνδοθεν ἐκφυſήσαντες, ὡς ὑποπλήσαι πνεύματι, πρὸς τὰ μέτωπα ῥηγνύντες, ἐσημαίνοντο τὰ παρακάθισια τῶ κτύπῳ. ἐπὶ τοῖνον τὸ σπέρμα τῶν μήλων, ὅπερ ἐγκείται τοῖς μήλοις ἐνδοθεν, ἀκροῖς τοῖς πρώτοις τῆς δεξιᾶς δύο δακτύλοις συμπιέροντες ἐπὶ διαβροχῶν καὶ ὀλιγοῦ ὃν, εἰ πρὸς τὴν κτύπῳ πηδήσαν, ἐσημαίνοντο τετράτην ἔνοιαν τὴν παρὰ τῶν παιδικῶν. ὅπερ καὶ τῶ κτύπῳ τῶν λατάγων, εἰ τὸ λείλανον τοῦ ποτοῦ κοτταβησάντων κτύπῳσι. *Insuper & lilium duplex existens, & vacuum interius instantes, ut spiritu impletetur, in fronte rumpentes, sono huic similia judicabant. Præterea & malorum semen, quod malis summis inest, primis dextrae manus digitis humidum adhuc existens, & lubricum comprimentes, si in altum exiliret, hoc judicabant amicum benevolentiam: veluti & stillarum sonitu, si reliquæ potus cottabifantium sonarent.* Amatorium hunc ludum μέγα θαύμα βροσιῶν Cl. Meursius in Græcia Ludibunda πλατυγίξην vocat, Scholiaſtis Ariſtophanis auctoritate forte inductus, qui in Equitibus ad v. 827. hæc habet: πλατυγίξην, κυρίως τὸ ἐπιτιθένας πλαταγῶνιον τῇ ἀριστερῇ χειρὶ, καὶ παίειν τῇ δεξιᾷ, καὶ ὄχρον ἀποτελεῖν. Πλατυγίξην proprie hic ſumitur, nempe imponere folia papaveris

in

in sinistram manum, & verberare ea dextra, & ita proferre sonum. Ab hoc sono, quem edunt, papaveris folia a Nicandro apud Athen. Deipnosoph. L. XV. p. 684. Ἔγια dicta sunt:

Ἔγια δ' εἰ λέγει τὰ τῆς σηκῆς
ἀλλὰ τὰ τῆς Μήκωνος.

τὰ Ἔγια hic non vocat ficus ramos, sed papaveris (florem,) quæ verba non quidem Nicandri esse, sed ejusdam Annocratoris & Scholiaſta, Cl. Dalechampius in Athenæum p. 808. credit. Ariſtophanes in Vespis: ὡς ἐγὼ πολλῶν ἀκούσας εἶδα θείων τῶν ψόφον, ut sepius qui audierim, Thria quid strepent. Hæc Meconomania revocat in memoriam Daphnomantiam, illius amulam; cujus Naſo meminit Libr. I. Faſtor.

Et sonet in medtis laurus adusta foci:

Et alibi:

Laurus uti bona signa dedit.

de quibus pluribus Cl. Lomeier in Epimenid. cap. 19. p. m. 252. vel Pyximantiam apud Delphinates adhuc uſitatam, ubi Epiphaniæ die binas Lacunas Saſſenagiæ adeunt,

*Quæ si pollicita restagnent undique lymphæ,
unaque fecundas segetum portendit arvaro
Agricolæ messes, fecundas altera vites.*

Tunc obiter decerptos buxi ramusculos, quæ ad montis radices copiosa est, cantantes in aquam intingunt, reversi domum folia ante focum explicant, aspiciunt credentes, si pluribus gyris illa præ calore crepitantia circumaguntur; sin minus, inauspicatum. Vid. Dion. Salvagn. Bæſſii Miscell. de Septem Delphin. Miracul. Silv. IV. de Tinis Saſſenagiis. Sed contraho vela, & antequam ludo huic,

ut superincasso crepuere papavera somno,

finem imponam, hoc tantum addo, Nobilit. Caſ. Ripam hoc motum ludo, in Iconologia ſua, Amoris judicium papavere

coronatum exhibuisse. Non dubito, his perfectis, fore plerosque, qui mecum credant, ludentem in gemma nostra Antheson, hunc Plantagonisimi ludum indigitaré.

Sed jungimus Gemmæ huic aliam, Venerem patiter & *papa-ver* concernentem ex Augustiniano Thesaurò Part. I. n. 116. depromptam, ubi Venus alma conspicitur cum Cupidine, Deo amoris ex ipsa & Mercurio genito, cui *papa-vera* porrigit, fœcunditatis typum, quæ sequitur amantium gratias. Causas si inquisiveris, cur

eur in gemmis hæc: Veneri *papa-ver* junctum, in promptu eæsunt, (I.) quod Theocritus aliique Poëtæ fingant *Papa-ver* natum e Veneris lacrymis, Adonidem lugentis cum Rosâ, si Portæ fides habenda, Villæ Libr. X. cap. 58. p. 737. Quæsi vi hæc in Theocrito, sed frustra. Bion quidem Idyll. II. v. 64. seqq. hæc habet:

Δάκρυον ἢ παφίη τόσον ἐγχείει ὕσσον Ἄδωνις
 Αἷμα χέει, τὰ δὲ πάντα ποτὶ χροῖνι γίγνεται ἄνθη.
 Αἷμα ῥόδου τίηται, τὰ δὲ δάκρυα τῶν Ἀνεμόνων.

Lacrymarum tantum Venus effundit, quantum Adonis Sanguinis fundit. Hæc vero omnia in terra convertuntur in flores:

Sanguis Rosam gignit, sed lacrymæ Anemonem
 & Moschus Idyll. 3. v. 5.

Νῦν ῥόδα Φοινίσσῃσθε τὰ πένθημα, νῦν ἀνεμόνα.
 Νῦν ἀνίηθε λάλει τὰ σὰ γράμματα.

Nunc Rosæ rubet lugubriter, nunc Anemone,
Nunc Hyacinthe literas tuas loquere.

& iterum Bion Idyll. I. v. 34. 35.

Καὶ παγαὶ τὸν Ἄδωνιν ἐν ὄρεσι δακρυόντι,
 Ἄνθη δ' ἐξ ὀδύνας ἐγυθαίνονται.

Et fontes Adonidem in montibus deplorant,
Flores autem præ dolore rubescunt.

Purpurei coloris flores in genere hæc quidem concernunt, sed in specie *papa-veris* nullus meminit, nisi regerere velis, Anemonas a nonnullis quoque inter *papa-vera* referri, id quod R. P. Balthaf. de Victoria *Theatr. de los Dioses de la Gentilidad* P. II. Libr. VI. cap. XI. ex Lacuna in Dioscoridem notar his verbis: *Te es de notar, que la Anapola, y la adormidera, todo es uno, como lo advirtio el Doctor Laguna sobre Dioscorides, y bama a las amapolas, papa-ver domesticum.* Hoc tamen discrimen admittit Ælius Antonius Nebrissenfis, ut *Amapola* sit *Papa-ver erraticum*,

ticum, dormidera vero *Papaver fativum*, sic *nutrix opii*. Sic & Theocriti Scholiastes loco superius citato *πλαταγώνιον* & *papaveris* & *Anemones* folia denotare afferit. (2.) *Papaver Veneri* dicata planta, ob polygoniam: hinc fecundi nomen obtinuit. Ovid. *Metamorph. L. 2*:

• *Ante fores antri fecunda papavera florent.*

Et iure de se exclamat *Papaver*:

Ergo fecundum super omne germen
Me Deus fecit, numeroque turbae
Persicum vinci mea seminalis
capsula castrum!

Hinc *Sponſi* quoque *papavere* coronati, testibus Scholiaste *Aristophanis*, & *Cl. Patino* de *Numism. Impér. ar. p. 114*. Et *Nicander* apud *Athenæum* inter coronarias herbas atque flores *papaver* collocat; ut hac ratione *ἄφροδισία μήκων*, *Veneris papaver*, appellari mereatur ex mente *Illustr. Fabii Columnæ* in *Phytobasān. p. 97*. Sic a *Poëtis* cum elegantissimis jungitur floribus. *Theocritus* *liliis albis* connectit:

ἔφρου δὲ τοι ἢ κέρα λευκά,
ἢ Μάκων ἀπαλόν, ἐρυθρὰ πλαταγώνι ἔχουσαν.
adferrem vero tibi vel alba lilia
vel Papaver tenerum, quod rubra crepitacula habet.

E *Latinis Poëtis* huic consentit *Romanus Callimachus*, qui *Cyrenaum* vatem maxime imitabatur, *Propertius* nempe *Eleg. ult. Libr. I. de raptu Hylæ* verba faciens:

Irriguo surgebant lilia prato
candida, purpureis mista papaveribus.

Similiter & *Virgil. Georg. L. IV.*

Illaque circum
Lilia, verbenasque premens vescumque papaver.

Et

Et *Ovidius* *Hyacinthi adolescentis* longe pulcherrimum vultum morientis describens, similitudinem a *violis* & *liliis* petiit, hisque *papaver* medium inseruit. Ita enim ille:

Vt si quis violas, rigulve papaver in horto
Liliaque infringat, fulvis barentia virgis,
Marcida demittant subito caput.

Et rursus *Virgilius* *Eclog. 2*:

Pallentes violas & summa papavera carpens.

Ovid. Fastor. L. IV. T. III. p. 586. Edit. in Vt. Delph.

Illam legit calthas, huic sunt violaria curæ,
Illam papavereas subsecat ungue comas.

Et certe *papaveris* flores tam vario, tam grato, tam spectabili colore sunt, ut cum laudatissimis facile certare queat de principio, & vere *Cl. Rapius* canat:

Postquam crispatos imitata papavera cirros
Floruerint, tum terra alios induta paratus
Diversos in non diverso flore colores
ostentabit, opum monumentum insigne suorum,
opus Eleusinae Matris, ceriale papaver,
cui sublime caput, folium sandice rubenti
Puniceum, sed quæ species est alba crepanti
Concolor argento, gaza resplendet agresti.

Catullus in laudanda nova nupta, *papaver* tanquam *Veneri* sacrum non aspernatus fuit:

Vxor in thalamo est tibi,
Ore floridulo nitens,
albæ Parthenicæ velut
Luteumve papaver.

Vt silentio transeam, id ipsum *papaver* inter *Priapi* donaria a *Veronenſi* *Vate*, in *Ichthyallieis* recenseri:

Q

Flori-

*Florido mihi ponitur picta vere corolla
Primitu, & tenera virens spica mollis aristæ,
Luteæ violæ mihi, luteumque papaver,
Pallentesque cucurbitæ, & sua veolentia mala,
Vva pampinea rubens educata sub umbra.*

Hinc (3.) ob vim Aphrodisiacam, in papavere latentem, Veneri adjudicatum Cocetum hoc probat, potionis genus ex lacte, melle & papavere intrito aphrodisiacum, nuptis die ipso nuptiarum exhibitum. Venus ipsa ad Vulcanum ducta, hac fertur recreata, in amplexus postea & oscula nota mariti ruens, Venufino Vate sic sentiente Fastor. L. IV.

*Nec pigeat nireo tritum cum lacte papaver
Sumere, & expressis mella liquata favis;*

*Cum primum cupido Venus est deducta marito,
Hoc bibit; ex illo tempore nupta fuit.*

vel ut Virgilius exprimit:

*Optatos dedit amplexus, placitumque petivit
Conjugis infusus gremio per membra soporem.*

Amplissimus se aperit campus, de nimio orientalium in papaveris succum affectu differendi, cui avidissime inhiant, exindeque medicamenta ad Veneream stimulantia parant: Sed actum agerem, cum materiam hanc more solito exhauferit & absolverit ὁ πᾶν in studio nostro Excell. Wedelius in Opiologia & Epistolis Amœbæis ad Illustriss. Maurocordatum. Hoc unicum tantum ex Epistola viri Generosissimi excerpere liceat, ad rem nostram apprime faciens. Hic e celebri & fide dignissimo, Poëta Sahidi, qui versibus vocabularium edidit Turcico-Persicum, dicit, illud quod Persice dicitur *Beng*, Arabice *Esrar*, in lingua vulgari obsoleta Turcica dici *Maslach*. Jam si hæc sint Synonyma, quod vir Illustrissimus innuere videtur, & Beng ex opio quoque paratum sit pharmacum; (licet Celeb. Herbelot ex Hyoscya-

Hyosciamo paratum credat, Bibl. oriental. p. 200.) stupendum sane de eo effectum refert Bodæus a Stapel in Theophrast. Hist. Plantar. Comment. eruditiss. quem a nullo medicamento Venereo unquam quis expectet. Retulit ipsi nempe Praefectus Batavus ex India orientali redux, qui hoc remedio sapius utebatur, fœminas etiam numero plures, quæ cum ipso illa nocte concubissent, adeo defatigatas a Venere fuisse, ut postea ejus concubitus horrerint. Ipse vero tantopere exhaustus & defatigatus erat, ut restaurantium medicamentorum & optimorum alimenterum ope restitui debuerit. Similia pæne narrat Saarius noster in Itiner. Ind. oriental. Et quem nostrum latet in præliis Hungaricis occisos opii devoratores Turcas sapius tantacentigine membri, aliis licet omnibus emortuis, jacuisse, quantum vix Priapismo laborans vivus unquam sensit? Imprimis de papaveris opiique Aphrodisiaca vi legi meretur Academia nostra Naturæ Curiosorum lucidissimum quondam sidus, Illustr. Sachsius a Löwenheim Dec. I. Ann. 2. p. 126. ubi curiosissima de opio Venereo collegit. Cl. Paludanus Nor. in Hug. Linschotan. Itiner. c. 34. memorat, Veneream papaveris potionem, feminis virilis ejaculationem, ad excitandum majus in fœminis Veneris oestrum retardare. Confer. quoque diligenter. tiffimus Olearius & Mandeslo in Itinerariis. Exemplorum tanta messis, ut intempestive diligens viderer, si plura obtruderem. Itaque hæc de Venere Matronite dicta sufficiant.

CVPIDINEM

Matri filium subjungimus, quem papavere itidem ornatum nonnulli exhibent. Plane hospes sit in Historia literaria, cui turbæ, quas *Ηρώς ποικίλμενος* inter Belgii eruditos excitavit, ignota. Marmor est antiquum, in quo juvenis leoni indormiens,

reflexa in finistrum humerum dextra, sinistra vero duo papavera complexa, quibus lacerta adrepat. Juxta dextrum lacus hæ literæ ænigmatica, nec plurium vestigia visuntur: O. V. A. R. N. M. Exhibuit marmor primo Comes Ludovicus Moscardus Veronensis, in Libro Italice inscripto: Note overo Memorie del Museo Moscardo Libr. I. c. 12. omiſſis tamen papaveribus & literis, Oedipo interprete vel Delio conjectatore opus habentibus. Hanc dormientem imagunculam ex omni antiquitate, ea qua pollebat ingenii felicitate & judicii sagacitate, Cupidini sive Amori vendicavit Excellentissimus Tollius, argumentis vix refelleadis: (1.) ex Apulejana Psyche mariti delineatione & formæ venustate, ubi Madaurensis ille Philosophus ipsi tribuit capitis aurei cæsariem ambrosia temulentam, cervices lacteas, genasque purpureas, pererrantes crinium globos decoriter impeditos, alios antependulos, alios retropendulos & reliqua. (2.) a Leone, cui Cupido indormit, ejusque in sævissimas fortissimasque feras vi & potestate,

qua Pœnos domitare leones
 & validas docuit vires mansuescere tigris.

(3.) a Lacerta, venereorum veneficiorum instrumento, & scinco Ægyptio, egregio ad Veneris opus irritamento: maxime vero (4.) a Papaveribus nostris, quæ Veneri & Cupidini amica fusius demonstravimus. Adversarium postea nactus Excell. Rondellum, Professore Trajecti ad Mosam, qui omnia Mithræ vel Soli, quæ Tolliana eruditio Cupidini sive Amori vendicaverat, non minus arguta quam docta explicatione tribuere annis est. Nolo me in recensione Rondellianæ hypotheseos diffundere; hoc tantum noto, quod *papavera* manu sinistra Cupidinis detenta, *Hesperidum mala*, aut *punica* certe *minora*, vel *Mandragoras* credat Cl. Rondellus. Sed omnes rationes Rondellianas satis elegantes, ceu Sibyllæ folia diffiat in omni

anti-

antiquitate versatissimum ingenium Tolhanum. Papaveris enim capita in hoc cætypo, dilapsis floribus jam semen ferentia, apparent, quod e crenis loculamentorum abunde liquet, quas in aurantiis malis & Mandragora frustra quis quarat, in punicis vero malis longe aliter figuratæ. Hæc pro Cupidine & Mithra scripserant Excell. Tollius, & Rondellus. Enigma literarum adhuc restat, sive illud ab ingenio fuerit profectum statuarii, sive ab impostura vendentium, quo carius forte emeretur, Varias certe pro Interpretum scopis nactum est interpretationes. Eruditissimus Tollus pro fulcienda sua de Cupidine sententia, hanc dedit: *Omnis Vis Amoris Requie Nocturna Mitescit*. Cl. Rondellus, in destruenda hac sententia occupatus, sic explicavit, *Omnis vis Amantium Requiescens Nullius Momenti*. Item: *Oestro Vernantis Amoris Resistere, Nil Miserius*: & pro fulcienda sua de Mithra hypothesi; nil aliud significari credit quam: *Orbes Voluntur Amorum Renovatione Nostri Mithræ*. Alii aliter: nec defuit vir alias Celebratissimus, qui corrupte pro OVARIO muliebri legendum putavit, ut difficile fuerit in tot lepidos quandoque interpretes satyram non scribere. Movit hoc Virum quendam, in omni laudis genere Excellentissimum, ut tot indies propullulantes Davos criticos, quibus audacia plurimum, sed ne mica literarii falsi erat, cum insulsis ipsorum interpretationibus, quibus aliis viris clarissimis passim insultabant, egregie depexos in Epistola ad doctiss. Bahium, novellarum Republicæ literariæ t. t. editorem, dederit, adjuncta hæc non minus lepida quam arguta explicatione: *Omnes Vestræ Allusiones Ridiculæ Nullius Momenti*. Mutavit quoque doctissimus Tollius de Cupidine sententiam, cum aliud agenti commode se obtulisset locus Pausaniæ, de Somno Epidote, unde suspicabatur, nec certe sine ratione, Somni potius quam Cupidinis signum esse: de quibus plura, ubi de Somno nobis agendum erit. Hoc unicum occasione Amoris sive Cupidinis adhuc addo, Apulejum

Q3

recte

Cereri certe apud Romanos fere semper conjuncta, & ab uno eodemque artifice & Cereris & Floræ statua fabrefacta. Sic enim Plinius libr. XXXVI cap. V. *Romæ Praxitelis opera sunt FLORA, CERES, Triptolemus, in hortis Servilii: Boni Eventus & Bonæ Fortune simulacra in Capitolio.* Et quia segetum quoque Dea Ceres, com nuni simul colebantur religione. Sic apud Juvenalem Sat. 6.

& Cereris.

& lapis Romanus apud univerſæ antiquitatis literariæ depositarium Reineſium viſitur:

ROBIGO ET CERERI ET FLORÆ
SACRVM

Vid. Vir maximæ eruditionis, Phil. a Turre, de Diis Aquilejenſib. p. 319.

Non mirum igitur binas has Deas, utraſque ſegetum cuſtodes, ſymbolis gaudere iſdem. Sic enim Floræ ſtatua exhibetur ab Excell. Patino de Numiſm. ær. Imper. ſiniſtra *pappvera* tenens & ſorum calathum, in dextra *ſtores*.

Nec paradoxon erit, ſi ſtatuumus, & Cererem, & Floram unam eandemque Deam eſſe. Sic enim Pausanias, auctor, e Barthii mente, auro omni antiquitatis Græcæ cupidus pretioſior, in Attic. libr. 1. p. 51. Edit. Kühn. *Ἐστὶ δὲ καὶ γῆς κορυτορέφου, καὶ Δήμητρος ἰσθὸν χλόης:* ubi Clar. Meurſius perperam legi ait, *γῆς κορυτορέφου πρὸ τῆς κορυτορέφου,* cum Cereris cognomentum ſit *κορυτορέφου*. Sed hæc ex doctiſſimi Kuhnii iudicio ſibi non videntur adverſari: eſt enim & Ceres & Tellus *κορυτορέφου*, & *γῆς κορυτορέφου* primus in arce ſacra feciſſe dicitur Erichthonius. Vid. Svidas in *κορυτορέφου*. Obſtare quoque credit Cl. Kuhnii huic correctioni ipſum Pausaniam, *τὰς ἐπωνυμίας αὐτῶν* dicentem, non, ut Meurſius vult, *αὐτῆς*. Quæ omnia optime poterunt conciliari,

liari, si perpendamus, quæ alibi jam adducta sunt, per Cere-
ris Græcum nomen, Δημήτης, indigitari quasi γῆ μήτης.

Sed ad Cererem Chloen redeo, quæ eadem a Chloris: nam
in glossis χλωρός est *viridis*, teste eruditionis principe, maxime
Salmasio in Solin. p. 418. edit. ult. Hinc Ovidius:

Chloris eram, quæ Flora vocor.

Et sic Chloë, Chloris, Flora, Ceres, Synonyma sunt. Apud Sophoclem
legitur ἐυχλόε Δημήτης, Oedip. vers. 1671. & Eupolidis eandem in
rem, a prisca Tragici illius interpretibus ibi adducitur versus,
de ariete nempe immolando χλόη Δημήτει, & additur: αἴτις δὲ τι-
μᾶτε ἐκ τῆς τῶν κήπων χλόης, *ita enim colitur ex hortorum vi-
rente herba*, idque erecto ei prope Athenarum arcem templo.
Huc referri debet illud Aristophan. in Lystr. παρὰ τὸ τῆς χλόης
apud *Chloes* seu *herbiferae* vel *virentis* Cereris fanum. Plura
hac de re qui desiderat, adeat Illustr. Spanheim. Observ. in Cal-
limach. Hymn. de Cerer. p. 723.

BONI EVENTVS

Inter XII. Deos Consentes, Agriculturæ Præsides, a rogatorum
doctissimo Varrone relati, simulacrum in Capitolio, dextra pa-
teram, sinistra spicas atque papaver tenens, opus erat Euphra-
noris, celeberrimi Atheniensium pictoris, cujus Plutarchus de Glo-
ria Atheniensium, Quintilianus, Pausanias, Valerius Maximus,
Philostratus, Eustathius atque meminerunt; & cum primis
Plinius, qui ejus opera Histor. Natur. l. 34. c. 8. §. 16. p. 124.
recenset, & cum Praxitele illum ad Olympiad. CIV. refert. Boni
hujus Eventus templum Romæ erat prope thermas Agrippæ, re-
gione nona, nunc inter Minervam & S. Eustachium, huncque
Deum imprimis agricola venerabantur, ut satâ grandire bene-
que evenire sineret. Hinc spicæ atque papaver, indubia ferti-
litatis symbola, illi affixa, ceu omnis fœcunditatis promocon-

R. do.

do. Si quando enim prosperi aliquid præter spem nostram & meritum Deus tribuit, alius adscribit hoc Fortunæ, alius Eventui, nemo Deo; inquit Salvianus. Urbis & seculi nostri Parrhasius, Cl. Sandrartius, Iconolog. Deor. p. 170. Bonum Eventum, Bonæ Fortunæ olim junctum in Capitolio, nitidissime depinxit, cumque omnem antiquitatem redoleat, æri incidendum curavimus. In Gemma Dactylithecæ Gorleanæ appareret Deus Genius, quem Excell. Gronovius hunc Deum Bonum Eventum esse, in explicatione evincit: licet non totus nudus appareat, uti in Croyanis Numismatibus Tab. XXVIII n. 16. Apud Chartarium dell' Ima-

Tab. XX.

Tab. XXI.

Fig. 1.

gini dei Dei degli Antichi, con Annot. da Lorenzo Pignoria non nudus, sed vestitus exhibetur p. 254. Plane ea forma insignibusque, quæ a Plinio memorantur, Bonus Eventus nobis in variis exhibetur nummis. In nummo Galbæ cum inscriptione,

Tab. XXI. BONI EVENTVS, in averſa parte nummi; in altera autem Galbæ

Fig. 2.

Galbæ

Galbæ quidem effigies, absque Augusti tamen titulo, sed Imperatoris. Et quidem ab iis titulis & dignitatibus, quas Nero gesserat, se abstulit ex odio in Neronem; sic sentiente Cl. Patino, qui nummum hunc in Theſaur. Numism. p. 55. descripsit. Apud Illustr. Valentium in Nummis Græcis, Getæ nummus se offert ΗΡΑΚΛΕΑΣ ΕΝ ΠΟΝΤΩ, cum figura nuda, sive Bono Eventu, dextra pateram, sinistra spicas & papavera tenente; quod forte intelligitur in nummo Saloninæ, ubi Bonus Eventus cum inscriptione: ΤΟ ΑΓΑΘΟΝ ΕΒΕCΙΩΝ, Bonum Ephesiorum, apud eundem Valentium obvius. In alio Severi nummo apud Illustr. Oisèlium sub eadem inscriptione: Boni Eventus, sculpta est matrona decore culta, cum patera frugibus plena in dextra, & spicis papavereque in sinistra, sub eadem BONI EVENTVS inscriptione, quam eruditissimus Phil. a Turce de Diis Aquilejensibus BONAM DEAM Paganicam esse credit, cujus mentio in Aquilejensi inscriptione: BONAE PAGANAE, hucque revocandam credit aliam inscriptionem ejusdem loci: AVGVSTAE BONAE DEAE CERERIE SACRVM; quippe ideo CERERIA vocatur Bona Dea, ut pateat, ejus præsidio dicatos agros & fruges: nam Ceres & agrorum & frugum Dea. Spectat huc quoque alius nummus Pescennii Nigri apud Patinum Theſ. Numism. p. 78. sub epigraphe BONI EVENTVS. Deus hic cum insignibus hactenus recensitis appareat in nummo Vespasiani, apud sapius laudatum Valent. in Numism. Imper. Rort. præstantior. Aur. & Argent. T. II. p. 93. quasi Vespasianus hoc nomine innuere voluerit, per prosperum Pacis Eventum majorem esse ad agriculturam dispositionem. Hinc PAX quoque sub Cereris symbolis depingitur, mulieris nompe, cum duabus spicis, ex ejus gremio surgentibus, & cum corona insuper spicæ, sicuti in Agrippinæ Claudii conjugis nummo, apud Illustr. Spanheim. Obſerv. in Hymn. Cerer. Callimach. p. 748. cum inscriptione ΕΙΡΗΝΗ ΙΒ ΠΑΧ, ANNO XII. ac prout in alio Titi

Tab. XXI.

Fig. 5.

Fig. 5.

Tab. XXII.

Fig. 5.

Tab. XXI.

Fig. 6.

Tab. XXI.

Fig. 7.

nummo eadem spicas, (sine dubio quoque papaver) sinistra caduceum tenet, cum eadem inscriptione: EIPHNH. Reperitur & nummus Agrippinae in Thef. Brandenburg. P. III, p. 95, cujus in parte averfa manus, spicas & papavera tenens, cum inscriptione: ETΘHNIA, *Abundantia*, & alius Agrippinae nummus, apud Cl. Patinum de Numism. Imper. Aereis, cum inscriptione: ETΘHNIA, in cujus tamen locum substituitur EIPHNH ab Tarraconensium eruditissimo & piensissimo Anton. Augustino, fortassis ob characterum conformitatem aut nummi detritionem. Ad hanc Cereris instar coronatam Pacem respexisse credo Tibullum libr. 1. Eleg.

At nobis, PAX alme, veni, spicamque teneto.

Nam secundum Ovidium libr. IV. Faestor.

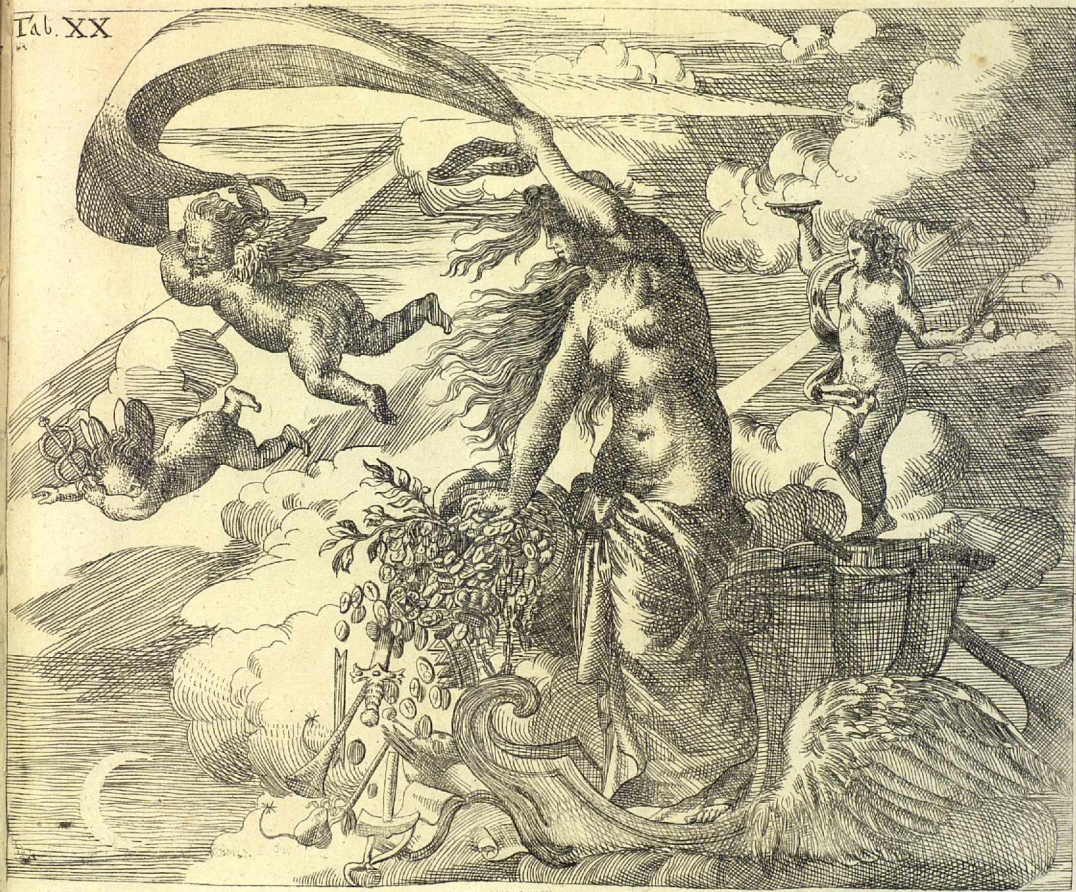
*Pace Ceres leta est, at vos optate, coloni,
Perpetuam pacem, perpetuumque ducem.*

Sic jure merito Pax εὐερίαν☉ vocari potuit, sicut ab Hesiodo Ceres, εὐερίαν☉ Δημήτηρ dicta. Ita & Euripides Bacch. v. 419. Pacem vocat κρηστοτέρον.

Φιλῆ δ' ἐκθροδίεσσιν, εἰρήνην κρηστοτέρον Θεῶν.

*Amat vero divitiarum datricem Pacem, juvenum
altricem Deam.*

Quod epitheton Cereri ab Orpheo in Hymnis tribui, alibi diximus. M. Antonius, ut Pacem vere cum Casare initam demonstraret, denarios signari jussit, in quorum una parte caput Antonii, ex altera inscriptio: M. ANTONIVS IIIIVIR R. P. C. i. e. *Rei Publicae Curandae*, (*Constituendae*) cum duobus Cornibus copia, spicis & papaveribus ornato, intermedio caduceo alato supra globum tanquam pacis simbolo, sed illo globo imposito, ut se totum terrarum orbem cum Casare divisisse significaret, & sic per Pacem inter eos sancitam, omne genus abundantiae, in utraque orbis parte futurum, cum nec somnos abrumpat cura salubres.

salubres. De quo vid. Cl. Valent. de Numm. Familiar. in Fam. Anton. N. XXXII. p. 97. & Cl. Carol. Patin. in Famil. Rom. Fulv. Vrsin. p. 28. Et quia PACIS tempore Cerialium fructuum copia, hinc quoque factum, ut in antiquo annulo apud Gortium P. I. n. 94. mater PACIS CONCORDIA effingatur infer. *Tab. XXI. Fig. 9.* tuis sibi dextris, quæ inter duas spicas medium continerent *Papaver*; & in Gemma ejusdem Gortii Dactyliothe. P. II. n. 112. Eadem exhibet Vespasiani nummus, apud Æn. Vicum nel Imagin. & Vit. de gli Imperat. ubi mulier throno insidens; dextra spicas & papaver, sinistra cornucopiæ tenet, cum inscriptione: CONCORDIA AVG. Hæc de Concordia allata egregie illustrat locus Callimachi Hymno de Cerer. v. 135. ubi Cererem invocat, ut τὴν δὲ σάω πόλιν ἐν θ' ὁμοίῳι, *Urbem in Concordia seruet*: ad quæ verba Illustriss. Spanheimius commentatur: *Sacrata nempe Cereri apud Romanos eorum bona, qui Tribunos Plebis, publicæ quasi libertatis & Concordiæ assertores, violaverant aut vero cohibuissent, ne iidem legem ferrent ad populum.* Adde nihil magis ad stabilem urbis seu populi cum rectoribus Concordiam conferre, quam ubi Cerealia dona, (quæ spicæ papaveribus junctæ exhibent) ac alimenta affatim suppetunt. Hinc Ceres passim *σώτριά* vocatur in nummis & inscriptionibus. Sic in nummo veteris Apameæ Gazæ Mediceæ vocatur *σώτριά*, apud Harduin. de Numm. Colon. p. 61. in Statere Cyzicenorum in Thef. Brandenb. T. I. p. 490. in nummo Faustine apud Nobil. Buonarotam, nuper in Florentinæ Urbis Senatores a Magno Hetruriæ Duce adscitum, teste Illustr. Spanheimio; Ceres Conseruatricis in Inscript. Reines. p. 90. de quibus plura in diss. nostr. *de Diis Soteribus & Soteriis.*

Cumque PAX & CONCORDIA veram progignat SECVRI-TATEM Excell. Borrichius de Somno & Somniferis, maxime papaveraceis, §. 13. refert, elegantissimam in Palatio Farnesiorum Romæ esse statuam SECVRITATIS, in sinistra manu duo papaverum

verum capita ferentis, causamque subjungit similitudinis inter eos intercedentis, qui papavereo sopiti sunt succo, arque eos, qui per felicitatem temporum ita ab omni malo secure agent, ut quod in proverbio dicitur, queant in utramque a rem sine ulla dormire sollicitudine.

Tab. XXI. Conciliatrix quoque PACIS VICTORIA, papaver, spicam & gubernaculum præ se fert, apud toties citatum Gorsæum P. I. n. 7. Eodem modo FIDES PVBLICA comparet in nummo Vespasiani apud Æa. Vicom, dextris sibi mutuo insertis, spicas & papaver tenentibus, caduceo Mercurii e medio sur-

Tab. XXII. gente, cum inscriptione: FIDES PVBLICA. In Domitiani nummo apud eundem Vicum ex SCo *Fides publica* exhibetur, sub imagine canistrum frugibus replectum dextra, sinistra spicas & papaver porrigentis.

PVBLICÆ FIDEI jungimus

SPEM,

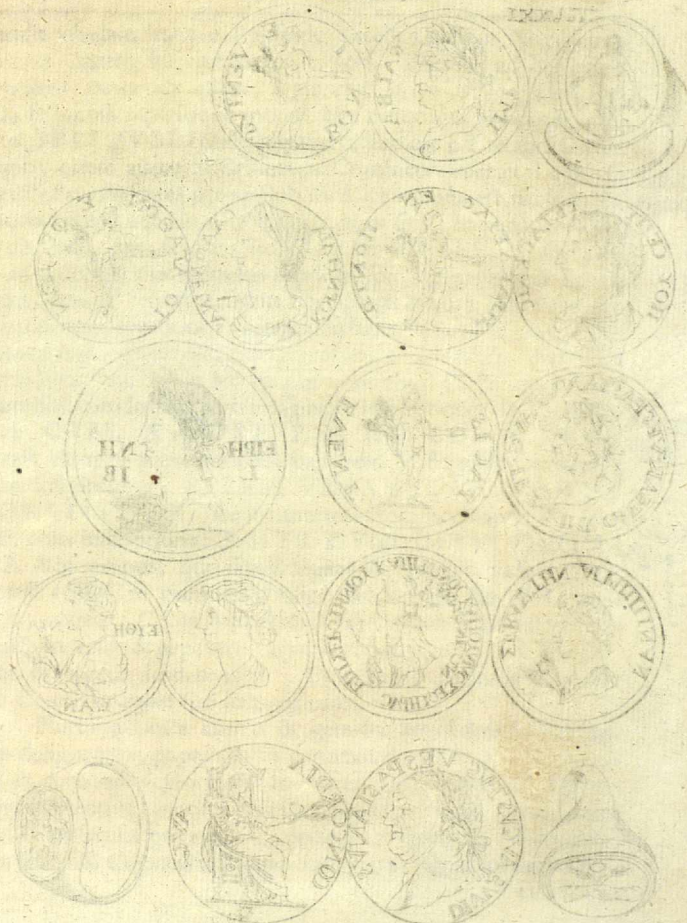
Tab. XXIII. sub spicarum & papaveris schemate quoque exhibitam. Sic Romæ ad Bellajanos Hortos est tabula cum SPE, muliere stollata, dextra tangente caput columnulæ, sinistra ostentante spicas quinque & papaveris bina capita. Ad caput hinc sculptæ farcinæ colligatæ, ad pedes inde Alvearium, de cuius fastigio prominens spicæ IV, rosæ duæ, caput papaveris unum: in basi legitur:

M. AVR. PACORVS ÆDI
TVVS SANCTÆ VENE
RIS. IN SALVST. HORTIS

SPEI

ARAM CVM PAEMENTO
SOMNIO MONITVS SVM
TV SVO D. D.

Incolic

Tab. XXI

Intulit tabulam hanc e Boissardo Excell. Gravius Novo ab illo edit. Gruter. Inscript. opere, p. 102. Plurima ad hanc Spei tabulam monenda essent, quæ cum jam aliis fiat inserta locis, fastidiosa repetitione molesti esse nolumus. Nummus quoque SPEI PVBLICÆ papaver adjudicat e Thefaur. Gallor. regio, quem aureo in Callimach. Comment. inseruit ἰ πένυ Il-lustriss. Spanheimius p. 693. Sub M. Aurelio cufus est, mole & elegancia cum spicis & papavere, solitatis ubertatis signis, & inscriptione: SPES PVBLICA. Occurrit & in pluribus aliis nummis modius, spicis papavereque superbiens, ceu uberrimis testibus liberalitatis & curæ Imperatorum in Annonæ promotione; hinc audiebant τῆ κατὰ τὴν ἀγορὰν εὐπερίᾳ λαμπροί, *Fori & Annonæ prosperitate splendidi*, secundum Demosthenem. Sic Nervæ nummus apud Cl. Patinum Thef. Numism. cum Imperatoris imagine & inscriptione: IMP. NERVA CAES. AVGVST. P. M. T. P. COS. II. P. P. in aversa nummi parte modius papavere & frugibus oppletus, cum inscriptione: PLEBEI VRBANAE FRUMENTO CONSTITVTO. Item nummus Commodi apud Cl. Valent. cum inscriptione: P. M. TR. P. VIII. IMP. VI. COS. III. P. R. Vbi tempus, quo fames ingens Romæ fuit, indicat Trib. *Potest. VIII.* in nummo consignata, nempe An. V. C. 936. 937. quando a Commodo sublata est Annona & procurata, per modium spicis & papaveribus plenum designata. Vid. Numm. Aur. & Argent. Imp. p. 197. De nummo Domitiæ Augustæ sub Cereris imagine suo loco egimus.

Tab. XXII Fig. 2.

Tab. XXII Fig. 3.

Tab. XXII Fig. 4.

Plures quoque annuli & gemmæ ubertatem & fertilitatem designantes, papaver aliis connexum exhibent. Sic annulus ex auro apud Gortium n. 71. in quo Concilium Corvorum insistentium partim cornibus copiæ, partim altari, inter illas se exserunt papaverum capita inter spicas. Rationem eas Illustriss. Cuperus in Harpocrate p. 71. Quia sol omnis fecunditatis

cunditatis parens habebatur: Apollinis vero sive Solis comes hæc avis, ut in nummo Faustinae, in gemma apud Gorlaeum n. 3. Consular porro, si quis corvum Apollini sacrum plenis veterum suffragiis testatum cupiat, jam citatum Ill. Cuperum, summis (e Spanheimiano elogio) in patria honoribus clarum, commendatissimi autem inter harum elegantiarum cultorem ac interpretem nominis & famæ; & de Romanis ac Græcis Antiquitatibus optime meritum Phil. a Turre de Mithr. cap. 4. p. 19. ubi de Sacris Coracis sive Hierocoracis & Hierocorace Dei Solis invicti Mithræ haud proletaria, more ipsi solito, profert.

Adjungimus Gorlaeano Annulo cum corvis & papaveribus gemmam N. 55. ubi auspicia *omnigenæ Fertilitatis & Veritatis* declarantur per duos corvos, insistentes tot cornibus copia, quorum in medio duæ spicæ, duoque papavera prodeunt e vase, quo in vetustis his monumentis solent designari locus & receptacula aquarum, ceu in hanc gemmam commentatur Excell. Gronovius. Apud eruditissimum Begerum luculenta

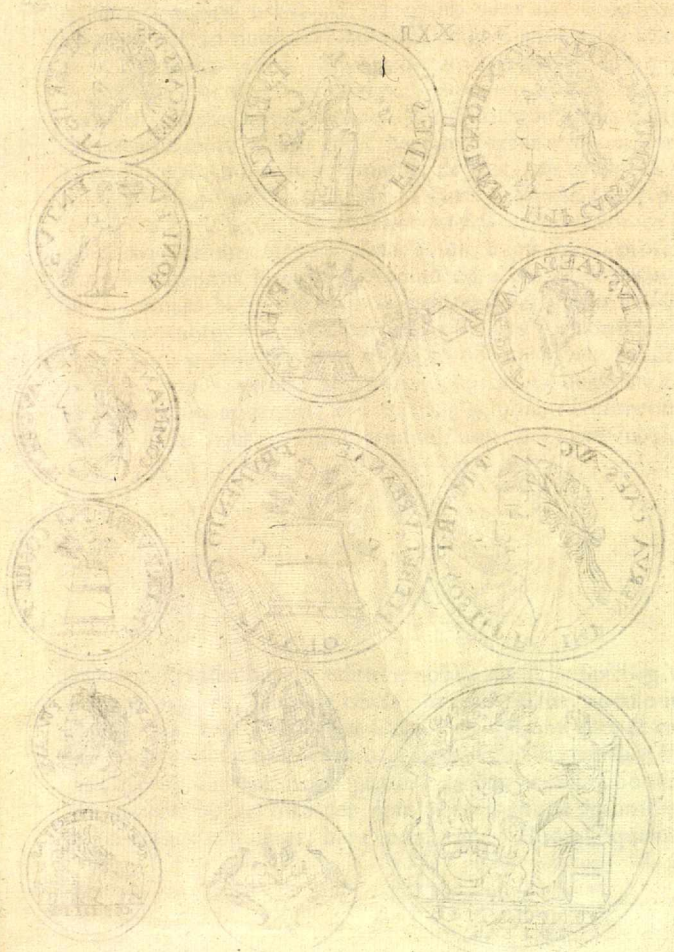
Theauri Brandenburgici editione nobilitatum, in Spicileg. Antiquitat. pag. 53. Gemma obvia, in quo Gallus, poculo inter duo cornua copia duosque Delphinos, spicam inter & caput papaveris insistentes rostro muris, frugibus infesti, caudam invadit, perniciosum animal a præda retracturus, ne ubertati & abundantia obstitit, quæ per opes terra marique accumulatas, vigilantiaque acquisitas, hic denotantur. Huc quoque num-

mus

Tab. XXII

mus Hadriani cum Iside ad hanc materiam ulterius illustrandam referri posset: sed actum agere nolumus.

Ex hac fructuum ubertate fluunt quoque nummi cum inscriptione: FELICITATIS SECVLI vel TEMPORVM, *Tab. XXII. Fig. 6.*

qualis rarissimus Sept. Severi apud Cl. Morellum Specim. Rei Nummar. antiq. ubi caput Severi laureatum, cum epigraphe: SEVERVS PIVS AVGVST. in averſa parte mulier stans fruges repandit, lava Cornucopiæ gestat, cum duobus papaveris capitibus & spica: in imo quinque cernuntur figuræ, eas excepturæ, cum inscriptione: SAECVLI FELICITAS COS.

II. P. P. Est & alius præclarus in Gazis Gallorum regis nummus, isque sub Commodo percussus, in quo non jacens quidem, ut in aliis similibus nummis, sed sedens Ceres ante arbores visitur, dextra pomum ex ea velut decerpens, sinistra papaver in medio duarum spicarum tenens, infra autem tres pueruli, quibus natos ex ea liberos designari credit, cum canistro & inscriptione: TEMPORVM FELICITAS, *Tab. XXII. Fig. 7.*

Vid. Illustriss. Spanheimius Nor. in Callimach. p. 724. quem antea quoque, sed in pluribus mutatum, produxerat ad Juliani Casares p. 871.

Dracones & Serpentes apud Phœnices & Ægyptios

ΑΓΑΘΟΙ ΔΑΙΜΟΝΕΣ

sive boni & propitii genii vocati cultique sunt, teste Philone Biblio apud Euseb. Præpar. Evangel. L. V. p. 41. Dn. Baudelot d' Airval operose nititur pro stabilienda sua de Laribus sententia, ut hos Agathodæmones suis assereret Laribus, in Libr. Galice

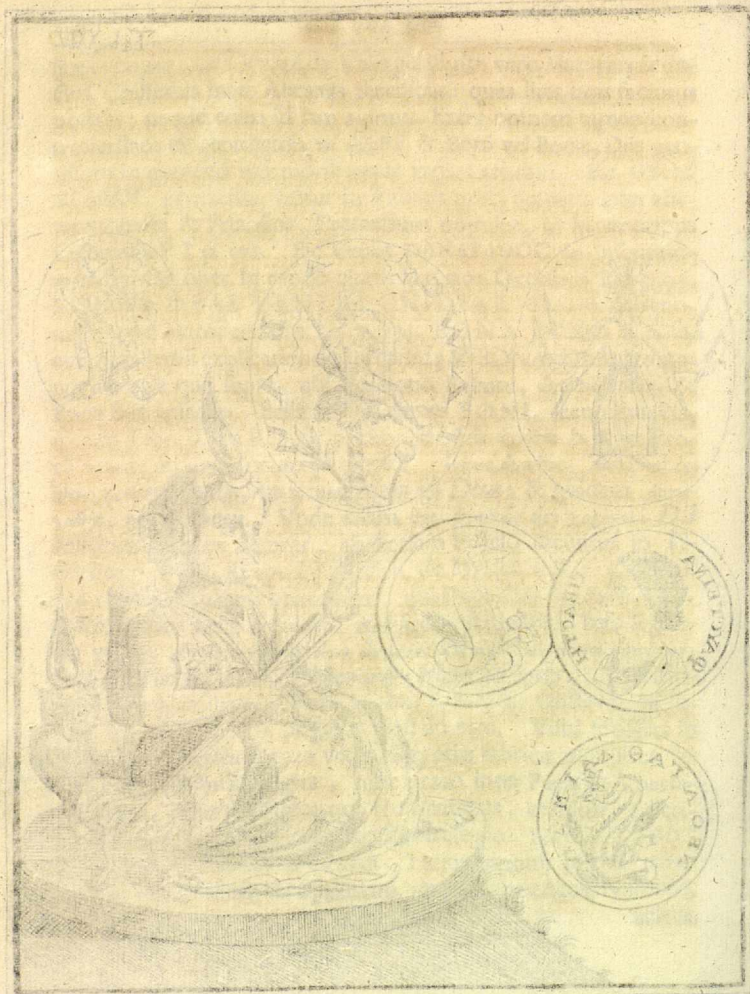

lice inscripto: de l' Vtilité de Voyage. Illustr. vero Macarius & doctiff. Chiffletius inter Abraxas recensent: quas lites non facimus nostras; neque enim id jam agimus. Extra omnem tamen controversiam est, epitheton τὸ ἀγαθὸν & Boni vel Bonæ, Diis gentilium in nummis marmoribusque sæpius attribui. Sic ΘΕΟC ΑΓΑΘΟC præmissus visitur in Tabulis prisce Fœderis inter Hierapynneses & Prianos, Cretensium populos, in Marmoribus Oxoniens. P. I. p. 171. Sic Venus ΠΑΝΑΓΑΘΟC in Inscriptionum Gruter. oper. In modo citatis Marmor. Oxoniens. P. I. p. 91. BONAE DEAE VENERI CNIDIAE. Ομοίωτον cognomen apud Maronem Æn. l. 1. v. 734. BONA JVNO h. c. secundum Servii explicationem, *propitia*; & BONA DEA Romanorum, de qua supra, ubi de Bono Eventu, ἀγαθῶν ἐπεισῶν & Bona Spe egimus. Scilicet Dii omnes BONI, secundum Platonem Libr. II. de Republ. p. 380: ἔτι θεὸς ἀγαθός h. c. ex Procli mente ad eum locum pag. 356: ὅντως ἀγαθός, καὶ δὲ καὶ ἐστὶ θεός, *reverabonus, quatenus etiam est Deus*: & quidem ἀνταγαθός, *per se bonus*. Vnde etiam θεοὶ ἀγαθῶν εἰσι χορηγοί, *Dii bonorum omnium datores*, ab eodem Proclo dicuntur in Timæum p. 335. Et apud Jamblich, de Myster. sect. 1. c. XVIII. ubi refellit Porphyrii opinionem, qui Deos alios ἀγαθοποιούς, *beneficos*, alios vero κακοποιούς, *maleficos*, statuebat, hæc leguntur verba: Ἀγαθοὶ τε γὰρ εἰσὶν ἅπαντες καὶ ἀγαθῶν αἰτίοι ὡς αὐτῶς, *sunt enim omnes boni, & bonorum etiam auctores*. Vid. Illustriss. Spanheimius πάντα εἰδὸς χαλκῶν ὀφθαλμῶς, *Observat. ad Julian. Imperat. Orat. I. p. 294*. Sed ad rem. Visui se offert in Regis Christianissimi gaza vetus Ægyptiæ fabricæ numisma, in quo illinc Neronis effigies, hinc draco inter Pacis & Vbertatis indices, *papavera* spicasque frumentarias, cernitur, adscripto il. Neronem adulationis plenissimo elogio: ΝΕΟC ΑΓΑΘΟC ΔΑΙΜΩΝ, *Novus bonus Genius*. Hujus nummi primus mentionem iniecit Illustriss. Spanheim. de VI. & præstant, Numism. differ.

Tab.
XXIV.
Fig. 1.

dissert. III. p. 188. postea P. Segvius D. Germani Altissiodorensis Decanus, Gallorum consensus princeps in hoc elegantia genere, ad Summum Praefectum A'erarii Gallici Colbertum, ob gentilitium Draconis sive Anguis insigne, epistola eo nomine ad illum edita, ejusdemque Selectis Numismatibus inserta p. 299. edit. ultim. ingeniose replic. Subit hic iterum mentem Baudelotii memoria, qui l. c. illud, quod draco in nummo Neronianus in capite gestat, Lampadem interpretatur, festumque illud Aegyptium, cui nomen *Accensionis Lucernarum*, in Isidis tutelaris Aegypti numinis & caelestis signi, sub quo Nili inundatio contigit, institutum, ac cymbium aureum, illud Apulejanum libr. IX. (in cujus medio flammulam fuscitari largior.) indigitari credit. Crucem praeterea Criticis figit, quid litera L. hoc in Neronianus Agathodæmonis nummo denotet. Num e Scaligeriana hypothese *Lustrum*? an ex opinione Dn. du Cange duntaxat nota, & velut *diple* quaedam, nummis Graecis appingi solita, non autem litera sit? an inter beatrices illas literas, vesti Dianæ affixas, recensenda? an vero per L. *Annus* sive *Annus*, quo nummus cusus, notetur, eruditissimo conatu perferutatus est Cl. Nicaeus de Nummo Pantheo p. 66. seqq. ubi false nimium exagitat Medicum alioquin eruditissimum & celeberrimum Philosophum, Fort. Licetum, qui L. IA. in nummo Agathodæmonis obvium, LVCERNAM INVENIT DELTA, interpretatus est; quo vix absurdius unquam quid excogitari posse credidit. De hac litera L. in nummis Graecis exhibita, politum opus & singulare parat, vir summæ eruditionis Dn. Toinardus Aurelianensis, e Nicaei testimonio; hanc insuper materiam exactissime, uti solet, tractavit Eminentissimus S. Rom. Eccles. Cardinalis, Purpuratorum Patrum doctissimus, de Epoch. Syro-Maced. Dissert. IV. p. 364. seqq. Ad Agathodæmonem quoque collineare videtur nummus Aegyptius Faustinae Senioris apud Joh. Tristanum Sanctamantium, comment. Histor. T.I. p. 612. &

Tab.
XXIV.
Illustr. Fig. 2.

Illustriff. Spanheimium de Vl. & Præst. Numism. Edit. noviff. p. 223. in quo ex majorum Aspidum genere se conspiciendam præbet *papavere* notata & spica; ubi probe notandum, hoc serpentis genus a Lucano vocari *somniferum*, quod epitheton *papaveri* alias tribuitur:

Pleraque somniferis serpens peregrina venenis.

Et alibi:

Aspida somniferam tumidam cer-vice le-vavit.

Sed hæc de Agathodæmone, papavere exornato, sufficient.

ABRAXAS

jam succedat. Dicitur hoc Numen Basilidianum, secundum exquisitissimæ eruditionis fontem inexhaustum, Salmasium de Ann. Climacteric. p. 571. *Abraxas* apud Ægyptios, apud Græcos autem *Abraxas*. Nominis derivationem nosse si cupis, vocem hybridam esse, e Græco & Hebraico conflata, credit Canonicus quondam Tornacensis, eruditissimus Wendelinus, & sensum elicit pium quidem, (e Chifletii effato in Proteo Abraxa p. 39.) sed nimis pium, nimis Christianum, altiorisque sapientiæ, quam ut in malevolas illas Gnosticorum animas introiret; sic enim explicat:

A. Αβ.	בן	Pater	1.
B. Βέν.	פ	Filius	2.
R. Ρούα.	פיר	Spiritus	100.
A. Αγαβί.	שקד	Sanctus	1.
S. Σωτηρία.		Salvatio	200.
A. Από		a Beneficio	1.
X. Ξύλα		Ligni	60.

Summa numerorum 365.

Acute

Acute hæc quidem excogitata & ingenioso sensu; cui interpretationi bene multæ (uti eruditorum aquila, Scaliger, in Epistolis Gallicis, ad calcem opusculorum additis, jam mentem aperuit, a magno Salmasio ideo perstrictus) similes reperiri possent. Dissentiunt autem ab hac Wendeliniana Abraxæ interpretatione mirifice Patres, quos inter doctissimus Hieronymus in 1. cap. Abdiæ: *Nonne contra Deum cogitatio est Basilidis impudica, & portentosum Abraxas nomen, quod præfertur Domino Conditori?* Imo negabat Basilides, Christum passum, aut crucifixum, & prohibebat, homines pati martyrium pro nomine ejus, qui nec passus esset nec crucifixus; teste Tertulliano de Præscriptionibus c. 46. Numerum quidem 365. contineri nomine *Abraxas*, Divus Hipponensium Præsul Augustinus testis est: *Basilides*, inquit, *trecentos sexaginta quinque caelos esse dicebat, quo numero dierum annus includitur.* Unde etiam quasi sanctum nomen commendabat, quod est *Abraxas*, cujus nominis literæ secundum Græcam supputationem eundem numerum complent. Sunt enim septem α & β, & ρ & α, & ξ & α & ε. id est, *unum & duo & centum & unum, & sexaginta & unum & ducenta*, quæ sunt in summa trecenta sexaginta quinque. Huc respexit Tertullianus advers. Marcionem libr. 1. c. 7.

*Tantos esse Deos Basilides credere jussit,
Quantos & dies annus habet, tot denique mundos.*

Reverendiss. Canonicus Arienfis, Macarius, in Abraxa sive Apistopisto, quod nullus ante illum vidit, nomine Mithræ supputationem eandem includi declarat & probat. Sed quod hic obiter notandum, Macarius necesse habuit tribuere e numerum 8. & H numerum 7. contra rectam numerandi rationem, quod felicius extulit R. P. Kircherus P. II. T. II. Oedip. Ægypt. Class. II. c. 6. Vid. Cl. Chifletius in Gemm. Abrax. Comment. Cap. I. p. 65. seqq.

§ 3

Inter

Inter Gemmas has Abraxæ & quidem Tab. XIV. Gemm. 56. exhibet Cl. Chifletius ectypus Laur. Pignorii, in quo comperet Hecate illa triformis tædifea, quæ secundum Prudentiam

putatur

Agmina Vipereo superis inducere flagro.

Altera pars gemmæ Basilidianæ exhibet imagunculam Abraxæ, qua *Harpocrates*, seu potius *Pantheon* representatur. Loto infidet Harpocrates, dextram ori admovens, sinistra vipereum Hecates tenet flagrum, ad radices loci *Papaveris caput*, cum arboris forte lauri ramo; arbori circumvolutus anguis. At enim vel me fallunt omnia, vel est hæc Panthei imago. Sub Harpocrate Solis orientis effigies latet, quippe Plutarchus in Pythio oraculo vidit, Ægyptios principium ortus Solis exprimere picto puerulo, qui Loto infideret. Id quod Stella capiti immittens, & Phosphorum representans, maxime videtur innuere. Ut silentio transeam, Harpocratem plurima cum Phosphoro habuisse communia, & sic potuisse vocari Phosphorum: de quibus doctissima quæque congestit Illustr. Cuperus in Harpocr. p. 125. His inductus rationibus Dn. Baudelot d' Airval, inscriptionem illam

BONO DEO PVERO
PHOSPHORO

maxime in Harpocratem quadrare, Tr. de l'Utilité des Voyages p. m. 220. probat. Flagellum Hecatis Vipereum indicat forte, per Hecaten Phosphorum denotari, quod e Theocriti discimus Scholiaste: *Ἐκείνη καλεῖται δαδύχος καὶ Φώσφορος. Hecate dicitur tædifea & lucifera.* Sic quoque de reliquis Panthei signis pronuntiandum. Angues Æsculapium, Cererem *papaver*, lauri ramus Apollinem denotat. Verum hæc omnia epigraphæ refellit, & Abraxam esse indicat: est vero illa ΙΑΨ CΑΒΑΨ sive ΙΑΩ ΣΑΒΑΩ. Quod voculam JAO concernit, est

est illa, secundum Cl. Macarium, velut tessera Sectæ Basilidianæ, & Abraxæ delirii argumentum. Clarius Apollo, consultus, quis Deorum habendus esset, qui vocatur *Ιάω*; ita effatus est apud Macrobi. L. I. Saturn. cap. 18.

Φράζο τον πάντων ὑπατον θεον ἔμμεν ἰάω,
χειματι μὲν τ' Αἰθνη, Δία δ' εἰαρος ἀρχομένον,
Ἥλιον δὲ θέρεος, μεταπτώου δ' ἀβρον ἰάω.

Dic omnium supremum Deum esse Jao.

*Hieme quidem Plutonem, at Jovem vere incipiente,
Et solem æstate, autumnno autem festivum Jao.*

Ex mente doctissimi Chifletii *Jao* nihil aliud est, quam Tetragrammaton *יהוה*, unde etiam *Ιάω* & *Jōvis* in casu recto, addita nimirum terminatione Latina. Eusebio Libr. 10. de Præpar. Evang. c. 29. *Ιάω* est *Salus*, hoc est, Dei salutare. En deestandam Basilidis maliciam, verum Israëlitis Deum, naturæ Auctorem, ad naturam Dei opificium deflectentis. Sic & eadem nequitia a damnatis his hæreticis *σαββάω* a nomine divino *Sabbath* derortum. Videtur autem hæc gemma Amuleti loco gestata. Ad incantationes enim hoc sanctissimo abutebantur nomine, id quod ex Geoponicorum Scriptoribus, Constantino præsertim, eluces, afferente, duobus hisce vocibus, *Ιάω σαββάω*, quosdam ad pisces capiendos uti. Sed hæc de Abraxa fusius adduximus, ut artis nostræ membris constaret, quid de his Amuletis, toties agris commendari solitis, sit sentiendum, & quo fonte lustrali, hæc salutares profluant gemmæ.

Aliud signum Pantheon nobis exhibet in Sarda gemma Tab. Argus ille antiquitatis, Jac. Sponius, in Miscell. erud. Antiq. Artic. 5. XXIV. §. 2. p. 20. Fulmen enim Jovem, caduceus Mercurium, *pa-* Fig. 4
paver adjunctum Proserpinam, (vel e mente Dn. Baudelotii l. c. p. 240. Lares, quibus capita allii *papaverisque* dicata,) spica frumenti Cererem, sistrum Iudæam, remo Fortunam, rota

Neme-

Nemesin, caput armatum casside Palladem & Martem, alæ Victoriam, & cornucopiæ Abundantiam significant.

HARPOCRATIS facta mentione, silentio prætereundum non est, miram ejus imaginem ab Illustriss. Cuperio, qui maxima solertia, & exquisitissima judicii, qua pollet, acutic, quæ de Harpocrate dici possunt, in elegantissimo congestit opere, eidem ingestam. Mutuatus est illam e Goropii Becani, magni illius Linguae Germanicæ Vindiciis, Hieroglyph. Libr. IV. p. 48. a Pighio, curioso Romæ Veteris exploratore, huic suppeditatam, quam a Pyrrho Ligorio Neapolitano obtinuerat. Dum Pyrrhi hujus Ligorii reminiscor, obviant menti *ἀνεύροτα* ejus adhuc opera, quæ ceu absconditum thesaurum, XXVI. voluminibus constantem in Bibliotheca Taurinensi latere, ab Illustri Abbate Gualtherio ipsi monstratum, testis est *ἀντίπτηξ* Rev. P. Don Mabillon in Itiner. Ital. p. 8. Mira hæc sunt; sed majora adhuc de Ligorio promit Illustriss. Spanheim. de Vt. & præst. Numism. antiq. Diss. IV. p. 191. seq. Edit. Noviss. cui non inspicere tantum hæc volumina, sed versari aliquoties, fors dedit. *Herculei viri hujus*, inquit, *lucubrationes antiquariæ etiamnum superstites, in XL. & plura volumina digestæ, integræ adhuc in Taurinensi Bibliotheca & Romæ, magna sui parte, in suppellectile libraria quondam Christianæ Augustæ, Farnesiana & Barberina instar præstantissimi cujusdam thesauri, adservantur.* Quæ contineantur his voluminibus, postea recenset judiciumque suum annectit limatissimum, cui tuto fidere possis. Spanheimiano Dn. Montfauconii subnectimus e Diar. Italic. sive Monum. Vett. Bibliothec. & Museorum notit. singul. c. 20. p. 279: *Pyrrhus Ligorius omnem pæne ætatem investigandis describendisq; Urbis monumentis contrivit. Is longe cæteris præstitisset, si tanto labori studioque parem eruditionem nactus esset. Verum deficiente literarum nobilitate, in multis lapsus est. Hujus Scriptorum pars in lucem edita, pars inedita sunt.* Hæc

Occa-

occasione imagunculæ Ligorianæ diximus, nunc propius eam inspecturi. Hæc sedens pusionem repræsentat, Harpocratis more dextra indicem digitum ori admovens; fronti imponitur corniculata Luna, in capite corona Isis, cincinnatæ comæ inflexi serpentes, a dextra pharetra pender, arcus retentus pedibus adjacet, sinistra tenet accensam tædam, & aliquot capita papaveris amplectiturque gallum gallinaceum. Pone illam noctua, cujus capiti ornamentum Isiacum, quod & imaguncula gerit, impositum. Hæret calamus & aqua in explicando ænigmatico hoc Pantheo. Illustriss. Cuperus in Harpocrate suo, ex omni antiquitate eruderto, ad Solem referri posse plurima in hoc Pantheo, quæ inter papaver quoque, credit; hæc enim ejus verba p. 155: *Ego putabam nonnunquam, facem accensam, serpentem, pharetram. arcum; gallum gallinaceum, papaveris, quod τῆς πολυγονίας σύμβολον, capita ad Solem referri posse, & insigne capitis noctuæ quoque impositum, Ægyptiorum signa sapere.* Tandem autem Vir Excellentissimus non repugnare vellet asserit, si quis sententiam Joh. Orçivini amplecti velit, stautentis hanc Ligorii imagunculam Lunam videri, eo quod hæc, quæ in imaguncula adesse conspiciuntur, fax, noctua, gallus gallinaceus, papaver, indicia noctis. Si tot inter eruditos instrepere anser olores liceret, statuerem, omnia hæc ad Harpocratem referri posse, si Phosphori nomine, quod jam probavimus, denotetur & intelligatur. Plinium ad partes meas voco, cujus locus diversis opinionibus conciliandis aptissime inserviet; *Præveniens (solem sydus) & ante matutinum exoriens Luciferi nomen accipit, ut Sol alter diem maturans, contra ab occasu refulgens nuncupatur Vesper, ut prorogans lucem, vicemque Lunæ reddens.* Hac ratione Harpocrates & Phosphorus erit & Vesper, Soli inserviens & Luna; quid igitur mirum, amborum ipsi signa affixa? Sic serpens vel vipera, pharetra, arcus retentus, gallus gallinaceus, papaverisque capita *πολυγονίας* symbolum,

T

ad

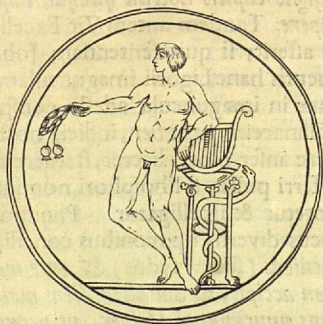

ad Solem & Apollinem five diem; noctua vero, fax accensa, luna corniculata, Ifidisque cymbium, ad Lunam, vel noctem, vel Dianam, vel Hecaten, (eadem enim omnia hæc designant numina) referri possunt.

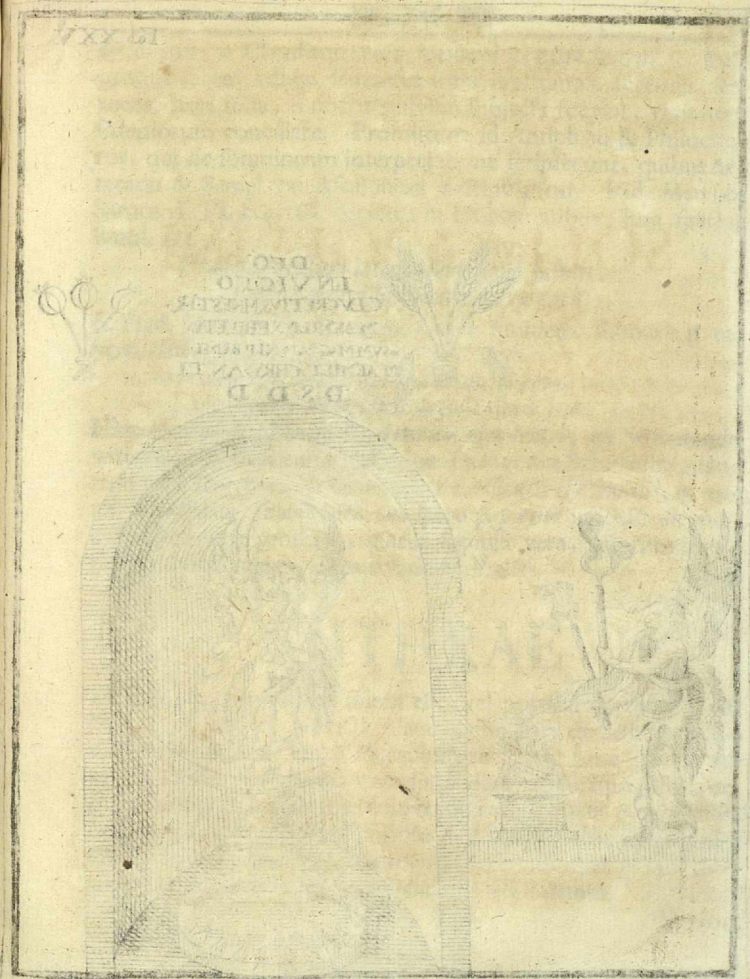
Sed, inquires, quid

SOLI vel APOLLINI

(idem nempe Apollo cum Sole physiologicè ratione potestatis ac significationis diversus, fabulose & ut Deus animalis, inquit eruditissimus a Turre Dissert. de Michra cap. 2. p. 178.) cum *papa-verere*? Vtique. De Apolline nummus, vulgo dictus concur-niatus, Trajani apud Patinum in Thesaur. Mauroceni p. 53. fidem facit. Apollo hoc in nummo dextra laurum tenet, junctis, si

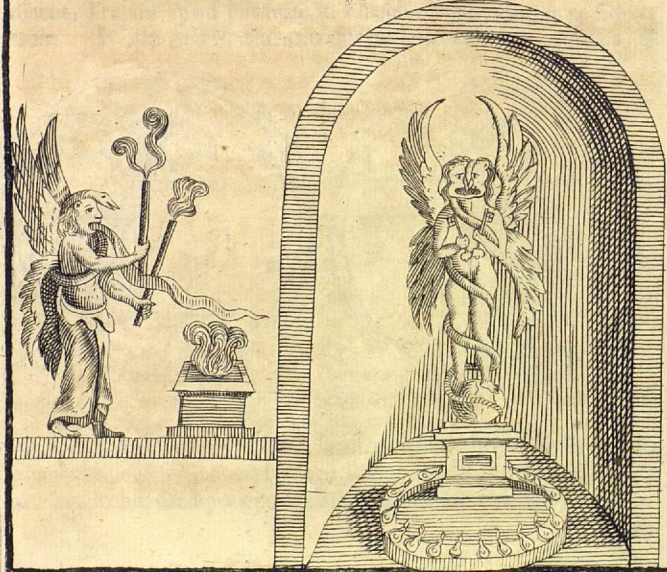
visus non fallit, *papa-veribus*; sinistra citharæ imposita supra tri-pus stanti, cui serpens est intortus, absque ulla tamen inscriptio-ne. Nullo hic Oedipo opus: Laurus enim *μαντιδὸν φυτόν* a Græ-

Tab XXV

DEO INVICTO
 CLYCRETIVS MNESTER
 MAEMILIVS PHILETVS
 ANNI PRIMI
 MAEMILLI CHRYSANTHI
 D S D D

eis dicitur, a Claudiano vero *venturi praescia laurus*. Fulgentius facem adhuc sententiae meae illustrandae accendit, statuens, lauri folia, si noctu pulvino subiecta fuerint, veritatem somniorum conciliare. Promittunt id Antiphon & Philochorus, qui de somniorum interpretatione scripserunt, quibus Artemon & Seraphion Aescalonites adstipulantur. Vid. Macrob. Saturn. L. VI. c. 4. Cl. Alciatus in Emblematis: huc spectat Embl. 211.

*Praescia venturi laurus fert signa salutis,
 subdita pulvillo somnia vera facit.*

& Fred. Morellus in Corollar. Alciat. Emblem. subnexis p. m. 905. Graece hoc exhibet:

Μάντις ἔχει ἀγαθῆ σωτήρια συμβόλα δάφνη
 κρατίζῃ ὑποσώθεισ ἀτρεικῆς εἰληνὴν ἕναν.

Hinc *δαφνοφάγοι* Vares dicti, *laurum mordentes*, ad procuranda vaticinia. Scribit enim Hesiodae Theogoniae Scholiastes, *laurum ἐναργεῖν πρὸς τὰς ἐνθάστιαιμούς* i. e. *efficacis esse auxilii, in numinum afflatu*. Patet hinc cur lauro *papaver* junctum sit; hoc enim somnum producit, laurus somnia vera, quorum interpres Apollo Psychius, omnis vaticinii Praeses.

Sic

MITHRAE

quoque, (quam nil nisi solem esse, vel potestatem aliquam ad Solem referendam, invictis plane argumentis demonstrat eruditissimus Phil. a Turre in Monument. Vet. Antii inserta de Mithr. Dissert.) *papavera* cum spicis data exhibitaque fuisse, ex Inscriptionum Gruter. opere novo discimus, quam B. L. oculis exhibemus, cui quoque e curioso R. P. Don Bernardi de Mont-fauçon Diar. Italic. sive Monument. Vett. Bibliothec. & Mus. notit. duo Idola Mithram representantia adjunximus. In vinea

T 2

D. Ho.

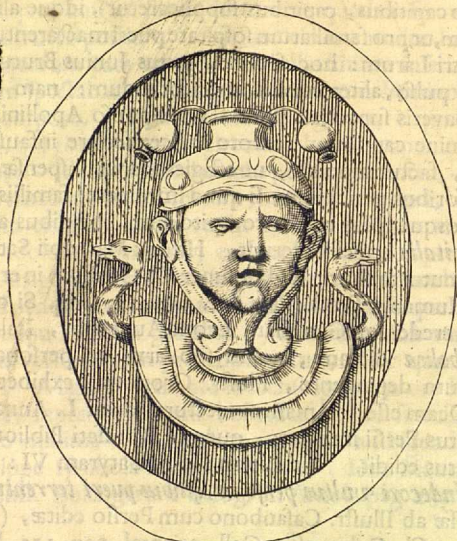
„D. Horatii Muti e regione S. Vitalis deprehensum fuit idolum
 „(verba sunt Cl. Montfaucon) ex albo marmore, statura palma-
 „rum quinque, basi insitens, in camera quadam sive conclavi
 „fornice instructo positum. Aderant circum multæ lucernulæ
 „figlinæ, quarum pars tenuior, ubi ellychnium inseritur, ver-
 „sus idolum spectabat. Eratque simulacrum leonino capite,
 „humano corpore. Pedibus insitabat globo, e quo serpens
 „oriebatur, qui totum corpus circumvolvens, caput in os ejus
 „immittebat. Idolum porro manus pectori admodas, & utra-
 „que clave tenebat. Alæ IV. inerant, humeris hærentes, quarum
 „binæ versus cælum, binæ versus terram spectabant. Post
 „effossum Idolum hujusmodi, eodem loco aliud deprehensum
 „est, sed in Anaglypho sculptum leonino capite, corpore humano,
 „a zona ad pedes indutum subtilissimo velo expansisque brachiis,
 „utraq; manu faculam gestabat. Alæ item duæ versus cæ-
 „lum: duæ versus terram protendebantur, inter quas serpens
 „oriebatur. A latere dextro ara succenso igne, ex ore Idoli fa-
 „scia emissâ, supra ignem aræ volitabat. Hæc simulacra esse
 „Mithræ ne minima, ut quidem autumo, ambiendi causa,
 „omnia quippe symbola in hoc quadrante. Hæc Montfaucon:
 „Confer doctiss. Bulengerum Eclog. in Arnob. pag. 287. & pag.
 337. seqq.

LARVNDAM vel MA- NIAM

Producimus, Larum matrem, quam perperam viri docti
 cum *genita mana* confundunt, cujus mentio apud Plutarch. in
 Quæst. Roman. quæ generationis Dea erat, non mortuorum
 aut Lemurum; annotante Criticorum principe, Salmasio in So-
 lin.

lin. p. 297. F. Huic Maniæ cum ludi in compitis agitentur, a
 Tarquinio Superbo restituti ex responso Apollinis: quo præceptum
 est, ut pro capitibus, capitibus supplicaretur, idque aliquandiu
 observatum, ut pro familiarum sospitate pueri macerentur Maniæ
 Deæ, matri Larum: hoc sacrificii genus Junius Brutus consul,
 Tarquinio pulso, aliter constituit celebrandum: nam capitibus
 alliis & papaveris supplicari iussit, ut responso Apollinis factisfie-
 ret de nomine capitum, remoto scilicet scelere infaustæ sacri-
 ficationis, factumque est, ut effigies Maniæ suspensæ pro sin-
 gulorum foribus periculum, si quod immineret familiis, expia-
 rent: ludosque ipsos ex viis compitorum, in quibus agitaban-
 tur, *Compitalia* appellitaverunt. Hæc ex Macrobio Saturn. libr.
 I. cap. 7. mutuata sunt; vid. insuper Cl. Geustum in erudito de
 Victimis Humanis Tract. Part. I. c. 3. p. 12. seqq. Si conjectu-
 ræ locus, crederem Gemmam Leon. Augustini, Italice *Ma-
 sebera symbolica* dictam, quam sub larva vel persona symbo-
 lica somnum depingente, Illustr. Gronovius exhibet n. 103.
 Maniam Deam esse. Ansam conjecturæ dedit L. Annæus Cor-
 nutus, vetus Persii interpres, quem e Rousati Bibliotheca Cl.
 Elias Vinerus edidit. Sic autem ille ad Satyræ VI: *Mannii
 dicuntur indecori vultus personæ, quibus pueri terrentur.* Ve-
 teres Glossæ ab Illustr. Casaubono cum Persio editæ, (quarum
 Eclogarium Cl. Colomesius Gall. oriental. pag. 115. Magnum
 Jos. Scaligerum esse perhibet,) non *Mannii*, sed *Mania* legit.
 Velamentum capitis personæ hujus mithram vel pileum exhibet,
 cuius summitati papaveris capita, symbola sacrorum Deæ Ma-
 niæ, imposita sunt. Facies & oculi semiclausis non Laris familia-
 ris, sed Larvæ Lemurumque exhibent imaginem. Duo enim,
 secundum Illustr. Salmasium in Solin. l. c. Larum faciebant ge-
 nera, quorum alii Laræ familiares, alii Larvæ dicebantur: bo-
 ni illi genii, isti mali & noxii. Sic quoque Festus ait: *Manias
 appellabant Larvas i. e. Manes, quos Deos esse putabant, ab
 inferis*

inferis ad superos emanantes, quorum mater erat Mania sive Aivia. Neque data occasione prætereundum, hoc Maniæ nomine Eumenidas sive Furias indigitari, sive Erinnyes, teste Pausania in Arcad. sive libr. VIII. cap. 25. p. 650. edit. Kuhn. Jam vero Ceres quoque Erinnyes cognominata a Callimacho in Fraga. N. CVII. τὴν μὲν ἢ ἐσπέρην ἐρινύϊ τελεφεσσαίῃ. Quam ille procreavit ex Erinnye Telphusæa, ubi Cl. Scaliger in Conjectancis optime

optime judicat, per *Erinnyn Telphusæam Cererem* intelligi, per *ἐσπέρην* autem Excell. Bentlejus *Neptunum* designari credit, qui in equum mutatus Cererem compressit; unde quæ illa iracunde tulerit, *Erinnys* dicta a verbo *ἐρινύειν*, quod *furere* Arcadibus est; quæ fufius deducit Pausanias in Arcad. l. c. qui loco *τελεφεσσα* substituit *Θελεπυσα*, & pro gentili *τελεφεσσαίῳ*, *Θελεπυσαίῳ*. Insuper & filix, ex hoc concubitu genitæ, Pausanias meminit, τὴν δὲ Δημητέρα τεκεῖν φασὶ ἐν τῷ ποσειδῶνι θυγατέρα, ἧς τὸ ὄνομα εἰς ἀτελέσους λέγειν ἐ νομίζουσι. *Cererem quidem ipsam Neptuno filiam peperisse tradunt, cujus nomen, ne ad prophanos ederetur, religione sanxerunt.* Pausan. l. c. Ab hac Cerere Erinnye *Cere-riti* dicti furore correpti.

Sed ad Gemmam Augustinianam, a qua nos Ceres deducit Erinnyes, redeundum, quam ex cygnis duobus ad mortem referri posse credit in enarratione celeberrimus Auctor, quoniam cum in reliquis omnibus somnus morti sit similis, hic ales præfagiens bonum, quod ex morte capitur, tunc cantat suavissime; præterea urnam in capite esse credit vel ollam circum, intus habentem papavera æterni somni.

*Nobis cum semel occidit brevis lux,
Nox est perpetua una dormienda.*

Cygnos insuper convenientes Morti volucres esse credit, ut Cicero a Socrate didicit: qui cum jam esset expiraturus, dixit amicis: *vos me existimatis minorem cygno in prædicendo, qui sinem suum præsentens auget cantum, se promptum & alacrem ostendens migrationi ad Deum, cujus est minister.* Hinc in Gemma apud eruditiss. Joh. Chiffetium in Socrate sive Judicio de Gemmis, ejus imagine calatis, cygnus in Socratis capite; qui carmina sancti moriens canit exequialia. Omnia hæc a Cl. Augustino prolata apta sunt & concinna: demonstrabo tamen, hæc omnia melius ad Somnum referri posse, præcipuo a cygnis deducto argumento.

Carolus Cæsar Baudelot d' Airval, vir in omni antiquitate
 versatissimus, in aureo libello Gallicæ inscripto: de l' Utilité des
 Voyages, Lucernam a Fortunio Liceto e Museo Hieronymi a
 S. Sophia Medici Patavini, præclaro de reconditis antiquorum
 Lucernis operi libr. VI. c. 26. p. 756. insertam, compitalia sa-
 cra & ludos continere credit, ubi ludentes saltantesque pueros,
 Lares; effigies, quas manu gestant, Manias esse credit, quas
 in compitis, uti e Macrobio jam demonstravimus, suspendere
 solebant, e lana compositas. Vnde Varro in sesquiviis *molles*
 vocat, & quidem duplices viriles muliebresque, quas pro li-
 berorum capitibus ponebant, pro servorum pilas, precantes
 Maniam & Lares, ut pilis contenti parcerent vivis. Encarpus
 in lucerna obvius, e capitibus *papaveris* & alii Laribus sacris
 coagmentatos esse credit. Quæ viri doctissimi sententia, licet
 antiquitatis gustum sapiat, nisi me tamen omnia fallunt, lu-
 bentius Fort. Liceti conjecturæ subscriberem, hoc sacrificium a
 pueris nudis Baccho Ægobolo exhibitum vendicanti. Omnia,
 quæ Lucerna hæc exhibet, egregie illustrent Pausaniæ locum.
 Hic enim pueri soli sine mulieribus, sine viris adultis, frequen-
 tes, nudi, pulcherrimi, ludibundi, sonantes, organa musica
 pulsantes, modulantes ac hilares in hac Lucerna comparent,
 cum secundum Lycophronem Bacchus *Δαίμων ἐνὸς ἄλλοις. Φιγαλεύς,*
φαισθήεις, Deus tripudii, Phygaleus, Phæusterius. Hinc ejus sa-
 crificia tripudiis celebrata. Lati autem hi pueri, quod fuerint
 liberati tam dira pernicie sacrificii sævissimi commutati tandem,
 placato jam Deo, in innoxium capræ sacrificium pro puero im-
 molando, hac in Lucerna distincte effigiatum. Nec *papaveris*
 capita, si quæ in encarpis reperiunda, huic Liceti opinioni de
 sacrificio Bacchi Ægiboli aliquid detrahunt, cum, uti jam ali-
 bi demonstratum, papaveris capita a Bacchi sacris minime exu-
 lent. Sed hæc de Mania, immanique hominum victima illi
 immolata, tandemque in *papaveris* alliique capita commutata,
 dicta sunt.

Revocat

Tab.
 XXVI.
 Fig. 1. 2.

Revocat hoc in memoriam homines *Pharmacos*, de quibus Svidas: *Pharmacos* vocabant eos, qui publice alebantur, ut civitates expiarent suo interitu. Vocabantur hostiæ humanæ quoque *Catharma*; tale se & cæteros Apostolos mundo fuisse περιμάθαρμα, questus est Gentium ille Doctor beatissimus 1. Cor. 4. v. 13. Vid. de his Pharmacis, alexiteriis & pericatharmatis Excell. Vrsini. Analect. sacr. libr. 1. §. 29. & Cl. Lohmejerum in Epimenid. sive de Lustrat. Vett.

Ab his *papaverum capitibus*, humanis in sacrificio Maniæ substitutis, fluxit forte, quod κωδεία simul humana capita & *papaveracea* denotarent. Testis mihi hac in re Pollux Onomast. libr. II. cap. 4. Segm. 39. p. 172. Edit. Hemsterhuif. τὴν μὲν τοῖ κεφαλὴν εἰ ποιηταὶ καὶ κωδείων καλοῦσιν ἀπὸ τῆς τοῦ μήκωνος κεφαλῆς ὀνομάσαντες. *Caput autem Poëtae etiam κωδείων vocant, a papaveris capite hoc nomen derivantes.* Consul. in h. l. Not. Kuhni & Seberi, qui annotant, κωδεία, κωδύα, & κωδία in MStis reperiri. Sic Græca vox Μήκων a nonnullis a μήκει, i. e. magnitudine capitis deducitur. A vocula hac μήκων, vel Μάκων, Bohemicorum *Mak* & Vngaricum forte fluxit; & Germanorum quoque Dialectus quadam papaver *Mahen* & *Magen* vocat, hinc *Magen-Saamen* / *Magen-Del*. Si Garcia ab Horto Arom. libr. 1. cap. 4. credimus, capita *papaveris* in India aliisque orientalibus regionibus repertu dantur, *Caxcax*, aliis *Caschas* dicta, Carolus a St. Josepho in Pharmacop. Persic. *C-hese-c-hasch* scribit: exstat enim in hoc Pharmaceutico corpore *Sharab C-hese-c-hasch*. Vinum papaveris. *Qours C-hese-c-hasch*, Trochisci papaveris, *loouy C-hese-c-hasch*, Iohoh papaveris aliaque. Hæc humana capita adæquant magnitudine, & binos fere sextarios in se, i. e. XXX. seu, ut alii vertunt, LX. uncias continere queunt: Pierius Valerianus, accuratissimus Hieroglyphicorum collector, nobis hac in re consentit, pronuntians, nullum fructuum foetum insigniore capitis honore conspicuum

spicuum esse *papavere*, & verum capitis hieroglyphicum apud veteres exitiale: lavore quippe delicatum, & regia quasi corona redimitum, majestatem quandam præ se fert. Favent his a nobis hæcenus allatis Gemmæ apud Gorlæum, & *papaveris* & humanum caput infimul exhibentes, in cujus prima mulier cum ligone & capite *papaveris*, & a tergo spica: in secunda rursus loco capitis *papaveris*, caput humanum cernitur, itidem cum ligone & spica. Repetit has Gemmas in Spicilegio Antiquitatis eruditissimus Begerus, p. 72. addens: *Ligo fodiente terræ instrumentum, non tantum in effodiendis ædificiorum fundamentis usurpatur, sed etiam in agricultura, adeoque facile constat, caput papaveris & spicam ad hanc solam pertinere: spicam autem & caput humanum, non tantum agriculturam tangere, sed etiam historiam effossi capitis humani in fundamentis templi Capitolini simul adumbrare, quo prodigio futurus Romanorum dominatus, & ex dominatu procedens agricultura securitas, annonæque copia Romanis innotuit.* Hæc Begerus. Alii ex historia hanc capitis *papaveris* & humani comparationem defluxisse arguunt, ubi Tarquinius cognomento Superbus, per hortum inambulans, nullo responso dato ei nuntio, quem Sextus filius, quid sibi agendum in Gabios esset, sciscitatum miserat, tantum baculo eminentiora *papaverum* capita, (Ovidius in liliis id factum ait libr. 2. Fast. v. 703. seqq.) decutiebat. Ex quo Sextus intellexit, proceres paulatim submovendos. Sed hoc vetus fuit Corinthiorum exemplum, e quibus oriundi Tarquini. Siquidem ferunt Periantrum, qui Corinthi tyrannidem exercuit, cum per fidem nuntium Thrasylulum Milesium consuluisse, quam arte quæ vi sibi principatum stabilire posset, nullum ab eo responsum accepisse: vidisse enim se tantum nuntius memorabat, eum in campum triticæ segetis ingressum, eminentiores spicas baculo decussisse, atque ita Periantrum instructum, capitibus civitatis cæde & exilio

Tab.
XXVI.
Fig. 3. 4.

exilio sublatis, tyrannidem occupasse. His rationibus inductus Marchio Cæsar Ripa Iconem artis regnandi (*Rationem* vulgo *Status* vocant) sanguinario hoc Tarquini factò, decussione nempe altissimorum *papaveris* capitum exornavit, & conspiciendum exhibuit.

Delassatus jam calamus incidit in

SOMNVN,

cui tanquam Deo divinos honores decrevit pagana supersticio: nam illi æque ac Somnio Orpheus (vel potius Cecrops seu Cercops, ut quidam putant, indicante Cicerone de Natur. Deor. c. 38. sive Onomacritus, uti ex Tatione traditum refert Eusebius libr. X. c. 11. Præp. Evangel.) sicuti reliquis Diis Hymnos composuit, & partim cum papavere, partim cum aromatis thymiama adolevit. Prioris hymni in Somnum initium est:

Ἦπνε ἀναξ μακρῶν πάντων θνητῶν τ' ἀνθρώπων,

Somme Pater divum omnigenum unicus atque hominum Rex.

e versione Scaligeri. Posterioris autem in Somnium:

Κιλήσκω σε μάκαρ ταυσιπτερε, εἴλε, ὄνειρε,
Ἄγγελε μελόντων.

*Obsecro te princeps, celerem pernicibus alis
Nuntius incerti.*

Hinc Ovidius Metamorph. L. XI. hoc divino elogio Somnum mactat:

*Somme, quies rerum, placidissime Somne Deorum,
Pax animi, quem cura fugit, qui corda diurnis
Fessa ministeriis mulces reparasque labori.*

& alibi de Somno:

Quo cubat ipse Deus membris languore solutis.

Apollonius Rhod. Argonaut. libr. 4. v. 146. Ἰπνον ἀσσοτηγὰ
 θεῶν ὕπνου, *Somnum opitulatorem Deorum supremum*, vocat.
 Jovem, mundi, secundum Mythologos, rectorem vigilantissi-
 mum, qui se semper in excubiis manere proficitur, profundo
 lethargo demersisse Junonis precibus Somnum, testis est inge-
 niorum fax, & divinus vates, in Iliad L. XIV. v. 233. qui ideo
 fugillandus videtur eruditissimo Bonifacio Histor. Ludicr. (in
 qua tamen

Ludicra sunt gravibus seria mista joci)

Libr. XVIII. c. 15. p. 136. Edit. Bruxell. quod Superos aliquan-
 do ἀνύπνες & ἀγρύπνες, h. e. *insomnes soporisque expertes*, seu ca-
 lamo, seu lingua nuncupaverit. His igitur tractibus limam in
 illum exercebat Rhodiginorum doctissimus:

Hunc Ἐὶ ἀνάκτα θεῶν appellat Homeric Juno:
Nam Deus ipse Deum, Juppiter ipse Jovis.

In opere novo Inscript. GRVTERIAN. ab Excell. Gravio edit.
 fol. 67. n. 8. cum Baccho inter Deos maximos & σωτήρας sive
 Conservatores refertur Somnus:

DIIS MAXIMIS
 BACCHO & SOMNO
 HUMANAE VITAE SVAVISSIMIS
 CONSERVATORIBVS
 SACRVM.

Et optime junguntur Bacchus & Somnus: quis enim in so-
 mnum prior Bacchi mancipiis, vicisque cruore saturatis? quip-
 pe vina ad somnum disponunt, teste Poëta:

Somme veni, en volucres tibi dulcia carmina dicunt,
In vitat placido te vaga lymptha sono.

Te

Te viola, te lilia pulchra tuumque papaver,
Teque vocant plenis Cressia vina cadis.

Deum & Regem demonstravimus Somnum: ingrediamur nunc
 ejus Regiam. Hanc in Lemno finxit Homer. Iliad. ̄ v. 230. &
 quidem in civitate Thoantis,

Λήμον δ' εἰσαφίκαε, πόλιν θεῖοιο Θόαντος,
 Ἐνθ' ὕπνω ξύμβλητο.

Lemnum autem per venit, civitatem di-vini Thoantis,
Vbi Somno obviavit.

Ovidius Metamorph. libr. XI. apud Cimmerios luculentissime
 Somni domicilium describit, quem consulat, cui volupe: nos
 illa tantum mutuo sumimus, quæ papaver nostrum tangunt,
 quippe

Ante fores antri focunda papavera florent,
Innumeraque herbae, quarum de lacte soporem
Nox legit, & spargit per opacas humida terras.

Circa urbem quoque, in qua Regia Somni, papavera late pro-
 pullulant, si Lucianus audiarur, ἀνὴρ σπεδαῖος ἐς τὸ γελασθῆναι,
vir ad concitandum risum factus, Histor. Ver. libr. II. p. 683.
 Edit. Gravian. κινῶν μὲν περὶ πᾶσαν αὐτὴν ὕλη ἀνέστηκε, τὰ δένδρα
 δ' ἐστὶ μήκιανες ὑψίλαι καὶ μανδραγόρα, καὶ ἐπ' αὐτῶν πολλὴ τι πληθὺς
 νυκτερίδων, τῶτο γὰρ μόνον ἐν τῇ νήσῳ γίνεσθαι ὄρεον. *Circa hanc*
(urbem) undique silva surgit, cujus arbores alta sunt papave-
ra & mandragoræ, quibus magna multitudo vesperilionum
insidet. Nam sola hæc avis nascitur hac in insula.

Vidimus ignavi domum & penecralia Somni; perlustravi-
 mus insulam & urbem: Mater Somni nunc in medium produ-
 cenda. Hanc vates Acræus in Theogon. nobis propalat v. 211.

Νύξ δ' ἔτεκε συγγεῖν τε μέρον, καὶ κῆρα μέλαιναν
 καὶ Θάνατον. τέκε δ' ὕπνον. ἔτιπτε δὲ Φύλον ἀνείρων,
 Οὐτινὶ κοιμηθεῖσα θεῆ τέκε ἔρεβέννη.

V3

Nox

*Nox præterea peperit odiosum Fatum, & Parcã atram
& Mortem; peperit etiam Somnum, peperit vero agmen
Somniorum,*

Quæ nulli mista Dea peperit Nox obscura.

Ergo patre destituitur Somnus, quia nocte dormimus & somniamus: ideo dicitur peperisse Somnum sine opera ullius Dei, quia sola nox facit, ut dormiamus & somniamus, ceu argue ad hunc locum ratiocinatur *κρημότατ* Clertus. Hanc Somni matrem, non minus ac filium Somnum, papavere exornavit antiquitas. Produco testem Peligni ruris alumnum Factor. libr. IV. p. 597. Edit. ad Vsum Delph.

*Interea placidum redimita papavera frontem
Nox venit, & secum somnia nigra trahit.*

Ve silentio involvamus filios Somni, satrapasque & præfectos. Inter plurimos filios trium meminit Ovidiana Metamorph. libr. XI. p. 419. Primus Morpheus est:

*At pater e populo natorum mille suorum
Excitat artificem, simulatoremque figuræ,
Morphea.*

Secundus & tertius:

*Icelon superi, mortale Phobetora vulgus
Nominat, est etiam diversa tertius artis
Phantasos.*

Sarrapas & præfectos Regiæ Somni e Luciano cognoscimus Ver. Histor. libr. 2. p. 684. *ὄντ* γὰρ δὴ ἀρεχε παρ' αὐτοῖς, σατράπης δύο καὶ ὑπάρχους πεποιημένῳ, ταρξίωνα τε τὸν Ματαιογένους, καὶ Πλουτολέα τὸν Φαντασίον. *Is enim apud ipsos regnat satrapis duobus & præfectis creatis, nimirum Taraxione Matæogenis filio, & Plutocle Phantasionis.* Sed linquimus hæc ludicra, ipsam Somni effigiem accuratius inspecturi. In Museo Fuggerorum Somni Dei antiqua statua, capite papaveribus revincto. Et fortassis illa ipsa est, quam ex Iconol. Deor. solertissimi Sandrartii hic exhibemus.

Ex

Ex Gemmis Augustinianis, studio Excell. Gronovii recensis, paulo ante, ubi de Dea Larunda egimus, personam, ipsi *Maschera* symbolica dictam, exhibuimus, quæ aptissime Somnum vel ejus matrem Noctem representat. Ejus in capite calathus, vel huic simile quid, papaverum capitibus exornatus, dilucidissimo Somni symbolo; & licet Cl. Augustinus mortem hac sub figura latere credat, argumentoque a cynis deducto firmet; proprio tamen jugulandum gladio, argumentoque a venercis his alitibus desumpto, felicius longe Somno vendicabimus. Tradunt enim Venerem, nullo alio recubare lecto voluisse, quam qui

qui e cycni plumis factus esset, præsertim vero iis, quæ super-
eminentibus pennis subsunt, & lanam appellavit hoc disticho
Bilbolicus vates Epigr. libr. 14.

*Lassus Amyclæa poteris requiescere pluma,
Interior cycni quam tibi lana dedit.*

J. Bapt. Mantuanus libr. 5. Alphons. hujusmodi lectos precio-
sissimæ annumerat supellectili :

*Vbi olorinæ subter velamina pluma
Serico odoratæ chlamydes? Asiatica giza.*

Equidem cæteris omnibus hæ meliores plumæ, quippe reliquis
molliores, quas ideo Poëta extollit:

*Non stratum sturviatilis anas, non anser Aneta
grandior exhibuit, non mollior ansere cycnus.*

Refloræscens eloquentiæ princeps, qui apud Italos Poësin La-
tinam velut ab Inferis reduxit, Fr. Petrarcam innuo, cycnum
pro lecto mollissimo & ad somnum placidissimum capiendum
imprimis apto, accipit hoc versu:

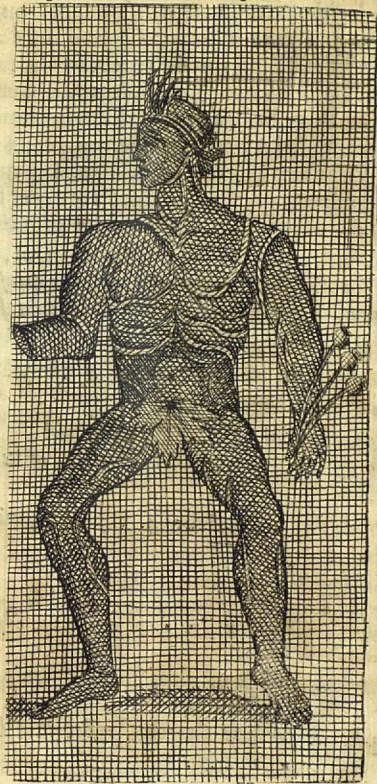
Postremum in cycno dant corpora casta sopori.

Plura, quæ huc collineant, vid. apud laboriosiss. Aldrovan-
dum, omnis positioris literaturæ, antiquitatis & historiæ natu-
ralis, quam fere exhaustit, ditissimum promum condum in
Ornichol.

His in antecessum prælibatis, quis non videt, hanc Gemmam tam
ratione papaveris capitum calathæ, (aut quidquid sit, quod in ca-
pitate gestat) impositorum somnumque blande provocantium,
quam ratione mollissimi e cycni plumis parati lecti, somnum pro-
curantis ipsique ablandientis, potiori jure posse vendicari, quam
vel Larundæ, vel Morri? Certe tam clara hæc sunt, tam perspicua,
ut nulla uberiori indigeant explicatione.

Vidimus

Vidimus papaveribus revinctum Somni caput, in mani-
bus quoque Somni, papaver sistimus. Promit opus illud mu-
sivum vir de antiquis monumentis optime meritis, Cl. Ciam-

pinus, in elegantissimo Libro, quod de Operibus Sacris Mufivis Romæ editid, Tab. XXX. n. 3. pag. 82. Reperta est hæc Somni imago Anno 1689. in antiquo quodam monumento, tertio ab Vrbe lapide extra portam Asinariam, nunc S. Johannis, via Latina. Figura hic expressa Somnum repræsentat, quæ cum tota nigra sit, ad noctis tenebras alludit. Sinistra tres flores tenet, quos papaveris judicat Cl. Ciampinus, somnum quippe conciliantis. Viro quidam eruditissimo non papaveris flores videntur, sed Aspergillum Somni, cujus apud veteres mentio. Sic si Virgilium Libro V. Æneid. inspiciamus, Aspergillum ramus est juniperi, vel virga, lethæo rore, vel si mavis, papaveris succo aliisque madidus. Sic enim altisonus Maro:

*Ecce Deus ramum lethæo rore madentem,
Vique soporatum Stygia supra utraque quassat
Tempora, cunctantique natantia lumina solvit.*

Et Statius libr. V. Sylv.

Latior extremo me tange cacumine virgæ.

Valerius porro Flaccus Argon. Libr. VIII.

*Contraque lethæi quassare silentia rami
perstat, & adverso luctantia lumina cantu
obruit.*

Apollonius Rhod. Argonaut. Libr. 4. expressit juniperi ramum substituit v. 156.

Ἡ δὲ μὴ ἀρνευθεῖο νεὸν τετυμῶτι θαλάσῳ
Βάπτει· ἐν πυκνῶν ἀνήρατα φάρμακ' αἰδοῦσιν
Ραῖνε κατ' ἐφ'θαλμῶν, περὶ τ' ἀμφὶ τε νήγιτος ὄδυμ'
Φαρμάκου ὑπνον ἐβαλε.

*Hæc autem (Medea scilicet) ipsum juniperi recens se-
cto ramo*

*Intingens ex potione Cyceone, efficacia Pharmaca car-
minibus*

Rora-

*Rorabat in oculos, circumque plurimus odor
Pharmaci somnum creavit.*

Quid autem dextra tulerit hæc Somni imago, haud apparet, cum temporis lapsu deleterum sit: quippe

*- - - - - malignus ævi
Dens corroserat, optimamque partem
Delibaverat integro labori;*

Forte illud Cornu erat, in quo lethæam aquam gestasse, antiquitas fabulabatur; hoc etenim modo a pictoribus fingitur & pingitur, ut Somnium, quasi effluens & liquidum, e cornu in dormientes effundere videatur. Vnde irrigare dicimus somnum, & apud Poëtam: *sessos sopor irrigat artus*, quod facundus Silius ore sic expressit Libr. 10:

Quatit inde soporas

de vexo capiti pennas oculisque quietem irrorat.

Et Statius de Somno loquens Thebaid.

Cornu persuderat omni.

& paulo post manifestius:

Et cornu fugiebat somnus inani.

quo loco Lutatius Grammaticus, quem alii Laëtantium nominant, ait: *inani cornu dixit, quia illud noctis tempore totum effuderat.*

Nec Lethæis tantum aquis refertum credebatur Cornu, sed & papavere. Testem iterum cito Silium Libr. X.

curvoque volucris

per tenebras portat medicata papavera cornu.

Si Valerium Flaccum Argonaut. Libr. VIII. inspiciamus, alia adhuc plura Somni cornu continet.

*Somme pater, Somne omnipotens, te Colchis ab omni
Orbe voco.*

*Quæ freta sepe tuæ domui, quæ nubila Cornu
Fulminaque & toto quidquid micat æthere.*

X 2

Hoc

Hoc Somni Cornu papavere aliisque refertum, poculum quoque vocatur. Sic Christianorum Poëtarum eruditissimus Prudentius hymn. 6. de dormientibus :

*Mens astuans procellis,
Curisque sauciata,
totis bibit medullis
obliviale poclum.*

Solertissimus Theologus, Joh. Henr. Vrsinus, hæc, quæ de Cornu sive Poculo Somni diximus, multum conferre credit ad illustrandum locum, quem Propheta Zacharias c. 12. v. 2. de grandi soporis poculo habet, quo hostes Ecclesiæ inebriati ferreum somnium dormiunt, ut Sissera poculo soporifero Jaëlis, Judic. 4. v. 20 vid. versionem Tremell. in Zachar. l. c. & Cl. Vrsin. Analect. Sacr. L. I. cap. 35 36. & erudit. Drusium in h. l. ubi certe elegantissima de soporis poculo invenies.

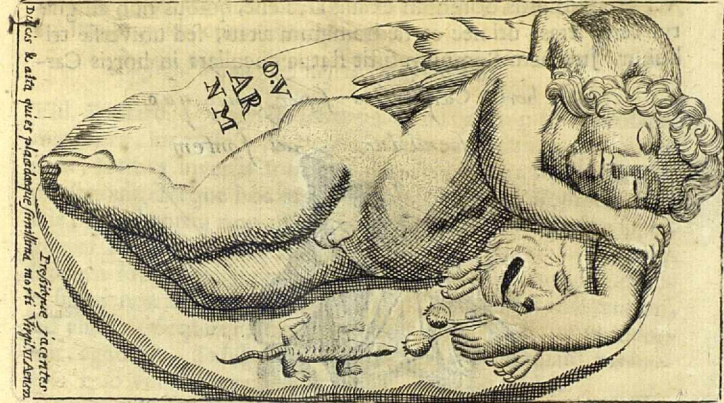
Sed ad Somni redeo innaginem, *manibus papavera tenentem*. Sic enim *Occidentem* in Iconologia, opere omni eruditione scatente, adumbrat Illustriss. Comes Cæsar Ripa. Fingit *Senem*, cum ad *finem* vergat diurnæ hominis labor; in veste coloris *violacei*, (*paonazzo* Itali vocant) qui *obscuris noctique convenientibus* assimilatur & accensetur, *ore fascia ocluso*, quia nox tempus est, quo cuncta *silent*. *Capiti* imminet *Hesperus*; indice digito Solis monstrat occasum, circumvolitant *Vesperationes*, de quibus Sulmonensis Vates l. 4. Metamorph.

*lucemque perosa
Nocte volant, seroque trahunt a Vespere nomen.*

Manu *lethæa papavera* tenet.

Vidimus hucusque stantes & erectas Somni statuas, papavere ornatas: nunc jacentes dormientesque producimus. Inter illas agrænen ducat Ἰπνος ἐπιδότης Pausanias, cujus in Corinthiacis sive Libr. 2. cap. 10. p. m. 134. his verbis meminit: Καὶ μετ' αὐτῶν

αὐτὸ ἀγάλμα ἱπνίου. καὶ ὕπνος κατακοιμίζων λέοντα. ἐπιδότης δὲ ἐπίκλησις. *Prope Somni signum est, Et leonem sapiens Somnus, Epi-*

dotas cognomento. Illius jam mentio facta, cum de Venere actum, rationesque haud ficulneæ, quas Tollius ingeniosissimus pro sententia stabiliente, hunc Epidoten Somnum Amorem sive Cupidinem denotare, atulerat, recensitæ. Nunc promissi memores, hanc lectoris oculis subjectam imagunculam potiori jure Somno vendicandam demonstrabimus; quod certe Cl. Tollio, ut jam diximus, suboluit. Ad argumentum autem hoc fulciendum, omnia, quæ imagunculam comitantur, collineare videntur, ut facili negotio rationes in contrariam allatæ sententiam, corruant & labefactentur. Maximum quippe Cl. Rondelli telum, Somnum *Juvenem* non esse, ab Excell. Tollio jam retulsum, qui ostendit partim ex Euclidis apud Scobæum effato, quod duplex Somnus sit, unus νεώτερος καὶ μετρητικὸς Δαίμων, alter παλιός καὶ γέρον; partim e loco Statii, qui Somnum salutat, *juvenis placidissime Divum;*

partim e Pausania loco mox adducendo, ubi Mors & Somnus in ulnis noctis matris, ceu infantes. E quibus omnibus colligit Vir eruditissimus, Somnum ex illis Diis esse, quibus non assignatur certa ætas, uti nec certæ hominum ætati, sed univærsæ tribuitur. Juvenem Somnum sistit statua cucullata in hortis Car-

*In hortis Carpensibus super porta qua
descenditur ad fontem*

bensibus

pensibus super portam, qua descenditur ad fontem. Blanda hæc immerita somno apparet, mento manu sinistra suffulto, dextra aliquid tenens, vel facem inversam fractam, vel cornu, vel simile quid, cum subscriptione:

Et secura quies Et nescia fallere vita.

Vid. Boiffard. Topogr. T. III. p. 72. apud quem plura occurrunt marmora, in quibus puelli alati, instar cupidinum sive geniorum, facibus inversis somnum perpetuum vita functorum representant. Neque hoc argumento rebur addit, Somnum non esse, quod cornu non adsit, cum & ramus juniperi sive aspergillum & virga, cujus modo mentio facta, non conspiciatur. Reliqua brevitate amore prætereo argumenta, cum partim loci hujus non sint, partim ab eruditiss. Tollo non elisa tantum, sed elusa. Sequitur, ut paucis de Leone, cui Somnus indormit, agamus. Exhibetur hic nobis Somnus tanquam πανδομάτωρ, quo vocabulo cum Nonnus exornat Libr. XXX.

Ἦπνε, τὶ πανδομάτωρ κικλήσκουσι.

O! somne, quid omnium domitor appellaris.

Et jam ante illum Homerus Iliad. Ω v. 5.

ἄδ' μιν ἦπνος

Ἦρει πανδομάτωρ.

neque ipsum somnus

Cepit omnia domans.

& Odyss. I. v. 373. Ad quæ verba Scholiastes Didymus: Ἐπιθεσικῶς ὁ ἦπνος ὁ πάντας δαμάζων καὶ Θεῶν καὶ ἀνθρώπων. Nec ejus imperium tantum in Deos & homines; sed, dum leones quoque domat, sese sistit tanquam ἀπαντα πάντων ζώων ἑπίστα τρέφει ἐνδεία χθονί, Regem in quacunque sovet tellus animantia, ut Orpheus canit.

canit. Sophocles in Ajace hoc respectu Somno epitheton
παγκρατῆς tribuit

Παγκρατῆς ὕπνος λέει πεδῆσας.

quod Valerius Flaccus loco jam adducto *omnipotens* vertit.
Quid enim leone σφοδρότερος; at tamen ceu κατακοιμίζων λέοντα,
leones domans & sopiens, a Pausania exhibetur.

πάντων γὰρ κρατείεις μᾶνος καὶ πᾶσι προσέρχῃ.
Σώματα δεσμευῖων ἐν ἀρχαλιεύταισι πέδησι.

*Omnibus unus enim regnas, atque omnibus adstas,
Corporaque insidiator inermi compede vincis.*

Orpheo hic iterum explicante in Hymn. Namque somno fit
debile corpus, languescunt omnia membra:

*Serpit per omne corpus
lethæa vis, nec ullum
patitur manere sensum.*

Prudentio sic sentiente. Hinc ὕπνος λυσιμελής, *membra resolu-*
vens, & flaccida quasi reddens, apud Theocr. & Hesiod. λυσι-
μέριμος autem & γλυκύθυμος apud Orpheum & Aristophanem
audit. Nos relicto *leonino Somno lecto*, alium ejusdem inspicimur
apud Ovidium Metamorph.

*At medio torus est, ebene sublimis in atra,
Plumeus, atricolor, pullo velamine tectus,
Quo cubat ipse Deus.*

Ingeniosissimus Iconologiæ Scriptor Somni lectum papaveribus
stratum pingit; id quod Statio forsitan mutuo sumptum, qui The-
baid. L. X. v. 107. canit, ceu optima id exemplaria exprimunt:

*Soporifero stipatus flore tapetas
Incubat*

Expri-

Exprimit hoc quoque *papaver*, imagunculæ nostræ adjacens,
indubius Somni characterifmus, ut pluribus vix opus sit.

Majorem difficultatem parit *Lacerta*, nec primo intuitu ap-
paret, quomodo hoc animalculi genus Somno congruat; sed si
paululum dispiciamus, nobis Aristoteles de Hist. Animal. au-
ctor est, per dimidium fere anni, lacertas dormientium instar
sub terra latitare: Hinc ἐξαμνηρόβιος σαύρος, *lacertus semestris*, a Pe-
ripateticorum vocatur aquila; causamque Rev. P. Lauretus in
Sylv. Allegoriar. autumat, cur inter immunda animalia in ve-
teri foedere lacerta fuerit relata, quod cavernas & sepulcra in-
colat, & per semestrem spatium dormiendo quasi transfigat. Vel
Somno convenit lacerta, quia *oblivionis imago*, utpote cui ani-
mali, Plinio Hist. Nat. Libr. X. c. 66. teste, nulla sit memoria;
hinc Orpheo αυτοκασίγνητος λήθης; vel ut Lucretius Libr. IV. ex-
primit:

Præterea meminisse jacet, languetque sopore.

Sic oblivionem Somno adjungit Euripides in Oreste v. 211. seq.
p. 137. Edit. Stephan.

Ὡ φίλον ὕπνος θέληγχερον, ἐπίμχρον νόσῃ
Ὡς ἦδύμοι προσήλθεσ ἐν δρόντι γῆ.
Ὡ πόσνια λήθη τῶν κακῶν, ὡς εἰ σοφῆ,
καὶ τοῖσι δυσυχᾶσιν ἐνκταία θεός.

*O! dulce demulcens Somne, remedium morbi;
Quam suavis mihi ad-venisset opportuno tempore.
O! Veneranda oblivio malorum, quam es sapiens,
& optanda Dea calamitosi.*

Si hæc insufficientia videantur, alia pro his confirmandis afferri
poterunt. Si homini sub dio dormienti serpens aliquis insidietur,
lacerta, etiamsi pusillum sit animal, per faciem & collum
dormientis cursitans, illumque excitans, hominem ab hoste
vencato

venenato tuctur; id quod de lacerta Brasiliensi *Taraguira* narrat. Illustr. Rajus Synopf. Method. Animal. quadrup. p. m. 266.

Restant in imaguncula nostra *Alæ*, quæ itidem Somnum declarant: hunc enim alatum & Poëtæ fingunt & marmora & gemma. E Poëtis Græcis *alæ Somno* adjudicat Nonnus in Dionys. Libr. 48. v. 1284.

Καὶ σκιερὰς πτερύγεσσι, περισφίγγων δέμας. Ἄνεμας

Ἴπνος ἐν βάνχῳ γαμοσόλος.

*Et in umbrosis alis circumstringens corpus Auræ
Somnus erat Bacchi nuptias adornans.*

Sic & Somnio adaptantur *alæ* in Orphicis:

μάκαρ τάνυσσῆπτες, ἔλε ἄνερες.

Beatum alas expandens, peritiosum Somnium.

Et Nox quoque Euripidi vocatur in Hecuba

Μετανοπτερύγων μάτην ἄνερων.

Inter Latinos Poëtæ Mantuanus Vates Æn. Libr. V. v. 861.

Ipse volans tenues se sustulit alas in auras.

Et Ovid. Metamorph. Libr. XI. de Morpheo:

*Ille volat nullos strepitus facientibus alis
per tenebras.*

Et Silius Libr. X.

*Non te majoribus, inquit,
Ausis dive, voco: nec posco, ut mollibus alis
Des victum mihi, Somne, Jovem.*

Erantque *alæ* hæ, ut inferorum omnia, *fulvæ vel nigræ*. Tibull. Libr. II. Eleg. I.

*Postque venit tacitus fulvis circumdatus alis
Somnus, Et incerto Somnia nigra pede.*

& Manilius Atlas alter & Alcides, qui caput astra tulit. Astronom. Lib. V.

Et mentita diem nigras mox contrahit alas.

Claudianus in Ruffinum:

Ceperat

*Ceperat humanas alto sopore labores
Nox gremio, nigrosque super diffuderat alas.*

In marmoribus quoque *alatus* conspicitur Somnus: ut enim silentio praterream plures Somni alati effigies, tædis inversis in monumentis reperiundas, æternalem & lethæum Somnum concernentes: ectypon nitidissimæ Somni imaguncula ab Amico Dn. Korlino, omnis antiquitatis, imprimis nummaria, promocondo, accepi, cujus prototypon hic in Museo Brauniano, cum principibus certe gazis comparando, thesauro proh dolor abscondito, asservatum. E marmore Pario effictum est, ejus magnitudinis, quam hic exsculptam damus. Calamistratum densumque capillitium, præsignis facie, forma conspicuus pustus, apta ubique membrorum commodulatio ad carnariam potius accedens, quam pinguiariam. Alarum elegantissimarum remigium corpori connexum, quale in venustulo & pulchello conspicendum Cupidine. Et certe Apulejo de Deo Socratis teste, Amor & Somnus ejusdem generis Dæmones sunt. Vnde Excell. Tollo sic sentiente, in antiquis marmoribus ac monumentis ita earundem confusæ sunt imagines, ut vix ab Amore Genium, Amoremque a Somno distinguas: nec invalidam rationem annectit Vir Clarissimus: Nam vitæ primus auctor *ἔργος*: Vitam intrantibus, sive inchoantibus additur Genius, adestque ad extremum vitæ spiritum: quo semel extincto, una perpetuo, omnibus dormienda nox est, cujus & lethum & confanguineus lethi sopor progenies. Præterea duo hæc *ἀφρανεύρα*, *πρόσθη*, Somnus & Amor, ut ea Heraclides Ponticus appellat. Hoc nostrum tamen simulacrum Somnum esse vel Genium Somni, cujus sapius in inscriptionibus mentio fit, evincunt papaveris capita in dextra conspicienda. Maxime vero dolendum, quod manum sinistram mala fors abstulerit, ut nunc nihil cer-

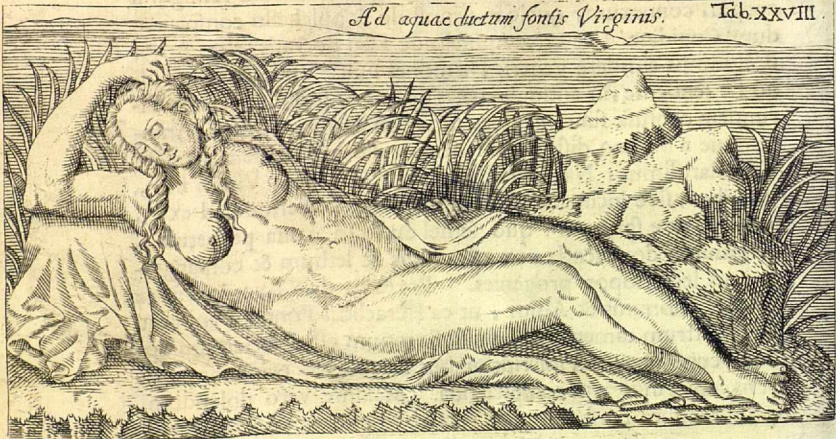
Tab.
XXVII.

ti determinare possimus, num cornu, an tadam, an aspergillum tenuerit. Oculi vel conniventes, vel plane clausi, Somni quoque luculenti indices, me movent, ut illud, quod de dormiente Jovis aquila Pindarus cecinit Pyth. 4. v. 13. seq. Edit. Theatr. Sheldon. in Fol. p. 166. huic nostræ applicem imagin- culæ: Κελευσῶντι δ' ἐπὶ δὶ νυφέλων - βλεφάρων ἀδύ κλειστῶν κατέρχουσι. *Obscurum vero ei nebulam - palpebrarum suave claustrum, of- fundis.* Pedes pulcherrimi, nec intorti, uti in Somni statua Pausaniae mox producenda, situque dormientibus consueto, & perquam familiari, quantum ex aliis dormientibus colligere li- cet statuis, quarum e numero unicam tantum producam, ele- gantissimam certe apud Boissard. Antiquit. Roman. T. VI. n. 25. delineatam, quæ Nympham adumbrat dormientem, ad Aquæ- ductum fontis Virginis, hac adjecta epigraphe:

Tab.
XXVIII.

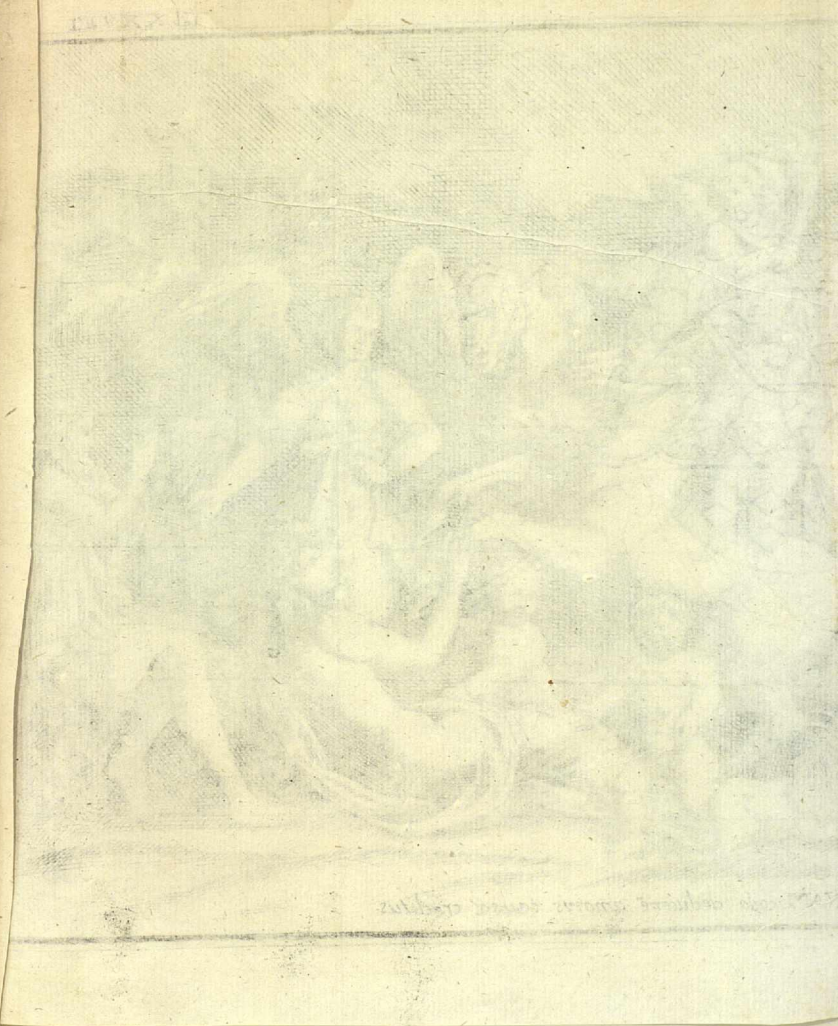
Ad aquaeductum fontis Virginis. Tab. XXVIII.

Hujus

ENDYMION dormiens LVNAM coelo deducere amoris causa creditus

NAM credo deducere amoris causa creditus

*Hujus Nympha loci sacri custodia fontis
Dormio, dum blanda sentio murmur aquae.
Parce meum, quisquis transis carva marmora, Somnum
Rumpere, siue bibas, siue latere, tace.*

Situs ille corporis, & dextra super caput reflexa, requiescentem e longo labore denotat apud Lucianum. Nec frustra est, quod in aurem sinistram dormit: illud enim, secundum Cl. Tullium, repetiti somni indicium, adeoque animi cura levati. Prius enim, si Medicis auscultandum, in dextra dormire salubrius, qui somnus ut primus, ita altissimus: sed expergefactus semel redormire non tam facile, nisi omni cura vacuis; hinc fluxere Adagia, *in utramvis & in dextram aurem dormire.*

Consociabimus his Somni imaginibus Marmor illud, in Romano Principis Justiniani Horto obvium; ab artificiosissimo nostro Sandrartio Statuarie Admirandis insertum, & Theaur. Antiq. Græcar. Gronov. T. I. quoque ex hoc opere illatum. Declarat hoc fabulam Endymionis dormientis, Lunam cælo deducere amoris causa crediti, cumque plurima, quæ hucusque de Somno, ejusque alis, Somnique genii dicta, exprimat & illustret, hic inferere consultum duxi, & vel maxime ideo, cum ad caput Endymionis dormientis Somnus alatus, vim simul ^{Tab.} suam inspirans, aliaque figura, *papaveracea* tenens manibus ^{XXIX.} capita, quam noctem esse reor, appareant. Sensum fabulæ Endymionis nonnulli sic explicant; fuisse illum pastorem; qui nocturnis delectaretur pascuis, cum alii pastores clausas in stabulis haberent greges. Atque cum hujus greges magnopere pinguescerent, fabulæ datus est locus, quod Luna ejus amore capta, illud Endymionis gregibus donaret. Est & aliud Marmor, hanc dormientis pastoris fabulam exprimens, in muro carceris Constantinopolitani, a septem turribus nomen trahentis, ubi Dea etiam Facem tenere creditur, referente hoc Excell. Grono-

vio in Thesaur. Antiq. Græcar. Tom. I. Lit. O. Cum plurima hæcenus aculem, quæ vim soporiferam papaveris illustrent; etiam hoc addendum duxi, opium antiquis dictum *Sopio*, secundum Excell. Rhodium Not. in Scribon. Largum. Hac ratione Galeottus Martius de Promiscua Doctr. c. 5. pro *Scipionibus* apud Catullum Carm. XXVII. legit *Sopionibus*. A virtute hæc papaveris soporifera, species quædam atræ lactucæ vocatur *Μηκρόνις θριδάξ*, *lactuca papaveracea*, quod secundum Florentium, (Rei Rusticæ scriptorem, qui, ut Cl. Needham in Proleg. ad Geoponic. Scriptores ab ipso editos notat, circa Annum Christi 218. sub Macrino Imperatore vixit) *θριδάξ ἀδύλον ἔθρομα καὶ ὑπνοτικόν, καὶ γάλακτος προσεσπτικόν. Edulium sitim extinguens, soporiferum, & lac alliciens, & paulo post: ὕπνον ἐπιφέρει τοῖς μὲν ὕγιάντων ἐθρομῶν, τοῖς δὲ προσέσω ὑποτιθεμένη ἀγρωῶσι. Somnum inducit sanis quidem in cibo acceptum, agris vero suppositum nescientibus. Καὶ ὁ χυλὸς δὲ ταύτης ἐπιχρῶμενος πρὸ μετώπου τῆ ἀρρώστια, ὕπνον αὐτῷ ἐπάξει. Succus etiam hujus fronti ægroti illitus, somnum ipsi inducet.* Plura adhuc de vi somnifera hujus lactucæ in fine capituli habet Florentius. Vid. Excell. Needhami Geoponic. Script. Libr. XII. c. 13. pag. 333. Sed ad Papaver nostrum redeundum, cujus virtutem hypnoticam nil magis exprimit quam elegantissima Gemma Gaza Christianissimi Monarchæ, quam dardale manus Elisabethæ Cheron faberrimæ arti insculpsit. Minervæ certe opus, & in arte chalcographica inter absoluta censendum, palmam, quam tot in arte hæc obtinere, reddens dubiam. Æri incisam hic porrigimus, sed Umbram pro Junone, ut est in proverbio, si cum prototypo conferatur. Inscriptio Gallica, quid sibi gemma Jaspis sanguinea velit, explicat: *La nuit repand ses pavots. Nox spargit vel effundit papavera sua.* Certè omnia, quæ antiquorum scriptorum solertia de Somni viribus effectibusque ad nos detulit, hæc explicat Gemma Ovidii Metamorphosin inspicienti libr. XI. Somnus pater se offert, quam

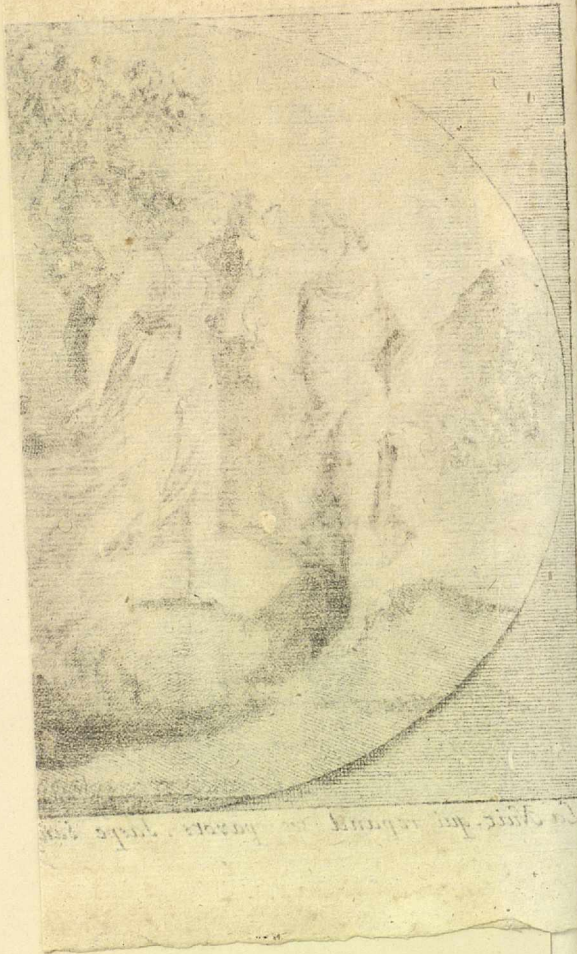
Tab. XXX.

La Nuit. qui repand ses pavots. Jaspe Sanguin du Cabinet du Roy.

Elisabeth Cheron
L.M. delin. et sculp.

quam Dea Juno, cum Iride accedens, placidèstantem soporique indulgentem in regia reperit. Gemmam hanc intuenti, Deus Somnus, ex Ovidiana delineatione, senis instar exhibetur.

*Tardaue Deus gravitate jacentes
Vix oculos tollens, iterumque iterumque relabens,
Summaque percutiens nutantia pectora mento,
Excussit tandem sibi se, cubitoque levatus,
Quid veniat, scitatur.*

Adde illud Homeri libr. ult. Odyss.

εὐδόμενοι μαλακῶς, ἢ γὰρ δὴν ἐπὶ γερόντων.

Dormiuit molliiter, hæc enim justitia est senum. i. e.

justa hæc & convenientia senibus fuit, quem locum ex Homero ad eam sententiam probandam citat Galen. *περὶ ὑγείης* libr. V. de quo loco fufius in dissert. nostra de Homeri in Medicina Auctoritate.

Somno patri proxima foemina, quam quoque sopor habet, & quæ itidem

*molli languore solutum
deposuit caput.*

vel ut Lucretius canit:

*- reclinata obdormiuit & omnia membra
dissoluit sopor.*

Fortè illa Charitum una, & quidem Pasithea, quam Somni Amasiam fuisse, refert Pausan. libr. IX. in Bœot. c. 35. p. 781. Juvenem illi adstantem, cum papavere in sinistra, non absurde Somni filium quis pronuntiet, qualem velis pro arbitrio, sive illum, quem

*- Icelon superi, mortale Phobetora vulgus
nominat.*

sive sic

diversa tertius artis

Phantasos.

Junonem, vel Iridem papavera porrigentem quis in gemma expressam neget, & simul

Morphea, qui peragat Thaumantidos edita.

Vapor sub pedibus Divæ Ovidianum illud explicat:

*Imperat hæc Juno, postquam mandata peregit
Iris abijt; neque enim ulterius tolerare vaporis
vim poterat.*

Frutetis obsessus ager Lucretio lucem dat.

*Et frutices inter condebant squallida membra,
Circum se folijs & frondibus involventes*

Flores ad pedes Somni patris propullantes illud Poëtæ interpretatur.

*Somme vocant**Te viola, te lilia pulchra, tuumque papaver.*

E *Rivo* allabente colligere licet, placidum aquarum cursum lapsumque susurrosque, æque ac papaver, blando involvere somno, probante hoc M. Ant. Flaminio:

Invitat blando te vaga lympha sono.

Quo spectat quoque Nympha ad Aquæductum fontis virginis Romæ, cujus paulo ante mentio injecta. Vel secundum Lucianum Var. Histor. libr. 2. p. 684. *fluvium Nyctiporum* designat, e duobus fontibus, Nigretico & Pannychia, forte ortum ducentem; vel *Lethen fluvium* ob oculos ponit, cujus Ovidius his verbis meminit in Regia somni:

Sax,

Saxo tamen exit ab imo

*Rivus aquæ Lethes: per quem cum murmure labens
Invitat somnos, crepitantibus unda lapillis.*

Ab hoc fluvio papaver a Virgilio *lethæum* denominatur:

Lethæo persusa papavera somno.

Quod Servius tamen *plenum oblivionis* interpretatur, quam efficaciam quoque Ceres, Proserpinam nimium lugens, e papaver sentit; & Proteus apud Virgilium Aristæo præcepit:

Inferias Orphei lethæa papavera mittes.

Qui scilicet oblivisci vivus deamata Eurydices nequiverat: Hinc Hesychio *Μήκων πόα τις λήθην ἐμποιάσκει, papaver herba oblivionem inducens*, definitur; vel *Lethæum* quoque fit papaver non vi soporifera, sed, si copiosior hauriatur, *MORTIFERA* per somnos, e Plinii effato, qui optime hoc addit, *in moderato papaveris usui laudis nihil decedat, vel detrahatur*; nec enim quis unquam de semine papaveris interpretetur, sed de lacryma sive opio, quippe papaveris semen in ciborum numerum olim cessisse, & adhuc cibis immiseri, res evidentissima, ut mortiferi nihil exinde, uti ex opii ingestione nimia, metuendum sit. Hujus mortiferam vim innuit Nicander Alexipharm. v. 433.

Καὶ σὺ δὲ, μήκωνⓄ κεληγόνου ἐπτότε δάκρυ
Πίνωσιν πεπύθοιο καδυπνέας, ἀμφὶ γὰρ ἄκραν
Γόια καταψύχουσι. τὰ δ' οὐκ ἀναπίπταται ὄσσε,
Ἄλλ', αὐτίως βλεφάροισιν ἀνιήντα δέδην.
Ἄμφι δὲ ὀδυμῆς κινάτω περιεΐσεται ἰδέας
Ἄσθροος, ἀχραίνει δὲ ἰσθμῷ, πίπτεισι δὲ χεῖλη,
Δεσμά δ' ἐπεγγαλάουσι γενειάδⓄ, ἐκ δὲ τε πάγου
ἌυχένⓄ ἐλκόμενον ψυχρὸν διανίσσεται ἄδμα.
Πολλὰ μὲν δ' ἤε πελιδνὸς ὄνυξ μέρων, ἢ τι μυκτῆρ
Στρεβλὸς ἀπαγγέλλει, ὅτε δ' αὖ κοιλωπέες αὐγαί.

Z

Fœcundi

*Fœcundi lachrymam quicunque papa-veris hausit,
Hunc sopor altus habet, glaciali frigore summi
Torpeſcunt artus, nec lumina coeca recludit,
Commisſis ſed vincta genis immota tenentur.
Vndique permulto corpus ſudore gravique
Extillat, pallet facies, ſunt ſeruida labra:
Vincula malarum ſolvuntur: anbelitus imo
Exiguus frigensque ſimul ſpiratur ab ore.
Sæpe etiam obtortæ nares, vel lividus unguis,
Aut oculi ſunt certa cavi præſagia mortis.*

Secundum Cl. Lobelium Μηκων, a quo *Meconium* fluit, nomen obtinuit a *μηκωνειν*, quia vincti opii ſopore ſenſus & membra ſtupeſcãta nequeant quicquam agere; aut a *κωνειον*, *cicuta*, quod veriginem aliaque lethalia ſymptomata, ſicut illa, inducat; ob hanc rationem ab Illuſtriſſ. Salvagn. Boeſſio de Septem Delphin. Miracul. ſylv. 2. de Turri veneni experte inter deleteria venena reſertur:

*Quare madebat humus tetro polluta veneno,
Peſtifero crevit, dictu mirabile, ſucco
Herba, toram vocitant, qua non velocius ullum
Progenerat Colchos, Opbiuſaque lurida virus,
Cedit Hyoſcyamus, gelidique papa-veris humor &c.*

Hinc Sopor Cornel. Nepot. Dion. 1 r. idem ac *potio ſoporifera*: Patri Soporem dare Medicos cœgiti. Hoc æger ſumpto ſomno ſopitus diem obiit ſupremum. Nil quippe apud auctores frequentius, quam ut Somnus & Mors germaniſſimi fratres ſtuantur, & quidem uterini, quos Mater Nox peperit. Lucem offert ſtatua apud Pauſan. in Eliac. priorib. ſive libr. V. cap. 18. p. 422. Πηπύνηται δὲ γυνὴ παῖδα λευκὸν καθέδοντα ἀνέχουσα τῇ δεξιᾷ χειρὶ, τῇ δὲ ἐπέρας μέλαινα ἔχει παῖδα καθέδοντι εὐκρίτα, ἀμφοτέρους δια-

εργαζόμενους

εργαζόμενους τὰς πόδας. Fœmina expreſſa eſt puerum conſopitum dextra album ſuſtinens, nigrum ſiniſtra, & hunc dormientis effigie, diſtortis utrinque pedibus. Addit porro: Θανάτον τε εἶναι σφῆς καὶ ὕπνον, καὶ ἀμφοτέροις Νύκτα αὐτοῖς τροφὸν puerorum unum Mortem eſſe, alterum ſomnum; mulierem illam Noctem utriusque nutricem. Rationem fraterni huius vinculi, ſalvificæ fidei noſtræ conformem ſuggerit Athenienſium Philoſophorum Chriſtianiſſimus, Athenagoras, περὶ ἀναſtaſεως τῶν νεκρῶν. Edit. Theatr. Scheldon. p. 240. παρ' ἣν αἰτίαν, οἶμαι, τινὲς ἀδελφὸν τῆς Θανάτου τὴν ὕπνον ὀνομάζεσθαι, ἔχ' ὡς ἐκ τῶν αὐτῶν προγονῶν ἢ πατέρων φύτας γενεαλογούντες, ἀλλ' ὡς τῶν ομοίων πατρῶν τοῖς τε πατρῶσι καὶ τῆς ὕπνεσσι ἐγγυημένον, ἕνεκα γὰρ τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς μηδενὸς ἐπαυτοῦ ἀνασῶσαι τὴν παρ' αὐτῶν, ἢ γινόμενων, μάλλον δὲ μηδὲ τὰ εἶναι καὶ τῆς ἰδίας ζωῆς. *Quæ de cauſa exiſtimo nonnullos Somnum fratrem Mortis appellitare, non quod genus utriusque indicare velint, quaſi ex iisdem majoribus & parentibus ſint nati; ſed quod ſimilia accidant ſopitis & deſunctis, ratione quietis obſtine ſenſuum, quum nihil intelligant de rebus præſentibus, aut quaſi tum ſiant, imo nec ſeiſpſos eſſe aut vivere ſentiant. Tranſilio hic tot Auctorum loca, quibus Somnus*

Ἡδὲ ὁ θάνατος ἀρχιστο εὐκρίτα,
Sua viſſimus mortis proxime ſimilis,

& gelida mortis imago audit; uti vice verſa Mors vocatur Somni imago a Cicer. I. Tuſcul. Sufficiat hic adduxiſſe, Sacris paginis hanc loquendi formulam haud infrquentem eſſe, uti omnibus liquet: maxime vero Hebrais uſitatum, κατ' ἐπιφρημασὶν mortem benigniore Somni vocabulo appellare. Et Syris quoque ſolemne eſſe, *mori* pro *dormire* ut reddant, probavit Cl. Caninius de Loc. Ebr. N. T. p. 61. Hinc non ſolum Chriſtianis, verum etiam τοῖς ἐξωθεν plerunque *obdormire* dicuntur, qui poſt pie tranſactam vitam moriuntur; contra *mori*, qui ob nefarie actam vi-

tam damnantur. Sic Callimachus Epigr. X. pag. 193. Edit. Gravian.

τῆδε Σάων ὁ Δίκων ὁ Ἀκάνθις ἰσθρὸν ὑπνον
κοιμάται. θνήσκειν μὲν λέγε τὰς ἀγαθὰς.

*Hac tellure Saon requiescit Acanthius, ortus
Patre Dicone. Mori dicere turpe bonos.*

Vbi ἰσθρὸν ὑπνον Cl. Vulcanius longum, perpetuum, interpretatur, uti apud Lyricorum principem Horatium :

*ne longus tibi somnus, unde
non times, detur.*

Vel ut alio loco Romanae hic fidicen lyrae exprimit:

Ergo Quintilium perpetuus sopor urget.

Vel secundum Moschum: εὐδομος εὖ μάλα μακρὸν ἀετμόνοιο νήκετον ὑπνον, dormimus valde bene longum, infinitum, inexcitabilem, somnum. Decima Musa, Anna Dacia, Tanaquilis Filia Fabri, Somnum ἰσθρὸν, Callimachus hoc loco nominasse contendit, quia ἐν εὐσεβείῳ χώρῳ διέτριβεν ἀποθανών. Annotavit porro foeminarum eruditissima, ad verb. Epigramm. κοιμάται, κοιμητήρια communia sepulcra dicta. Sic dormitorium etiam pro Sepulcro utriusque Plinii vox est. Aeschilo ἐμμεσίσι, mortui εὐδοντες dicuntur, & Lycophron sepulchrum εὐναστήριον vocat. Vid. plura huc facientia apud Excell. Meursium Not. in Lycophron. pag. 200. Elegantissimum Theophylacti Simocati Exprafecti locum, ex quo Christianum fuisse omnibus palam fit, hic praetermittere haud possum: sic enim ille in Epist. Ethic. 25. Sosipatri ad Axiochi. ὑπνος γὰρ τις ἐστὶν ὁ παρ' ἡμῶν θούλλεμενος θάνατος, τὸ μὲν συνήθους τῆτε μακρότερος. πρὸς δὲ τὴν μέλλουσαν ἡμέραν βραχυτάτος. *Somnus enim quidam est, qui fertur apud nos esse Mors, consue-*

to

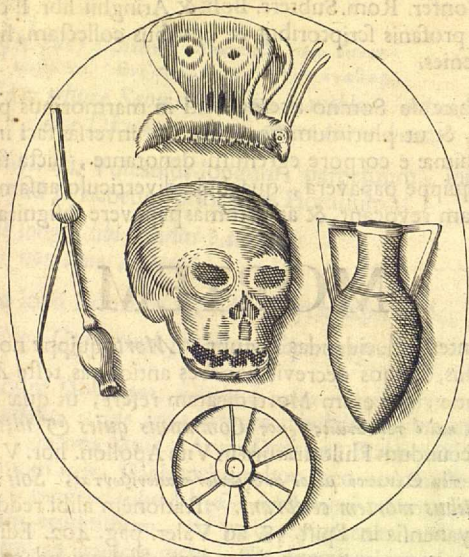
to quidem longior, ad futurum tamen diem si conferas, brevissimus. Confer. Rom. Subterr. Bostii & Aringhii libr. I. cap. I. ubi gazam, e profanis scriptoribus & Patribus collectam, hac de materia invenies.

Sed haec de Somno aeternali, uti in marmoribus passim inferibitur, & ut plurimum figura alata, inversa facie innixa fingitur, animae e corpore egressum denotante, dicta sufficient; Lethaea quippe papavera, quae huic diverticulo ansam dedere, nos in viam revocant, & ad gemmas papavere insignitas, easque

MORTEM

concernentes, dilucidandas cogunt. *Morti* quippe non minus, ac aliis Diis, divinos decrevit honores antiquitas, teste Aelian. de Providentia, qui aram Morti dicatam refert, ut quae sit ἡ κοινὴ ἀνάπαυλα, καὶ ὁ τελευταῖος ἤμερος. *Communis quies* ἔσ' *ultimus portus*, & secundum Philostratum in Vita Apollon. libr. V. cap. IV. Gaditani τὸν Θάνατον μὲν ἀνδρῶπων παιωνίζονται, *Soli hominum festis cantibus mortem celebrant.* Rationem alibi reddit Apollonius Tyanensis in Epist. 58. ad Valer. pag. 402. Edit. Excell. Olear. mortem nempe non dolendam, sed colendam & reverendam esse, ὅταν Θεὸς ἐξ ἀνδρῶπων γέννηται, *quando Deus ex homine sit.* Sed ad gemmas & quidem, quod illam Leonardi Augustini, personam, sive *Mascheram Symbolicam* ipsi dicunt, concernit, papavere & cychis exornatam; Mortem denotare eam vir eruditissimus credidit: aptius tamen Somnum, ut factis a nobis jam probatum, exhibet. Addimus, colophonem tandem imposituri, Cl. Stephanonii Gemmam, in qua, *papilio, rota*, urba cum *papavere*, & in medio posita arce corporis, anima integumentisque casta: subjungimus a Stephanonio suppeditatam Gemmae interpretationem:

Papilio anne *Rota* est vitæ fugientis imago?
Vina rogum, *lechi* fratrem signatne *Papaver*?
 Obtinuit medium cur? quæ

VLTIMA LINEA RERVM EST.

